דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עתון פועלי ארץ ישראל
מיסודו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר

- התנינות – ניבה לניר, חגי אשד, ד"ר אריאל רוזן־צבי
- החוק לתיקון פקודת הטרור – פרופ' ש"ז פלר
- עמוס עוז משיב לנתן זך
- ה"לביא", מחיר המחיר – טלי זלינגר, אמיר אורן
- קיסר יטווה והברפלד יקשור קצוות – נעה ירדנאי־גל
- "משא" לתרבות ולספרות ו"דבר־השבוע"

יום שישי, ג' באב תשמ"ו, 8 באוגוסט 1986 • גליון 18880

היום 12 עמודים • המחיר 0.75 אג', באילת 0.65 אג'

מובארק מבטיח החזרת שגריר ופיסגה לאחר חתימת הבוררות

מאת דן אבידן, סופר "דבר" בקאהיר

קאהיר, (מיוחד ל"דבר"). – הנשיא מובארק הבטיח אתמול לראשי המשלחת הישראלית לסיום על מאבק קמור ומהיר, כי מיד לאחר החתימה על שטר הבוררות תחזיר מצרים את שגרירה לישראל, הוא יקיים פגישת פסגה עם ראש הממשלה פרס, ומצרים תחמם את יחסי השלום הקר עם ישראל.

מובארק אף נתן הנחיות לשר החוץ המצרי עבד אל מגיד, שהשתתף בפגישה, לנקוט כמה צעדים אופרטיביים בתחום קידום היחסים הדו צדדיים בין מצרים לישראל.

הפגישה, שנערכה באלכסנדריה

(סוף בעמ' 2)

שלושה מאנשי שב"כ יוותרו כנראה על בקשת חנינה – למען דין רגיל

מאת נתן רועי ומרגה צימקי, סופרי "דבר"

המשטרה זימנה אתמול לחקירה מספר עדים, ובהם ארבעת אנשי השב"כ, שקיבלו חנינה מהנשיא. מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס נפגש במשרד המשפטים עם היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש ודן עמו בדרך חקירת העדים.

צוות החקירה המיוחד שהקים המפכ"ל, החל את עבודתו כבר אתמול בשעות הבוקר המוקדמות. החוקרים התכנסו לישיבת בוקר עם המפכ"ל.

עד אתמול בשעות הערב לא פנה שר המשטרה חיים בר־לב לראש הממשלה פרס, כדי שיאשר לו לזמן לחקירה שרים, ששמם נקשר לפרשה. ידיעה זו אושרה על־ידי דובר משרד המשטרה.

מקור בכיר ביותר במשרד המשפטים אמר אתמול, כי העדים שהוזמנו לחקירה ימסרו את עדותם כשהם נהנים מהחנינה שנתן להם הנשיא. זו הסיבה, שהעדים שקיבלו חנינה, לא יופללו בעקבות עדויותיהם, גם אם תבוטל החנינה, בעקבות דיון נוסף בבג"ץ.

אתמול נרמז, כי שלושה מבין שמונת אנשי השב"כ האמורים לבקש חנינה מהנשיא, יוותרו על החנינה ויבקשו לעמוד לדין כרגיל.

תוגש עתירה נוספת

שמונת אנשי השב"כ המתכוונים לבקש חנינה מהנשיא ממתינים לראות אם תוגש עתירה לדיון נוסף בבג"ץ בנושא החנינות – כך אמר ל"דבר" אתמול מקור המקורב לשב"כ.

ככל הנראה, יבקש לפחות אחד העותרים – עורכי הדין דוד יפתח ומשה מעוז – דיון מיוחד נוסף בהרכב של 5 שופטי בית־המשפט העליון. החוק קובע, כי נשיא בית המשפט העליון יעניק דיון נוסף, אם מדובר בפסק דין, שקבע הלכה חדשה חשובה וקשה.

בסיס העתירה הנוספת שתוגש הוא דעת המיעוט של השופט פרופ' ברק שקבע, כי סמכות החנינה, כפי שהשתמש בה הנשיא, סותרת את הדמוקרטיה. על פי החוק, רשאים העותרים לבקש דיון נוסף תוך 15 יום מפרסום החלטת הבג"צ. אם אכן יתקיים דיון נוסף, ואם שוב יאושרו החנינות, יגישו 8 אנשי השב"כ האחרים בקשות חנינה.

באישור אלוף פיקוד המרכז

גאולה כהן נכנסה לבית־הכנסת ביריחו; "כך" ולווינגר נשארו בחוץ

מאת אוריאל בן עמי

אלוף פיקוד המרכז אהוד ברק אסר אמש על הרב לוינגר ואנשי "כך", שנלוו לח"כ גאולה כהן, להיכנס לבית הכנסת העתיק ביריחו ולקיים שם תפילה. הקבוצה, שמנתה כ־15 איש, הגיעה למחסום הסמוך לבית הכנסת, ושם נעצרה בידי חיילי צה"ל.

ח"כ גאולה כהן דרשה להיכנס עם כל מלוויה לבית הכנסת ונקלעה לויכוח עם מפקד הבקעה, שהוא מפקד האיזור. למקום הוזעק אלוף פיקוד המרכז, שהודיע לח"כ גאולה כהן, כי היא רשאית לבקר במקום כחברת כנסת בכל זמן ובליווי איש אחד או שניים, ואולם הוא אסר על מלוויה האחרים להצטרף אליה.

האלוף ברק ציין, כי יבחן כל בקשה לקיים תפילה בתחומי המרחב ויתן תשובה הולמת לגביה. הוא ציין כי מלוויה של ח"כ כהן יכולים לבקר במקום בשעות היום. הרב לוינגר, דניאלה וייס, אליקים העצני ואנשי "כך" התפללו במחסום הסמוך לבית הכנסת ושם נשארו.

דובר צה"ל מסר אתמול, כי פריצת מחסומי צה"ל על־ידי אנשי "גוש אמונים" היא מעשה חמור במיוחד והאחריות על כל פורץ מחסום חלה על מבצעו, העלול לגרום לאבדן חיי אדם.

פתחו באש על גוש אמונים

כזכור, שלשום פרצו אחדים מאנשי "גוש אמונים" מחסום של צה"ל בדרך ליריחו וחיילי המחסום פתחו עליהם באש. איש מהמתנחלים לא נפגע, ושבעה מהם נעצרו על הסגת גבול. החייל שירה לעבר רכבם נשפט ונדון ל־18 ימי מאסר על תנאי.

כוחות הבטחון עצרו את המתנחלים במחסומים ליד כפר ארומים, אך שלשום סמוך לשעה אחת עשרה וחצי בלילה ניסו שנית המתנחלים להגיע ליריחו בתוך כלי רכב. הם לא שעו להוראותיו של קצין צה"ל לעצור ופרצו את המחסום בכוח בכלי רכבם.

אנשי "גוש אמונים" ליד מחסום צה"ל בקרבת בית־הכנסת העתיק ביריחו (צילום: יצחק הררי)

משטרת ישראל מגרשת לארה"ב את "הכושים העבריים" שבכלא

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר"

משטרת ישראל החלה שלשום בגירוש הדרגתי של חברי כת "הכושים העבריים", העצורים כיום בבתי־כלא שונים בארץ. לסופר "דבר" נודע, כי חברים מהכת נלקחו מבתי־הכלא, הועלו על מטוס, כשהם מלווים בשוטרים, וגורשו לארה"ב.

בידי המשטרה עצורים כיום 53 מחברי הכת, לאחר שנעצרו באחרונה באשמות שונות. בימים אלה נמשכים מעצרים של חברי־כת, החשודים במעורבות בפעולות בלתי חוקיות.

לסופר "דבר" נודע, כי בימים הקרובים יימשך תהליך הגירוש של יתר הכושים העבריים הכלואים בבתי־סוהר בארץ, לאחר שהורשעו בשהיה בלתי־חוקית בארץ.

נשבות עד הסוף

"אם ממשלת ישראל תתחיל לגרש את כל קהילת 'הכושים העבריים' בארץ, אנו נשבות רעב עד הסוף. החלטה כזאת לא רק שתפגע בנו אלא תזיק בראש ובראשונה למדינה. זה יהיה הקץ ליחסי השחורים והיהודים בארה"ב והדבר יתקבל קשה מאד גם אצל הלבנים בארה"ב. גירוש 'הכושים העבריים' כקהילה יפגע בתדמית ההומניטארית של ישראל, שכבר נפגעה באחרונה לאחר פרשות כמו פולארד, נסיון הברחת הנשק מארה"ב לאיראן ופרשת פצצות המצרר", כך אמר אתמול מנהיג כת "הכושים העבריים" בישראל בן־עמי קארטר בשיחה עם סופר "דבר".

קארטר אמר אתמול, כי למרבית בני הכת בדימונה אין שום אזרחות. "אם הממשלה תחליט לגרש, היא תצטרך להחליט קודם־כל על יעד הגירוש. מכיוון שרובנו נשוללי נתינות, אפילו אמריקאית, תיאלץ הממשלה להקים מחנה פליטים למעננו".

יפוטרו 250 עובדות סוציאליות שגויסו לסייע לעולי אתיופיה

מאת יקיר צור, סופר "דבר"

כ־250 עובדות סוציאליות וסומכות שגויסו לסייע בקליטת יהודי אתיופיה יפסיקו בתחילת החודש הבא את עבודתן – החליט ראש מחלקת העלייה בסוכנות היהודית, חיים אהרן. משמעות ההחלטה היא, שעולי אתיופיה המתגוררים במרכזי קליטה במגורי־קבע יישארו ללא סיוע מקצועי סוציאלי.

ההחלטה גורמת כעס רב והתמרמרות בקרב מנהלי מרכזי הקליטה והעובדים הסוציאליים. לדבריהם, הדבר עלול לגרום פגיעה רצינית בתהליך קליטתם של יהודי אתיופיה. עולים רבים במרכזי הקליטה יישארו כמעט ללא צוות מקצועי. במרכז הקליטה באשקלון יישאר רק מנהל ומנהל המשק והבית־תינוקות. באופקים לא יישאר כלל צוות טיפולי־סוציאלי.

פיטורי הסומכות יגרמו גם פגיעה בתהליך קליטתם של העולים במגורי הקבע. הסומכות מסייעות לעולים להיקלט במקום החדש ומלמדות אותם כיצד לנצל נכונה את השירותים הקהילתיים.

בתגובה על החלטת הפיטורים שוקלים עובדי האגף לשירותי רווחה והאגף לשירותים קהילתיים בסוכנות היהודית לקיים שביתת־שבת מול משרדי הסוכנות היהודית בתל־אביב.

ראש מחלקת העלייה, חיים אהרן, מסר בתגובה כי הסומכות והעובדות הסוציאליות גויסו בחוזה זמני לצורך קליטת יהודי אתיופיה. לפני כחצי שנה היו העולים אמורים לעבור לאחריות משרד הקליטה, אולם המשרד לא היה ערוך לכך. בתקציב השנה לא תוקצב המשך החזקתם של העובדים הזמניים, ולאור הקשיים התקציביים בהם נתונה המחלקה, לא יוארכו החוזים הזמניים.

דובר משרד הקליטה, גד בראורי, מסר כי במשרד עדיין בודקים את משמעות ההחלטה ואת השלכותיה על העולים הנדרשים.

הבטחת ריסון מחירים – במגעים בין הברפלד לבין מנכ"ל האוצר

הסכם השכר בשירות הציבורי ייכנס לתוקף רק באוקטובר

מאת חיים ביאור, סופר "דבר" לענייני עבודה

מגעים, שמטרתם להבטיח ריסון המחירים במשק, התקיימו אתמול בירושלים, בין יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד לבין מנכ"ל משרד האוצר עמנואל שרון.

ההסתדרות הבהירה באחרונה לאוצר, כי היא מבקשת לכרוך את הסכמי השכר שייחתמו בימים הקרובים, עם המשך הפיקוח על המחירים. בפגישה שהתקיימה אתמול בין הברפלד לשרון סוכם, שהחוק לייצוב המשק יוארך עד מרס 1987. יו"ר האגף לאיגוד מקצועי תבע, בנוסף לכך, שהאוצר יימנע מקיצוץ בסובסידיות למוצרי מזון בסיסיים ולתחבורה הציבורית. כן דרש, כי יישמר שער חליפין יציב של השקל ולא יוטלו על הציבור גזירות חדשות בתחום המיסוי.

ההסכם – רק באוקטובר

הסכם השכר לעובדי השירות הציבורי, שעיקריו כבר גובשו, ייכנס לתוקפו רק באוקטובר הקרוב ולא יחול למפרע מאפריל השנה. מ־1 באוקטובר יקודמו בדרגה כל העובדים, ששהו בדרגתם האחרונה לפחות שנה. יצויין, שהקידום בדרגה אינו משפיע על כל השכר, אלא רק על כ־75 אחוז ממנו, שכן מספר רכיבים, כגון אחזקת רכב, אינם משתנים כתוצאה מהמעבר לדרגה החדשה.

הממונה על השכר באוצר הלל דוראי, אמר אתמול בפגישה עם העתונאים לענייני עבודה, כי עד סוף השנה יקודמו בדרגה כשני שלישים מבין 400,000 עובדי הציבור. הוא לא הסתיר את שביעות רצונו מההסכם, שאותו הגדיר כ"הישג למדינה", והביע כי עלותו לתקציב המדינה שולית. לעומת זאת, אמר דוראי, מדד המחירים לא יושפע מההסכם בשירות הציבורי "אף לא בפרומיל".

דוראי ציין, שההסתדרות גילתה איפוק במשא ומתן, כדי להבטיח את יציבות המשק. לדבריו, אם יציבות זו תישמר במהלך השנה הקרובה, אין חשש שההסתדרות תעלה תביעות שכר חריגות לקראת הסכמי השכר הבאים.

בכיר ב־סי.אי.איי נמלט למוסקווה

מוסקווה, (ע"ר). – סוכן אמריקאי, שמילא תפקיד בכיר בסוכנות הביון המרכזית ה"סי.אי.איי" נמלט למוסקווה וביקש שם מקלט מדיני – כך מסרה סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית "טאס" שהוסיפה, כי נשיאות הסובייט העליון נעתרה בחיוב לבקשת מקלט, שנתקבלה מאדוארד לי הווארד מטעמים הומניטאריים.

בחודש שעבר הואשם הווארד בארה"ב בריגול לטובת בריה"מ, אך השלטונות לא הצליחו לעצור אותו. הווארד זוהה כמרגל על ידי ויטאלי יורצ'נקו, קצין מודיעין סובייטי בכיר, שערק לארה"ב וחזר לבסוף למולדתו, לאחר שהאשים את סוכנות הביון המרכזית כי סיממה וחטפה אותו.

שרון שכר מכונית "וולבו" בנפח גדול מהמאושר לשרים

מסרב להשתמש בפיז'ו 505 שהועמדה לרשותו

מאת שלמה קרמר, סופרו הכלכלי של "דבר" בירושלים

שר התעשייה והמסחר אריאל שרון מסרב להשתמש ברכב "פיג'ו 505", שהועמד לרשותו עם כניסתו לתפקיד, ובו השתמש שנה אחת בלבד.

שרון ביקש אישור למכונית "וולבו" חדשה ומשנתקל בסירוב משרד האוצר, הוחלט להשבית את מכונית ה"פיג'ו" ולשכור מכונית "וולבו" בנפח 2000 סמ"ק (למעלה מהתקן המאושר לשרים).

המכונית השכורה נלקחה מחברת השכרה, שעמה אין לממשלה הסכם וגם זאת בניגוד לכללים. מחיר שכירת הרכב הוא 150 דולר ליום וכמעט כל תקציב שכירות הרכב של המשרד – כ־40,000 שקל – הוצא למימון שכירות הרכב לתקופה של כחצי שנה.

שרי הממשלה נוסעים בדרך כלל במכוניות מדגם "פיג'ו 505" ובנפח מנוע של 1600 עד 1800 סמ"ק. לסופרנו נודע, שמשרד האוצר בדק את רכבו של שרון ומצאו תקין ועל כן סירב להחליפו. גם בעבר נהג שרון להציג דרישות חריגות בנושא רכבו הצמוד, המחלוקת בינו לבין האוצר בנושא זה עולה למשלם המיסים הישראלי כ־5,000 דולר לחודש. דוברי המשרדים הנוגעים בדבר סירבו להגיב לידיעה, שנודעה לסופרנו מגורמים מהימנים במשרדים.

השבועון "אוויאיישן וויק":

ישראל וארה"ב דנו בשיפור משותף למסוקי "קוברה"

מאת אמיר אורן, סופר "דבר" בארה"ב

ואשינגטון, (מיוחד ל"דבר"). – חיל הנחתים האמריקאי וחיל האוויר הישראלי דנים בתוכנית משותפת למיתקון מערכת לראיית לילה במסוקי "קוברה", כך דיווח השבועון "אוויאיישן וויק" בגליונו האחרון.

השבועון מסר, כי שר הימייה ג'ון להמן יזם תוכנית זו, לשיפור כושרם של 80 מסוקי תקיפה שבשירות המארינס ו־40 "קוברות" ישראליות, מ־1991 ואילך.

ירדן קיבלה משלוח נוסף של "סאם 8" מברה"מ

מאת דן אבידן, שליח "דבר" במצרים

קאהיר (מיוחד ל"דבר"). – ירדן קיבלה לאחרונה מברה"מ משלוח נוסף של טילי נ.מ מסוג "סאם־8". מקורות בקאהיר מסרו, כי משלוח הטילים הגיע לירדן דרך נמל עקבה.

יצויין, שברשות ירדן כבר מצויות כמה סוללות טילים מסוג "סאם־8". טילים ניידים אלה נועדו לפגוע בעיקר במטוסים מנמיכי־טוס.

בעקבות החזרת שטח־אש 9 לתושבים:

יחידות שמירה יוצמדו לשטחי־אש של צה"ל

מאת טלי ליפנר, הכתבת הצבאית של "דבר"

בעקבות ההחלטה לשחרר את שטח־אש 9 בגליל למנהל מקרקעי ישראל ולבעלי האדמות המופקעות, אך להקפיד הקפדה יתרה על שימוש חופשי של צה"ל בשטחי האימונים האחרים בצפון, ניתנה הנחיה מתאימה לגופי המטכ"ל להצמיד יחידות מיוחדות לשמירה על השטחים המיועדים לאימוני ירי ולוחמה.

במערכת הביטחון יעקבו בדריכות אחרי ההוצאה לפועל של ההחלטה על השלכותיה השונות. ההנחה היא, כי ההחלטה לשחרר את שטח־אש 9 לבעלי האדמות מהווה תקדים, העלול להביא לצמצום היקף שטחי האש של צה"ל.

מורת־רוח מהזמנת שמיר למשמרת הצעירה של "העבודה"

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

במשמרת הצעירה של מפלגת העבודה שוררת מורת־רוח מהזמנת ממלא־מקום ראש הממשלה, יצחק שמיר, לפגישה עם חבריה.

בישיבת מרכז המשמרת הצעירה אתמול, טענו חברים נגד מזכיר המשמרת, אפרים דינגר (ד"ג), כי הזמנת שמיר להופיע בפני מרכז המשמרת הצעירה ב־17 באוגוסט היא אקט של יחסי־ציבור ועלבון לראשי מפלגת העבודה שלא הוזמנו לפגישה מעין זו. גבעתי בן־יוסף מסבריה אף הודיע, כי יארגן קבוצת חברים גדולה, שתחרים את הפגישה ותפגין את מורת־רוחה ממנה.

יצויין, כי ראשי "העבודה" אינם יודעים כיצד להגיב על היוזמה הזאת.

פרס: ישראל שומרת על אופציית מו"מ עם סוריה

מאת טלי ליפנר, הכתבת הצבאית של "דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס מבטיח, כי ישראל שומרת לעצמה את האופציה למשא ומתן עם סוריה, "גם בהבינתו את אופיה של ההנהגה הנוכחית", והוא מבהיר כי "לשני הצדדים אין עניין בעימות".

בדברו בפני בוגרי המכללה לבטחון לאומי, קציני צה"ל ואורחים, בני משפחותיהם, הרמטכ"ל ושר הבטחון אתמול אחרי הצהריים, הוקיע ראש הממשלה את האופן שבו מאיצה סוריה את התעצמותה הצבאית. "סוריה הפכה את אדמתה לארץ של ביצורים ומשלמת מחיר גבוה כדי להעניק לצבאה ניידות, התקפיות וכושר קרב־לילה והיא מוציאה סכומים גדולים לרכישת טילי קרקע־קרקע ולפיתוח ראשי חץ כימיים, כאילו בנשק זה היא תוכל להכריע במלחמה".

ראש הממשלה רואה בסוריה מרכז הטרור הגדול ביותר במזרח־התיכון ובשל כל אלה הוא מבהיר, כי ישראל תשמור על עירנות מתמדת. עם זאת קבע פרס, כי אין להפריז בכוחה של סוריה.

ראש הממשלה מסר, כי אין בדעת הממשלה להמשיך בתהליך הקיצוץ בתקציב הבטחון.

במכללה לבטחון לאומי נמצאת בשלבי סיום עבודת מחקר ותכנון רחבת היקף, שעניינה "שדה הקרב העתידי" ובראשה עומד אלוף משנה מחיל האוויר. צוות חניכי ומדריכי המחזור, שסיימו עתה, עשו את העבודה בהזמנת הרמטכ"ל.

כזכור, החלה עבודתו המפורסמת והשנויה במחלוקת של עמנואל ולד בעבודה, שנעשתה גם היא במסגרת המכללה לבטחון לאומי.

"פרס – בקרוב לרומניה כדי לדון על מו"מ עם סוריה"

כוויית, (עי"מ). – מקורות בנשיאות רומניה מסרו לעיתון אלראי אל־עאמי, כי פרס יבקר ברומניה בחודשים הקרובים.

פרס – מוסר העיתון – יקיים שיחות חשובות עם ראשי המדינה ברומניה על נכונותה של ישראל לוויתורים אזוריים בגולן תמורת השתתפות סוריה בתהליך השלום באיזור ובמו"מ עם ישראל שלא במסגרת הוועידה הבין־לאומית לשלום.

פרס יבקר בצרפת לפני שישוב לישראל. זה יהיה ביקורו האחרון כראש ממשלה.

פרס העביר איגרת אישית לנשיא רומניה

מאת סופרו המדיני של "דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס מסר אתמול איגרת אישית לנשיא רומניה ניקולי צ'אושסקו. ראש הממשלה מסר את האיגרת בידי יאן סטויאן, ראש המחלקה הבין־לאומית במפלגה הקומוניסטית הרומנית, שהגיע ארצה באמצע השבוע.

חוקרים בודקים ספר תורה קרוע בבית הכנסת בגבעת שאול (צילום: יצחק הררי)

נזק רב לבית־הכנסת שחולל בי־ם; הערכה: מעשה טרוף

מאת אוריאל בן־עמי, סופר "דבר"

בית־הכנסת חב"ד בשכונת גבעת שאול בירושלים חולל אתמול לפנות־בוקר. הדבר התגלה אתמול אחר־הצהריים בידי מנקה בית הכנסת שבא להכין לתפילת השבת. במשטרת ירושלים מעריכים, כי המעשה בוצע בידי מטורף, אולם למשטרה אין, לפי שעה, חשודים במעשה.

בית־הכנסת חב"ד שוכן באיזור התעשייה בשכונת גבעת שאול בירושלים ומונה כ־60 מתפללים. אתמול, כשהגיע מנקה בית־הכנסת למקום, הוא גילה לתדהמתו כי הדלת הראשית נפרצה, ארון הקודש נפרץ וספר תורה עשוי קלף נחתך בסכין או במכשיר קהה אחר. כן נמצאו חומשי תורה זרוקים על רצפת בית הכנסת. תיבת החזן הופלה לרצפה וכמוה כסאות וספסלי הישיבה. לבית־הכנסת נגרם נזק רב.

משטרת מרחב ירושלים בראשות מפקד המרחב, תנ"צ חיים אלבלדס, הגיעה למקום ופתחה בחקירת האירוע. חוקרי המשטרה סירבו להעריך את זהות המבצע והאם פעל על רקע לאומני או מתוך טירוף.

צוות מיוחד ב"עבודה" לקראת החילופים

מעמד פרס לאחר הרוטציה במוקד פגישת "ועדת התפר"

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

במפלגת העבודה כבר פועל צוות לקביעת ההסדרים הברורים בביצוע הרוטציה בראשות הממשלה, ובאמצע השבוע הבא צפוי לפגישה ראשונה עם ראש הממשלה, שמעון פרס.

בצוות, המכונה "ועדת התפר", חברים השרים משה שחל וגד יעקבי ומזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם. בשלב הראשון מבקשת "ועדת התפר" לאתר את הנושאים שעליהם יושם הדגש בעת החילופים בראשות הממשלה, ובראש ובראשונה מעמדו של שמעון פרס ומשקלו בהמשך התוויית המדיניות הכלכלית והמדינית. מפלגת העבודה לא תוכל להשלים עם נחיתותה בנושאים הכלכליים שעה שראשות הממשלה תועבר ממנה וכל התיקים הכלכליים החשובים יהיו בידי הליכוד.

יוון ותורכיה מאותתות על הידוק קשר עם ישראל

מאת סופרו המדיני של "דבר"

בירושלים מציינים מקורות מדיניים בסיפוק את האיתותים החיוביים, שמגיעים לאחרונה מיוון ומתורכיה בכיוון הידוק היחסים הדיפלומטיים עם ישראל.

האיתותים מיוון באו לאחרונה ברמות ביקורי גומלין של שני מנכ"לים של משרדי החוץ בירושלים ובאתונה, והזמנתה של ח"כ שולמית אלוני לאתונה, ביקורים הדדיים של שני שרי התיירות והזמנתה של משלחת פרלמנטרית מיוון לישראל.

במקביל נמסר, כי תורכיה מאותתת אף היא על כוונתה להדק את היחסים הדיפלומטיים. לפני כחמש שנים הורידה תורכיה את דרג הנציגויות בתל־אביב ובאנקרה, כך שהנציג הדיפלומטי משתי המדינות הוא במעמד מזכיר שני.

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

בחקירת נסיבות מותם של 5 בני המשפחה בתאונה:

אלברט אוחיון איבד שליטה על ההגה; המכונית סטתה והתלקחה

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

משטרת מרחב הנגב ממשיכה לחקור את נסיבות תאונת הדרכים הקטלנית, שאירעה שלשום בכביש הערבה ובה מצאו את מותן חמש בנות משפחת אוחיון מבאר־שבע.

משחזור ראשוני של המשטרה עולה, כי אבי המשפחה, אלברט אוחיון, איבד את השליטה על ההגה ליד קיבוץ יהל, 60 קילומטר מצפון לאילת ואז סטתה המכונית, מסוג פורד קורטינה, לשוליים הימניים, פגעה בגשרון צר, נחתה לתעלה מגובה של כ־3.5 מטר ועלתה בלהבות.

הדליקה נגרמה כנראה כתוצאה מניצוצות, שנוצרו במהלך התהפכות הרכב בגשרון ובאו במגע עם הדלק שפעפע בתוך המיכל. מעוצמת ההתהפכות, הועף אלברט אל מחוץ לרכב ואילו אשתו איטה וארבעת הילדים נמצאו בתוך הרכב ונשרפו למוות.

סגן מפקד משטרת מרחב הנגב סנ"צ יוסף אבני אמר אתמול: „אלברט אוחיון נמצא עתה במצב פיזי ונפשי קשה. לאחר שיתאושש, נמשיך לחקור בעזרתו את נסיבות התאונה". אליעזר אביטן ואלברט סוויסה, חוקרים בכירים במשטרת המרחב, יצאו אתמול לאיזור התאונה ועסקו בחיפוש ממצאים, העשויים לשפוך אור על נסיבותיה.

בשנה האחרונה אירעו בכביש הערבה 21 תאונות דרכים, רובן עם נפגעים באורח קשה. מרבית התאונות אירעו בקטע של 60 ק"מ, שבין איזור באר מנוחה (במקום בו נמצא מגרש הדרכים השייך לשמעון „כושי" רימון) לאיזור תמנע.

סנ"צ אבני ציין אתמול, כי כביש הערבה טומן בחובו סכנה ממשית לחיי הנהג. לדבריו, האקלים החם והיבש באיזור גורם לטשטוש ועייפות, שולי הכביש רכים, והירידה מהם עלולה להיות מסוכנת. אבני גם ציין, כי זמן הנהיגה הממוצע לאורך הכביש הוא כשלוש שעות והדבר עלול להכניס את הנהג לאדישות. זאת גם הסיבה, שמרבית התאונות אירעו בקטע האחרון של הכביש, כשהנהג הגיע לדרגת עייפות גבוהה ביותר.

אתמול נמסר, כי לווייתן של האם, איטה אוחיון, והבנות שגית, אריאלה ושני, תיערך ביום א' בחדרה, שם מתגוררים הוריה הקשישים של איטה, מרים ומאיר ויינרב. גופתה של אחיינית אבי המשפחה, ליאן אוחיון (12), תוטס בימים הקרובים לקנדה, בסיוע הקונסוליה של קנדה בישראל.

יעל ארמוני, סופרת „דבר" בירושלים מוסיפה:

המשטרה אינה עידכנית מספיק בכל הקשור לנהגים, שהיו מעורבים בתאונות תחת השפעת אלכוהול ואינה בודקת באורח שגרתי את מצב השכרות של נהגים. כך סבור ד"ר יעקב אלדר, מנהל חדר המיון בבית החולים „שערי צדק" בירושלים.

ד"ר אלדר אמר, כי בשנים האחרונות נרשמה עליה מתמדת במספר הנהגים „שלגמו משקה", אם כי אין מדובר בשכרות כרונית.

אריה ארד, סופר „דבר" מוסיף:

בדרישה להטיל אחריות אישית על נושאי משרה שלטונית שתפקידם לדאוג לנושאי הבטיחות בדרכים בכל מקרה של רשלנות חמורה — יצא יו"ר ועדת הכנסת לבטיחות בדרכים, אוריאל לין, במכתב לראש הממשלה, שמעון פרס. „יש מקרים שהתקציב קיים ואולם רשלנות — לפעמים רשלנות חמורה בלבד — גורמת לאי־שימוש נכון בו", כותב לין.

מקור בלונדון: ארה"ב הדליפה לאסד על ניסיון למגר משטרו

מאת דליה שחין, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — הנשיא אסד חשף קשר להדיחו מן השלטון אשר בו היו שותפים חוגים קומוניסטיים, וזאת היתה הסיבה למגעיו עם שלושת הנציגים האמריקאיים וויליאם קייסי ראש הסי.איי.איי, הגנרל ורנון וולטרס נציג ארה"ב לאו"ם וריצ'ארד מרפי — כך מדווחים מקורות מודיעיניים בלונדון, המסתמכים על מקור מהימן במזרח התיכון.

על פי המידע שהגיע ללונדון, היו מעורבים בקשר נגד אסד קומוניסטים מקרב ה„חיזבאללה", בלבנון, אשר תודרכו על ידי ברה"מ כיצד להכין את הקרקע לקראת מותו של אסד.

כמה מהם הפכו את ההכנות לנסיון הפיכה, והמידע על כך הגיע לאסד מן המודיעין האמריקאי.

כוונת הקושרים היתה להחליף את הנשיא הסורי במשטר צבאי, שיהיה נאמן למוסקבה. אסד סבר, כי ברה"מ עומדת מאחורי הקשר, וזאת היתה הסיבה להתקרבות שהסתמנה בינו לארה"ב, כך אומרים חוגי המודיעין הלונדוניים.

עוד נמסר, כי אסד הציב, כתוצאה מן המידע שהגיע אליו, מחסומי ביקורת בכל נקודות המפתח בכבישי סוריה ולבנון. נקודות ביקורת אלה אויישו באנשיו של הגנרל עלי דובה, ראש המודיעין הצבאי הסורי. פעולה זאת הביאה לתפיסתם של כמה מן הקושרים, שהסגירו את חבריהם בבעל בק, בטריפולי ובביירות.

הקושרים יצרו ברית עם כמה קבוצות מוסלמיות קיצוניות המתנגדות לאסד בחאלב, וכן עם גורמים בקרב המפלגה הקומוניסטית בסוריה.

אסד, כך טוענים אנשי המודיעין הלונדוניים, גמל לקושרים במתקפה על בסיסי ה„חיזבאללה" בבקעה, בטריפולי, אך נמנע מתקיפת הבסיס בבעל־בק „כדי לא להרגיז את האייאתולה חומייני". עם זאת, בסיס זה נתון כאן במצור מלא של כוחות סוריה.

לאחר מכן, פנה נשיא סוריה לפעולת טיהור מקיפה נגד המפלגה הקומוניסטית הסודית, תהליך שבו הוגלו ונעצרו מאות אנשים. אסד חשף תאי מחתרת בתוך הצבא ובמיוחד בחיל האויר, ש־16 מקציניו הוצאו להורג ביוני.

אסד גם הרחיק לא פחות מ־200 מאנשי המפלגה הקומוניסטית בסוריה, צעד שגרם עיכוב ביקורו המתוכנן במוסקבה בחודש שעבר, ועיכוב אספקת המטוסים והטילים שהיו אמורים להגיע לדמשק מברה"מ. על עיכובים אלה הגיב באי־הסכמה לקלוט יחידות מזרח־אירופיות בכוחות האו"ם בלבנון.

צעירה נהרגה בתאונה בצומת הקאנטרי

(ע). — מרים דגמי בת 20 מרמת־גן נהרגה אתמול בתאונת דרכים, לאחר שרכבה הפרטי התנגש בעמוד חשמל סמוך לצומת ה„קאנטרי קלאב" בצפון תל־אביב.

התאונה אירעה בין צומת הכפר הירוק לצומת גלילות. מכונית ה„סובארו" שבה נסעה, התרסקה לחלוטין, לאחר שהתנגשה בעוצמה בעמוד החשמל. היא סטתה מהכביש בנסיעתה מסיבה לא ברורה.

למקום הוזעקו שלושה אמבולנסים של מד"א, ביניהם ניידת טיפול נמרץ מתל־אביב ומהרצליה.

טמיר דן עם נציג סיני על קשרים רשמיים עם פקין

מאת יוסי מלמן, סופר „דבר"

סן פרנציסקו, (מיוחד ל„דבר"). — מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אברהם טמיר, נפגש בפאריס עם נציג ממשלתי־סיני העוסק בתיכנון. מקורות אמריקאיים המתמחים בסין סיפרו, כי הפגישה נערכה בדירה צנועה בפאריס בחודש אפריל האחרון. לדבריהם, היא נועדה לשם בדיקת אפשרות של כינון קשרים רשמיים בין ירושלים לפקין.

על פי אותם מקורות הפגישה נערכה מיד לאחר ביקורו של ראש הממשלה שמעון פרס בארה"ב בחודש אפריל האחרון. טמיר, שנלווה לפרס בביקור, עבר בדרכו חזרה לישראל דרך פאריס ונועד שם בבית מלון עם הנציג הסיני. לאחר הפגישה, אף התקבל במשרד ראש הממשלה מכתב רשמי מממשלת סין, העוסק בנושא הפגישה.

המומחים האמריקאיים טוענים, כי עתה, לאחר שברה"מ שוקלת את חידוש הקשרים הקונסולאריים, עשוי הדבר לזרז צעד דומה מצד ממשלת פקין. להערכתם, הסינים לא ירצו להפקיר את המזרח התיכון להרחבת מעורבות סובייטית שם, וישקלו צעד דומה כלפי ישראל.

עם זאת סבורים המומחים, כי בשלב זה אין לצפות לפריצת דרך דיפלומאטית ביחסים בין שתי המדינות. יצויין, שלאחרונה התרחבו גם קשרי המסחר בין חברות מישראל לחברות מסין, וסין גם כוננה לפני כמה חודשים קשרי טלפון ישירים עם ישראל.

חוסיין ומובארק דנו בכינון אוטונומיה חד־צדדית ברצועת עזה

מאת דן אבידן, סופר „דבר" בקאהיר

קאהיר, (מיוחד ל„דבר"). — המלך חוסיין סיים אתמול את שיחותיו עם הנשיא מובארק וחזר מאלכסנדריה לרבת־עמון.

מקורות מצריים מסרו ששני המנהיגים דנו בין השאר ביוזמת ראש הממשלה פרס לשיפור תנאי המחיה של תושבי השטחים ולהעניק להם סמכויות רחבות יותר בניהול ענייניהם הפנימיים, לרבות מינוי ראשי ערים ערביים במקום קציני ממשל ישראליים. יוזמה זו מקובלת על ירדן והיא נדונה גם בשיחות, שקיים סגן הנשיא האמריקאי ג'ורג' בוש באיזור.

כמו כן נדונה בשיחות מובארק־חוסיין הצעתו של ראש עיריית עזה לשעבר ראשד א־שאווה — המקובלת כנראה על ראש הממשלה פרס ועל האמריקאים — לכונן ברצועת עזה אוטונומיה חד־צדדית.

לפי שעה לא ידוע אם הושגה הסכמה בין מובארק לחוסיין ביחס ליוזמות להרחבת המנהל העצמי של תושבי השטחים. משקיפים מצריים, טענו שיוזמות אלה אינן ברורות דיין ולא ברור כלל אם הן מקובלות על אש"ף, שנציגיו צריכים להשתתף — לדעת מצרים — בכל יוזמה כזו או בכינון הסדרי ביניים בגדה וברצועה.

סגן הנשיא בוש טילפן אתמול למובארק ולחוסיין טרם צאתו של המלך הירדני חזרה לארצו. בוש אמר, כי לדעתו נוצר עתה בסיס לקידום מו"מ מדיני בין ישראל לבין נציגים ירדניים ופלשתינאים, „בגלל הגמישות שמגלים פרס וחוסיין בשאלת הנציגות הפלשתינית למו"מ". מקורות מצריים סבורים, שהערכה זו אינה ריאלית, בגלל העובדה שאש"ף עדיין מהווה מכשול בפני כל יוזמה מדינית חדשה, שבה לא ישולבו נציגים אותנטיים של הארגון.

מובארק מבטיח החזרת שגריר

(המשך מעמ' 1)

ביוזמת הנשיא, נמשכה כשעה ו־20 דקות — זמן ממושך לפגישות של הנשיא עם אורחים מחו"ל. השתתפו בה גם שגריר ישראל במצרים משה ששון וראש המשלחת המצרית לשיחות טאבה נביל אל־ערבי.

היתה זו הפעם הראשונה ששני ראשי המשלחות הישראלית לשיחות טאבה נפגשו עם הנשיא. בשיחה נדונו בעיקר הנושאים הנוגעים ליחסים הדו צדדיים בין מצרים לישראל כולל מ„עסקת החבילה" לפתרון מחלוקת טאבה. הנשיא מסר בפגישה גם את הערכותיו כלפי המצב הנוכחי באיזור וחזר על דבקותו בהסכם השלום עם ישראל.

טמיר וקמחי העריכו אמש, כי הפגישה היתה חשובה ביותר מבחינת תרומתה למימוש עסקת החבילה, לפתרון סכסוך טאבה ושיפור מערכת היחסים בין מצרים לישראל. בפגישה נדונה רק חלקית נקודת המחלוקת הקיימת עדיין בין ישראל למצרים ביחס להשלמת ניסוח הנספח לשטר הבוררות.

למרות שההסברה המצרית הבליטה אמש את דבר קיום הפגישה, לחברי המשלחת הישראלית נאמר שתוכנה עם הנשיא תפורסם הבוקר בעיתוני מצרים.

היום ייפגשו חברי המשלחת הישראלית עם המתווך האמריקאי ריצ'ארד מרפי, כדי לדון שוב בנקודת המחלוקת המעכבת לפי שעה את השלמת ניסוח שטר הבוררות. נושא זה יידון גם בפגישה שיקיימו חברי המשלחת עם נביל אל־ערבי. אחר־כך תשוב המשלחת הישראלית ארצה וריצ'ארד מרפי יחזור לארה"ב.

מזג האויר

(ע). — הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 18—27, רמת הגולן 18—28, נהריה 22—30, צפת 16—27, חיפה 22—30, טבריה 23—35, נצרת 20—28, עפולה 21—32, השומרון 20—29, תל־אביב 21—30, נתב"ג 21—30, יריחו 23—36, עזה 22—29, באר שבע 18—32, אילת 25—39.

פיצוץ בסדנת המשטרה בעזה

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

מטען זומר נפץ התפוצץ אתמול בשעה 10.45 לפנה"צ בסדנת הרכב של משטרת עזה, במרכז העיר.

שלושה תושבים נפצעו בהתפוצצות. אחד מהם הועבר במצב קשה לבית־חולים „ברזילי" באשקלון. השניים האחרים שמצבם הוגדר בינוני הועברו לביה"ח „שיפא" בעיר. כוחות הביטחון פתחו בחיפושים וסריקות באיזור.

משלחת אש"ף — למוסקווה

בגדד, (עיטם). — יאסר ערפאת מסר, כי משלחת של אש"ף בראשות אבו מאזן תצא למוסקווה לפי הזמנת הקרמלין.

בראיון לכתב סוכנות הידיעות של מדינות המפרץ בבגדד לא פירט ערפאת על הביקור והסתפק בהודעה, כי אש"ף קיבל הזמנה רשמית מההנהגה הסובייטית לבקר במוסקווה.

ערפאת אמר עוד, כי נעשות כעת פעולות לכינוס של שרי החוץ הערבים כדי להכין פסגה ערבית דחופה. ארבע מדינות ערביות הסכימו עד כה לפסגה, הן עיראק, סנגאל, אלג'יריה ואש"ף.

ערפאת אמר עוד, כי יחסי אש"ף עם מארוקו לא הושעו בעקבות שיחות איפראן. אש"ף אמר שהתגובה לשיחות אלה תהיה ערבית קולקטיבית.

דבר
DAVAR دابار
מאוחד עם למרחב
העורכת — חנה זמר
משנה לעורך — דוד פרחצור
מנהל כללי — אהרן קראוס
המו"ל — „דבר" בע"מ
מודפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג' טל. 242203
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111־2, מ. 33104

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 32/86 שהתקיימה ביום 7/08/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 170,000 ש"ח זכה המספר 029620.

הפרס המצטבר בסך 180,000 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 440,000 ש"חים (כולל צבירה). בסך 11,000 ש"ח זכה המספר: 285629.

בסך 5,000 ש"ח זכו המספרים: 176405, 197232.

בסך 275 זכו המספרים: 016445, 063041, 087321, 128260, 130987, 135176, 157855, 163583, 183915, 186444, 260509, 278450, 385067, 449725, 454813, 537564, 547930, 586477, 598695, 635472, 635752, 650483, 664388, 664748, 666080, 696642, 729180, 746748, 812872, 868253, 876125, 887960.

בסך 130 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 3980, 9736.

בסך 20 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 123, 608.

בסך 15 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 242, 341, 702.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 2 זכו בסך של 2.20 ש"ח.

בסך 4.40 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 001, 004, 033, 040, 052, 122, 134, 257, 263, 286, 289, 323, 391, 396, 435, 447, 491, 496, 508, 526, 556, 584, 642, 704, 812, 866.

בסך 2.20 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 01, 04, 08, 09, 10, 18, 19, 22, 25, 40, 45, 48, 49, 51, 52, 54, 56, 66, 78, 83, 85, 91, 93, 98, 99.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

ניסוי מוצלח לטיל נגד טילים „ברק 1"

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

ניסוי ירי ראשון נערך בימים אלה בטיל הישראלי נגד טילים „ברק 1", שפותח במשותף על־ידי התעשייה האווירית ורפאל. הטיל פגע במטרה שנקבעה לו.

מערכת הטיל פותחה מטעם חיל הים הישראלי למען לקוחות זרים. היא מבוססת על מכ"ם מתוחכם, הפותר את בעיית הניהוג וההכוונה של הטיל בזירת הלוחמה הימית. הטיל ממריא אנכית מסיפונו של כלי השיט. הוא מסוגל לפעול בקוטר של 360 מעלות ולהשמיד כל איום המסכן את הספינה כגון טילים, מטוסים ומטוסים מנמיכי טוס.

הטווח האפקטיבי המירבי של „ברק 1" הוא 10 קילומטר. אורכו של הטיל 2.17 מטר ומשקלו 86 ק"ג. מהירותו גדולה והוא בעל כושר תמרון רב. ל„ברק 1" ראש נפץ רב־עוצמה בהשוואה לטילים אחרים.

זוהי תמונת מחזור, משנת 1976, של המוסיקאי הניו־יורקי מייק רודצקי, בן 27, שנמצא השבוע ללא רוח־חיים בדירת אליל הזמר הלונדוני בוי ג'ורג'. רודצקי מת, כנראה, מנטילת מנה מופרזת של סם (צילום: א.פ.)

השוק המשותף מכין תוכנית סיוע לגדה

מאת מדור המדיני של „דבר"

המזכיר הכללי של השוק המשותף קלוד שסון מכין בימים אלה מסמך, שבמרכזו לסייע לערביי יהודה ושומרון.

על־פי המסמך, מתכוונות מדינות השוק לסייע במימון לפרוייקטים שונים בשטחים וכן במתן הנחות מכס והעדפות בייבוא תוצרת חקלאית מהשטחים לארצות השוק.

ואולם מזכירות השוק מתקשה בהשגת סיכומים, משום שאין לערביי השטחים אין נציגות שעימה ניתן להגיע לסיכומים מן הסוג שמזכירות השוק מבקשת.

בכל מקרה ברור, כי מכסות הייצוא החקלאי מישראל לארצות השוק, לא ייפגעו עקב הכוונה החדשה.

ביקורת על טיוח והססנות צה"ל בפרשת „המרד הגסטרונומי"

מאת מלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

צה"ל ממשיך במסכת הסתירות והאי־דיוקים במסגרת תגובותיו לפרשת „המרד הגסטרונומי".

מספר פקידים בכירים הביעו אתמול ביקורת על מה שנראה להם כטיוח הפרשה בחודשים האחרונים ועל תגובתו ההססנית של צה"ל ודרך הטיפול הבלתי יעילה.

היום אמור היה הרמטכ"ל לקבל את תוצאות החקירה בפרשה.

פורום המטכ"ל הציג לרבין את עיקרי התיכנון הרב־שנתי

מאת מלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

פורום המטה הכללי הציג אתמול בפני שר הבטחון את עיקרי התכנון הרב־שנתי בבניין הכוח של צה"ל ומסר הערכת־מצב עדכנית. בסיום הדיון, שיימשך בשבוע הבא, אמור שר הבטחון להכריע לגבי המשך הכיוונים וההגבלות על היקפי ואופי מבנה הצבא.

נלכדה קבוצת מחתרת אשר זממה להפיל המשטר המצרי

מאת דן אבידן, סופר „דבר" בקהיר

קהיר, (מיוחד ל„דבר"). — שלטונות הבטחון המצריים לכדו לאחרונה קבוצה מחתרתית חדשה של האגודות האיסלאמיות הקיצוניות במצרים.

קבוצה זו, המונה כ־30 איש, זממה להפיל את המשטר בכוח הזרוע. אנשי הקבוצה היו פעילים במחוזות „א־שרקיה" ו„דמיאט" שליד קהיר, ובראשם עמדו שלושה קצינים מחיל ההנדסה המצרי, בדרגת סגן.

עתה עומדים חברי הקבוצה לפני משפט שמתנהל בפני בית־דין צבאי. כתב־האישום כולל: השתייכות לארגון מחתרתי חשאי, החזקת כלי־נשק למטרות אסורות והסתת חיילים בצבא למרד נגד המשטר.

משפטם של הנאשמים יחל בשבוע הבא. נודע, כי תפיסתם התאפשרה בעזרת מלשין, ששיתף פעולה עם כוחות הבטחון המצריים.

עורכי הדין של הנאשמים התלוננו, כי שולחיהם עוברים עינויים קשים בכלא.

בינתיים נמסר, כי בית־משפט צבאי אחר בקהיר עומד לדון בקרוב בפרשת מעצרם של כמה עשרות חברי האגודות האיסלאמיות הקיצוניות, בעוון הצתת חנויות לממכר משקאות חריפים בקאהיר ומתקנים להקרנת סרטי וידאו.

עורכי הדין של הנאשמים תובעים שמשפטם ייערך לפני בית דין אזרחי, ולא בפני בית משפט צבאי.

קרובי המשפחה של הנאשמים טוענים, כי העצירים עונו בכלא, וכי השלטונות סחטו מהם בכוח הודאות ביחס להאשמות המיוחסות להן.

לחברנו היקר עמרם רבר ומשפחתו
לורד, גיא ומיכל
תנחומינו עם פטירתו של
אורי רוה (רבר)
ההלוויה ביום א' ה' באב תשמ"ו 10.8.86
בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין של הקבוצה.
בית קבוצת כנרת

סגן הנשיא שיבח עמדת „העבודה" בעניין שיתוף הפלשתינים במו"מ עם ירדן

בוש: יש בשמיר גמישות; הוא ימשיך במלאכת פרס

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — סגן הנשיא ג'ורג' בוש שיבח אתמול את עמדת מפלגת העבודה לשיתוף פלשתינים במשלחת ירדנית לשיחות עם ישראל, כפי שהציגה באוזניו ח"כ אבא אבן, אך אמר, כי לדעתו „יש ביצחק שמיר גמישות שתביא לכך שימשיך, פחות או יותר, במה ששמעון פרס ניסה לעשות".

בראיון טלוויזיה ברשת „אן־בי־סי" אמר בוש, כי אמנם אינו מאמין שהחילופים בראשות הממשלה יגדילו את הגמישות הישראלית וכי „לשמיר יש בעיות באגפו הימני, המושכות אותו קצת לאחור, אך דומני שנראה המשך של יוזמות פרס".

בראיון אחר, ברשת „סי־בי־אס", אמר בוש, כי המלך חוסיין מוכן לפגוש בישראלים „תחת מטריית פתיחה בין־לאומית". גם ישראל מוכנה לכך „אם הם מסכימים. הצדדים מסכימים. צעד ראשון יהיה פורום בין־לאומי כלשהו, שיוביל למשא ומתן פנים אל פנים, או למשא ומתן שיכלול גם שיחות פנים אל פנים".

בתשובה לשאלה על סיכויי תהליך שבו אין סוריה משתתפת אמר בוש, „זה צעד אחר צעד, ואפשר להתקדם כך לאט לאט עד למטרה. אם יהיה שלום כולל באיזור, תיאלץ סוריה לבוא לשולחן".

ל„אן־בי־סי" אמר בוש, כי לא כלל את דמשק במסעו האחרון לאיזור, משום שהנשיא אסד הורה לנתק את יחסיו עם מארוקו, במחאה על מפגש פרס עם המלך חסן.

„דרושה אווירה שונה במיקצת, קודם שסגן הנשיא או הנשיא, או אולי שר החוץ של ארה"ב, יבקרו בסוריה", אמר. הוא חזר על דברי הוקרה לסיוע הסורי בשחרור בן הערובה לורנס ג'נקו, אך הוסיף, כי לא היה טעם בהודעה אמריקאית לאמר „כאשר הם מגנים כל ערבי המשוחח עם ישראל, החשובה בידידותנו במזה"ת".

בוש שיבח את מסע המלך חסן, לשיחות עם הנשיא מובארק ואמר, כי הפגנת העניין האמריקאי רם הדרג בתהליך השלום והצגת העקרונות המשותפת לישראל, מצרים וירדן „על ייצוג פלשתיני, בטחון ישראל, הצורך במשא ומתן והדרך" משפרות את הסיכוי לשלום, גם אם לא הושג במסע בוש הישג תכליתי.

„לקסאלט — מתמודד רציני"

בוש אמר, כי אם יצטרף סינאטור פול לקסאלט להתמודדות על מועמדות הרפובליקאים לנשיאות ב־1988 יהיה „מתמודד רציני, עם קשרים כל ארציים". ביום ב' אמור בוש, יחד עם הנשיא רייגן ו־78 מפקידי הבית הלבן, לספק דגימת שתן למעבדות חיל־הים, כמופת אישי לנכונותם להיאבק בהתמכרות לסמים.

מצרים תבקש מישראל להחזיר עשרות מוצגים ארכיאולוגיים

כתבה רווית ארס אנטי־ישראלי ב„אל־וופד"

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקהיר

קהיר (מיוחד ל„דבר"). — „משרד התרבות המצרי עומד לפנות למשרד החוץ הישראלי בבקשה שישראל תחזיר לרשות לענייני ארכיאולוגיה במצרים עשרות מוצגים ארכיאולוגיים — שלטענת המצרים גזלה ישראל מאיזור סיני בתקופה שבה צה"ל חנה בה".

על כך דיווח אתמול העיתון הקהירי „אל־וופד", בכתבה מקיפה תחת הכותרת „שוד הארכיאולוגיה שביצעה ישראל במדבר סיני".

בכתבה מאשים העיתון שנציגים ישראליים שונים, ביניהם שר הביטחון המנוח, משה דיין, עסקו תקופה ממושכת בגניבת מוצגים ארכיאולוגיים שונים בכמה אתרים חשובים השוכנים באזורי אל־עריש ורפיח. בכתבה, הרוויה ארס אנטי־ישראלי, נאמר בין השאר כי העברת המוצגים הארכיאולוגיים מסיני למוזיאונים שונים בארץ נעשתה במגמה „להדגים" באזורים היסטוריים את סיפור יציאת בני־ישראל ממצרים בתקופת המקרא.

מחבר הכתבה פנה למנהל הרשות לענייני ארכיאולוגיה במצרים כדי לשמוע את חוות דעתו על „גזל המוצגים הארכיאולוגיים" שביצעה ישראל בסיני. ואולם, אותו אדם טען שכל החפירות הארכיאולוגיות שביצעה ישראל בסיני תואמו עם השלטונות המצריים.

„אל־על" שוקלת חכירת מטוסי „בואינג" כדי לצמצם ההוצאות

מאת אמיר אורן, כתב „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — חברת „אל על" שוקלת חכירת מטוסי „בואינג 757", או מקדונל־דאגלס „מד־88" לתקופה של עד עשר שנים, כדי להקטין את הוצאותיה להשקעות במטוסים חדשים, כך דיווח השבועון התעופתי „אוויאיישן וויק" בגליונו האחרון.

„אל על" אמורה להחליט בתוך כמה שבועות על מטוס חדש לטווח בינוני, במקום ארבעת מטוסי ה„בואינג 707" המופעלים בקווים לאירופה. התקנות למניעת הרעש באירופה יכפו הפסקת הפעלתם לאחר 1987.

בינתיים גם תחילת החלפתם של ראשוני המטוסים מדגם „בואינג 747", הנמצאים בשירות החברה למעלה מעשר שנים.

אם ייבחר ב„מד־88", תפגע „אל על" במגמת אחידות הצי, שהיה בשנים האחרונות על טהרת חברת „בואינג".

משום מצבה הכספי של החברה, נשקלת חכירה עם אפשרות לקניה של שני מטוסי „בואינג 707", מצוידים בערכות משתיק־קול, ישמשו לטיסות שכר ולעתודה.

היונים והנצים בישיבת מרכז „העבודה" התכנסו בלי עימות

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

מרכז מפלגת העבודה לא נתבע אתמול להכריע את עמדותיו המדיניות, מפני שהן מנוסחות בהחלטות הוועידה, ואפילו דוברי היונים ציינו, כי אלה אינן כובלות את ידי הממשלה כיוזמות מדיניות לקידום השלום.

את הדיון המדיני, שעיתויו נקבע לפני כחודש למעין סיכום המקדים את הרוטציה, פתח במרכז המפלגה ראש הממשלה שמעון פרס. „עלינו ליצור תנאים מוקדמים למשא־ומתן כדי שנוכל לנהל משא־ומתן ללא תנאים מוקדמים", תימצת ראש הממשלה, בתום סקירה ארוכה, את תפיסתו המדינית לקידום תהליך השלום. „הבעיה איננה אילו סחורות להחלק לעולם הערבי — הגדרה עצמית או משהו כזה. אני מאמין שדרושים כל הניסיונות שבעולם כדי להסיר את המכשולים למשא־ומתן, אינני מאמין שניסיונות הבאים לפתור את הבעיה בטרם מו"מ, או במקומו, יועילו".

ראש הממשלה חזר והדגיש שישראל הסכימה לדרישתה של ירדן, שהמשא־ומתן ייפתח בליווי בין־לאומי, שהכנסת אישרה אותה, אבל סייג את דבריו באומרו „לא ליווי מכתיב". „אנחנו מוכנים ללכת דרך ארוכה כדי לסלול מישור שעליו יכולים לשבת הצדדים ללא מעמד נחות ומעמד עליון", הדגיש.

רבין: בשטחים רוצים לחיות בלי הטרור האש"פיסטי

שר הביטחון יצחק רבין חזר והדגיש, כי תביעת חברי המפלגה היונים למתן הגדרה עצמית לפלשתינים בעיתוי הנוכחי היא טעות, המצמצמת את הסיכויים להשגת השלום.

לדברי רבין, „בלי קישור הבעיה הפלשתינית לירדן אין פתרון לבעיה הפלשתינית. לא במקרה עומד אש"ף על שתי תביעות באותה רמה: מדינה בשטחים שנכבשו ב־1967 וזכות השיבה של הכל הפליטים". שר הביטחון הזכיר את יוזמת רייגן הקובעת כי ארצות־הברית לא תתמוך במתן הגדרה עצמית לעם הפלשתיני, כי זו פירושה אוטומטית מדינה פלשתינית, וכן את קריסת המשא־ומתן בין חוסיין לערפאת בגלל התעקשותו של ערפאת למדינה פלשתינית עצמאית.

עוד הטעים שר הביטחון במיוחד את רצונם של „האנשים בשטחים לתת ביטוי לעמדותיהם המעשיים מאיום הטרור האש"פיסטי. הם לא רוצים לחיות תחת הטרור האש"פיסטי. היום, כשקיים קרע בין אש"ף לירדן, יש ירידה של 50 אחוז בפיגועי הטרור. החלשת אש"ף והחלשת הטרור מגבירים את הסיכויים לשלום", סיכם רבין.

יו"ר ועדת חוץ וביטחון של הכנסת, ח"כ אבא אבן, הביע התנגדות לשינוי במצע המפלגה בטענה, כי הוא אינו כובל את הממשלה ואת שרי העבודה מיוזמות מדיניות למען קידום השלום.

בתו של זאב רייס בגבעת ברנר — בראיון ל„דבר"

„אבא שלי עמד במאבק איתנים אמיתי ויכול לו"

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

שלושה חודשים קשים עברו על זאב (זאביק) רייס מהרצליה, חבר גבעת ברנר בעבר הרחוק, שנעצר בארה"ב לאחר שנחשד בקשרים עם סוחרי נשק איראניים במטרה לייצא נשק לאיראן. בתוך יום אחד הוטל איש העסקים הישראלי, שעיסוקו ביבוא־יצוא רהיטים, למרכז מהדורות החדשות. עכשיו נותר לו להוכיח שאין לו אשמה ובאמריקה זה ענין קשה מאד.

השבוע חגגה משפחתו של רייס נצחון קטן: התביעה האמריקאית החליטה למחוק נגדו את כל התביעות המרכזיות. במקום לקיים משפט בפני חבר מושבעים אמריקאי בדאלאס ייערך ב־2 בספטמבר דיון פתוח בפני דן יחיד בניו־ג'רזי. כל המהומה התקשורתית שקמה בארה"ב ובישראל גוועה לגמרי.

מעצר בעיתוי גרוע

אפרת רייס, חברת גבעת ברנר ובתו של רייס, טוענת כי מעצרו של אביה בא בעיתוי גרוע מאוד, בעת שהתפוצצו בזו אחר זו פרשות פולארד ופצצות המצרר. „זו אולי הסיבה שהאמריקאים היו רעבים לבשר ישראלי", אמרה. „זאביק היה קורבן לבריונות אמריקאית שתהילתה בפקידים בכירים במשרד המשפטים. עכשיו מחפשת התביעה מוצא של כבוד, לאחר שהתברר לה כי עשתה טעות וטיפסה על עץ גבוה מאוד. נראה לי שהאמריקאים יטענו בדיון כי אבא שלי ידע על קיום העסקאות האלה ולא דיווח עליהן, אבל אינני יודעת אם העבירה תופסת לגבי נתין זר כמו אבא שלי".

קשר יום־יומי

אפרת עומדת בקשר יום־יומי עם אביה בטלפון. כמעט כל יום במשך שלושה חודשים מתקשר רייס לבתו בגבעת ברנר כדי להיוועץ עם בתו בת ה־27. „הוא עבר מכלא לכלא בארה"ב אבל כל יום הוא היה מתקשר לישראל כדי לשמוע את דעתי על הדברים שמתרחשים בארץ בעקבות מעצרו. את אבא שלי ששמו לא יוכתם בארץ. הוא הבין מהר מאוד כי סיפורו הפך לסיפור גדול בארץ. כל הזמן אבא אומר: 'איך אני מתקן את שמי בקרב חברי בארץ. איך אני מוכיח שאין לי ולא היה לי כל קשר עם העבירות שיוחסו לי'. קשה להוכיח לאמריקאי שכדי לעמוד בכבוד בבית המשפט צריך הרבה כסף. הצדק הוא כנראה עניין לעשירים שם", אמרה אפרת.

„היינו באפאתיה גמורה"

עוד היא מספרת, כי היו ימים שאביה „היה ביאוש אמיתי" ולא האמין כי שמו יטוהר. „עד לפני כמה ימים, אידע מוחץ בעברת התביעה אנחנו היינו באפאתיה גמורה. הוא חשב כי יחשק בכלא עד סיום המשפט. הוא עוד הספיק לומר לי כי מנסים לקשור אותו לרשת של יצואני נשק והוא גם אמר לי כי התביעה מנסה לעשות איתו עסקת טיעון מסויימת שעל פיה יודה בעבירות שונות, שיוכל להודות בדבר שלא עשה. על הנפי היו תוצאות הרות אסון לדידה. הוא ידע כי אם יבצע את עסקת הטיעון ישאר במעצר או בכלא — אם לא יחתום על עסקה כזאת, עלול יהיה להיאסר לתקופה ממושכת".

„אבא העדיף לא לחתום על הודעה בלשון הדבר מוכן לשאת בתוצאות. דבר אחד לא אשכח: אבא אמר לפני הדיון: 'אני אבא צבאי', הוא צדק, מאבק כזה הוא מאבק איתנים אמיתי, סיפור קפקאי ממש באמריקה ולא כל אדם יכול לעמוד במאבק כזה. אבא שלי עמד במאבק ויכול לו", אמרה אפרת.

אנשים • אנשים •

פגישה מרגשת

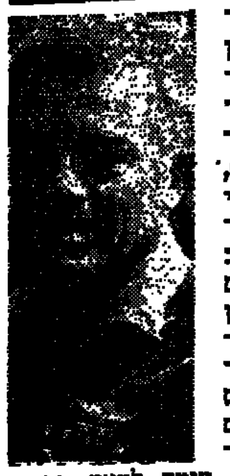

פגישה מרגשת התקיימה שלשום במלון „מינה האוז" בקאהיר בין מנכ"ל משרד ראש הממשלה אברהם טמיר (בתמונה), לבין הגנרל המצרי מגדוב. השניים מכירים זה את זה היטב מהתקופה שבה הם השתתפו במשא ומתן להשגת הסכמי ההפרדה בסיני, ואחר־כך לקביעת ההסדרים הצבאיים הנוגעים להסכם השלום הישראלי־מצרי. מגדוב עומד לצאת בקרוב לפנסיה והוא לא נפגש עם אברשה טמיר מזה תקופה ארוכה.

דן אבידן (קאהיר)

„יחד" ב„עבודה"

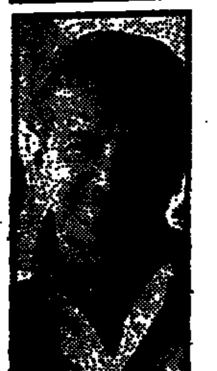

בישיבת מרכז מפלגת העבודה אתמול הובלטה נוכחותם של כמה מראשי „יחד": השר עזר ויצמן (בתמונה), ח"כ בנימין בן־אליעזר (פואד), מוטי הוד, ואריה שומר, סמנכ"ל משרד ראש הממשלה. השתתפותם של אנשי „יחד" בישיבת המרכז אינה מסמנת עדיין הסכם להצטרפותם למפלגת העבודה. קודם למהלך כזה, בין במיזוג ובין במערך, מבקשים ראשי „יחד" לבחון את כיבוד תביעותיהם במינויים מספר: זה של מוטי הוד ליו"ר מועצת המנהלים של התעשיה האווירית (שהחתימה עליו מתעכבת אצל שר האוצר משה ניסים) וזה של אברשה טמיר למנכ"ל משרד החוץ, אחרי הרוטציה כמובן.

עליזה ולך

נסיעה בעיתה

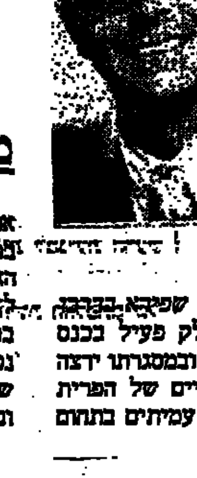

בעיצומו של קיץ מדביל יוצא לו פרופ' עמוס שפירא (בתמונה) לא לחופשה; אלא, לסדרת כנסים, פגישות והרצאות בבואנוס־איירס, אליהן הוזמנו גם ראשי אגודות ידידי אוניברסיטת ת"א ביבשת דרום־אמריקה. בבואנוס־איירס יהיו גם פרופ' אפרים קציר, נשיא המדינה לשעבר, ופרופ' משה מני, נשיא אוניברסיטת תל־אביב. משם ימשיך פרופ' שפירא בקרבה לסידני אוסטרליה ויטול חלק פעיל בכנס בינלאומי על משפט ורפואה, ובמסגרתו ירצה על „היבטים אתיים ומשפטיים של הפרית מבחנה בישראל", ויפגש עם עמיתים בתחום זה מכל העולם.

לא כמו מודעי

שר התעשיה והמסחר אריאל שרון (בתמונה) היה שלשום אורחו של סניף „חירות" בהרצליה. הופעת השר זימנה למקום את נציגי אמצעי התקשורת, שחיפשו בעצם תגובה שלו על פסיקת בג"ץ בבוקרו של אותו יום, בעיקר, מפני שרוב השרים גזרו על עצמם שתיקה. קדמו לנאומו של שרון דברי פתיחה של ראש עיריית הרצליה, איש אמונו של שרון, אלי לנדאו, ש„הרגיע" את נציגי התקשורת באומרו שהם יכולים לרשום ולהקליט את דברי השר כיוון שאין הוא מתכוון להתפטר. לא כל הנוכחים הבינו את המסר ולנדאו הזכיר לקהלו את ערב האזכרה של יצחק מודעי, אף הוא בהרצליה, לפני כשלושה שבועות, שציטוט הדברים שאמר בו בעיתונות, הביא בסופו של דבר להתפטרותו.

עליזה ולך

סדר חדש

ישיבת מרכז מפלגת העבודה אתמול לא היתה שונה מכל ישיבות המרכז במה שנוגע לכושר הקשב של החברים לעמיתיהם שאינם שרים וח"כים. כמו תמיד נפתח גם אתמול הדיון בנאומיהם של ראשי המפלגה שמעון פרס, יצחק רבין, משה שחל ואבא אבן. רק אחר־כך קיבלו את רשות הדיבור החברים מן השורה, ואז החלה הנדידה הגדולה החוצה. על סף נעילת הישיבה, כשבאולם נותרו פחות ממאה איש (מרכז המפלגה מונה כ־1,200), הודיע מזכ"ל המפלגה, ח"כ עוזי ברעם (בתמונה), כי להבא הוא מתכוון לשנות את סדר הדוברים – תחילה ידברו החברים מן השורה ורק לקראת הסיכום יעלו על הבמה הח"כים והשרים.

עליזה ולך

מינויים

רוברט קלארק הציר האמריקאי בשגרירות ארה"ב בקאהיר עזב בימים אלה את תפקידו. במקומו ימונה לתפקיד הציר, הדיפלומאט האמריקאי הוותיק ויליאם קובי ששימש עד לאחרונה, כמומחה לענייני המזרח התיכון במועצה לבטחון לאומי בוואשינגטון. לקובי נסיון מזרח תיכוני עשיר מהתקופה שבה הוא שרת כדיפלומאט בדרג זוטר יותר, בקאהיר ובמדינות ערביות נוספות.

דן אבידן (קאהיר)

עזרת שכנים

יחסי השכנות הארוכים וההדוקים שנרקמו בין קיבוץ חפציבה לקיבוץ בית־אלפא בו מתגורר הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי (בתמונה) סייעו בתחילת השבוע למזכירות חפציבה שביקשה מהרמטכ"ל השכן לאפשר שיחרורם לאלתר למשך מספר ימים של כ־30 בני חפציבה המשרתים כיום בשירות סדיר, על מנת שיסייעו למשקם הפגוע בעבודות השוטפות בענפי המשק. הרמטכ"ל נאות מייד לבקשה והורה על שיחרורם של החיילים מהקיבוץ השכן. לקיבוץ חפציבה מוסיפים להגיע עשרות פניות של אורחים ומוסדו מכל רחבי־הארץ המבקשים לסייע לקיבוץ. הגדילו לעשות שני מבוגרים בני 70 ממושב בית הלוי, ומקיבוץ גלעד שהתייצבו בתחילת השבוע בפני מרכז משק חפציבה ודרשו במפגיע להשתלב בעבודה בקיבוץ. הם סודרו לעבוד במפעל.

כוונות חיוביות

ראש עיריית בת ים אהוד קינמון (בתמונה), היה מרוצה השבוע לאחר שמועצת העיר אישרה ברוב קולות את הצעת התקציב שהגיש לשנת 1986 המסתכם בכ־60 מיליון ש"ח. בכוונת ראש העיר ליישם כבר בקדנציה זו את הבטחתו לבוחריו ולהקדיש כ־5 מיליון ש"ח לסלילת כבישים ולהגברת הבטיחות בדרכים והעמקת מתן שירותים קהילתיים. בכוונת ראש העיר להפריש כ־7 מיליון ש"ח לבניית מרכז לאומניות, הקמת איצטדיון עירוני ענק, להתקין תאורה חדישה לאורך הטיילת בשפת הים, ובכך להעלות את העיר על מפת התיירות הפנימית והחיצונית. (ע.ב.)

בלוס־אנג'לס נחוג השבוע יום ההולדת ה־80 לזוכה פרס האוסקר ובמאי הסרטים ג'ון יוסטון שנראה בתמונה מחובק עם בתו השחקנית אנג'לה יוסטון. בארוחה חגיגית שנערכה לכבודו במסעדה החביבה עליו אמר יוסטון, „שמונים הוא מספר גדול", אבל הצהיר שאין בכוונתו להפסיק לעבוד, ושבאמתחתו עוד שני סרטים חדשים.

המדור נערך היום ע"י אורה זרניצקי

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות •

כרוזי הסתה נגד א־שאווה עקב השמועה על שובו לראשות העיר

מאת דני צדקוני

כרוזים מטעם פת"ח שהופצו ברצועה, מאשימים את ראש עיריית עזה לשעבר, ראשד א־שאווה בבגידה ואת הקבוצות הדתיות בעיר ה„מונ־מעי" בסילום הדרך לבגידתו. בעיר נפוצו שמועות, כי המינהל הציע לא־שאווה לחזור בעוד כחודש לראשות העירייה שממנה הודח לפני ארבע שנים על־ידי אריאל שרון.

כיום מנהל את העירייה עובד מטעם משרד הפנים, עו"ד חמזה תורכמאני. א־שאווה, שבעבר ניסו מחבלים מספר פעמים להתנקש בחייו, מסתובב בעיר ללא שומר־ראש, למרות הסכנה שבדבר.

הדיבורים שינו יחסם

הכלל ש„אין נביא בעירו" חל במידה רבה על ביקור האחרון של ראש עיריית עזה לשעבר ראשד א־שאווה, בירדן. אך שלא כמו בעבר, חל שינוי ביחס ידידיו כלפיו. הפעם הם מצדדים בזכותו של המנהיג הקשיש – הנחשב לפחות כלפי חוץ למנהיגה של הרצועה – להביע בגלוי את דעתו.

ידידיו מעריכים גם את אומץ ליבו לעשות זאת. בעיר הערבית הגדולה ביותר בארץ גם מנבאים, כי בעוד כחודש יוחזר האיש לראשות העירייה ממנה הודח לפני ארבע שנים על־ידי אריאל שרון במסגרת מאמציו לחסל בארץ ובלבנון את הישות הפלשתינאית.

כוחו הפוליטי של א־שאווה ברצועה נופל מכוחם של שני הזרמים האחרים, תומכי ערפאת ואנשי חזית הסרוב. מנהיגם של האחרונים, הד"ר עבד אל־שאפי, שוהה עתה בביקור ממושך בחו"ל. ואגב, הזרמים הדתיים המסורתיים ברצועה תומכים בא־שאווה.

מהמידע שפורסם באחרונה עלול להתקבל רושם בלתי־מאוזן לגבי מעמדו של שאווה כמנהיג בלעדי של הרצועה. ואולם, מצב הדברים אינו בדיוק כזה. מתברר, שיותר מהפתרון, חשוב יותר לרוב תושביה מי יהיו השותפים להשגתו. הרוב סבור שזה צריך להיות מהצד הערבי – אש"ף, שאותו – אומר לי איש עסקים צעיר ממשפחה ידועה – לא ניתן למחוק מהתמונה. זאת, בעיקר לאחר מותם של עשרים אלף מלוחמיו. אש"ף – הוא אומר – הוא היחיד הרשאי והמסוגל לנהל מו"מ בשם הפלשתינאים. על שאווה, שלדבריו, שם את נפשו בכפו, ואת תעוזתו, חוכמתו, ואומץ ליבו הוא מוקיר – הוא אומר שדבריו לא חידשו דבר, משום שהוא ממלא את הוראות המלך התואמות את השקפתיו, ולפיהן הוא פועל.

אם לאיש שיחי, שבעבר היה קצין בפת"ח וישב בכלא הישראלי בגין זאת היותה עמדה כארגונים, הוא היה מתנגד לפגיעה בשאווה, הצורך בדעתו שיש להשיג מה שניתן להשיג במצב הנוכחי, כשהערבים אינם מסוגלים לגבור על ישראל בכוח. כשכוחו הצבאי של אש"ף אינו מסוגל ליותר מאשר הגנה על הנהגתו. במצב זה, מתעניינים תושבי השטחים בקיום, והאופציה הירדנית תואמת צורך זה. רק לאחר מכן מגיע תורו של הנושא המדיני.

אדם אחר, פליט במוצאו, ובעל עמדה ציבורית שניתן להזהות כאיש חזית הסירוב, המספר על ארגון קבלת הפנים בגשרים לשאווה בהסעה מאורגנת חינם, אומר גם הוא ששאווה הוא תמיד אותו הדבר מאז עמד על דעתו הפוליטית. אך זכותו להביע אותה בגלוי. הוא חולק על הביקורת של שאווה על אש"ף שבהנהגתו הוא מכיר. לדעתו, על שאווה לקבל את מנהיגות אש"ף או להתנער ממנה.

מרכז „העבודה" תובע מפרס ליישם תכנית שיקום המושבים

מאת כתבת „דבר" לענייני מפלגות

„מרכז מפלגת העבודה תובע מראש הממשלה והמשרים לעשות לאלתר ליישום תוכנית השיקום וההבראה של המושבים. מפלגת העבודה לא תהיה שותפה להרס ההתיישבות החקלאית בישראל".

זה נוסח ההחלטה, שאומץ אתמול מרכז מפלגת העבודה בעקבות הפגנתם של חברי תנועת המושבים במהלך הישיבה, במחאה על הסחבת, שנוקט משרד האוצר בהקצאת הכספים שאושרו להם.

ראש הממשלה שמעון פרס הביע את תקוותו, כי העברת 25 מיליון הדולר, שעודדו את מורת רוחם של חברי המושבים השבוע, תיושב עד יום א' בערב, בעקבות סיכום עם שר האוצר מאתמול.

חברי תנועת המושבים קידמו את פני המתכנסים לישיבת המרכז אתמול בבנייני התערוכה בשלטים, ובהם סיסמאות נגד האוצר ומדיניות הממשלה. מיד בתחילת נאומו של ראש הממשלה בנושאים המדיניים הוא הופרע בקריאות קלניות ובהנפת השלטים גם בתוך האולם. ראש הממשלה אמר, כי חברי המושבים לא היו צריכים להפגין במרכז המפלגה, שכן מעולם לא נדחתה פנייתם להיפגש עמו.

„אבל לא קיבלנו תשובות", התרעם אחד מחברי המושבים ועל כך השיב לו פרס, כי „הבעיה אינה תשובות אלא צ'קים". אחר־כך מנה את כל ההקצבות – בסך מאות מיליוני דולר – שאישרה הממשלה לחילוץ המושבים מהקשיים שנקלעו אליהם והעיר, כי הוא אינו אחראי להתמוטטות ארגוני הקניות, אך עליו להיות אחראי לכך שהמשק לא יתמוטט.

את זעקת המושבים השמיע במרכז, שלא על־פי סדר־היום, יוחנן דניאל, מזכיר תנועת המושבים. טענתו המרכזית היתה, שדווקא בתקופתם של שמעון פרס בראשות הממשלה ואריק נחמקין במשרד החקלאות, נשארו המושבים בודדים במערכה, שעה שהמגזר נתון על סף התמוטטות.

מגעים בין מצרים לאופ"ק על תאום עמדות בעניין הגבלת תפוקת הנפט

מאת דן אבידן, סופר „דבר" בקהיר

קהיר, (מיוחד ל„דבר"). – החלטות שרי הנפט של מדינות אופ"ק לצמצם את תפוקת הנפט של מדינות הקרטל גרמה לשביעות רצון רבה במצרים, וראשי המערכת הכלכלית המצרית מקווים, כי בעקבות ההחלטה יעלה עתה מחיר הנפט בשוק העולמי – לרבות מחיר הנפט המצרי המהווה מקור הכנסה חשוב לקופתו המידלדלת של האוצר המצרי.

מקורות מצריים מסרו ל„דבר", כי ממשלת מצרים פתחה במגעים עם ראשי מדינות אופ"ק כדי לתאם מדיניות משותפת בעניין הגבלת תפוקת הנפט. לדבריהם, למרות השפל הפוקד את תנועת התיירות במצריים השנה, הרי שבעיר הדרומית אסואן (מרכז העתיקות של מצרים הפרעונית) מתנהלת תנועת התיירות בהיקף נרחב, ובתי המלון מלאים כמעט עד אפס מקום.

אתמול ביקש הנשיא מובארק משר הכלכלה המערב־גרמני המבקר עתה בקהיר, כי גרמניה תדחה את פרעון החובות של מצרים ותכפיל את היקף השקעותיה בפרויקטים הקשורים לתוכנית החומש המצרית החדשה. עוד ביקש מובארק מאורחו שגרמניה ומדינות השוק האירופי המשותף יפעילו את השפעתן על קרן המטבע הבינלאומית, כדי שזו תעניק מילוות בתנאים נוחים.

השר הגרמני אמור להיוועד גם עם שר התיירות המצרי ששב שלשום מביקור בישראל. השניים ידונו בהגדלת היקף קשרי התיירות בין שתי המדינות.

בינתיים, פתח הממשל המצרי בפעולה הדרגתית, שנועדה לצמצם בצורה מוסווית את הסובסידיות על מוצרי קניה שונים. במסגרת זו הועלו מחירי הבנזין, מחירי הבשר ומחירי זקקות שונים. עתה קיים מחסור בעגבניות ובמלפפונים בשוקי קהיר. הדבר גורם התמרמרות, בעיקר בקרב השכבות הנחשלות. משפחה מצרית ממוצעת דלת־אמצעים אינה מסוגלת בימים אלה להעלות על שולחנה מנה בשר יותר מפעם בשבוע.

שלשום נמסר, כי מצרים פנתה לארגון העבודה הבינלאומי, כדי שזה ידון במושבו הקרוב בז'נבה בבעיית גירוש אלפי הפועלים המצריים מלוב לפני כשנה. המצרים תובעים שהלובים יפצו את הפועלים המגורשים ואת בני־משפחותיהם.

העיתון הגרמני „די ולט":

קפריסין הסכימה לשחרר רוצחי הישראלים בלרנקה

מאת זאב סטרוזמינסקי, סופר „דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל„דבר"). – ממשלת קפריסין הסכימה, לפי דיווחים מביירות, לשחרר את שלושת הרוצחים לרנקה שרצחו את שלושת נוסעי היאכטה הישראלים במארינה בלרנקה ביום־הכיפורים אשתקד – על כך מדווח העיתון הגרמני „די ולט".

כמו כן מדווח „די ולט", כי ארגוני טרור פלשתינים מנסים לחדור גם לצפון האי קפריסין, הנמצא תחת כיבוש תורכי.

על פי הדיווחים, הסכימה ממשלת קפריסין לשחרר את שלושת הרוצחים תמורת שחרורם של כמה סטודנטים קפריסאים שנחטפו בביירות. יחד עם שלושת הרוצחים, אנשי „כוח 17" של ערפאת, עומדת קפריסין לשחרר גם קיצוני שיעי אחד.

ארגוני טרור פלשתיניים שונים מנסים לחדור לצפון האי, שנכבש ב־1974 על ידי תורכיה. לרוב ארגוני הטרור משרדים בחלק העצמאי (היווני) של קפריסין. הסכסוכים בין הארגונים השונים גורמים התנקשויות ומעשי רצח.

לפי הדיווחים, מעורבים במעשים אלה גם השירותים החשאיים של סוריה, לוב, עיראק ואיראן. לאחר הרצח של מזכ"ל איגוד העיתונאים הערבי חנא מקבל במאי, עצרו שלטונות קפריסין ששה סורים וגירשו אותם מהאי.

קו ימי חיפה־אלכסנדריה נדון בביקורו של סולטן

אברהם טמיר: ביקור שר התיירות המצרי היה מוצלח

מאת דן אבידן, שליח „דבר" במצרים

קאהיר (מיוחד ל„דבר"). – משלחת ישראל לשיחות טאבה קיבלה אתמול דיווח מראשי המשלחת המצרית על תוצאות ביקורו של שר התיירות המצרי, פואד סולטאן בארץ. מנכ"ל משרד ראש הממשלה אברהם טמיר אמר ל„דבר", כי הביקור היה מוצלח ובמהלכו סוכם על הידוק קשרי התיירות בין מצרים לישראל.

עם שובו לקאהיר, אמר שר התיירות המצרי, כי בביקורו בארץ סוכמו מספר הסדרים לעידוד תנועת התיירים ממצרים לישראל וכן נדונה הצעה לפתיחת קו ימי בין חיפה לאלכסנדריה.

כן נדונו בשיחותיו בארץ הצעות שונות לעידוד תנועת תיירים מארה"ב ומדינות מערב אירופה למצרים ולישראל. במסגרת זו סוכם, שישראל ומצרים תקיימנה פעילות הסברתית משותפת בארה"ב, כדי לעודד שם תיירים לבקר בישראל ובמצרים במסגרת עסקת חבילה. פואד סולטאן סיפר, שהשר שריר הציע לו לקיים בקרוב פגישה בין שרי התיירות של ארצות אגן הים התיכון, כדי לעודד את התיירות המערבית לאיזור.

עם זאת ציין השר, כי כדי לעודד את התיירות ממצרים לישראל, יש לפתור קודם־לכן את בעיית מנזר דיר אל־סולטאן במזרח ירושלים.

חג קורבן במצרים – עם 87 אלף כבשים מיובאות מאוסטרליה

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקהיר

קהיר (מיוחד ל„דבר"). – ספינת־משא אוסטרלית ובה 87 אלף כבשים אוסטרליות הגיעה אתמול לנמל אלכסנדריה המצרי שלחוף הים התיכון. מקורות מצריים מסרו, כי כל הכבשים נועדו לשמש זבח למליוני מצרים המתפללים ביום ו' הבא לקראת חג הקורבן המוסלמי.

רק בעיר סואץ, שלחוף התעלה, יישחטו באותו יום יותר מ־5000 כבשים. חג הקורבן המוסלמי מסמל את סוף עונת העלייה לרגל לערים הקדושות מכה ומדינה שבערב הסעודית.

לרגל החג פירסם הנשיא מובארק צו חנינה לאסירים שריצו כבר מחצית מעונשם ולא נדונו למאסר עולם בגין עבירות הפוגעות בביטחון המדינה. בינתיים, נמסר כי אתמול תפס משמר החופים המצרי ליד אלכסנדריה טונה חשיש שערכו נאמד ביותר מ־4 מיליון לירות מצריות.

הוסרה הצעת הליכוד בקריית אתא להעניק אזרחות כבוד להרצוג

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

מועצת קריית־אתא החליטה אתמול ברוב של שמונה קולות הקואליציה נגד שלושה קולות של הליכוד, אגודת־ישראל והרשימה המקומית – להסיר מסדר היום את הצעתו של נציג הליכוד לדון בהענקת אזרחות כבוד של הקריה לנשיא המדינה.

נציג הליכוד הציע להעניק אזרחות כבוד של הקריה לנשיא המדינה, בציינו את התנהגותו הממלכתית של הנשיא בענייני השב"כ.

ראש עיריית קריית־אתא, יעקב בן־דניאל, הסביר כי ההצעה הוסרה מסדר היום משום שיש לראות בה „תרגיל פירסומת העלול לפגוע בכבודו של הנשיא".

שוק הסמים במצרים רווי חשיש מישראל

מאת דן אבידן שליח „דבר" בקהיר

(קהיר, מיוחד ל„דבר"). צרכני חשיש במצרים יודעים לספר, כי באחרונה רווי שוק הסמים המצרי בחשיש שמקורו בישראל.

לדבריהם, החשיש המוברח מישראל מכונה בעגה המקומית „מגן דוד". המצרים סבורים, כי מקורו האמיתי של החשיש בלבנון והוא מוברח למצרים דרך שטח ישראל.

אסד – לאלג'יריה תוך כמה ימים

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקהיר

קהיר (מיוחד ל„דבר"). נשיא סוריה, האפז אל־אסד, עומד לבקר תוך כמה ימים באלג'יריה – מסרו אתמול מקורות ערביים בקהיר ובמפרץ הפרסי.

דובר אש"ף אחמד עבד אל־רחמן אמר, כי בשיחות שיקיים אסד עם נשיא אלג'יריה תידון, בין השאר, יוזמה אלג'יראית חדשה לפיוס בין סוריה לאש"ף בראשות ערפאת.

יו"ר בנק פלשתין בעזה מבקש מפרס תנאי פעולה שווים לבנקים הישראליים

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

יו"ר בנק „פלשתין" בעזה, האחאג' האשם עטה שאווה, פנה לראש הממשלה, שמעון פרס, וביקש ממנו להסיר את ההגבלות על הבנק שהוא עומד בראשו ולהשוות את תנאי פעולתו לאלה של הבנקים הישראליים.

הפנייה באה בעקבות פגישת פרס עם נציגים מהשטחים ודבריו על פתיחת בנק ערבי בגדה. שאווה מבקש להשוות התנאים בתחומי האיסור על סחר במטבע־חוץ, הפצת מניות, פתיחת סניפים חדשים ברצועה ובגדה ועוד. הוא ביקש שראש הממשלה יקבל את נציגי הבנק שהוא הבנק הערבי היחיד הפועל בשטחים, כדי לדון בהסרת מה ששאווה כינה „האפליות נגדו".

דפי־זהב מגישים:

מדריך הקיבוצים

חברת דפי זהב שמחה להגיש לך מדריך עסקים למגזר הקיבוצי, אשר יופץ ב־50,000 עותקים לכל חברי הקיבוצים בישראל

המדריך יחולק לשני חלקים: חלק מסווג לפי מוצרים, שרותים ומקצועות וחלק אלפביתי, בו יופיעו כל השמות, הכתובות ומספרי הטלפון של כל חברי הקיבוצים בארץ.

מדריך הקיבוצים ישמש ככלי עזר ממדרגה ראשונה בקרב מקבלי ההחלטות בקיבוצים — גזברים, קניינים, רכזי ענפים ומזכירי משקים. כל גוף הנמצא בקשרים עסקיים עם הקיבוצים, או השואף להשתלב במערכת הסחר הקיבוצית יימצא — **במדריך הקיבוצים** ייצוג הולם ומשתלם.

פרסום **במדריך הקיבוצים** מהווה דרך נאותה, חסכונית ויעילה מאין כמוה להבליט את יתרונות העסק שלך ולספק מידע הכרחי. לפרסום **במדריך הקיבוצים** אורך חיים של שנה תמימה. המודעה עובדת שוב ושוב ומשיגה עבורך תוצאות.

העסק מתחיל לרוץ — אל תשאר בחוץ

הבטח בעוד מועד פרסום מתאים **במדריך הקיבוצים** — לעסקים טובים יותר. לפרטים נוספים אנא פנה: **מדריך הקיבוצים בהוצאת דפי זהב טל. 03-7532241 (לנירה).**

דפי זהב
מדריך הטלפון של המדינה

הפליאונטולוג הבריטי אלן ווקר מציג לראווה לפני כתבים את הגולגולת שנמצאה בקניה (צילום: א.פ.)

גילויים חדשים בקניה מערערים את התורות בדבר מוצאו של האדם

לונדון („רויטר" ועתי"ם) – בקניה נתגלו לאחרונה מאובנים נוספים של יצורים קדם־אנושיים. בדיקת הממצאים אלה הוסיפה למסתורין האופף את התפתחות האדם – כך מציין כתב העת הבין־לאומי לעניני מדע „נייצ'ר" בגליונו היום.

ממצאים אלה, שגילם – לדעת המדענים – הוא כ־2.5 מיליון שנה, נמצאו בשני אתרים נפרדים בסוף השנה שעברה ע"י צוות, שבראשו עמד האנתרופולוג הידוע ד"ר ריצ'ארד ליקי, מהמוזיאון הלאומי של קניה, שבודק את המאובנים יחד עם צוות של אנתרופולוגים אמריקנים.

העיתון כותב, כי הגילויים האחרונים מערערים דעות ביחס ל„אילן היוחסין" של האדם ומעוררים שאלות חדשות בנוגע למוצאו של האדם.

הגילויים, גולגלת שנשתמרה יפה וחלק מעצם הלסת התחתונה, הם כנראה של יצורים דמויי־אדם, אוסטראלופיטקין, מהסוג „רובוסטי", מציין העיתון.

מדענים רבים מבדילים בין שני סוגים של יצורים דמויי אדם אלה, הידועים בכינויים „אוסטראלופיטקוס רובוסטוס" ו„אוסטראלופיטקוס בויסיי".

הגילויים החדשים הפכים על כגן דעות מקובלות רבות ביחס למקומו של הסוג „רובוסט" בהתפתחות יצורי האדם.

„מניחים בדרך כלל, שהיצורים דמויי האדם מסוג רובוסט נכחדו לבסוף, ולכן לא מילאו כל תפקיד ישיר בהתפתחותו של האדם המודרני", כותב „נייצ'ר".

גילם של המאובנים שנתגלו זה עתה מטיל ספק בנכונות התיאוריות הקודמות, בעיקר מפני שהוא שולל את האפשרות שיצורים דמויי אדם מסוג „בויסיי" יכלו להיות צאצאים של הסוג הידוע ביותר „רובוסטוס".

האנתרופולוג ריצ'רד ליקי והצוות שלו הודיעו על גילוי שלד של „הומו ארקטוס" ממין זכר, כבן 12 במותו, שחי לפני 1.6 מיליון שנים. גילוי זה זוהה ב־1984 כדגם נדיר של „הומו ארקטוס", מאבותיו הישירים של „הומו סאפיינס" המודרני.

ראש תנועת „האחים המוסלמים" מגנה בתוקף פגישת חסן־פרס

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקאהיר

קאהיר (מיוחד ל„דבר"). – מנהיגה החדש של תנועת „האחים המוסלמים" במצרים חאמד אבו־נאצר גינה בתוקף את פגישת ראש הממשלה פרס והמלך חסן שנערכה באיפראן.

בראיון לעתון הקאהירי „אל־שעב" אמר אבו נאצר, כי פגישה זו סוללת את הדרך להרחבת תהליך „קמפ דייוויד" במזרח התיכון, שתנועת „האחים" מתנגדת לו בתוקף.

הוא טען, שאסור למנהיג ערבי, ובכלל זאת לנשיא מובראק, להיפגש פנים־אל־פנים עם ראש ממשלת ישראל, כל עוד ממשיכה ישראל לכבוש שטחים ערביים ולהפעיל „מדיניות כוחנית" נגד התושבים הערבים בגדה המערבית, ברצועת עזה ובאזורי רמת־הגולן ודרום־לבנון.

לעומתו כתב השבוע העתונאי המצרי הידוע, עבד אל־סתאר אל־טווילה, מאמר בשבח פגישת פרס־חסן. במאמרו הציע טווילה שכל המנהיגים הערבים ייפגשו עם ראש ממשלת ישראל במהלך השנה הבאה, כדי להביא לפתרון הסכסוך באיזור.

צריך לציין, שלתנועת „האחים המוסלמים" יש מיליוני חסידים במצרים, והצטרפות לשורות תנועה זו הולכת וגוברת בימים אלה על רקע תסכולם של אלפי צעירים מצריים מאוזלת ידו של המשטר לפתור את בעיות הכלכלה והחברה הקשות במדינה.

מנהיג התנועה אבו־נאצר נהנה מפופולאריות מיוחדת במצרים, בגלל קשריו ההיסטוריים עם מייסדי תנועת „האחים המוסלמים", שהלכו בינתיים לעולמם, ובגלל התפקידים שמילאו אביו וסבו במלחמת העצמאות המצרית נגד השלטון התורכי, ואחר־כך נגד השלטון הצרפתי והבריטי.

בתקופת הנשיא לשעבר, גמאל עבד־אל נאצר, נדון אבו־נאצר ל־20 שנות מאסר עם עבודת פרך. הוא מונה לתפקידו כמנהיגה הרוחני של תנועת „האחים" לפני כמה חודשים, לאחר מותו של מנהיג התנועה הקודם, השיח עומר תילמסאני.

ברה"מ ממשיכה בנסיונותיה לחמם את היחסים עם פקין

מאת שלמה שמיר, כתב „דבר"

בד בבד עם הפתיחות הדיפלומאטית החדשה כלפי ארצות מערב אירופה והכוונה לפסגה אפשרית עם המנהיג הסובייטי מיכאיל גורבצ'וב ממשיכה מוסקווה במתקפת רצון טוב כלפי שכנתה הקומוניסטית הגדולה באסיה, סין.

גם אם מדובר בתהליך איטי וממושך, מפרשים משקיפים מערביים בבירה הסובייטית את ההודעה שמסר השבוע סגן שר החוץ הסובייטי כהמשך לנאומו של גורבצ'וב בוולאדיווסטוק בשבוע שעבר.

הסגן קפיצה הביע את נכונות הקרמלין להכיר בתביעה הסינית שהגבול בין שתי המדינות בנהרות אמור ואוסורי במזרח הרחוק אינו צריך לעבור בסמוך לחוף הסיני, אלא באמצע הנהרות הללו. כתוצאה מכך, עשויים עתה כמה איים קטנים לעבור לריבונות סין.

הנאום שהשמיע גורבצ'וב בעת ביקורו הראשון בתפקידו הנוכחי בוולאדיווסטוק היה מכוון, לכאורה, לשיפור היחסים בין ברה"מ לכל מדינות אסיה באיזור האוקינוס השקט. אולם, עיקר הדגש היה ביחסים עם סין.

בהקשר זה הודיע גורבצ'וב על החלטת הקרמלין לפנות כ־6000־7000 חיילים מאפגניסטאן ועל האפשרות לפנות מספר גדול יותר של חיילים סובייטיים ממונגוליה.

ריכוז הצבא הסובייטי לאורך הגבול הסיני, המעורבות הצבאית באפגניסטאן והגיבוי לפלישה הוייטנאמית לקמבודיה נחשבים בעיני פקין כאבני הנגף העיקריות בדרך לשיפור היחסים עם מוסקווה.

הסינים זהירים

התגובה הסינית זהירה למדי לפי שעה וממשלת פקין טרם נענתה להצעה סובייטית לקבוע מועד לפגישה בין שני שרי החוץ, במוסקווה או בפקין, אף כי באורח עקרוני כבר הוסכם על כך לפני שנה.

היעד עודו רחוק

יעד מרחיק הלכת של גורבצ'וב רחוק עדיין ממימוש, אם כי המנהיג הסיני דנג־קסיאו־פנג פועל להפגת העוינות הקיצונית משנות ה־60' וה־70' בין שתי המעצמות הקומוניסטיות.

פאווארוטי „נלחם בקלוריות" לקראת הופעת ענק בוומבלי

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – בהשקיעו את 140 הקילוגרמים של משמניו בכרי הספר במלון „סבוי" בלונדון, סיפר הטנור הנודע לוצ'יאנו פאווארוטי על מלחמתו העקשנית בקאלוריות.

הטנור הידוע נתון כבר שבועיים בדיאטה חמורה לקראת הופעתו בלונדון – היחידה בשנה זו. הוא סיפר לעיתונאים, כי אין לו בעיית סוכר או בעיית כולסטרול – „כל מה שיש לי, זו בעיית קאלוריות", התוודה. „אסור לי לעבור את מנת 2000 הקאלוריות היומית – אם אני עובר, אני מפסיד", אמר.

פאווארוטי הבטיח, כי יאכל רק מעט אורז לפני עלייתו לבמה באיצטדיון וומבלי, ביום ד', כדי לשיר עם התזמורת הפילהארמונית המלכותית תוכנית של אריות מפורסמות ושירי עם נאפוליטניים. נוסף לתזמורת, תופיע עימו הזמרת הלירית אנדריאה גרימינלי.

רבים האשימו את בן האופה ממודנה שעלה לגדולה כי הוא „ממסחר את קולו" – שעליו אומרים רבים כי הוא הטוב בעולם. אולם, לא פחות מ־9000 איש ממלאים את היציעים באיצטדיון וומבלי, כשהם משלמים בין 15 ל־45 לירות שטרלינג לכרטיס.

על השאלה כיצד הוא מרגיש לקראת הופעה באיצטדיון ספורט ענה פאווארוטי, כי הוא „חלוץ מטורף" והשאלה היחידה היא, כיצד יישמע. „אופרה נועדה לאולמות קטנים – בכך אין ספק", אמר. „אך מדוע לא נעשה דברים חדשים? הרי האדם כבר היה על הירח..."

הציל חברתו ע"י מה שראה בטלוויזיה

לין, מסאצ'וסטס, („רויטר" ועתי"ם). – ילד בן 5 הציל את חייה של חברתו בת ה־6, שעמדה להחנק, ע"י שימוש בטכניקה שראה כיצד מפעילים אותה בשידור בטלוויזיה.

ברנט מלדרום מלין חש להצלתה של שכנתו טאניה ברגון, כאשר זו הולה להחנק לאחר שסוכריה נתקעה בגרונה, ביום ב' השבוע.

הילד מלדרום העיד לאחר מכן, שראה כיצד הילדה הקטנה מפרפרת ועמד „לרוץ כדי להזעיק עזרה", כאשר לפתע הבזיקה במוחו המחשבה, כי הוא יודע מה יש לעשות במקרים כאלה. זמן מה קודם לכן, חזה בטלוויזיה כיצד מפעילים את „תמרון הימליך" באחד הקטעים של סדרת הטלוויזיה הפופולארית „בנסון".

הילד התייצב מאחורי טאניה, חיבק את חזה בכוח ובדרך זו דחק את הסוכריה החוצה מגרונה. הוא זכה לשיחה טלפונית מרוברט גיום, השחקן המגלם את בנסון.

ביום ב' יזכה הילד רב התושיה למחוות כבוד שתוענק לו ע"י ראש עיריית לין, אלברט דיביראג'יליו בנוכחות ד"ר היינריך היימליך מסינסינטי, ממציא השיטה שבה השתמש הילד כדי להציל את חברתו הקטנה.

ד"ר היימליך אמר, כי הוא סבור שמלדרום הוא האיש הצעיר ביותר שהפעיל את שיטתו, שלפי אומדנו הצילה כבר את חייהם של 10,000 אנשים בארה"ב בלבד, מאז נודעה ברבים, ב־1974.

הפרלמנט הבריטי החליט בקושי נגד הכאת ילדים

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון, (מיוחד ל„דבר"). – הפרלמנט הבריטי החליט, אחרי דיון ארוך, ברוב זעום של 231 נגד 230 לאסור על ענשים גופניים בבתי הספר הממלכתיים בבריטניה.

ההחלטה התקבלה אחרי ש־30 שמרנים מכובשי הספסלים האחוריים וכמה תת־שרים הצטרפו לחברי „הליבור" בהצבעתם.

תת שר החינוך כריס פטן, העומד להגיע לביקור בישראל בחודש ספטמבר, רצה להשאיר את ההחלטה בידי מנהלי בתי־הספר עצמם. הוא טען, כי בימים אלה, „כאשר המשמעת בבתי הספר מתרופפת" יראה החוק החדש, כ„החלשת מעמד המנהלים וזהו הדבר האחרון שבו אנו רוצים".

ה„אי.אר.איי" מרחיב מסע איומיו על משתפי־פעולה

מאת דליה שרון סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון, (מיוחד ל„דבר"). – אלפי פועלים של חברות המשרתות את כוחות המשטרה והבטחון באירלנד הצפונית קיבלו השבוע איומים על חייהם, עם הרחבת מסע ההפחדה, שעלה עד כה בחייהם של חמישה עובדים.

האיום הושמע מפי תנועת ה„שין פיין", הזרוע הפוליטית של המחתרת האירית, שהודיעה כי תתייחס אל קבלנים כאל אויבים, אם ימשיכו לשרת את „מכונת המלחמה האנגלית".

עד כה, נשלחו איומים מסוג זה לחברות שעסקו בבנייה לבסיסי הצבא והמשטרה, ואילו עתה איימו אנשי התנועה גם על אנשי שירותים כגון ספקי־חלב.

בשבוע שעבר, הודיעה אחת מן הגדולות בחברות הבנייה הבריטיות, כי היא נוטשת את העבודה באירלנד הצפונית, ואילו לאחרונה הודיעה חברת הדלק „קוראנט", כי לא תמשיך לספק דלק לכוחות הבטחון.

גם ספקים אחרים הודיעו על הפסקת האספקה – כולל מאפיות.

האיומים הוצאו גם נגד צוותי חברות הטלפון „בריטיש טלקום", ו„סטנדרד טלפון", חברה המתקינה עתה מחשבים לשירות המשטרה.

במקרים מסויימים, מודיע ה„אי.אר.איי" לא רק את שם החברה, כי אם גם נוקב בשמות המנהלים הצפויים לפסקי דין מות מטעם המחתרת.

תנועת המחתרת האירית מאיימת עתה גם על פקידים ממשלתיים ועל נהגים עובדי חברות תובלה. ההודעה שפורסמה השבוע קובעת, כי „כל מי שמסייע לממשל בפרובינציה עושה יד אחת עמו ואינו פטור מן העונשים המוטלים על ידי המחתרת".

לפני שבוע, נרצח בצפון־אירלנד איש עסקים פרוטסטנטי, שסיפק חומרי בנייה לשיפוץ תחנת משטרה. ב־14 החודשים האחרונים, נרצחו עוד ארבעה אנשי עסקים, ב„אשמות" דומות.

הוראה לשייטי ונציה: אל תשירו „או סולה מיו"

ונציה, („רויטר" ועתי"ם). – אם אמנם יתממשו הוראות משרד התיירות של ונציה, יצטרכו התיירים לנסוע לנאפולי אם ירצו לשמוע את השירים הנאפוליטאניים המפורסמים כמו „או סולה מיו" ו„פוניקולי פוניקולה".

יועץ התיירות של ונציה אוגוסטו סלבאדורי הורה לכל הגונדולירים בעיר התעלות המפורסמת לדבוק בשירים הישנים של ונציה עצמה כאשר הם שרים סרנאדות לתיירים בשייטם לאור הירח בתעלות העיר.

באיגרת לאיגודי הגונדולירים ולסוכני הנסיעות שהוציא סלבאדורי ביום ד' הוא אומר, כי הסרנאדות האלה חייבות להתבסס מעתה „אך ורק, אם אפשר, על שירים ומנגינות מקוריים של ונציה".

„הרעיון הזה אינו רע כלל", אמר הגונדוליר איטלו ספיונלו בראיון לעיתון „קוריירה דלה סירה", היוצא במילאנו. „אולם הלקוחות שלנו הם אמריקאיים, יפאנים ודרום־אמריקאיים, המכירים ומבקשים לשמוע את השירים הסמליים והמפורסמים כמו „או סולה מיו" ו„פוניקולי פוניקולה".

„מלח' הכוכבים" תעלה כ־1,000 מיליארד דולר

וושינגטון (רויטר). – מחירה של מערכת הגנה בחלל, שתגן ביעילות על צפון אמריקה, עשוי להגיע ל־670 מיליארד דולר, ועלותה הכוללת של המערכת יביא להגדלה משמעותית בנטל המיסים על האזרח האמריקאי – כך סבורים שני מומחים צבאיים פרטיים, שפרסמו השבוע את מחקרם.

המומחים, שהכינו את המחקר מטעם מכון מדיניות החוץ של אוניברסיטת ג'ון הופקינס הנודעת, טענו כי מחיר התקנת מערכת, שתגן מהחלל גם על מערב אירופה מפני טילים בינוניים קצרי־טווח, יעמוד על 160 מיליארד דולר לכל הפחות.

לדברי שני החוקרים, אפשר יהיה להשלים את פריסת המערכת, שתכלול טילי־יירוט מדויקים, מערכת פיקוח לזיהוי וקרני לייזר שיופעלו מהחלל, רק בשנת 2020. השניים טענו, כי בניית המערכת ואחזקתה יביאו להגדלת המס לאזרח כ־11 אחוז ולהגדלת כלל המיסים כ־50 אחוז.

השניים – בארי בלכמאן וויקטור אוטנוף – הדגישו, כי אין בכוונתם לצאת נגד תוכנית „יוזמת ההגנה האסטרטגית", הידועה בשם „מלחמת הכוכבים", אלא רק לתת הערכות כלליות לעלות הפרויקט. הם הגיבו על טענות אנשי הפרויקט כאילו מוקדם מדי להעריך את העלות, באומרם: „איננו יכולים להרשות לעצמנו לחכות".

עם זאת, הודו השניים, כי הערכותיהם אינן יכולות להיות מדויקות, משום שמדובר בכלי נשק שעדיין לא פותחו. הם הסבירו, כי ניתן לפתח תוכנית בעלות 160 מיליארד בלבד, אולם תוכנית זו תגן רק על בסיסי הטילים בארה"ב, ולא על כל שטח ארה"ב, כפי הצעתו של הנשיא רייגן.

המחקר לא דן במפורט בתוכניות להגנת מערב אירופה מפני טילים קצרי־טווח, אולם נאמר בו כי העלות המשוערת לפרויקט כזה היא 160 מיליארד דולר. „איננו מאמינים שמערב אירופה תוכל לעמוד בכך. ארה"ב לא תממן את הפרויקט" אמרו שני החוקרים.

מאת דלית שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – תנועת ה„בונים החופשיים" מעורבת בפרשת השעיית הקצין ג'ון סטוקר במשטרת מנצ'סטר – כך טוען אחד עיתוני ספר בבריטניה.

לדברי העיתונים, פועלים „הבונים החופשיים" בקרב הקצונה הבכירה של משטרת בריטניה.

מקורות שונים באנגליה טוענים כי מאחורי השעיית הקצין ג'ון סטוקר, שמונה לחקור פעולות לא חוקיות והריגות במשטרת אירלנד הצפונית, עומדת השפעת ארגון „הבונים החופשיים".

מפקח המשטרה הראשי בדימוס בריאן וולדר, שחקר בפרשת „הבונים החופשיים" עם שלושה בכלליות כי אנשי ארגון זה קשורים בקרב הבכיר במשטרה ואחראים לכל הבמה פרשיות שחיתות משטרתיות.

הדברים הוכחשו נמרצות על ידי חברי לשכת „הבונים החופשיים", הטוענים כי הם מכופים לנאמנות השוטר לארצו, תפקידו, ולמשפחתו לפני הנאמנות ל„בונים החופשיים".

מה אומרים על ספרו החדש של אריה לובה אליאב
לב חדש ורוח חדשה בהוצאת עם עובד

יצחק בן אהרון: "לובה אליאב הינו משורר מנעמי התנ"ך המנסה להאילם מידי בריוני וזרים".
ישראל קיסר: "אני מציע לכל אחד, חילוני או דתי, לקרוא את הספר הזה בכדי לראות מה זה ישראל סבא ומהי מורשת אבות".
עמוס עוז: "יישר כח לאליאב והלואי שיכנס הספר הזה לכל בית ישראל".

דבר של היום הוא דבר חדש

עם עובד
מהדורה שלישית
10,000
גילו של אדם
ד"ר מריאן רבינוביץ

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.
TEVA

חברת נוע בע"מ
ניתנת בזה הודעה כי
האסיפה הכללית השנתית של החברה
תתכנס ביום חמישי 28.8.86
בשעה 15.00 ברח' המסגר 38, ת"א.
סדר היום: (1) אישור מאזן
(2) בחירת רואה חשבון
(3) שונות.
בעלי המניות של החברה מוזמנים לאסיפה זו.
ההנהלה

ליום ששי

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
בני – דיזנגוף 174 – 222386

ירושלים
גיבנס – הפרי 12 – 633676

חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 38 – 333312

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק – רמת־גן
הרצל – הרצל 52 רמת־גן – 722372

בת־ים – חולון
נבי בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 858197

רחובות
כללית – בני משה – 452381

ליום שבת

תל־אביב
דיזה – אצ"ל 52 שכ' התקוה – 378405
שדה דב – האוניר 3 תכנית ל' – 428510
דיזה – אצ"ל 52 שכ' התקוה – 378405 – מוצ"ש
שדה־דב – האוניר 3 תכנית ל' – 428510 – מוצ"ש

ירושלים
מרפאת רוממה – הנ"ג 28 – 523191
דויטש – מאה שערים 83 – 287963 – מוצ"ש

חיפה
הדס – חורב 53 – 252214

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – שד' ירושלים 96 ר"ג – 777506

בת־ים – חולון
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
המרכז – כפר ויצמן חולון – 845236

רחובות
כללית – בני משה – 452381

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות התורנות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על המוסדות הרפואיים בישראל.

בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טל' 03־433300, 03־433500

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 ת"א – 03־284649
בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, ביום ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00

חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ב' – 04־523566
יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

האוניברסיטה העברית בירושלים
בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש פאול ברוואלד | בית הספר לחינוך
תכנית ע"ש ד"ר יוסף י. שוורץ
להכשרת מנהלים וסגל בכיר למרכזים קהילתיים | להכשרת סגל בכיר לתכניות הגיל הרך
נמשכת ההרשמה ללמודי תעודה בשנת תשמ"ז
תנאי קבלה: בעלי תואר ב.א. ונסיון קודם בעבודה בתחום קרוב.
משך הלמודים: שנה אקדמית אחת.
קיימת אפשרות לקבלת זיכויים אקדמיים למעוניינים להשתלב בלימודי מוסמך בעבודה סוציאלית או בחינוך.
סיוע לסטודנט בשכר למוד ובמלגת קיום ינתן בתנאים מוגדרים.
פרטים בכתב או טלפונית אפשר לקבל במזכירות תכנית שוורץ, האוניברסיטה העברית, הר־הצופים, בית"ס לעבודה סוציאלית חדר 530, 532 טל. 02־882184.5 02־820008 02־820172

מגן דוד אדום
תרמו תרומות דם אתה מקנה ביטוח דם עבורך ומשפחתך וכו'.
מנת דם חיים לאדם
לתרומת דם פנה לסניף מגן דוד אדום הקרוב.

אלמקס® לכל המשפחה!

מבצע הנחה מיוחד לקוראי „דבר"
אטלס עץ־חיים
תולדות עם ישראל
מבריאת העולם ועד ימינו
מאת הרב רפאל הלפרין
האנצקלופדיה לשורשי עם ישראל הגדולה והמקיפה ביותר
14 כרכים מהודרים במבצע ענק
יצירת ענק מונומנטלית ★ אלפי ערכים ★ מאות מפות ★ מפתחות ומובאות

קנה היום ושלם עד 6 חדשים

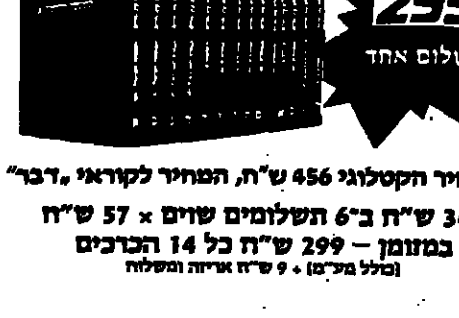

456 ש"ח – 299 ש"ח בתשלום אחד

המחיר הקטלוגי 456 ש"ח, המחיר לקוראי „דבר"
342 ש"ח ב־6 תשלומים שוים × 57 ש"ח
במזומן – 299 ש"ח כל 14 הכרכים
(כולל מע"מ) + 9 ש"ח אריזה ומשלוח

תוכן „אטלס עץ־חיים"
★ תאור מודרני של כ־5,700 שנות היסטוריה על גלגוליה ותבטית.
★ אוצר בלום של מידע, מתאר בדייקנות את תולדותיהם ומסכת חייהם של כל גדולי ישראל וחכמיו – קדמונים אבות, שופטים, נביאים, תנאים אמוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים, מפרשים, אדמו"רים ומנהיגים לדורותיהם, משפחותיהם, תלמידיהם וספריהם.
★ כ־20,000 ערכים ורבבות פרטים, ביוגרפיים, מפתחות־עזר רבים.
★ 700 מפות ודיאגרמות ב־4 צבעים. לכל כרך מצורפת מפת ענק צבעונית, המקפלת בתוכה תקופה ודורות.

כרך ראשון	התקופה הקדומה – חלק א' – מבראשית עד ג' תש"ס מבריאת העולם עד לאחר חורבן בית ראשון
כרך שני	התקופה הקדומה – חלק ב' – מבראשית עד ג' תש"ס מבריאת העולם עד לאחר חורבן בית ראשון
כרך שלישי	תנאים ואמוראים – חלק א' – ג'תש"ס־ד'תש"י מהזוגות עד שלהי תקופת הגאונים
כרך רביעי	תנאים ואמוראים – חלק ב' – ג'תש"ס־ד'תש"י מהזוגות עד שלהי תקופת הגאונים
כרך חמישי	ראשונים – ד'תש"י–ה'רנ"ב משלהי תקופת הגאונים עד גירוש ספרד
כרך שישי	אחרונים (א') – ה'רנ"ב–ה'ת"ח מגירוש ספרד עד גזירות ת"ח–ת"ט
כרך שביעי	אחרונים (ב') – ה'ת"ח–ה'תק"כ מגזירות ת"ח–ת"ט עד לראשית החסידות
כרך שמיני	אחרונים (ג') – חלק א' – ה'תק"כ–ה'תר"י החסידות בפולניה; חידוש הישוב בא"י; מרכזי תורה במזרח
כרך תשיעי	אחרונים (ג') – חלק ב' – ה'תק"כ–ה'תר"י החסידות בפולניה; חידוש הישוב בא"י; מרכזי תורה במזרח
כרך עשירי	אחרונים (ד') – חלק א' – ה'תר"י–ה'תרע"ה החסידות; תנועת המוסר; מרכזי תורה באירופה והמזרח
כרך אחד־עשר	אחרונים (ד') – חלק ב' – ה'תר"י–ה'תרע"ה החסידות; תנועת המוסר; מרכזי תורה באירופה והמזרח
כרך שנים־עשר	אחרונים (ד') – חלק ג' – ה'תר"י–ה'תרע"ה החסידות; תנועת המוסר; מרכזי תורה באירופה והמזרח
כרך שלושה־עשר	ספר המבוא חלק א'
כרך ארבעה־עשר	ספר המבוא חלק ב'

דעת מומחים
פרופ' יחיד גילת – נמנה על היצירות הגדולות שבזמננו.
פרופ' אריה אורבך – עבודה גדולה בתכלית הדיוק.
פרופ' רפאל קרסי – עדיין אין לנו כלי עזר מסוג זה.
הרב עובדיה יוסף – בקיאות עצומה ודייקנות נפלאה.
האנציקלופדיה העברית – טרם היה כרכר הזה בספרותנו.

לכבוד ת.ד. 199 ת"א

דבר אורחי מלון מוריה ירושלים נהנים מעיתון „דבר" בארוחת הבוקר
מלון מוריה ירושלים

הבן הגדול החדש של אסתר ומרדכי

מאת טלי זלינגר

מאיר מסרב להזדהות בשמו המלא או להצטלם בהסבת מלוא פניו אל עדשת המצלמה. הוא זהיר מאד ואומר: "תכתבי, תכתבי שהחייל לא הסכים להצטלם, מפחד מפני הרדיפות". אסתר ומרדכי והנכד שלהם כפיר מגוננים עליו, כמעט בגופם. בחייל שלהם איש לא יפגע. "יש לנו בן ובת ונכדים, ועכשיו יש לנו בן צעיר בבית", אומרת אסתר.

"בית חם לחייל" הוא שם של מפעל בן מספר שנים של צה"ל ומשרד העבודה והרווחה, וגם תיאור מצב שלא מתקרב אפילו להמחשת דבר שהוא בבחינת נס וחיים חדשים למאיר – חייל עם כומתה אדומה ועצב שהנס הפלאי לא מחק לו מהעיניים – ולחיילים רבים אחרים.

אסתר ומרדכי עמי מרמת השרון הם האגף השני של המשוואה האנושית הזאת שבצידה האחר שלה מאיר, כבן 20, יליד ירושלים, בן למשפחה חרדית־שבחרדית שנידתה אותו למן הרגע שהחל לפקפק בזיהויו והלך לצבא גלוי־ראש. מאיר ידע שנים של סבל ובדידות לפני הצבא, עת עבד כמתנדב ובתמורה קיבל מהארגון דמי כיס ומקום לינה; ובבדידות גם שירותו בצנחנים עת לן בבתי־חייל ציבוריים ובבסיסים. לשאלתי בדבר אמונתו באלוהים הוא ענה בספקנות גדולה, אבל הוסיף מבט־צד נוזף מ"אמא אסתר", חילונית לגמרי, אבל לא הפרת אמונה. – בשורה טובה: אולי לאמא האמיתית של מאיר שבוודאי לא תדע על כך לעולם, כפי שאינה יודעת דבר על אודות בנה. "לחתונה לא אזמין את הורי האמיתיים", פוסק מאיר. אסתר מוסיפה בעונג: "הוא יזמין את ההורים שלו, אותנו". למשפחתו הטבעית שהשאיר אחריו בשכונה ירושלמית קודרת אפילו אינו מתגעגע,

מאיר, הצנחן שנודה על־ידי משפחתו החרדית, עם משפחתו המאמצת החדשה — צילום יפפא

"אולי קצת לאחיינים שלי". בשכונה עבר – בריצה מפחד שיזהו אותי ויידו בי אבנים – רק פעם אחת.

לא מחפש שורשים

עכשיו, אחרי שנות נדודים, מאיר כבר לא מחפש שורשים. יש לו בית. אסתר גננת ומרדכי פקיד בכיר בחברת החשמל. שניהם פנסיונרים. ראו מודעה של ארץ־ישראל יפה בעיתון בדבר אפשרות "אימוץ" חיילים בודדים. "נרשמנו, כי רצינו לעשות מעשה טוב. הם מצאו לנו משהו מתאים. אנחנו אוהבים את מאיר והוא כמו בן שלנו". כששואלים את מאיר מה עושים בשבילו מרדכי ואסתר, הוא עונה בשאלה: "מה לא?". אסתר מוסיפה: "הוא בא לשבת, מקבל חדר חם, בית חם, כביסה נקיה, אוכל טוב, עוגות משמינות..." ומרדכי מוסיף: "לב חם". מאיר התקרב לבני המשפחה המורחבת, כפיר הנכד, שהגיע עם סבו, סבתו הדודה המאומץ ליום כיף של ארגון "בית חם לחייל" בחסות צה"ל ומשרד העבודה והרווחה, מחבק את מאיר חזק־חזק.

הבדל ניכר – חזותי

בתחילת שירותו בצבא לא ידע מאיר דבר על המפעל הזה. חבריו שעקבו אחרי התנסותו בסבלו אומרים לו רק באחרונה, איך ניכר בו ההבדל, ממש חזותי, למן הרגע שבו הגיע אל משפחת עמי. "יש לי עוד חבר, חייל מאומץ כמוני ואנחנו מדברים המון על מה שזה עושה לנו. חבל רק שצה"ל לא דואג קצת יותר לאחורי הצבא", מהרהר מאיר בקול, אבל בזהירות, שלא להישמע כפוי־טובה על כל האושר שנפל בחלקו.

אסתר לא מעצבנת אותו אף פעם? הוא לא מרגיז את "האמא" שלו? "אם יש לי משהו להעיר לו, אני מעירה לו כמו לבן והוא מקבל את זה יפה", אומרת אסתר, מאיר מצידו מבהיר חד־משמעית: "אסתר מביאה אותי למצב כזה שאני לא צריך לבקש. יש לי הכל. היא כמו אמא וכמו חברה ואני יכול לדבר איתה על הכל". מרדכי, שנראה כמי שמשאיר את עבודת ההסברים לאסתר, מבקש להגיד מפורשות רק דבר אחד: "סביב כל חוזר בתשובה עושים חגיגה שלמה, קיים מנגנון שלם, ולבחור כמוהו שנעשה צ'יני, אין לאן לפנות, והוא מגיע למצב של ייאוש". משפחת עמי לא מוכנה להחליט עכשיו מה יעשו כאשר ישתחרר מאיר מהצבא. יקחו חייל אחר לתת לו בית חם? "לא חושבים על זה. בינתיים טוב לכולנו ככה", מסכמת אסתר.

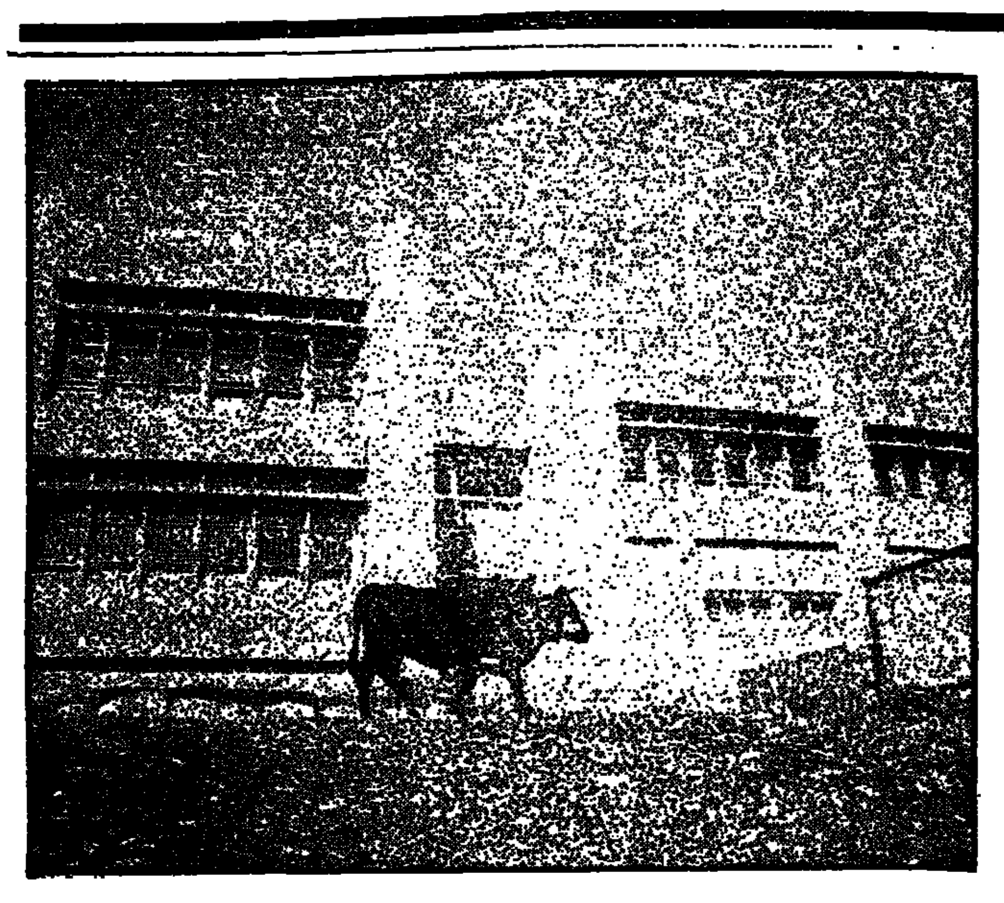

הפרות הלא־קדושות בחדר־המיון הצפתי

מאת שמעון וייס

עובדי חדר המיון בבית־החולים הממשלתי בצפת לא האמינו למראה עיניהם. בפתח חדר המיון, במקום שאליו מגיעים האמבולנסים ופולטים את הפצועים והחולים, עמדו שתי פרות ובהו בעיניהן הגדולות לעבר עוטי החלוקים הלבנים. היו שנזכרו, שבעצם פרות ברחובות צפת אינן חזיון נדיר ואם הן מרגישות טוב בחצרות בתי הספר ורחובות העיר, מדוע שלא יחושו כך בפתח בית החולים. אבל האחיות נתפסו בהלה, ונסשו במהירות אל משמרתן. למולן לא היו אותה שעה נפגעים שהיה צורך לטפל בהם.

שעה ארוכה עמד צמד הפרות בפתח חדר המיון. ורק לאחר שספגו כמה מהלומות מכריצות, ניאותו לפנות את השטח ולשוב לאזור המרעה במדרונות שלמרגלות בית החולים. לא היה זה המפגש הראשון וגם לא האחרון בין בית החולים בצפת עם הפרות המשוטטות. כחודש לאחר המקרה הרהיבה פרה אחרת עוז ונכנסה לחדר המתים (!) של בית החולים. גם כאן נתפסו כמה מהעובדים לבהלה ונמלטו מהמקום ואילו האחרים הסתערו על הפרה במקלות ובכל הבא ליד כדי לסלקה מהמקום. הפרה התעקשה, העובדים גם הם המשיכו להכותה נמרצות עד שזו קרסה תחתיה בפתח חדר המתים. או אז מיהרו להזעיק את המשטרה וזו פינתה אותה משם. "מעבר לגיחוך שבדבר" – אומר סגן מנהל בית החולים ד"ר קלין שפירא, "הקו־ביטוד קשה, אומנם לא נגרם נזק ישיר [illegible], אבל סביבת בית־החולים מלוכלכת בגללי הפרות. ושיטוטן בחצר בית־החולים עושה את העבודה לבלתי־נסבלת.

תופעת הפרות המשוטטות שמשווה לעיתים לצפת מראה עיר הודית, החלה לפני כארבע שנים. בעלי עדרי בקר מהכפר עכבורה הסמוך לצפת ובעלי עדרים צפתיים המתגוררים סביב העיר נתקלו בקשיים במציאת שטחי מרעה מגודרים. מציאות זו והעובדה שסביבת צפת עתירה בשטחים ירוקים פתוחים, הביאה לשילוחן החופשי של הפרות בשטחים שהפכו למעשה למרעה אף־כי מעולם לא יועדו לכך.

היעדר גידור באזור הצפתי הביא עד מהרה רבות מהן אל תוך העיר. החוצות, חצרות בתי־ספר, ובתי מגורים הפכו משכן של קבע כמעט לפרות. אחרי תקופת התדהמה הראשונית הסכינו הצפתים עם תופעה הודית זו. אין כמעט תושב שלא נתקל / נפגש / התנגש עם פרה בעיר. היום עוברים התושבים ליד הפרות ואינם מתרשמים עוד. כועסים, אבל נכבעים.

ובתווך עיריית צפת. תחילה הקימה סיירת מיוחדת לאיתור וסילוק הפרות, וצוידה בכלי רכב מיוחדים. אחר־כך, כשהוברר שאין די בכך, נרכש רובה הרדמה מיוחד, שפגיעתו משקיעה את הפרה בתרדמה וזה מאפשר להעמיסה ולהעבירה למכלאה בבאר־שבע הרחוקה. גם זה לא הרחיק את הפרות.

עכשיו החליטה עיריית צפת להיאבק ישירות בבעלי העדרים. היא קונסת כל בעל עדר בתשלום מיסי ארנונה על כל ראש בקר שנמצא משוטט בעיר. אך בעלי העדרים אינם נבהלים. בהיעדר שטחי מרעה, הם מוכנים לספוג את התשלום הכספי ולהמשיך להפקיר את פרותיהם בחוצות העיר וסביבתה.

בינתיים הפרות היו לחלק בלתי נפרד מהנוף הצפתי – בלתי־נפרד עד שאפילו תיירים המגיעים לעיר מבקשים לראות מקרוב את התופעה.

רוטאציה במדאפה על קפה מר ונרגילה

מאת [illegible]

[illegible]

[illegible] בדמוקרטיה [illegible] המועמד הראוי להם.

הסכמי הרוטאציה [illegible]

אבו־עבדאללה הנכבדות המתכנסים אמר: "יא אבו־עבדאללה, יא שיך אל־משאיך, אני מוסר לך התפקיד בראשות המועצה. אזמן ישיבה מיוחדת כדי לבחור בך בראש מועצה".

אבו־עבדאללה הידוע באיש מכבים אורחים גובהו שני מטרים ומשקלו 130 קילו הניח את הנרגילה, לגם כוס קפה מר ואמר לאותו הרופא הצעיר: "אתה עשיר בכוח הנוער. אין לי סבלנות לדברים האלה. תמשיך עד סוף החודש ולאחר [illegible] נסתדר". [illegible] כך היה. אבו־עבדאללה גילה גמישות [illegible] שתחזור להסדר, נתן לו עוד חודש וחצי ובכך [illegible] ליבם של בני משפחתו של הרופא, אשר [illegible] בקואליציה שלו.

בדרך כלל נעשים הסכמים כאלה בין נציגי המשפחות המוסלמיות. למרכזי המפלגות לא נותר אלא לכבד [illegible]. למפלגות הישראליות אין עניין להתערב בעניינים הפנימיים של הכפר, וכל מעיינן להבטיח קולות לכנסת. גם רק"ח לא מגלה מעורבות יתרה [illegible] הסכם שכזה [illegible] את ראשות המועצה [illegible] להסכמים שכאלה אין רק"ח נותנת פירסום [illegible]

מרינה לוטשת עין על נמל דייגי יפו

מאת נתן רועי

נמל יפו, בעונה זו של השנה, הוא אתר תיירות מן המעלה הראשונה. הדייגים ומסעדות הקלאמרי הנהדרות הן תפאורה יוצאת דופן לעיר שכולה שלמת בטון ואספלט. בעיבורי הנמל מבריט הטייקון הסברייני מנחם גולן, עוד סרט וישראלים מחפשים כאן אבק כוכבים. אווירה של קרניבל־קיץ, אך לא בלי עצבות זו עוטה הפעם את דייגי יפו שחרבו של צ'יף מונפת על ראשם.

מנהלת נמל יפו ומשרד התחבורה מתכוונים להקים בנמל – מקור פרנסה למאות משפחות יפואיות – מרינה ליאכטות, מעין המשך לזו שבתל־אביב לא הרחק מכיכר־נמיר.

בתצהיר לבית המשפט העליון, בתגובה על עתירה של תושבים מיפו ואורחים פרטיים, ענה באריכות המדינה על תוכנית זאת: "בשלב זה (אפריל 1986)... אין בדעתנו לבצע בתחום הנמל פעולות בניה קבועות וקשיחות... מה שאנו כן מתכוונים לעשות לאלתר, הוא להתקין מזחים צפים בתוך שטח הנמל המיועדים למעגנות לסירות וספינות. אין בכוונתנו לשלול או למנוע מן הדייגים המשתמשים כיום בנמל יפו את עגינת סירותיהם... נהיה מוכנים גם להעמיד שם לשימושם חלק מהמזחים הצפים..."

בלי כל קשר לתשובה זו של המדינה נמצא בידנו מסמך: בקשה של מנהל נמל יפו יהודה סמברג מן הוועדה המקומית לתכנון ולבניה בתל־אביב לערוך שיפוץ בנמל כולו, על־ייסוד בקשת אדריכל יעד לאשר למנהלת הנמל לשפץ את מחסן מספר 1 בנמל כדי שניתן יהיה להקים באיזור המחסן מרכז לשירותי מרינה, הכולל: פיתוח שטח לאורך חלק מהרציף, הקמת מועדון לשייטים, מטבח חדש, קומת יציע למסחר, משרדי מזכירות הנהלה ופיקוח. לאחר שתוכנית זו הוגשה לוועדה המקומית הגיש מהנדס עיריית תל־אביב, שמאי אסיף, חוות דעת חיובית: "ממליץ לאשר".

שתי המילים העלו את חמתם של דייגי יפו, חלקם ערבים. הארגון מאחורי "האגודה למען ערביי יפו" ומאחורי כמה עורכי־דין ובעלי עניין בפרשה. אחד הפעילים למען השהיית הקמת המרינה בנמל יפו הוא עורך הדין י. סרוסי מתל־אביב.

סרוסי טוען כי הקמת המרינה באיזור נמל יפו היא פגיעה בנמל בעל יחוד ובעל ערך היסטורי לתולדות הישוב בארץ־ישראל. נוסף לכך, עלולה לפגוע אנושות במשפחות של דייגים מיפו שמתפרנסים מדיג ומאחסנים באיזור הנמל את סירותיהם. הוא מציין כי למרות שהתוכנית לא אושרה, הרי עוד בחודש אפריל השנה החלה מנהלת הנמל של יפו בעבודות פיתוח נרחבות בשטח הנמל כדי לקבוע עובדות בשטח, והזמינה מאיטליה מזחים ומעגנים צפים כדי להציבם בשטח הנמל – עוד לפני אישור התוכנית על ידי הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה. "אנחנו רואים במעשים אלה של מנהלת הנמל הנעשים בידיעתם המפורשת של ראש העיר ומהנדס העיר ובעידודם, פגם מנהלי חמור ביותר ומעשה המנוגד לחוק ולכל כללי המנהל הציבורי התקין. אילו נעשה מעשה כזה על ידי אזרח מן השורה, – הוא היה מועמד מיד למשפט פלילי", בעקבות כל אלה הגישו דייגי יפו ופרקליטם, בהם עו"ד סרוסי עתירה לבג"ץ כדי שזה יתן צו מניעה להפסקת העבודות בנמל. בדיון המקדמי בפני השופט דב לוין, הצהירה המדינה (משרד התחבורה) שהיא מתחייבת לסלק מיד את המזחים הצפים שהובאו לנמל, אם יחליט בית־הדין הגבוה לצדק כי הצבתם בלתי־חוקית. כן התחייבה המדינה שלא תבצע בתחום הנמל פעולות בניה המחייבות היתר לפי החוק.

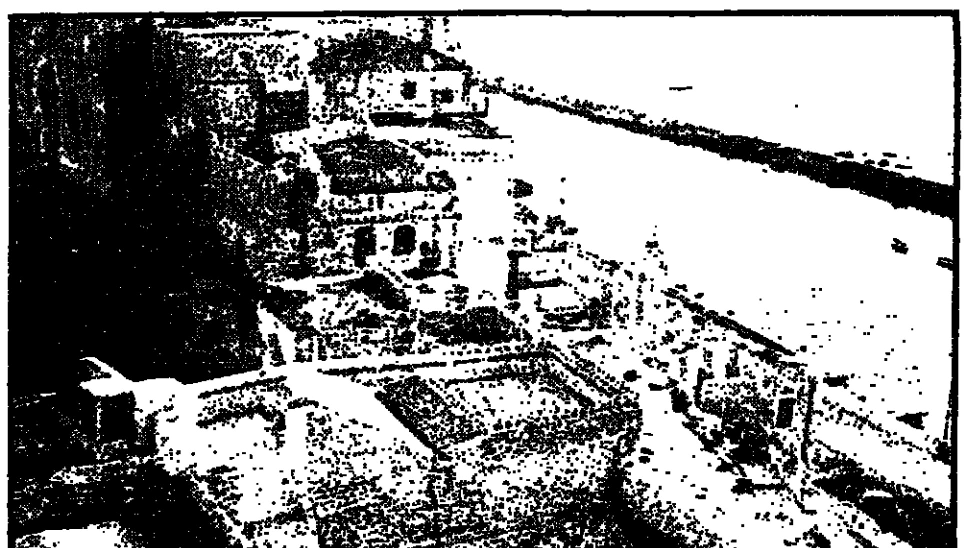

בעקבות הצהרה זאת ביקשו העותרים למחוק את העתירה. אבל כמו במקרים דומים בעבר, אין הרשויות מוותרות על האמביציות שלהן. עוד לא יבשה הדיו על ההצהרה של המדינה, שעל פיה לא ייעשו כל פעולות בניה בנמל, החלו לחפור בנמל בציוד הנדסי כבד ולבצע עבודות שונות שאף אחד מהדייגים לא הבין את פשרם. הפעילות סביב עבודות העפר הללו מדירה שינה מעיני הדייגים של יפו שחוששים לעתידם הכלכלי.

פעמים אחדות הגיעו אנשי משרד התחבורה למקום ונתקלו בדייגים יפואיים נזעמים שביקשו למנוע בעדם לעבוד. אנשי "האגודה למען ערביי יפו" מוזהרים, אבל אם לא יהיו הדייגים ערים די הצורך, הם יגלו בבוקר בהיר אחד, לפני הפלגתם למסע הדיג היומי, כי מרינה הוקמה בנמל.

בגן־הפעמון היא חוברה לה יחדיו

מאת יעל אדמוני

הרבה סיפורי הצלחה מתחילים בכך שפעם, לפני הרבה שנים חשבו כי יהיה כאן כשלון. גם הסיפור הזה. בראשית היה רעיון והיה ראש עיר נמרץ שרץ והשיג כספים. בשלב השני היו ביקורות קשה, הסתות ועלבונות. אחר־כך היתה "הקרן לירושלים" שהשקיעה וטיפחה ובמרוצת הזמן היה המקום ליהלום. היום זה מובן מאליו.

כשהחלה, לפני שנים, הכשרת הקרקע במורד רחוב המלך דוד באכה דרך חברון בירושלים אמרו רבים שזה רעיון מטורף. מה פתאום גן ציבורי גדול כל־כך באיזור שלפני 67' היה קרוב לגבול? מי יבוא לשם? אמרו. חבל על הכסף. כשהחלה שם נטיעת צמחים ובניית קשתות צחקו המלעיזים וטענו שהצמחיה לעולם לא תתפס ולא תכסה אותן. אחר־כך הובא לשם דגם של פעמון החירות מפילדלפיה והביקורת הרקיעה שחקים. בינתיים עלו השתילים והפכו לצמחיה עשירה ויפיפיה. הוכשרו אזורי משחקים וירידים שונים קבעו את משכנם במקום. גן פעמון החרות היה לעובדה קיימת.

היום הגן הוא אחד המוקדים המעטים בעיר שבהם בא איחודה לידי ביטוי. ירושלים שמאוחדת בעיקר באידיאולוגיה ולאו דווקא בחיי היומיום, השכילה להצמיח פינה אחת בקרבה שאליה באים חילונים וחרדים, ערבים ויהודים, צעירים וזקנים. השבוע מתקיים באזור גן הפעמון הפסטיבל הבינלאומי השלישי לתיאטרוני בובות. הגן, שבימים כתיקונם, הומה אנשים בשעות אחר הצהריים, היה השבוע מלא עד אפס מקום.

נשים חרדיות מצפון העיר מחזיקות את צאצאיהן מטולטלי הפיאות הרוכבים להנאתם על סוס קטן. משפחות ערביות מתגודדות ליד דוכנו של מוכר סוכריות "צמר גפן". פעוטות משתעשעים במתקנים שבמקום וילדים גדולים יותר משחקים כדורסל או מחליקים בגלגיליות. באחת הרחבות שבגן מתנהלת הצגת בובות לקול תשואות הצופים מכל המינים, הסוגים והגילים. אפילו דוד, מזכיר קיבוץ רמת־רחל, שבהזדמנויות אחרות אמר לי שירושלים היא בכלל לא מוקד משיכה לבני קיבוצו, יושב שם עם משפחתו ונראה די מרוצה מההמולה העירונית שמסביב.

נכון, לא ראיתי שם ילד ממזרח ירושלים משחק עם ילד משכונת סנהדריה. אבל שניהם היו שם ושיזקו באותו המקום. שמעתי את מישהו מסנן "יש פה הרבה בני דודים", אבל הוא לא נמנע מלבוא בשל כך. בירושלים של קיטוב עדתי וגזעי זה די הרבה.

אומרים על טדי קולק שהוא איש אופטימי. יודע שירושלים היא עיר במילכוד נצחי. לפיכך, מתוך השקפת עולמו, הוא בוחר לקבוע עובדות בשטח. אומרים עליו שהוא סבור שאם ייטע עוד גן ויציב עוד עץ, ייפתרו הבעיות. יש מקומות שבהם נכשל, מקומות שבהם לא נטע גנים ומקומות שגם אם ייטע בהם – לא יקרה דבר. אבל במקרה של גן הפעמון המעשיות של קולק עלתה יפה. מעל ומעבר.

חגיגה לכל בגן – במהלך פסטיבל תיאטרון הבובות — צילום יצחק הררי

ארץ חמדה / צבי אילן
איך והבלאת מלך סוריה פיחת המטבע

בעיות אינפלציה וירידת ערך המטבע העסיקו – כמסתבר – גם את הקדמונים. ידוע על קיסרים שבימיהם היתה אינפלציה והם טבעו כמויות אדירות של מטבעות, לאחר שירד ערכן. אחרים גרעו ממשקל המטבעות, כדי להרוויח תוספת ליציקת מטבעות חדשות. בחפירות ציפורי, שנמשכו לאחרונה, נמצאה עדות חדשה להתאמת ערך המטבע: נמצאו שם 14 מטבעות כסף נדירות של והבלאת, שליט סוריה בסוף המאה השלישית, בנה של מלכת תדמור זינוביה. המיוחד הוא בצורה, שבה נמצאו המטבעות – הם היו מולחמים אחד לשני, וכך יצאו זוגות מטבעות, כלומר שני מטבעות שוויים בערכם למטבע אחד בשעת הטביעה. אפשר להניח מכך שהאינפלציה אז היתה של מאה אחוז.

אגב, מציאת מטבעות כאלה דוקא בציפורי יש בה עניין לקשר שבין עיר גלילית זו לבין סוריה בתקופה הרומית המאוחרת. החפירות בציפורי מנוהלות בידי הפרופסורים (בעל ואשה) אריק וקרול מאירס מאוניברסיטת דיוק שבארה"ב, וד"ר אהוד נצר מהמכון לארכיאולוגיה של האוניברסיטה העברית בירושלים.

מסוה, מסוה

הולך ושוחת התור המוכר שבפר תבור השתכן בסמוך לחורבה הערבית מסוה ועל שמה נקרא שנים רבות. ובכן, למסוה גם עבר רחוק. ממזרח למושבה מתרומם תל ובו שרידים מן התקופה הכלקוליתית ועד ימינו. בכמה בתים במושבה תלקים כמבנה ציבורי, אולי כנסיה, שהיה ביישוב העתיק. נראה שבמקום היה גם בית־כנסת, כמו ביישובים עתיקים סמוכים.

אלא שבכוראה בידינו שרידי [illegible] השם העברי [illegible]. לפני שנים הוקם איזור תעשיה במקום [illegible] בחפירות הצלה [illegible] נאה. רצפות פסיפס אחרות [illegible] בולדוזרים [illegible] לתעשיה.

הייתי במקום, והיתה לי הרגשה [illegible] שעתיקות נפגעות בעת ההכשרה [illegible] אבני פסיפס [illegible] בנגלל כעריכות. אגף העתיקות [illegible] שאין לגעת בו, אך נראה שאין די בכך, ויש להציל עוד קטעים, כגון רצפת פסיפס עירונה שנחשפה ואנשים כבר [illegible] לגלות ולנקות אותה. אף נחשפו [illegible] שטיבם לא ידוע.

שוחרי העבר באיזור מתריעים: בואו ונצילו קצת מעט לא ייעשה [illegible] של מסוה. [illegible] אבי איתן. הוא אמר לי: "בנושא [illegible] ארכיאולוג המחוז, בבקשה שלנו, נקבעו גבולות השטח המותר לעבודות [illegible] הצלה לא בשלב זה".

התיאטרון הרומי שנחשף בציפורי

מירוץ 4: תקלות, תאונות וכיסוח פרוע

מאת אריה ארד

ריבוי תקלות ותאונות וכיסוח פרוע איפיינו את מירוץ המכוניות הרביעי העונה, שנערך השבוע באשקלון לעיני 5,000 צופים. שתי מכוניות התהפכו ואחר כך אירעה תאונה משולשת, שהוציאה שלושה נהגים מהגמר. איש לא נפגע תודות לאמצעי־הבטיחות הקפדניים, שהנהיג המועדון המוטורי.

הפראות משקפת את המתח הגובר לקראת המירוץ המסכם, הצפוי בעוד חודשיים. התקלות נבעו, לפחות בחלקן, מריכוז כל שלבי המירוץ, זו הפעם הראשונה, ליום אחד. צריך להביא בחשבון גם את החום הכבד, את הלחות ואת האבק ואין להתעלם מהעייפות הנוראה של המשתתפים, שיומם החל בשעה 6 בבוקר ואילו שלבי הצי־הגמר והגמר החלו בשעה 4 אחר־הצהריים ונמשכו עד השעה 7 בערב.

חובה נעימה היא להסיר את הכובע בפני רעת־הקהל של חברי המועדון המוטורי על הנחרצות, שבה הדיחו את חבר הנהלתם, מישל גרד', מהמקום השני לרביעי. לא השופט משה סימן־טוב הרפה וחסר התוקף, אלא היו"ר דני עירון עשה זאת מתוך תחושת צדק עזה ומרצון נחוש להציב מחסום לבריונות על המסלול וסביבו. לו יהי זה סימן לבאות.

ההתחלה – בעצלתיים

השלב המוקדם החל ביום ג' בעצלתיים. השעה היתה שעת בוקר מוקדמת, המסלול שוב היה קשה, מלא אבק, שהקשה על הראות ועל אחיזת הדרך. הזמנים היו משהו פחות טובים מהמירוצים הקודמים והתחושה היתה, שלפנינו מירוץ איטי. ההתהפכות של סיגל בר־דוד, הפעם ב"מיני־מינור" של אחיה, יכלה לבשר על הבאות.

בר־דוד התהפכה במקום, שבו התהפכה לפני חודש, בעיקול הראשון שלאחר הזינוק. שוב נכנסה אליו מהר מדי מתוך אמביציה לחזור על ההישג באחד ממירוצי השנה שעברה, מקום שלישי. אולי רצתה למחות את רישומם של הקשיים, שפקדו אותה השנה, ושל ההתהפכות הקודמת... והתהפכה שוב. בגופה לא נפגעה, אבל חוששני שזמן רב לא נראה אותה על המסלול, ולו מהסיבה שלא תהיה לה מכונית. הרכב שהרסה הפעם, היה של אחיה, חזי. הוא אולי ישיג עוד מכונית, אם כי הישגיו על המסלול לא הרשימו; היא – ספק.

בסך הכל לא היו הפתעות גדולות בשלב המוקדמות. לא היה אפשר ללמוד ממנו על התהפוכות, שהיו עתידות להתרחש.

אלון קידר נתקע – דוד פרייס זוכה

המאבק על הבכורה בקבוצת המכוניות שעד 1,000 סמ"ק הוכרע הפעם מחמת תקלה ב"פולו" של אלון קידר, שגרמה לסטודנט בן ה־24 לפרוש מהגמר בהקפה השניה. ספק אם היה זוכה במקום הראשון גם ללא התקלה, אחרי הזינוק הנפלא של דוד פרייס ב"פרינץ".

פרייס דורג במוקדמות במקום הרביעי אחרי אבי אנגל, קידר ושרון אבר. בזינוק לגמר הגיח בין שלושתם ותפס את המקום הראשון. אולי נכשל קידר בזינוק בשל התקלה, שגרמה לו אחר כך להפסיד את המירוץ כולו; כשם שאבר נכשלה בשל תקלה בתיבת־ההילוכים, שגרמה לה לנסוע בכל שמונה ההקפות בהילוך שלישי. אבל קידר לא הגיע לקו הסיום ואבר, מוסכאית בת 37, תפסה את המקום השלישי זו הפעם השניה העונה. היא הצליחה להתקדם בהדרגה מהמקום האחרון בזינוק, כאשר למקום השלישי עברה רק בהקפה האחרונה אחרי מאבק דרמאטי בגיורא זלצר.

פרייס, בעל תחנת־דלק בן 41, הוביל כל הדרך ללא עוררין, גם כאשר קידר עוד היה בתמונה. משנאלץ קידר לפרוש, תפס אנגל, מכונאי בן 34, את מקומו מאחורי פרייס, גם הוא ב"פרינץ". אנגל ניסה ללא הצלחה לסכן את פרייס, אך זה היה מהיר ממנו, למרות שבמוקדמות תפס אנגל את המקום הראשון. צחוק הגורל הוא, ששעה קלה לפני תחילת חצי־הגמר השאיל לפרייס שני גלגלים אחוריים, שצבעם הצהוב הבליט לאורך כל המסלול את הרוח הספורטיבית של אנגל ואת הידידות האמיצה בינו ובין פרייס.

הכספן של הקבוצה היה בני הרפז, שמאי בן 37. "איפה השופט", שאלתי עצמי בתוך רשימותי. לבסוף נתקע הרפז בהקפה השניה בסוף הישורת הקטנה. "אלוהים הוא השופט", סיכמתי לעצמי אחרי שנתקע.

בסיכום שנתי תופס עתה פרייס את המקום הראשון, קידר את השני, אבר את השלישי ואנגל את הרביעי. אפילו יזכה קידר במקום הראשון במירוץ האחרון, יצטרך להתחלק בבכורה עם פרייס, אם לא יקרה הבלתי צפוי.

חיים רווה נתקע – יצחק זית שב למקום הראשון

האירוע הדרמטי ביותר בקבוצה שעד 1,300 סמ"ק היתה ללא ספק התקלה בתיבת־ההילוכים ב"פולו קאפ" של חיים רווה בגמר. התקלה כבר נתנה אותותיה במוקדמות, כאשר רווה לא הצליח לתפוס את המקום הראשון. אחר כך ראינו את ה"פולו" משתעלת בחצי־הגמר ואילו בגמר נכנעה לגורלה. רווה גילה רוח ספורטיבית, כאשר המשיך למרות הכל והסתפק במקום האחרון. אני מניח עם זאת, שהחשיב גם את הנקודה, שבה זכה בכל זאת.

אלי זלק, שתפס ב"אלפא־סוד" שלו את המקום הראשון במוקדמות, לא הצליח ליהנות מתקלתו של רווה, למרות שנסע אחריו. למקום השני הגיע, לראשונה השנה, יצחק זית, חקלאי בן 30, ב"טלבו־סמבה־ראלי", שלא הנחילה לו השנה כבוד רב. זלק, חקלאי בן 24, נאלץ להסתפק במקום השלישי.

בסיכום שנתי ממשיך רווה לתפוס את המקום הראשון, אולם עתה מתגרה זית בבכורתו התגרות של ממש. מקומו של זלק במקום השלישי נראה מובטח.

מישל גרד' צריך ללמוד לשלוט ברוחו

הדרמה האמיתית התחוללה בקבוצת המכוניות שעד 1,600 סמ"ק בשל המאבק בעז ביותר בין מישל גרד', רוני סמדרסמן ואהוד לביא. ה"ויוה 4X4" של גרד' היא ללא ספק המכונית המהירה ביותר על במסלול הישראלי. אולם על המסגר בן ה־37 ללמוד לשלוט ברוחו, אם רצונו להגיע להשיגים של ממש. שוב ושוב הוא מאבד את עשתונותיו ברגעים קריטיים.

מתחילה הוביל גרד' כמעט ללא עוררין, אולם סמדרסמן, מכונאי בן 32, חיכה לשעתו ב"גולף GTI" שלו. ואכן בהקפה החמישית עשה גרד' "צלחת" באחד העיקולים הקשים ולא רק סמדרסמן עבר אותו, אלא גם לביא ב"פז'ו 205". עתה נכנס גרד' ללחץ. הוא ניסה ללא הרף לעקוף את לביא, אך לא הצליח. אז, בעיקול האחרון לקראת סוף המירוץ ממש, נגח בו בנסיון נואש לדחוק אותו מהמסלול. לביא התעקש, אולם מעוצמת נגיחתו של גרד' נגרם נקר בצמיג הקדמי הימני שלו. לא רק גרד' ניצל את המהומה, אלא גם יאיר לוי זכה מן ההפקר ועלה למקום השלישי. לביא הגיע רביעי, רותח מזעם.

"דגל שחור", זעק דני עירון באוזני השופט, אולם הלה היה מאובן כלא מבין כלל את אשר אירע. בלחצם של עירון ואחרים, אולי גם תודות להערות העוקצניות של "דבר" אחרי המירוצים הקודמים, החליט משה סימן־טוב להוריד את גרד' למקום השלישי ולהעניק ללוי, את השני.

הפרשה הסתיימה רק למחרת היום. בלחצו של עירון התקשר גרד' ללביא, התנצל לפניו והודיע על החלטתו לוותר על המקום השלישי לטובתו. מחוותו של גרד' מעידה על הגינותו ועל רוח החברות שלו, אולם באמת לא די בכך. למענו ולמען חבריו עליו לקחת עצמו בידיים אחת ולתמיד ולהשתלט על עצביו, המתעתעים בו שוב ושוב.

בסיכום שנתי עוד מוביל גרד' בנקודה אחת על לביא, אולם סמדרסמן מקיים את שניהם: לא תהיה בכך הפתעה מרעישה, אם שלושת אלה יתחלקו לבסוף במקומות הראשונים בסופו של המירוץ הבא.

הריכוז ליום אחד – טעות

לקחי המירוץ הזה מחזקים את דעתי, שריכוז שלושת השלבים ליום אחד הוא מישגה. לי נדמה, שמתח רב היה נחסך, אילמלא נעשה הדבר. אולם, יתכן שהיה צריך לנסות כדי לדעת. ראשי המועדון מתכנסים בימים הקרובים ויהיה עליהם להחליט.

לבד מזאת, שוב לא יוכלו להתחמק משאלת השיפוט. משה סימן־טוב באמת אינו מסוגל לשאת בנטל. החלטות קריטיות שלו מוטעות ואין לו הנחרצות או הביטחה לקבל החלטה אינסטינקטיבית ולעמוד מאחוריה. גם ועדת המשמעת משותקת, אחרי שהעיתונאי מיכאל גרטי החליט שלא יוכל לשאת בעומס התפקיד. גרטי מונה לפני חודשיים לכתב "הארץ" לענייני מדע ורפואה ומיד נקלע לשביתת האחיות. עם סיום השביתה יצא ל"חופשת החלמה", כדבריו, לא לפני שהגיש את התפטרותו.

באחרונה פרש איתן בן־יהושע מהמשטרה. כל עוד היה שוטר, לא היה ראוי לו לשמש שופט במירוץ מכוניות. אולם עתה אין עוד מניעה. בן־יהושע בקיא גם בתכונות וגם בדין, הדרושים לשיפוט טוב. הוא חייב עתה ליטול על עצמו את המשימה, אחרת לא יהיה מנוס מלהביא שופט מחוץ־לארץ. אמנם זו לא בושה, אבל גם לא כבוד גדול.

המירוץ הבא, כך מבטיחים, ייערך בחול־המועד סוכות. להתראות.

המאבק במרכז הטור בשלב הגמר בקבוצת המכוניות שעד 1,300 סמ"ק. מימין נראה ניר בר־ארי ב"פיוריטר" שלו. ניר היה הפעם מתון מן הרגיל.

רמי שכטוביץ ב"אלפא־סוד" (מימין) "מתנשק" עם ה"אלפא" של דוד בית־הלחמי באחד העיקולים. מאחוריהם נראה דורון גלנט ב"טלבו־סמבה־ראלי" שלו. כעבור זמן נפגע גם הוא מנהיגתו הנמרצת של שכטוביץ.

רועי ערן בחיפושית (משמאל) מחליק על המסלול באחד העיקולים, ולא באשמת מישל גרד', הנראה לידו (במרכז) נהיגתו של ערן לא היתה טובה לאורך כל המירוץ והוא תפס הפעם מקום בתחתית. מאחור נראה איזי רזוב ב"אסקורט" שלו. בהמשך היה רזוב אחד המעורבים בתאונה המשולשת והוא נאלץ לפרוש מהגמר.

רמי לימון ב"גולף" דוחק מהמסלול את אבי רוזנמן ב"לנצ'יה קופה". לימון הוא מורה לספורט, חבר קיבוץ שדות־ים, ואת מכוניתו מכין צוות טכני של קיבוץ ברעם בראשותו של מנחם פולק.

ה"אלפא־סוד" של דוד מנשה, שהתהפכה בגמר בקבוצה שעד 1,300 סמ"ק. מנשה – כמוהו כסיגל בר־דוד, שהתהפכה במוקדמות – יצא ללא פגע תודות לאמצעי הבטיחות הקפדניים, שדורש המועדון המוטורי ממשתתפי המירוצים. ברקע נראית ה"פולו קאפ" של חיים רווה, שתיבת־ההילוכים שלה הכזיבה הפעם. רווה הפגין רוח ספורטיבית והמשיך לדדות עד קו הסיום למרות מצבו הנואש.

הצילומים: חנוך גוטמן

תצוגה של ציורים יקרי־מציאות מתוך האוסף המלכותי הענקי פתוחה עתה לקהל בארמון בקינגהם. ב"גלרית המלכה" באגף הדרומי של הארמון מוצגים ציורים של לאונרדו דה וינצ'י, של מיכאל־אנג'לו, של הולביין ושל רפאל. בין 149 העבודות, יש שלא הוצגו מעולם לקהל והם נבחרו מתוך אוסף של 30 אלף ציורים – אחד האוספים הגדולים בעולם. כן יוצגו שני ציורי גיור ש־ המלכה ויקטוריה וארבעה מהאוסף הפרטי של המלכה אליזבת השניה ובעלה, הנסיך מאדינבורו. התערוכה תימשך עד סוף השנה.

על ישראל להחרים את מצרים כארץ תיירות

מאת דויד מושיוב

שר־התיירות המצרי פואד סולטאן ביקר השבוע בארץ וניהל שיחות עם עמיתו הישראלי אברהם שריר. סולטאן אומר, שרק כאשר יפתרו הבעיות המדיניות השנויות במחלוקת בין שתי המדינות לשביעות־רצון המצרים – רק אז תחול תזוזה של ממש בנושאי התיירות ביניהן.

מאז חתימת הסכם־השלום עם מצרים נוהרים ישראלים למצרים, אולם רק מצרים מעטים מבקרים בארץ. אין זו אלא תוצאה של מדיניות מכוונת מצד ממשלת מצרים, המערימה מכשולים בפני מצרים הרוצים לבקר בארץ. על כל מצרי, הרוצה לצאת לישראל, לקבל ממשרד־הפנים בקאהיר אשרת־יציאה מיוחדת לצורך זה. הדבר נהוג לגבי ביקור בשלוש מדינות בלבד. ישראל היא אחת מהן. קבלת האשרה אינה כרוכה בהגשת הבקשה בלבד, אלא מתלווה לכך תחקיר של המבקש על סיבות הנסיעה. ברור, שדבר זה מרתיע בביקור בישראל.

אבן־הנגף המדינית המונעת ביקור תיירים מצריים בישראל, היא המחלוקת על טאבה ותביעות מצריות ביחס למנזר הקופטי דיר א־סולטאן בירושלים. המצרים טוענים, כי בגלל תביעות אלה אין הקופטים באים לישראל.

נראה, איפוא, שגם אם יתקבלו בשיחות שבין שני שרי התיירות החלטות הצהרתיות על עידוד תיירות בין שתי המדינות, בפועל המצב לא ישתנה ותיירים מצריים לא יבואו לישראל, לפחות כל עוד לא יפתרו הבעיות המדיניות. לדעתי, גם אם יפתרו, לא יבטיח הדבר נהירה של מצרים לארץ.

המסקנה המתבקשת היא, לעניות דעתי, שישראלים לא יסעו למצרים, לא רק עכשיו בקיץ, כאשר החום שם כבד, אלא גם לכשישרור מזג־אוויר נוח יותר. על הישראלים להימנע מביקורים במצרים ועל ישראל להימנע מעידוד התיירות לשם, כל עוד אין מצרים באים לכאן. במלים פשוטות, על ישראל להחרים את מצרים כארץ תיירות. אין אנו צריכים להזרים דולרים למצרים, הזקוקה להם מאוד־מאוד, כל עוד מרתיעה ממשלת מצרים את אזרחיה מביקור בישראל.

עליה של 20 אחוז במספר היוצאים לחוץ־לארץ

בנסיעות הישראלים לחוץ־לארץ חלה התעוררות בחודשיים האחרונים. רבים נוסעים לטיולים לארה"ב, לסקנדינביה ולמדינות אחרות באירופה. עדיין אין מספרים מדוייקים, אולם ההערכה היא כי חל גידול של 15–20 אחוז לעומת התקופה המקבילה אשתקד. עם זאת מפסיד האוצר לא מעט הכנסות, משום שרבים "מזמינים" כרטיס־טיסה מחוץ־לארץ ופוטרים עצמם מהיטל 20 האחוזים ממחיר הכרטיס. אף על פי כן גדלו בחודש שעבר הכנסות המדינה ממס־נסיעות ב־30–35 אחוז לעומת אותו החודש אשתקד והגיעו ל־17.5 מיליון שקל.

לפי האומדן יצאו ביולי 90 אלף ישראלים, בכללם אנשי עסקים, עובדי־מדינה, ישראלים תושבי־חוץ, שבאו לביקור בארץ, וכן מטיילים. מספר היוצאים גדל ב־20 אחוז ממספרם באותו החודש אשתקד, אם כי פחות בהרבה מחודש יולי לפני שנתיים. אז יצאו 127 אלף איש.

מצפים, כי בספטמבר יירד במידה ניכרת מספר היוצאים לחוץ־לארץ.

מספר הישראלים המבלים בארץ עלה ב־30 אחוז

מיבצעי הקיץ של בתי־המלון הביאו לגידול של 30 אחוז בביקורי ישראלים. ההנחה היא, כי השנה יגיע מספר לינות הישראלים בבתי־המלון ל־5 מיליון, לעומת 4 מיליון אשתקד.

בתי־המלון בירושלים עורכים מיבצע בשם "מערב ירושלמי", בו ניתנות הנחות ניכרות בתוספת הצעות קוסמות לסיורים בירושלים. בתל־אביב יש מיבצע "טוב לי בתל־אביב", שבמסגרתו נותנים המלונות הנחות של עד 50 אחוז. נוסף לכך מקבל האורח הנחות במוזיאונים, בבתי־קפה ובמועדונים. גם מטולה עורכת מיבצע למשיכת ישראלים. כן מקיימים מיבצעי הנחה לישראלים בתי־מלון שונים ביוזמתם שלהם.

מקובל מאוד, שישראלים יוצאים לבתי־מלון בימי סוף־השבוע, כך שבמשך השבוע יש מקומות פנויים. מקומות אלה מוצעים בהנחה. יש מלונות, המאפשרים גם לממן את השהייה בתשלומים.

קורס ראשון למסעדנים

קורס נסיוני ראשון למסעדנים ייפתח בנובמבר הקרוב ביוזמת משרד־התיירות ובית־הספר למלונאות "תדמור". הקורס מיועד למסעדנים, לבעלי מסעדות, וכן למנהלים ולעובדים בכירים במסעדות.

הקורס יתקיים במתכונת של יום לימודים מרוכז ואורך אחת לשבוע במשך חמישה חודשים. בכל קורס יש מקום ל־30 משתתפים.

קיץ טוב לבתי־ההארחה

בתי־ההארחה בקיבוצים נהנים מתפוסה טובה ואפשר להגדיר את חודשי הקיץ השנה כעונה מוצלחת מבחינתם, אם כי לחודש אוגוסט עדיין נותרו מקומות בודדים בגליל וליד הכנרת. 70 אחוז מהאורחים הם ישראלים ו־30 אחוז תיירים.

מחיר השהייה בבתי־ההארחה ברמה של שלושה כוכבים בחצי פנסיון ליחיד בחדר זוגי נע בין 60 ו־65 שקל. פנסיון מלא באותם התנאים עולה 75–80.

עם זאת חוששים, כי בספטמבר, כאשר ייגמרו החופשות בבתי־הספר, יירד מספר הישראלים הנופשים וסביר להניח, שאז יהיו פנויים רבים מ־2200 החדרים שבבתי־ההארחה בקיבוצים.

"פן־אם" פתחה משרד בירושלים

חברת־התעופה האמריקאית "פן־אמריקן" פתחה משרד בירושלים. המשרד ינוהל על־ידי חברת "על־על תעופה", נציגת המכירות הכללית של "פן־אמריקן" בישראל. אחוז התפוסה בקו ארה"ב־ישראל של חברת התעופה האמריקאית מגיע בימים אלה ל־80 אחוז ויותר, לעומת ממוצע של 35 אחוז בחודשי אפריל־מאי־יוני.

במקביל פתחה "פן־אמריקן" במיבצע פירסומי בפלורידה כדי לעודד את התיירות לישראל. במסגרת המיבצע מוצע "תעריף זהב" לנוסעים בני 62 ויותר. המחיר לתל־אביב – 899 דולר לטיסת הלוך ושוב – יהיה בתוקף מהיום עד 12 בדצמבר. תעריף זה יהיה בתוקף גם מטאמפה ומאורלאנדו שבפלורידה, אולם רק בטיסה הישירה ממיאמי לפאריס ומשם לתל־אביב. תעריף זה זול ב־233 דולר ממחיר הטיסה הזול ביותר ממיאמי לתל־אביב במחלקת־תיירים.

מיבצע הוזלות בהשכרת רכב

חברת "הרץ" משווקת לנוסעי "אל־על" תכניות מוזלות להשכרת רכב באירופה, בארה"ב ובקנדה. לדוגמא, בגרמניה עולה "פיאסטה" 226 מארק בלבד לשבוע ללא הגבלת קילומטרים, לעומת 329 מארק מחיר רגיל. בחוף המערבי בארה"ב עולה "אסקורט" רק 99 דולר לשבוע ללא הגבלת קילומטרים, לעומת 119 דולר מחיר רגיל.

המיבצע בתוקף החודש ועד מחצית החודש הבא. מ־15 בספטמבר עד סוף דצמבר יהיה המחיר עוד יותר זול בחוף המערבי של ארה"ב, 89 דולר לעומת 109 דולר מחיר רגיל.

במיבצע תכנית מיוחדת לארה"ב ולקנדה לימים בודדים. מחירו של "אסקורט" בניו־יורק 47 דולר ליום ללא הגבלת קילומטרים, לעומת 53 דולר מחיר מקומי רגיל מוגבל ל־100 מייל.

"באדג'ט" תשקיע בקידום התיירות לישראל

החברה להשכרת רכב "באדג'ט" תקציב חצי מיליון דולר לקידום תיירות לישראל. נשיא החברה בארה"ב הודיע לשר־התיירות אברהם שריר, כי חברתו תכפיל את תקציב הפירסום שלה על ישראל.

השיחה התקיימה בחיוג ישיר לארה"ב ממכונית "רולס־רויס", שהובאה במיוחד לארץ לקידום התיירות.

מנכ"ל "באדג'ט" בישראל מוני בר, שהציג את ה"רולס־רויס" בפני שר־התיירות, סיפר לו, כי החברה תערוך בישראל מיבצעים גדולים.

תיירים רבים פוקדים את ים־המלח

ים־המלח מושך אלפי אנשים מדי יום לרחצה בים או במעיינות החמים. חולי מחלת העור פסוריאסיס באים להירפא כאן. חולים הסובלים ממיחושים שונים ומבעיות פרקים פוקדים את האזור באלפיהם כל חודשי השנה. עתה החליטו משרד־הבריאות, המועצה האזורית תמר ומשרד־התיירות להקצות 30 אלף דולר לעריכת שלושה מחקרים רפואיים על תכונות המרפא של ים־המלח.

היעדר פירסום מדעי מוסמך על תכונות המרפא של ים־המלח ואיכות קרני השמש במקום הנמוך ביותר בעולם הקטין במדינות אחרות את מספר קבוצות תיירות־המרפא לים־המלח. מעריכים, שחופי ים־המלח והתשתית התיירותית שבו, יכולים למשוך ארצה חצי מיליון תיירים בשנה. המלצה של מערכות הבריאות באירופה ובארה"ב על היתרונות הרפואיים של ים־המלח יכולה להביא למהפיכה במספר המבקרים באזור.

פעילות חיובית ואווירה אופטימית

מאת שמואל רוזנבלום

הפעילות הבורסאית המשיכה לשאת אופי חיובי ביותר, ויחד עימה השתפרה האווירה האופטימית בקרב פעילי השוק. מקורבי מסחר עימם שוחחנו מצפים שבשבוע הקרוב תגבר הפעילות החיובית בשוק בליווי גידול בנפח העיסקאות. גישה אופטימית זו נבנית ביסודה על ציפיות לרגיעה בתחום הפוליטי, בצירוף אפשרות השלמתה והגירתה הסופית של עיסקת חבילה ג'.

ראוי לציין, שאפיקי ההשקעה הנוספים בשוק ההון, להוציא הבנקאיות שבהסדר, אינם מלהיבים כלל ואף מאכזבים מעט. המדד הקרוב צפוי להיות נמוך מאחרו. הריביות המשולמות בפקדונות שקליים עשויות לרדת בצורה משמעותית. שני פרמטרים אלה ישפיעו באופן ישיר על שוק האג"ח. האפיק הדולרי איבד את זוהרו בשלב הנוכחי. שינויים דרמטיים בשער הדולר בשוקי חו"ל אינם צפויים. נתונים אלה עשויים כמובן לאופטימיות אצל סוחרי השוק.

עם זאת ראוי לזכור שתנודות שערים חריפות לא יועילו לשוק המניות שכן בעיקבותיהן יגיע מימוש ראוי לשמו. במידה ותהיה גרגרות שערים חזקה לא נחזה בהצטרפות ציבורית לשוק המניות. כל עוד אין ציבור בשוק, נתון השוק לאפשרות של שינויי מגמה חדים ולא ברורים לחלוטין. בשלב הנוכחי אנו מצטרפים תוך הדירות מרובה ביותר לגישה החיובית כלפי שוק המניות. ראוי להדגיש שבשלב הנוכחי עיקר הפעילות מתבצע במניות הבכורות שחלקן דוגמת: ים המלח ופיבי פירסמו מאזנים יפים.

כבלי ציון

באחרונה קיימת התעוררות בנפח העיסקאות המתבצע במניות כבלי ציון. ריווחים בורסאיים מלמדים שכימיקלים לישראל באמצעות חברת „פרסון" מוכרת מניות במהלך המסחר. מצד שני קרנות נאמנות מסריימות בעיקר של בנק גרזל רוכשות סחורה בכבלי ציון. חברת כבלי ציון מיועדת כידוע למכירה ע"י ממשלת ישראל. החברה פירסמה באחרונה דו"חות כספיים נאים למדי שלימדו על רווחיות טובה. באחרונה נתקלנו במספר רב של שמועות בנוגע להתקדמות המו"מ למכירת החברה למשקיעי חוץ. הפעילות במניות אבן מלמדת על עניין רב בחברה. בין התאריכים 31.12.85 – 31.7.86 עלו מניות כבלי ציון ב־45% לערך. זוהי עליה קטנה יחסית בהשוואה למרבית המניות בבורסה. הפעילות והנפח העיסקאות הגדול מלמדים על התקדמות במכירת החברה, או על עניין שמגלים משקיעים במניות לאור הנתונים הכספיים החיוביים של כבלי ציון. סוחרי הבורסה מניחים שבעתיד הקרוב תגיב המניה תשואה סבירה תוך פעילות ערה.

חמן

תעתועי מניית חמן נמשכים וגוברים. לאחר רישום שערה שלוש פעמים כמוכרים בלבד, לאחר ירידת שער של 8.6%, ולאחר פירסום מאזן שלילי, עלו אתמול מניות חמן ב־10%. כל נסיון להבין את מהות הפעילות וסיבותיה נדון כנראה לכישלון. תעתועי השערים בחמן מספקים לסוחרי הבורסה מקור השראה רב להומור וביזיונות.

שינויי שער במסחר

היצע בקופסאות פח 1 נקלט ב.ש. מניות מירב בסקטור הבנקים למשכנתאות עלו ב־4%. במניות הבכורות עלו שופרסל ב־1.7% וטבע הוסיפו 4% תוך פעילות ערה למדי. בבנקאיות שררה מגמת היצעים, פועלים ע"ש ירדו ב־0.2%, איגוד ירדו ב־0.3%, מניות מזרחי ע"ש ירדו ב־0.6%. התשואה בחלק מהבנקאיות עברה מעט את גבול 15%. אנו חוזרים ומציינים שוב שתשואה הגעה סביב 15.2% הינה נאה ביותר בהשוואה לכל אפיק השקעה אלטרנטיבי אפשרי. מניות פיוכטונגר 1 עלו ב־9.9% במניות פיוכטונגר מורגשת בימים האחרונים פעילות ערה תוך גידול ניכר בנפח העיסקאות. ספקטרונקס 5 עלו ב־5%. ניתן להניח שבשבוע הבא תוסט חלק מהפעילות מהמניות הבכורות לכיוון החזי כבורות הקליפות. תנודת השערים ותנופת העליות בחלק מהמניות הללו עשויה לפיכך להתחזק אף יותר.

שערי הדולר בלונדון

ביומיים האחרונים חלו שינויים קלים בשער הדולר שעיקרם התחזקות קלה בלירה שטרלינג ובמרק הגרמני. להלן שערים אחרונים:

לירה שטרלינג 1.484 דולרים
מרק גרמני 2.0795 לדולר
פרנק שוויצרי 1.6800 לדולר
פרנק צרפתי 6.7500 לדולר
ין יפני 154.25 לדולר
ראנד 1.38 לדולר
מחיר הזהב: 362 $ לאונקיה, מחיר הזהב התחזק ב־2$ לאונקיה.

נתוני קרנות הנאמנות

בסך נכסי קרנות הנאמנות חל גידול של 34% בהשוואה שבין התאריכים 31.12.85 – 31.7.86. סך הנכסים הסתכם ב־2.32 מיליארד ש"ח ומתוכם כ־87% „שייכים" לשלושת הבנקים הגדולים. להלן נתוני ההתפלגות בין מנהלי הקרנות השונים:

בל"ל	45.4%	1052.5 מליוני ש"ח
פועלים	26%	602.7 מליוני ש"ח
דיסקונט	14.7%	342 מליוני ש"ח
מזרחי	4.5%	104 מליוני ש"ח
בינלאומי	4.1%	95 מליוני ש"ח
אחרים	5.3%	122 מליוני ש"ח

הערה: קרנות בל"ל ירדו 2.8% בנתח השוק בהשוואה לשנה הקודמת, קרנות פועלים עלו ב־3.6% באותה תקופה. קרנות דיסקונט איבדו בשנה החלפת כ־1.5%

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר הצמדה

א.ג.ד. ש	16800		+100	+.6	+1.0
הספנות 0.1	1045	936	+25	+2.5	+656
הספנות א 0.5	705	4380	-31	-4.2	-3460
הספנות אפ 2	760	2050	+9	+1.2	+1153
כללי לא בהסדר	26440	41.0	-10		-45.0
בנק צפ' אמריק 1.	--- הפסקת מסחר ---				
בנק צפ' אמריק 5.	--- הפסקת מסחר ---				
בנק צפ' אמ אופ1	--- הפסקת מסחר ---				
הבינלאומי 5.0	3630	2520	+40	+1.1	+1532
ט.ב.ד. 0.5	4200 תב	5882	+211	+5.3	+17893

כלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	79070	393			
אידיבי ב 100.0	79199				+30.0
אידיבי בב א 2.0	490000		-1		-17.0
אגוד-ושה	58680	102	-190	-3	-96.0
דיסקונט ב	100000	1.0	-1000	-1.0	-7.0
דיסקונט א	99900	249			+435
דיסקונט שה ב	11760	33.0	-100	-.8	-33.0
המזרחי ש	32400	419	-200	-.6	-642
המזרחי ב	32550	7.0			+5.0
המזרחי שה 9	14740	5.0	-10	-.1	-5.0
הפועלים מבכ	113500				+2.0
הפועלים ש	53660	784	-100	-.2	-1332
הפועלים ב	53070	435	-30	-.1	-238
כללי א 1.0	137100	30.0	-1000	-.7	-30.0
כללי שה 5	105800				
כללי שה 7	6530	1.0	-50	-.8	-1.0
בלל מסוק 100.0	34040	1457	-200	-.6	-686
בלל שה 11	13000	91.0	+70	+.5	+164
מימון וסחר 1.0	45610		+10		+3.0
מימון וסחר 5.0	23650				

בנקים למשכנתאות

ארנים 0.1	13700	71.0	-299	-2.1	-86.0
לאומי משכנתא' ש	5118	381	+98	+2.0	+559
לאומי משכנתא' ב	5020	66.0	+60	+1.2	+500
כרמל ש	4240	48.0	+40	+1.0	+50.0
כרמל שה 1	3048	87.0			+13.0
בנין ב' 5.0	7800	5.5			+26.3
פת משכ ש	1540	1090	+10	+.7	+606
משכן ב ש	2127	189	-112	-5.0	-847
עצמאות 0.1	7700	133	+100	+1.3	+123
טפחות מבכ ש	14050	20.0	-450	-3.1	-25.0
טפחות רג ש	13150	29.0	-50	-.4	-22.0
טפחות שה 1	7800	40.0	-100	-1.3	-40.0
טפחות שה 2	4006	40.0			+160
יעסוד 1.0	1580 תב	160	-130	-7.6	-469
יעסוד 5.0	713 תב	646	-57	-7.4	-2826
מירב 1.0	5280	358	+200	+4.0	+1002

מוסדות מימון

שלמן א ש	367	1554			+746
הלוואות מבכ א	--- לא נסחר ---				
הלוואות מבכ ב	--- לא נסחר ---				
לאומי תעשיה א ש	6080	85.0	+15	+.3	+13.8
פתוח תעשיה מבכ	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב ג	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב גג	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב גג1	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב ד	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב דד	--- לא נסחר ---				
פרס קבלנים 5.0	390	3041	+2	+.5	+1681
תיירות בב	--- לא נסחר ---				
כלל ליסינג 0.1א	13600	50.0			+68.0
כלל ליסינג 0.5ב	10150	175			-64.0
כלל לסינג אג"ח	10555	170	+5	+.1	+1.0

ביטוח

איתן חב' לביטוח	231	12350	-6	-2.5	-8413
ארדס 0.1	872	245	+8	+.9	+2.0
ארדס א 0.5	452	680	-4	-.9	-1040
בטוח משנה 0.1	516	464	-5	-1.0	-7.0
בטוח משנה 0.5	167.0	5116			-2440
הדר 1.0	310	2887			-579
הדר 5.0	191.0	5185	+4.5	+2.4	+6300
הסנה ש	485	15248	+4	+.8	+4572
הפניקס 0.1	720	564	+11	+1.6	+514
הפניקס 0.5	390	2260	+11	+2.9	+1606
המשמר-הראל 1.0	6330	30.0	-30	-.5	-38.0
המשמר-הראל 5.0	2750	50.0	-30	-1.1	-50.0
מנורה 1.0	8000	19.0	+100	+1.3	+19.0
מנורה 5.0	3135	60.0	-165	-5.0	-70.0
סהר ג 1.0	4000 תב	96.0	-232	-5.5	-175
סקורטס 0.1	2516	360			-97.8
צור ש	328	3211	-2	-.6	-3845
ציון החזקות 1.0	8527		-3		-20.0
ציון החזקות 5.0	2235	40.0	+30	+1.4	+40.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרטאמא 1.0	4420				
אינטרטאמא 5.0	1065	76.0	-4	-.4	-75.0
מאיר עזרא 1.0	4500	45.0	+100	+2.3	+200
מאיר עזרא אופ 1	4540				
סונה 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
סונה 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
כלל סחר 1.0	1267	3854			-226
קילסטל 1.0	7700	32.0			-211
רפק 0.1	35000				
רפק 0.5	9200	20.0			+10.0
שופרסל א 2.0	5570	1367	+230	+4.3	+2654
שופרסל ב 10.0	3600	1703	+60	+1.7	+2980

שרותים

דלק ג ש	3100	1506	+5	+.2	+1656
הראל 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
הראל 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
ספנות הספקה 0.1	14390 תב	90.0	+1177	+8.9	+197
ספנות הספ' 0.5א	4200	89.0			-31.0
קדור 0.1	2200	439			-199
קדור 1.0	325 תב	6800	-26	-7.4	-7848
חברת החשמל 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
מוסכי עדנה 0.1	4500	99.0	+120	+2.7	+289
מוסכי עדנה 0.5	1380	1400	+15	+1.1	+3073
קונסורטיום 0.1	1800 תב	319	-150	-7.7	-606
קונסורטיום 0.5	1361	850			-98.0
קופל 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
קופל אופ 1	--- הפסקת מסחר ---				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זהר 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
גלי זהר 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
מלונות דן 1.0	3505	3.0	-35	-1.0	-3.0
מלונות דן 5.0	2600	9.0	-40	-1.5	-9.0
חוף האלמוג 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
כנס 1.0	2538	1.0			-139
מלונות ירדן 1.0	3150	131	-11	-.4	-152
מלונות יהלום 1	--- הפסקת מסחר ---				

מחשבים ושרותי מחשב

דטה מיכון 1.0	3790	280	+98	+2.4	+198
ת.י.ל.ג. 1.0	13830	12.0	-20	-.1	-4.0
יעבא 1.0	3550	37.0	+39	+1.1	+69.0
יעבא אופ 1	3219	50.0			-10.0
כלל מחשבים 1.0	10400	141	+400	+4.0	+223
מ.ל.ל. 1.0	13740 תב	70.0	+870	+6.8	+79.0
מ.ל.ל. 5.0	4790	50.0	-20	-.4	-31.0
משוב מחשבים 1.0	2265	129	+8	+.4	+21.0
ניקוב מחשבים 1.	8500	44.0			+88.0
ניקוב מחשבים 5.	6500	107			-26.0
תים מחשבים 1.0	1750	217			+42.0
תים מחשב אופ 1	17020		+20	+.1	+6.0

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם בינוי 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אברהם בינוי 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
אורן מבנים 1.0	990	707	-9	-.9	-479
אורן מבנים 5.0	422	762	-1	-.2	-562
אזורים 1 ש"ח	600	5567	-8	-1.3	-2574
אזורים אופ' 1	336	9773			+2300
אזורים אג"ח 3	95.0	23975	-.5	-.5	-15742
אילון 1.0	432	7361	+1	+.2	+6439
אילון אופ 1	1709	1169	+9	+.5	+27.0
אל-רוב 1.0	3456	20.0	+2	+.1	+28.0
אמבנים 1.0	2432 תב		-128	-5.0	-690
אפריקה 0.1ש"ח	34530	215	+600	+1.8	+191
אפריקה 1.0ש"ח	23900	350	+400	+1.7	+456
אפריקה אופ 5	16120	210	+440	+2.8	+277
אדרים 1.0	2050	1240	+50	+2.5	+1726
אילנין 1.0ש"ח	2275	383	-85	-3.6	-623
אילנין 5.0ש"ח	1250	843	-10	-.8	-692
בן-יקר גת 1.0	3150	160	-40	-1.3	-19.0
ברנוביץ 1.0	3110	122	-90	-2.8	-129
ברנוביץ 5.0	2040 תב		+120	+6.3	+90.0
דנקנר 1.0	4032	322	-40	-1.0	-119
דרוקר 1.0	432	700	-19	-4.2	-1300
דרוקר 5.0	330	364	-8	-2.4	-204
דרוקר אופ 1	237	3.0	+7	+3.0	+437
הדעד 0.1	6150	35.0	-150	-2.4	-71.0
הדעד 0.5	4010	170	+20	+.5	+40.0
המשלול 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
המשלול 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
ת.ל.ב. 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
ת.ל.ב. 0.5	--- הפסקת מסחר ---				
נכסים ובנין 1.0	2681	2039	+21	+.8	+999
נב-ים 0.1	4473	423	+24	+.5	+221
נב-ים 0.5	2575	946	+25	+1.0	+896
הכשרת הישוב 1.0	52300	564	+1800	+3.6	+848
ישפרו 0.1	2700	512			-302
ישראלום 1.0	1260				+1.0
ישרס 10.0	12200	61.0	-470	-3.7	-67.0
כהן פיתוח 1.0	7369	10.0	-1		-5.0
כלל בנין 0.1	373	11408	-1	-.3	-4262
לומיד 1.0	3999	208			+182
לומיד 5.0	1485	93.0			+157
מ.ת.ב.	388	11573	+14	+3.7	+14024
מגורי בניה 1.0	648	3517	+2	+.3	+1613
מגורי בניה אופ	560 תב	2452	+40	+7.7	+5533
מודל בטון 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
מישור 5.0	274 תב	4963	-17	-5.9	-4389
מרוב 5.0	760	957			+95.0
מר-לין 1.0	528	300	-1	-.2	-191
לוינשטין 1.0	390	735	-13	-3.2	-735
לוינשטין 5.0	110.0	8690	+1.0	+.9	+1859
ליפשיץ 1.0	1064	504	-1	-.1	-783
ליפשיץ 5.0	420	1883	-25	-5.1	-2243
נאות אביב 0.5	6180	321	+180	+3.0	+249
נכסי אזורים 1.0	693	374	-8	-1.1	-1069
סוד החזקות 1.0	11550	35.0	+450	+4.1	+70.0
סוד החזקות 5.0	7778	94.0	+1		+37.0
סוף 1.0	4160				-2.0
סוף 5.0	2650	300			-112
עמר ופלג 1.0	827 קו		+39	+5.0	+11509
עיר 3.0	--- הפסקת מסחר ---				
קוסדיה 0.1	1701	50.0	-49	-2.8	-150
קוסדיה 0.5	874	1928	+12	+1.4	+1334
רוגובין 1.0	3380	685			+369
רוגובין 5.0	2255	1077	+55	+2.5	+1247
רסקו מבכ'	8795 תב	167	-900	-9.3	-183
רסקו רג	9020	202			+146

חקלאות

מטעי הדר 0.1	2760	150	-88	-3.1	-654
מטעי הדר 0.5	2000		-45	-2.2	-678
מהדרין 0.1	6970	50.0	-40	-.6	-126
נכסי הדרים 1.0	1108	900	-17	-1.5	-1466
פרי אור 0.5	2815	175	-20	-.7	-205
שב-הד 5.0	18140 תב	158	+1580	+9.5	+513

תעשייה

מזון וטבק

אסמו 1.0	1460	250	+10	+.7	+82.0
גולדפרוסט 1.0	2772	409			-18.0
גולדפרוסט 5.0	1695	990	-5	-.3	-17.0
גולדפרוסט אופ 1	1500	115	-50	-3.2	-183
דובק בב ש	3380	321	-30	-.9	-350
דובק בב ב	3400	16.0			-16.0
וולכל 1.0	604	887	+24	+4.1	+1693
וולכל 5.0	420	376	+10	+2.4	+1348
פרי-חן 1.0	1716	698			+178
פרי-חן 5.0	1333	322	-12	-.9	-250
מכבי בירה 1.0	15400	5.0	-50	-.3	-10.0
מכבי בירה 5.0	10350	53.0	-151	-1.4	-55.0
יצהר 1.0	1650	838	+11	+.7	+992
יצהר א 5.0	895	1862	-25	-2.7	-2212
מן 1.0	9001	10.0	+1		+9.0
מן 5.0	5141				-8.0
סנפרוסט 1.0	7800	19.0	+30	+.4	+285
עלית 0.1	13386	50.0	+36	+.3	+10.0
עסיס ב 0.5	34000 תב	27.0	+2200	+6.9	+99.0
שלמה אגבל 1.0	2780 קו		+132	+5.0	+1388
שמן מבכ ש	3800	539			-.1

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	845	1333	+5	+.6	+452
אופיס 1.0	900	1046	+5	+.6	+318
אופנת ברוך 1.0	2552	100			+91.0
אופנת ברוך 5.0	1850 תב	250	+128	+7.4	+400
אתא 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אתא אופ 1	--- הפסקת מסחר ---				
איגמן רג ש	12420	132			+8.0
דלתא-גליל 1.0	4280	1253	+60	+1.4	+739
דלתא-גליל א 3.0	3100	470			+86.0
מכוית מאוחד 1.	1700	50.0	-10	-.6	-49.0
מכוית מאוחד 5.	994	131			-339
מכוית אופ 1	870	1.0	-10	-1.1	-249
ויסלטן 1.0	1140	501	+35	+3.2	+700
ויסלטן 5.0	740	142	+13	+1.8	+303
ורדינון 1.0	4090	140			+253
זיקית 1.0	3940	295	-160	-3.9	-474
זיקית 5.0	3000	419	+100	+3.5	+859
לודזיה 0.1	1700 תב	165	-120	-6.6	-266
לודזיה 0.4	840	1621			-1320
לינת 1.0	590	3598	+1	+.2	+141
מים גליקו 1.0	862	684	+41	+5.0	+470
מקס 0.1	24300	51.0	+300	+1.3	+48.0
מקס 0.5	11400	156			-55.0
עית 1.0	10850	62.0	-550	-4.8	-62.8
עית 5.0	5500	22.0	-244	-4.3	-82.0
עמק 1.0	1700	496	+1	+.1	+432
פולגת א 0.1	3170	786	+40	+1.3	+806
פולגת ב 0.4	2098	3071			-292
פוליגון א 0.5	7760 תב	163	-430	-5.3	-217
פרגוד 1.0	2115	345	+39	+1.9	+798
גיבור ספורט	12510				
תעש רוגוזין 1.0	3610	220			-110

מתכת ומוצריה

אוקטבון 5.0	2916 קו		-153	-5.0	-855
אורדן 10.0	9580	84.0			-39.0
אורדן 50.0	7720	2.0			+5.0
אלומית 1.0	4910				
אלומית 5.0	3295				
כבליב ש	15200	7.0	-150	-1.0	-8.0
התכוף 1.0	6580	10.0	-152	-2.3	-25.0
התכוף 5.0	3400 תב	151	-311	-8.4	-151
התכוף אופציה	3077 תב	216	-673	-18.0	-216
זיקה 1.0	5405	63.4	+5	+.1	+13.3
זיקה 5.0	2760	275	+100	+3.8	+249
קופסאות פח 1.0	1298	5718			-302
קופסאות פח 5.0	870	300			-476
מתכת טרום 1.0	2250	432	-90	-3.9	-492
כבלי ציון 1.0	2699	330	+4	+.2	+101
כבלי ציון 5.0	1055	4624	+10	+1.0	+5975
כבלי ציון אופ 3	720	2415	+20	+2.9	+2052
מרגן 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
מרגן אופ א	--- הפסקת מסחר ---				
קרמני 1.0	860	516			-416
קרמני 5.0	489	1614	+15	+3.2	+2070
מתשתן 0.1	16450	11.0	+100	+.6	+48.0
מתשתן 0.5	6501	75.0			+41.0
סקר פלדה 1.0	7600	191	+100	+1.3	+60.0
קינג 1.0	1200	230	+10	+.8	+220
קינג 5.0	655	592			-92.0
קליל 1.0	3990	50.0	-80	-2.0	-200
קליל 5.0	1970	100			-32.0
שלדות 5.0	2120	215	+30	+1.4	+245
תעשיות לכיש 1.0	1200	230	-39	-3.2	-302
תעשיות לכיש 5.0	580	1000			-1000

חשמל, אלקטרוניקה ואפטיקה

אלביט 3.0	376500	14.0	+1000	+.3	+18.0
אלקו 0.1	6400 תב	56.0	-364	-5.4	-60.0
אלקו 0.25 ש	3350	352	+21	+.6	+40.0
אלקו 0.25 ב	3319	100			-1.0
אלקטרה 0.1	14400	38.0	-100	-.7	-14.0
אלקטרה א 0.5	7650	271			-101
אלרון 3.0	300000	10.0	-900	-.3	-14.0
אריין 0.02ש"ח	27200	65.0	-300	-1.1	-60.0
כלל תעש אלקטרו	2011	783	+16	+.8	+2834
ספקטרוניקס 1.0	2065	1544			-203
ספקטרוניקס 5.0	1381	1947	+66	+5.0	+4165
פיוכטנגר 1.0 במה	556 תב	4323	+50	+9.9	+3741
פיוכטנגר 5.0 במה	287 תב	11974	+16	+5.9	+21069
ציקלון 1.0ש"ח	2363	137	+113	+5.0	+305
ציקלון 5.0ש"ח	1030	342			-342
קנבוסקין אילך 1.	5190		+200	+4.0	+7.0
קנבוסקין אילך 5.	3346				
ת.א.ת. 1.0	3759	57.0	-21	-.6	-274
ת.א.ת. 5.0	1500	752			-120
ת.א.ת. אופ 1	11780	4.0	-620	-5.0	-4.0
תדיראן 1.0	4750				

מוצרי בניה

א.מ.כלל בנין1.	810	1693	-4	-.5	-1113
א.מ. אופציה א'	408	7645	+8	+2.0	+9784
א.מ. אג"ח סד' א	94.5	38590	-1.0	-1.1	-73060
אלקול 5.0	10261	174	-239	-2.3	-204
אקרשטיין 1.0	1680	434			-112
אקרשטיין 5.0	1215	670			+420
בטון תדיר 1.0	10100				
בטון תדיר 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
בר-טון 1.0	1200 תב	113	+98	+8.9	+240
בר-טון 5.0	375 תב	734	+24	+6.8	+934
פרומוטכס 1.0	7010				
פרומוטכס 5.0	2246	114	-5	-.2	-63.0
מ.ל.ב. 1.0	1025	403	-5	-.5	-372
מ.ל.ב. 5.0	542 תב	24.0	-56	-9.4	-24.0
מודל השק בנוצש	5500 תב	100	+450	+8.9	+152
מוזאיקה ולפמן 1	--- לא נסחר ---				
מוזאיקה ולפמן 5	14200	5.0	-117	-.8	-5.0

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	18990	67.0			-7.0
אליאנס ב 200.0	3100	573	+49	+1.6	+587
גל תעשיות 1.0	10600	16.0	-100	-.9	-16.0
גל תעשיות 5.0	5650	113			-113
דקסר 1.0	3250	57.0	-147	-4.3	-252
דשנים 0.1	5377	55.0			-15.0
דשנים 0.5	1130	1054	-32	-2.8	-1118
חיפה כימיקל 10.0	565	10130	-10	-1.7	-7831
טבע ש	57700	314	+2200	+4.0	+650
טבע אופ 4	52300 תב	30.0	+2800	+5.7	+59.0
ליפסקי 1.0	1450	230			-112
ים המלח 0.1	15970	1770			-730
מכתשים 10.0	598	20492	+8	+1.4	+12456
מקסימה 1.0	7591				
מקסימה 5.0	2761	481			+143
פקה כימיקל 1.0	3200	55.0	+50	+1.6	+116
פקה 5.0	9680	85.0	+420	+4.5	+156
פטו 5.0	6450	90.0	+265	+4.3	+136
קוס כימיקל 1.0	6250	40.0	+10	+.2	+8.0
ת.ג.ל. 1.0	4725	164			-139
ת.ג.ל. 5.0	3810	179			-179
תיא 5.0	8850	150	+170	+2.0	+257
פרוטרום 10.0	11050	106			+94.0
תדי א 5.0	4820	306			+32.0

עץ ומוצרי נייר ודפוס

דפרון 1.0	6060*	108	+60	+1.0	+31.0
* ביצוע חלקי 92.90%					
דפרון 5.0	3013	58.0			-46.0
ת.ב.נ. 1.0	11674 תב	484	+1061	+10.0	+566
יאה 1.0	3800	211	-200	-5.0	-166
לבידי אשקלון 1.	436	1659			+820
לבידאשקלון אופ1	681	201	-20	-2.9	-439
מולט ב 0.5	25500	17.0	+300	+1.2	+6.0
מפעלי ניר 10.0	202500	70.0	-50		-47.0

(המשך)

סקופדיה 1.0	3640	484			+53.0
רים 0.1	4560	15.0			-5.0
רים 0.4	2380	140	-60	-2.5	-88.0
תעל ב 0.2	11840	84.0	+200	+1.7	+72.0

תעשיות שונות

אבוון 1.0	3564	56.0	-114	-3.1	-14.0
אבוון 5.0	1986	340	-35	-1.7	-331
המישה יוד 1.0	7700	10.0	-40	-.5	-10.0
פולק 1.0ש"ח	7300	14.0	-150	-2.0	-17.0
פולק 5.0ש"ח	3900	27.0			-27.0

השקעות תעשיה

ברכות ב 0.1	6680	298			+2.0
כור בכ' 1.0	4750000	.4			-.1
כלל תעשיות 1.0	1270	7426			-3481
מאגרי טכנולוגיה	409	1190	-15	-3.5	-3650

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אוניק ש	4760	86.0			-71.0
אידיבי פתוח 2.0	3600	1219			-541
אינקסה 0.1	1800	497			+155
אינקסה 0.5	899	2367	+29	+3.3	+562
אלגר ש	6830	82.0	+30	+.4	+40.0
אלמר ם	6827	33.0	-30	-.4	-33.0
אלרן ש	2770	1674	+30	+1.1	+1072
אלרן ם	2840	215			+25.0
אמישר בכ' 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אפיק 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אפיק 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
גחלת 1.0	1268				
חברה לישראל 1.0	8200	1025	-51	-.6	-1141
חברה לישראל 5.0	5399	1763	-189	-3.4	-1044
הלפסון 0.1	114000	.1			-.1
הלפסון 1.0 ש	23400	75.0			+107
אמפא א 0.5	12550	105	-30	-.2	-12.0
פועלים השק ש	5290	897	-10	-.2	-566
לאומי השק 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
דיסקונט השק ש	2290	4873	-5	-.2	-804
מזרחי השק ש	15557	10.0			-9.0
מור השק אגח 124	9950				+109
חירון 1.0	1870	121	-11	-.6	-106
חירון 5.0	665	1376	-30	-4.3	-2111
ישום השקעות בעמ	255	19091			-3605
יצוא ש	9650	77.0			-81.0
ירדן א 0.1	3873	232			-301
כלל ישראל 10.0	787	5102	-5	-.6	-2732
כלל ישראל 50.0	630	323	-10	-1.6	-707
לבנוק 0.1	8701	10.0	+103	+1.2	+35.0
לבנוק 0.5	2700	410			-218
מנור 0.1	750	7055			-2834
מנור א 0.5	409	4896	+10	+2.5	+2896
עוז השק ב 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
עוז השק ב 0.5	--- הפסקת מסחר ---				
מו השק ש	6090	244	-300	-4.7	-629
פמה א 0.1	9200	90.0	+100	+1.1	+37.0
פמה 0.5	5435	282	-25	-.5	-95.0
פריון ב 2.5	3650	577			-199

מחקר ופיתוח

אמצעים מתוחכמים	--- הפסקת מסחר ---				
גליל טכנולוגיות	430	2446	-16	-3.6	-2734

דלק ונפט

דלק חיפושינפט1.	3162	545	-118	-3.6	-610
דלק חיפושינפט5.	1554	828			+385
דלק נפט אופ 2	944	391			-56.0
פז חיפושי נפט	13000	50.0	+300	+2.4	+40.0
סראויל 1.0	1755	238	+75	+4.5	+198
סראויל 5.0	980	159	+25	+2.6	+201
י.ו.א.ל. 5.0	1480	1018	+20	+1.4	+493
מ.ג.ג. 1.0	2731	15.0	+31	+1.2	+485
מ.ג.ג. 5.0	1250	796			-501
סראויל ב 0.3	4808	181	+50	+1.1	+68.0
צפון אנר נפט 1.	260	864	-1	-.4	-805
צפון אנר נפט 5.	162.0	1060	-3.0	-1.8	-1828
נפטא ש	1640000	1.0	+30000	+1.9	+1.0

נסחרות במט"ח

גזית ם	228				

שערי מטבע חוץ ביום 7.8.86

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.001	1.46	1.53	1.46	1.52	1.46	1.53	1.4803	1.4987	1.4808	1.4992	1.4818	1.5004	1.4900
1 ליש"ט	-0.012	2.15	2.25	2.15	2.25	2.15	2.25	2.1834	2.2106	2.1871	2.2144	2.1900	2.2175	2.2000
1 מארק גרמני	+0.004	0.71	0.74	0.70	0.74	0.70	0.74	0.7160	0.7249	0.7153	0.7243	0.7168	0.7258	0.7200
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.21	0.23	0.21	0.23	0.21	0.23	0.2203	0.2231	0.2207	0.2234	0.2205	0.2233	0.2217
1 גולדן הולנדי	+0.004	0.63	0.66	0.62	0.65	0.62	0.65	0.6353	0.6432	0.6351	0.6431	0.6349	0.6429	0.6390
1 פרנק שוויצרי	+0.006	0.88	0.92	0.87	0.91	0.87	0.92	0.8875	0.8985	0.8880	0.8991	0.8894	0.9005	0.8933
1 כתר שוודי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	0.2135	0.2161	0.2134	0.2161	0.2135	0.2162	0.2147
1 כתר נורבגי	—	0.20	0.21	0.20	0.21	0.19	0.21	0.2009	0.2034	0.2009	0.2034	0.2011	0.2036	0.2021
1 כתר דני	+0.001	0.19	0.20	0.19	0.20	0.18	0.20	0.1912	0.1935	0.1912	0.1936	0.1913	0.1937	0.1922
1 מארק פיני	+0.001	0.29	0.31	0.29	0.31	0.29	0.31	0.2984	0.3022	0.2985	0.3022	0.2986	0.3024	0.3004
1 דולר קנדי	+0.001	1.06	1.11	1.05	1.10	1.05	1.10	1.0719	1.0852	1.0711	1.0844	1.0723	1.0858	1.0788
1 דולר אוסטרלי	-0.012	0.84	0.92	0.87	0.94	0.88	0.94	0.9052	0.9165	0.9056	0.9169	0.9065	0.9179	0.9112
1 ראנד דרא"פ	+0.001	0.35	0.39	0.34	0.57	0.35	0.49	0.5670	0.5748	0.5667	0.5738	0.5664	0.5736	0.5702
10 פרנקים בלגיים	+0.002	0.34	0.35	0.33	0.36	0.33	0.35	0.3427	0.3469	0.3458	0.3501	0.3464	0.3508	0.3478
10 שילינגים אוסטריים	+0.006	1.00	1.05	1.00	1.05	1.00	1.05	1.0181	1.0307	1.0170	1.0297	1.0194	1.0322	1.0241
1000 לירטות איטלקיות	+0.006	1.02	1.08	1.02	1.08	1.01	1.08	1.0406	1.0536	1.0409	1.0539	1.0412	1.0543	1.0460
100 ינים יפאניים	+0.003	0.95	0.99	0.95	0.99	0.95	0.99	0.9634	0.9754	0.9620	0.9740	0.9647	0.9768	0.9678
1 דינר ירדני	-0.003	4.16	4.42	4.06	4.33	4.12	4.35	—	—	—	—	—	—	4.2465
10 לירות לבנוניות	—	—	—	—	—	0.20	0.30	—	—	—	—	—	—	0.3634
1 לירה מצרית	-0.001	0.79	0.84	0.78	0.83	0.76	0.82	—	—	—	—	—	—	0.8195
1 „סל" (ECU)	+0.007	—	—	—	—	—	—	—	—	1.5101	1.5289	1.4843	1.5030	1.5173

דולר יציג: 1.4919 — דולר נוסעים: 1.7675 — דולר שחור: 1.54-1.56

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלוות (100% הצמדה)		
ק-301 תשואה 4.10%		
4101	303.0	-5.5
ק-302 תשואה 4.00%		
4102	118.7	-.7
4103	113.9	-.7
4104	113.4	-.6
ק-321 תשואה 4.86%		
4201	101.1	-.2
4202	99.1	-.2
4203	97.2	-.1
4204	93.7	-.2
4205	91.8	-.2
4206	90.0	-.2
4301	114.8	+.8
ק-341 תשואה 4.36%		
4302	106.5	+.1
4303	105.6	
4304	103.9	+.1
3% מלווה מדינה (כליל)		
ק-201א' תשואה 2.40%		
ט3601	33811.0	+195.0
ק-201ב' תשואה 2.48%		
ט3602	31073.0	+63.0
ק-202א' תשואה 2.46%		
ט3603	28929.0	+13.0
ק-202ב' תשואה 2.57%		
3604	26387.0	+14.0
ק-203א' תשואה 2.58%		
ט3605	24076.0	+31.0
ק-203ב' תשואה 2.75%		
ט3606	22527.0	-97.0
ק-203ג' תשואה 2.67%		
ט3607	21003.0	-118.0
ק-203ד' תשואה 2.58%		
ט3608	19948.0	+11.0
ק-204 תשואה 2.51%		
ט3609	19054.0	+50.0
ט3610	17185.0	+46.0
ט3611	16600.0	+45.0
ט3612	16118.0	+45.0
ק-205 תשואה 2.55%		
ט3613	15138.0	+78.0
ט3614	14530.0	+75.0
ט3615	13415.0	+70.0
ט3616	12526.0	+65.0
ק-206 תשואה 2.55%		
ט3617	13814.0	+63.0
ט3618	11211.0	+61.0
ט3619	10316.0	+56.0
ק-207 תשואה 2.65%		
ט3620	9701.0	+5.0
ט3621	9215.0	+5.0
ט3622	8309.0	+5.0
ק-208 תשואה 2.63%		
ט3623	7809.0	+4.0
ט3624	7353.0	+4.0
ק-209 תשואה 2.57%		
ט3625	6740.0	+69.0
ט3626	6215.0	+65.0
ט3627	5783.0	+61.0
ק-210 תשואה 2.77%		
ט3628	5371.0	+3.0
ט3629	5032.0	+3.0
ט3630	4757.0	+3.0
ק-211 תשואה 2.55%		
ט3631	4426.0	+53.0
ט3632	4169.0	+52.0
ט3633	3938.0	+49.0
ק-212 תשואה 2.68%		
3634	3442.0	+2.0
ט3635	3255.0	+2.0
ט3636	3135.0	+2.0
ק-213 תשואה 2.74%		
ט3637	2933.0	+42.0
ט3638	2731.0	+40.0
ט3639	2500.0	+37.0
ק-214 תשואה 2.50%		
ט3640	2134.0	+31.0
ט3641	1850.0	+27.0
ק-215 תשואה 2.72%		
3642	1630.0	+1.0
ט3643	1415.0	+1.0
ק-216 תשואה 2.50%		
3644	1280.0	+31.0
3645	1155.0	+29.0
4.25% מלווה מדינה (כליל)		
ק-231 תשואה 3.81%		
3701	928.2	-8.3
ק-232 תשואה 4.32%		
3702	686.3	+18.8
ק-233 תשואה 4.86%		
3703	618.8	+14.8
3704	529.7	+12.7
ק-251 תשואה 4.65%		
3751	275.9	+.2
ק-252 תשואה 4.79%		
3752	106.2	
3753	101.8	
ק-253 תשואה 4.93%		
3754	94.2	+.1
3755	90.5	+.1
3756	87.3	+.1
3757	85.6	+.2
3758	83.8	+.1
ק-271 תשואה 4.81%		
3826	96.2	+.2
3827	94.3	+.2
3828	90.9	+.1
3829	89.1	+.1
3830	87.3	+.1
3901	107.5	
ק-291 תשואה 4.70%		
3902	97.4	
3903	96.6	
3904	95.0	
4% מלוות פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
ט3110	249900.0	+750.0
ט3111	243000.0	
ט3112	239300.0	+350.0
ט3113	238400.0	+300.0
ט3114	232700.0	+300.0
ט3115	229400.0	+1000.0
ט3116	221800.0	-1500.0
ט3117	235000.0	+1000.0
ט3118	226100.0	
4%–6%–7% מלוות פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
ט3201	194500.0	+1000.0
ט3202	195000.0	
ט3203	194000.0	+2000.0
ט3204	188900.0	+700.0
ט3205	183800.0	-1500.0
ט3206	183300.0	
ט3210	178900.0	+400.0
ט3211	173900.0	-800.0
ט3212	172300.0	
ט3213	165000.0	+100.0
ט3214	158900.0	+300.0
ט3501	160700.0	
ט3502	159300.0	
ט3503	142400.0	
ט3504	138700.0	
ט3505	139771.0	
7%		
ט3521	134500.0	-300.0
ט3522	129100.0	-750.0
ט3523	122000.0	
ט3524	122600.0	
ט3525	119000.0	-850.0
ט3526	119200.0	
ט3527	116800.0	-500.0
ט3528	113600.0	-400.0
ט3529	113100.0	-900.0
ק-704 תשואה 3.18%		
ט3530	111157.0	+269.0
ט3531	110871.0	+267.0
ט3532	107625.0	+260.0
ט3533	112230.0	+279.0
ט3534	105846.0	+265.0
ק-705 תשואה 2.80%		
ט3535	106800.0	-31.0
ט3539	100621.0	-32.0
ק-706 תשואה 3.25%		
ט3536	105711.0	-267.0
ט3537	105596.0	-267.0
ט3538	99391.0	-252.0
ט3540	99183.0	-263.0
ט3541	95837.0	-254.0
ט3542	95689.0	-265.0
ט3543	91025.0	-253.0
ק-707 תשואה 3.20%		
ט3544	91238.0	-12.0
ט3546	88979.0	-14.0
ט3547	88784.0	-16.0
ט3548	88687.0	-15.0
ט3550	84044.0	-15.0
ט3551	83723.0	-16.0
ק-708 תשואה 3.20%		
ט3545	88772.0	+48.0
ט3549	83848.0	+45.0
ט3552	76951.0	+41.0
ט3554	76793.0	+41.0
ט3555	76793.0	+41.0
ק-709 תשואה 3.30%		
ט3553	76343.0	+42.0
ט3571	66166.0	+36.0
ק-710 תשואה 3.25%		
ט3556	73090.0	+39.0
ט3558	72979.0	+39.0
ט3559	70398.0	+38.0
ט3560	66620.0	+36.0
ט3561	66437.0	+35.0
ק-711 תשואה 3.13%		
ט3557	73768.0	-207.0
ט3572	67066.0	-203.0
ק-712 תשואה 3.30%		
ט3573	66389.0	-425.0
ט3574	61218.0	-393.0
ט3577	61156.0	-407.0
ט3578	56498.0	-379.0
ק-713 תשואה 3.19%		
ט3575	61204.0	+367.0
ט3576	61037.0	+368.0
ט3579	58806.0	+356.0
ק-714 תשואה 3.22%		
ט3580	54682.0	-155.0
ט3581	49726.0	-146.0
ט3582	45854.0	-140.0
ט3583	42611.0	-134.0
ק-715 תשואה 3.23%		
ט3584	40509.0	-29.0
ט3585	38405.0	-29.0
ט3586	34775.0	-27.0
ט3588	34722.0	-28.0
ק-716 תשואה 3.19%		
ט3587	34949.0	-16.0
ט3591	31846.0	-16.0
ט3592	31811.0	-16.0
ט3593	31759.0	-16.0
ק-717 תשואה 3.20%		
ט3589	31735.0	+17.0
ט3594	30253.0	+16.0
ט3596	28910.0	+16.0
ט3597	28815.0	+15.0
ק-718 תשואה 3.10%		
ט3590	31721.0	-91.0
ט3595	30226.0	-89.0
8.25% מלוות אחרים (100% הצמדה)		
ם סד' 3 81	103.2	
מימון 157	110.0	
ם סד' 82	102.8	+.5
1 סד' 1	99.3	
5% מלוות פיתוח ומדינה (עבירה בסולה צמודה)		
ט2001	130200.0	-980.0
ט2002	129900.0	-400.0
ט2003	124600.0	-100.0
ט2004	125500.0	-400.0
ט2005	118000.0	-700.0
ט2006	117500.0	-300.0
ט2007	115700.0	
ט2008	114000.0	
ט2009	115400.0	-100.0
ט2010	114500.0	-300.0
ט2011	112300.0	-250.0
ט2012	111000.0	
ט2013	112300.0	
ט2014	109400.0	
ט2015	109700.0	
ט2016	109900.0	-200.0
ק-108 תשואה 3.05%		
ט2017	108736.0	+58.0
ט2019	108468.0	+49.0
ט2020	105293.0	+48.0
ק-109 תשואה 3.09%		
ט2018	109269.0	+491.0
ט2021	109175.0	+507.0
ק-110 תשואה 1.79%		
ט2022	105014.0	+3101.0
ק-111 תשואה 3.40%		
ט2023	102339.0	-593.0
ק-112 תשואה 3.27%		
ט2024	95842.0	+51.0
ט2027	92413.0	+50.0
ט2031	85500.0	+46.0
ק-113 תשואה 3.20%		
ט2025	96521.0	-564.0
ט2026	96205.0	-566.0
ק-114 תשואה 2.55%		
ט2028	94365.0	+1495.0
ט2030	89775.0	+1471.0
ק-115 תשואה 3.30%		
ט2029	87713.0	-763.0
ט2033	80696.0	-754.0
ט2035	74052.0	-717.0
ק-116 תשואה 2.85%		
ט2032	86836.0	-575.0
ט2034	82041.0	-562.0
ט2036	75314.0	-535.0
ק-117 תשואה 2.53%		
ט2037	71827.0	+75.0
ט2052	60347.0	+65.0
ק-118 תשואה 3.25%		
ט2038	70983.0	-54.0
ט2040	68331.0	-55.0
2051	64628.0	-54.0
ק-119 תשואה 3.15%		
ט2039	68093.0	+37.0
ט2041	64443.0	+35.0
ק-120 תשואה 2.90%		
ט2053	60065.0	+27.0
ק-121 תשואה 1.95%		
ט2054	56681.0	+26.0
ט2056	54131.0	+27.0
ט2058	49275.0	+25.0
ט2060	45486.0	+23.0
ק-122 תשואה 2.85%		
ט2055	57350.0	-1297.0
ט2057	53068.0	-1234.0
ט2059	48246.0	-1155.0
ק-123א תשואה 1.86%		
ט2061	34738.0	+17.0
ק-123ב תשואה 1.46%		
ט2062	32175.0	+16.0
ק-123ג תשואה 0.94%		
ט2063	31294.0	+15.0
חדלים		
ם 18	105.0	+2.0
ם 19	104.9	-2
ם 20	102.0	-3.1
ם 21	100.9	-1.1
ם 22	103.0	+.5
ם 23	94.3	05/08/86
ט24	91.9	-.2
ט25	93.0	-1.2
ט26	95.0	05/08/86
ט27	91.5	
ט28	92.3	-.5
ט29	92.3	-.2
ט30	98.5	06/08/86
ט31	98.0	
תית 15	89.7	22/06/86
32	95.0	-1.0
33	95.8	
2	93.0	05/08/86
34 סד"ג	103.7	+.2
אגרות חוב בלתי מתובלות בסמ		
אמפל ם	100.0	
קט ש	86.7	06/08/86
ל' ישראל 11	99.5	29/07/86
ל' ישראל 12	99.5	29/07/86
ל' ישראל 13	95.7	22/07/86
ל' ישראל 14	93.9	22/07/86
מבינ 24 ש	84.7	23/07/86
מבינ 25 ש	86.4	27/07/86
מבינ 26 ש	86.4	27/07/86
מבינ 28 ש	87.3	22/07/86
מבינ 30 ש	84.5	31/07/86
א מימון 1	88.2	-.3
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
ק-601 תשואה 6.68%		
סד' 2501	154.0	-.1
סד' 2502	151.3	-.1
סד' 2503	146.5	-.1
ק-602 תשואה 6.62%		
סד' 2504	145.9	-.1
סד' 2505	140.5	-.1
ק-603 תשואה 6.64%		
סד' 2506	135.5	-.1
סד' 2507	130.8	
ק-604 תשואה 4.68%		
סד' 2508	103.8	+1.1
ערכוב-צבור דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 8.50%		
7001	231.1	-.9
7002	224.0	-.9
ק-902 תשואה 8.31%		
7003	215.3	+1.2
7004	198.5	+1.2
ק-903 תשואה 8.57%		
7005	184.0	-.6
ק-904 תשואה 8.57%		
7006	179.3	-.3
ק-905 תשואה 8.55%		
7007	167.2	-.1
7008	159.9	
ק-906 תשואה 8.46%		
7009	156.3	+.5
ק-907 תשואה 8.56%		
7010	145.2	
ק-908 תשואה 8.63%		
7011	[illegible]	+.2
7012	[illegible]	+.3
ק-909 תשואה 8.56%		
7013	125.0	-.1
ק-910 תשואה 8.55%		
7014	108.9	+.5
ק-911 תשואה 8.63%		
7015	90.2	
7016	92.4	
7017	91.6	-.1
7018	91.4	-.1
7019	91.8	-.1
7020	91.6	-.1
7021	90.8	
7022	90.4	-.1
ק-951 תשואה 8.68%		
7201	89.0	
7202	90.3	-.1
7203	90.1	
7204	90.5	
7205	90.6	
ערכוב-צבור דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.90%		
ט6101	11976.0	+9.0
ק-802 תשואה 3.09%		
ט6102	7236.0	-4.0
ק-803 תשואה 3.25%		
ט6103	6434.0	+4.0
ק-804 תשואה 3.08%		
ט6104	5986.0	-6.0
ט6105	5674.0	-6.0
ק-805 תשואה 3.30%		
ט6106	5433.0	-5.0
ט6107	5230.0	-6.0
ק-806 תשואה 3.32%		
ט6108	3766.0	-4.0
ט6109	3581.0	-4.0
ט6110	3516.0	
ק-807 תשואה 3.50%		
ט6111	2914.0	-3.0
ט6112	2827.0	-3.0
ק-808 תשואה 3.70%		
ט6113	1898.0	-2.0
ק-821 תשואה 3.99%		
ט6151	761.0	-.8
ט6152	728.4	-.8
ק-822 תשואה 3.98%		
ט6153	633.1	-5.3
ט6154	621.9	-5.2
ק-823 תשואה 3.94%		
ט6155	402.8	-9.0
ק-824 תשואה 3.98%		
ט6156	328.0	-.4
ק-825 תשואה 3.98%		
ט6157	243.4	-.3
ט6158	230.7	-.2
ק-826 תשואה 3.97%		
6159	195.2	-.2
ק-827 תשואה 3.97%		
6160	183.0	-.2
6161	176.8	-.2
ק-828 תשואה 3.97%		
6162	159.5	-1.6
ק-829 תשואה 3.94%		
6163	148.6	-1.1
6164	144.2	-1.3
ק-830 תשואה 3.95%		
6165	135.4	-2.6
ק-831 תשואה 3.98%		
6166	127.6	-.1
6167	124.8	-.1
6168	122.9	-.1
ק-832 תשואה 3.98%		
סד' 6169	115.7	-.1
ק-833 תשואה 3.98%		
6170	108.8	-1.2
ק-834 תשואה 3.94%		
6171	77.8	-3.0
6172	76.7	-3.1
ק-851 תשואה 3.98%		
6801	83.9	-.1
אי-אופ 86	919.0	-10.0
אלביט 85	203.8	
אלקטרה 85	1190.0	
אלסינט 83	--- הפסקת מסחר ---	
סאיטקס 85	729.0	
תדיראן 84	91.9	-.2
תדיראן 85	400.0	
הישור 5	196.6	+1.6
מימון 1	188.0	-1.8
מימון 2	114.5	+.7
ים 167	117.2	+.7
ם 81	113.5	
ם סד' 83	108.0	+.3
ם סד' 84	101.6	+.5

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	3849.77	3834.00
אבוקה	30595.07	30293.66
אגוז	198.69	194.81
אודיד	1327.70	1301.39
אדום	1659.05	1626.97
אופיר	1567.76	1548.57
אור	392.45	384.18
אורין	151.52	148.45
אורלי	207.60	206.09
אורן	608.57	596.65
אייל	3010.46	2953.29
איילת	3649.51	3569.05
אירים	3975.91	3888.24
איתן	577.51	565.57
אלון	500.84	490.37
אלמוג	588.89	577.39
ארז	662.84	649.92
אש	111.07	109.57
אשל	162.64	159.45
אתרוג	189.74	188.80
ברולח	1663.01	1630.90
ברוש	383.55	376.04
ברק	382.86	375.26
בריקת	745.73	731.03
בכ"ס	1137.82	1115.39
גבע	849.80	837.16
גורן	582.30	570.95
גיא	7633.83	7520.95
גיל	2233.05	2190.65
גלית	503.61	497.43
דובדבן	284.49	281.75
דוכיפת	538.66	528.08
דולב	192.75	188.68
דורון	1219.74	1195.95
דוקן	215.73	211.56
דליה	404.98	398.25
דרור	3357.53	3296.56
דקל	275.56	270.17
הדס	287.30	284.70
הוד	404.66	397.41
הטבה	2492.26	2440.65
זוהר	16022.34	15784.95
זד	15085.96	14862.42
זמיר	665.57	652.73
חוחית	129.49	126.63
חליפין	111.53	111.06
חלמיש	558.96	547.85
חן	109.96	109.74
טופז	1188.78	1161.54
טל	4191.15	4164.17
יובל	651.86	639.16
יהלום	1574.45	1543.84
יסודות	31067.80	30779.75
יונה	560.55	548.26
כוכב	777.77	762.66
כחול	116.07	113.78
כלנית	447.57	440.08
כספית	611.86	605.58
כרמל	115.88	113.57
כתר	900.23	882.94
להב	3422.18	3357.04
למשקיע	97364.13	95663.05
לפיד	10624.16	10418.50
לקט	1480.99	1450.61
לשם	812.57	796.01
מבטח	971.13	952.2
מגמה	2807.60	2781.8
מגן	194.52	191.68
מגוון	2595.28	2571.2
מגל	619.55	607.29
מור	1173.50	1157.10
מורן	650.16	644.26
מטה	24124.88	23482.76
מיגור	736.24	721.73
מעוף	3052.20	2993.90
מעיין	646.20	633.92
מקשה	836.23	819.83
מרגלית	982.77	963.77
מרום	953.63	934.99
נוגה	20809.87	20503.46
נבחר	627.93	625.15
נחש	377.64	370.22
נילי	4007.00	3947.56
נסיון	437.32	429.29
סגולה	118.89	116.51
סלע	829.06	812.44
סנונית	573.50	562.28
ספיר	615.04	603.37
ספר	504.68	502.17
עדי	649.71	637.22
עדית	1686.71	1653.18
עדן	5818.07	5734.69
עובר	1144.90	1118.82
ענת	1964.25	1945.53
עפרוני	545.91	535.87
עקיין	141.61	138.84
פאר	1218.10	1194.39
צבר	512.73	502.51
צופית	521.90	511.67
צוק	100.01	99.62
צביר	857.61	839.18
צמיחה	6226.36	6137.17
צפרת	1489.88	1459.63
קלע	1686.70	1678.28
רהביה	15292.47	15165.71
רימון	100.46	100.26
רקפת	526.06	517.54
רשף	652.05	637.86
שביט	646.10	633.53
שהם	834.24	814.63
שירה	310.43	308.17
שמיר	302.06	298.31
שנהב	571.60	563.60
שסק	550.18	536.90
שקד	162.02	158.82
תאנה	175.84	174.13
תבור	771.01	760.54
תדהר	366.47	364.65
תהילה	90.69	88.70
תירוש	413.02	408.17
תמר	182.19	181.34
תפוז	175.39	174.10
תרשיש	1253.36	1237.93
תשרי	384.52	379.17

תחזיות פסימיות לקראת פתיחת הליגה הגרמנית

מאת שמואל מל

לאור הצלחתה של הנבחרת המערב־גרמנית במשחקי ה"מונדיאל" האחרון במכסיקו ניתן היה להניח, כי ה"בונדסליגה" שתיפתח היום עונה חדשה, תזכה לתנופה והתאוששות לאחר שנות שפל ושקיעה.

אולם מסתבר, כי הצלחת תיכוי של בקנבאואר שהעפילו למשחק הגמר לא השפיעה כהאריה על הנעשה בליגה. נהפוך הוא. ה"בונדסליגה" ממשיך לסגת. מספר הצופים במשחקים שהלך ופחת משבוע לשבוע ימשיך כנראה לרדת גם העונה.

גם מצבן הכלכלי הקשה של הקבוצות בבירע. לרבות מקן "חור" גדול בחשבון הבנק ויש המעריכים חוב זה ב־100 מיליון מארק.

הצרות הכלכליות גרמו לירידה משמעותית בשוק ההעברות. במרבית הקבוצות נרשם שער של מוכרים בלבד. מעטות הרשו לעצמן לפתוח את פנקס ההמחאות ולרכוש כדורגלנים חדשים.

אל שורת הגרמנים הבין־לאומיים המבלים את העונה מחוץ לגבולות ארצם בליגות של איטליה וצרפת הצטרפו שני כוכבים חדשים: פייר ליטברסקי הקיצוני נמוך־הקומה של פ.צ.קלן שנרכש ע"י ראסינג פאריז הצרפתית וקרל־היינץ פרסטר שהחליף את מדי שטוטגרט באלה של מארסיי, אף היא מצרפת.

אבדן גדול נרשם אצל האלופה באיירן מינכן שנאלצה לוותר על שרותיו של הדני סורן לארבי המצוין שנודד אף הוא לליגה הצרפתית האטרקטיבית (במדי מונאקו).

באיירן, השואפת לשמור על כתרה, מצאה פתרון לעזיבתו של לארבי בדמותו של אנדראס ברמה שהועבר אליה מקייזרסלאוטרן תמורת קרוב למיליון דולאר. ברמה אגב זכור לחובבי הכדורגל בארץ כמבקיע השער הראשון לזכות נבחרתו נגד צרפת בחצי־גמר גביע העולם.

העברות משמעותיות נוספות פנימיות נרשמו כאשר השוער אייקה אימל עבר מבורוסיה דורטמונד לשטוטגרט. תומאס אלופס מקייזרסלאוטרן הצטרף לאחיו קלאוס במדי פ.צ.קלן. פרוק מיל עזב את מינשנגלדבאך לטובת דורטמונד ולפגנג וולף החליף את מדי המבורג באלה של באייר לברקוזן.

במאזן הזרים בליגה המערב־גרמנית כמעט ולא חל שינוי. היחידה שרכשה שניים ב"מכה אחת" היא פ.צ.קלן שהחתימה את ה"נוקר" של דנמרק מורטן אולסן בן ה־37 לחיזוק מערך ההגנה (הועבר מאנדרלכט) ואת האנגלי של ארסנל טוני וודקוק שאיבד מקומו בקבוצה האנגלית וספק אם ימצא מקום של קבע בקבוצתו החדשה.

אגב, אותנו מעניינת קלן אישית בגלל דוד פיזנטי הרשום עדיין בשורותיה. פיזנטי מבקש לעבור לאזי האנגלי אך קיים עדיין סיכוי שישאר בגרמניה.

שלושה פולנים בין־לאומיים הצטרפו אף הם ל"בונדס ליגה". אלה הם ולודרימייז סמולארק שיופיע במדי פרנקפורט ורומאן גוירצ'יקי ואנדז'יי בינקול שיחזקו את העולה החדשה – המבורג.

מספר העסקות המועט בקיץ (ב־20 מיליון מארק בלבד) מצביע על סטאטוס קוו בליגה. קבוצות הצמרת ישארו במקומן בחלק העליון של הטבלה ויאבקו בינן לבין עצמן על תואר האליפות. הפתעות כנראה לא צפויות.

אגב, השנה צפוי חידוש בליגה הגרמנית. לראשונה מאז היווסדה תונהג פגרת החורף (מתחילת דצמבר ועד אמצע פברואר). בגרמניה מצפים בסקרנות לראות כיצד תשפיע הפגרה על יכולתם של השחקנים להתאושש ממנוחה בת חודשיים וחצי באמצע העונה.

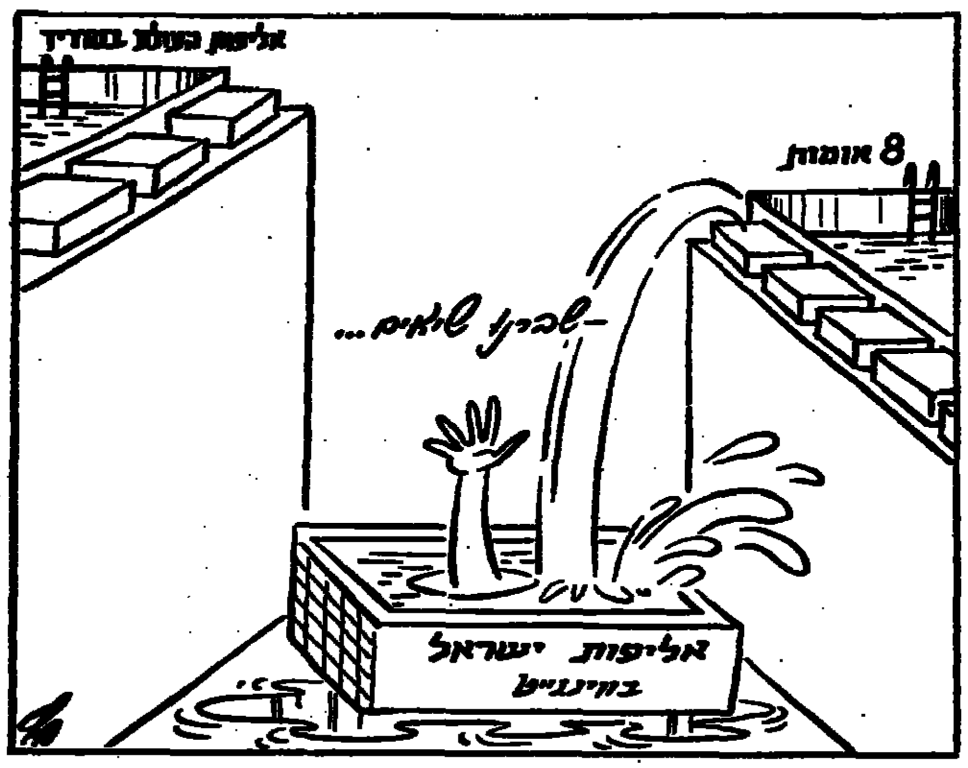

מוזס ינסה היום לרדת מתחום 47 שניות ב־400 משוכות

האמריקאי אד מוזס, הבלתי־מנוצח בריצת 400 מ' משוכות מאז 1977 עשוי להיות האיש הראשון שירד מתחום 47 השניות בריצה זו. הוא ינסה את מזלו כבר היום במסגרת תחרות ה"גרנד פרי" הגדולה, בלונדון.

מוזס שיאן העולם והאלוף העולמי מנן השבוע כי הוא מסוגל לשבור את שיאו העומד על 47.02 שניות באיצטדיון "קריסטאל פאלס". מוזס זכה עד כה ב־112 נצחונות רצופים.

יריביו היום יהיו בני־ארצו דאני האריס ואנדרה פיליפ – היחידים שירדו עד כה מתחום 48 השניות למעט מוזס כמובן. האריס קבע לא מכבר את תוצאת השנה 47.82 שנ'.

ריינלדו נהמיה שחזר למסלול ישתתף אף הוא בתחרות. הוא ירוץ כמובן 110 מ' משוכות וינסה לשפר את הישגו משלשום בו ניצח באיטליה בזמן 13.48 שנ'. יריביו העיקריים יהיו בני ארצו רוג'ר קינגדום (האלוף האולימפי) ואלוף העולם גרג פורסטר.

סעיד אוויטה ממרוקו יתמודד עם האנגלי סטיב אובט ירוצו היום 3000 מ'. השניים בכושר טוב ניצחו שלושתם בשתי תחרויות נפרדות. אובט קבע את הישג השנה ב־1500 מ' בקובלנץ בזמן שאוויטה היה רחוק כפסעות מתוצי שניה משיא העולמי ב־5000 מ' בתחרות בספרד.

הוסקו – פלמנגו 0:0

פלמנגו והוסקו והדגמה סיימו בתיקו אפס את משחקן השני בפליי־אוף של מדינת ריו דה ז'נירו.

שתי הקבוצות ניהלו משחק הגנתי וספגו שריקות בוז מ־80,000 הצופים שחזו במשחק באיצטדיון ה"מראקנה".

גם המשחק הראשון בין השתיים הסתיים בתיקו ולפיכך יאלצו להתמודד בפעם שלישית ביום ראשון. לפלמנגו יספיק תיקו כדי לזכות בתואר לראשונה מאז 1981.

● המתאגרף ב"ז בוגנר בן ה־36 אלוף אירופה לשעבר במשקל כבד יחזור לזירה כדי להתמודד נגד גרג פייג או בלן סייס האמריקאים. בוגנר לא התאגרף מאז פברואר 1984.

התפרעות בעקבות הורדת לאציו

משטרת רומא נאלצה להשתמש אתמול בגז מדמיע כדי לדכא מאות אוהדי כדורגל של קבוצת לאציו שירו אבנים והציתו מכוניות במהלך ההפגנה נגד עונש ההורדה לליגה נמוכה יותר שהוטל על הקבוצה.

11 אנשים נפצעו ו־18 נעצרו במהלך התקרית בה סתו כאמור האוהדים על הורדתה של לאציו מהליגה השניה לשלישית בשל מעורבותה בטובת משחקים.

● השייטים האחים דן ורן שמל מדורגים במקום השלישי באליפות אירופה לנוער במפרשיות מדגם 420 הנערכת במערב־גרמניה בתום השיום השלישי.

אלון קפלן וגל יעקובוביץ מדורגים במקום ה־10.

ח"כ פנחס גולדשטיין מציע:

לדון עם הרוסים בהלסינקי על ספורט

מאת אהרן להב, סופר "דבר"

בקשה לכלול בדיונים הקרובים שיהיו ב־17 בחודש זה בהלסינקי בין נציגי ישראל וברה"מ את נושא יחסי הספורט בין שתי המדינות – הריץ ח"כ פנחס גולדשטיין במברק אל ראש הממשלה שמעון פרס וממלא מקומו ושר החוץ יצחק שמיר לקראת הדיונים שיהיו בקבינט הממשלתי.

ח"כ גולדשטיין, יו"ר ועדת הספורט של הכנסת, כותב במברקו: "מעבר לצורך לדון עם הרוסים במפגש שיהיה איתם בהלסינקי ב־17 באוגוסט השנה בנושא עלית יהודי ברה"מ לישראל, שהוא הנושא העיקרי שכל עם ישראל צריך להתאחד סביבו, אני מבקש להעלות לדיון את נושא יחסי הספורט בין רוסיה לבין ישראל."

"אין כל ספק, כי משחקי הספורט בין שתי המדינות יסייעו לקרוב לבבות ולשיפור היחסים ויעודדו את יהודי ברה"מ טרם עליתם ארצה. אולם מאחר שברוסיה, יותר מאשר בכל מקום אחר, ספורט ופוליטיקה צעודים יחדיו – יש להציע בשיחות בהלסינקי כשלב ראשון, כי משחקי גביע אירופה בכדורסל לקבוצות אלופות יתקיימו בקובנה ובתל־אביב ולא במדינה שלישית כפי שהיה נהוג עד היום."

כמו כן מציע ח"כ גולדשטיין לנסות להידבר ולהסתייע ברוסים לגבי שיבוצה של ישראל באירופה בענף הכדורגל.

הלד תובע הפועל חיפה

שחקן הכדורגל ראובן הלד תובע 4,247 ש"ח מהנהלת הכדורגל של הפועל חיפה, בטענה כי לא שולם לו מלוא שכרו לעונת 1985/86.

התביעה הוגשה אתמול לבית־משפט השלום בחיפה והיא מכוונת גם נגד יצחק מדר, שכיהן כיו"ר הנהלת הקבוצה. על תביעה זו טרם הוגש כתב־הגנה.

השחקן טוען, כי בספטמבר אשתקד נחתם בינו לבין הנהלת הקבוצה הסכם, לפיו התחייב לשחק בהפועל בעונת 1985/86 ובתמורה התחייבה הקבוצה לשלם לו שכר. התובע טוען, כי קיים את התחייבויותיו עפ"י חוזה זה, אבל הנהלת הכדורגל של הפועל חיפה נותרה חייבת לו 4,247 ש"ח (שתי"ם).

ברייליבסקי יצטרף לאימוני חיפה

מאת ניסן פרידמן

נשיא המועדון המכסיקאי "אמריקה קלוב", אמור לשוב היום מחופשה והדין בהצעת מכבי חיפה לגבי העברתו של השחקן דניאל ברייליבסקי.

"העיכוב בטלקס ממכסיקו אינו צריך להדאיג אותנו", אמר לי אתמול גזבר מכבי חיפה, פרדי שביט, "עד היום לא היתה למועדון אפשרות לדון בעיסקה, כיוון שהנשיא בחופשה. אני מאמין שכפי שסכם טלפונית, הם יאשרו בכתב שסכום ההעברה לא יעלה על 300.000 דולר".

ברייליבסקי עצמו טילפן שלשום בלילה מארגנטינה וסיפר כי מצידו הכל בסדר. הוא מתארגן לקראת עלייתו ארצה. לדבריו הוא יגיע כמתוכנן למחנה האימונים של מכבי חיפה בסיטאדה, הולנד, בצוותא עם רעיתו ושני ילדיו. לאחר המחנה יעלו הארבעה לישראל כעולים חדשים לכל דבר.

גם לגבי זאהי ארמלי היה שביט אופטימי. "אני מאמין שהמו"מ עימו יסתיים כחיוב בימים הקרובים. הוא שחקן ותיק, וכשנים שעוד נותר לו לשחק כדאי לו להישאר באגודה טובה שבה הצליח כמו מכבי חיפה".

בורמור יערער על החלטת איגוד הכדורסל

מאת משה כהן

כדורסלן קבוצת הפועל חולון, דייוי בורמור עומד להגיש ערעור לבית־המשפט על החלטת בית־הדין של איגוד הכדורסל, שהוא ישחק בארץ במעמד של שחקן זר.

הבוקר יוחלט אם בורמור יפנה לבית המשפט המחוזי או לבג"צ. על־כך ימליץ עו"ד דב רסלר, פרקליט הפועל חולון.

מזכיר האגודה מישקה לפרדון מסר שהיום יערך בבית־המשפט המחוזי בחיפה דיון נוסף בתביעת קבוצתו להאריך את מועד העברות השחקנים בליגה.

שתי מדליות זהב להדר קליינמן

מאת יצחק אשל

אליפות ישראל בשחיה לא הצליחה להתעלות גם אתמול מעל האפורויות והבינוניות שאפיינו את היום הראשון. ההישגים הבולטים ביום התחרויות השני – שני שיאי גילאי ושתי מדליות זהב להדר קליינמן.

קליינמן ממכבי קרית־אתא זכתה במדלית הזהב הראשונה במשחה 100 מ' פרפר בו נגעה בדופן הבריכה לאחר 1:0.7.35 דקה והקדימה את רותם פורת מעמק־חפר (1:08.92) ומורן פרידמן מבית־ברל (1:10.14). פחות משעה לאחר מכן חזרה קליינמן לדוכן המנצחות לאחר שזכתה במשחה 200 מ' מעורב אישי בזמן 2:32.90 ד' לפני זוהר להנסברג (2:35.31) וענת יוסף מהפועל עמק־הירדן (2:37.27).

זוהר וייס הוותיק ניצח במשחה 200 מ' חופשי עם הישג של 1:57.79 ד' בהקדימו ותיק אחר יוחאי ליפשיץ מיזרעאל שפיגר ב־10 מאיות אחרי וייס. שלישי סיים אמיר שטרנפלד מבית ברל (1:58.07).

ליפשיץ התנחם במדלית זהב במשחה 200 מ' מעורב אישי בו ניצח בזמן 2:11.63 ד' לפני אמיר שטרנפלד (2:12.54) ושגיא שטיגמן (2:15.94). גלעד תן מהפועל גלבוע שסיים רביעי קבע שיא לגילאי 15 – 2:16.60 ד'.

שיא גילאים השני נקבע ע"י אליאב טל בן ה־14 מהפועל נתניה שסיים חמישי במשחה 200 מ' גב בזמן 2:20.53 המהווה כאמור שיא לגילאי 17. מבצה משחה זה היה ערן גרומי מהפועל ירושלים שעבר את המרחק ב־2:12.08 ד' והקדים את זוהר גלילי מעמק חפר (2:13.12) וטל משקיף ממכבי חיפה (2:17.18).

נדב שגל נטל את הזהב ב־100 מ' פרפר עם זמן של 59.24 שנ' לפני ערן גרומי (59.31) ואלון קובל מבית־ברל (1:00.08).

בין הנשים זכתה מיכל אמיץ מבית־ברל במדלית הזהב ב־200 מ' חופשי – 2:15.28 ד' לפני זוהר לונסברג גליל עליון (2:16.17) והדר גת מעמק חפר (2:19.72). שרון אקסלרוד מהפועל נתניה ניצחה ב־200 מ' גב (2:31.54) לפני עינת גבאי ממכבי חיפה (2:36.51) ודורית שילה מעד (2:38.31).

פרקיס הודח מטורניר קיצבול

שחר פרקיס הודח אתמול בסיבוב השלישי של טורניר הטניס בקיצבול, באוסטריה, לאחר שנוצח ע"י הדרום אפריקאי המקומי בשתי מערכות 6:4, 6:4.

המדורג ראשון, השוודי יואקים ניסטרום העפיל לרבע הגמר לאחר שניצח את הספרדי הורחה ארסה 6:7, 4:6.

עוד העפילו לרבע הגמר: מרטין חייטה (ארגנטינה) שגבר על האוסטרליה בראד יאוויס 4:6, 4:6; תומס סמיד (צ'כיה) – באלש טרוצי (הונגריה) 5:7, 3:6; מילוסלב מצ'ור (צ'כיה) – מרצ'לו אינגרמו (ארגנטינה) 0:6, 2:6; דה לה פאנה (ארגנטינה) – מרקו ארמליני (איטליה) 0:6, 2:6.

אליפות העולם לנשים בכדורסל תיפתח היום

אליפות העולם בכדורסל לנשים שתחל היום בברה"מ תתן לנבחרת ברה"מ הזדמנות לגמול לאמריקאיות על המפסן במשחקי ה"רצון הטוב" שנערכו לפני כחודש במוסקווה.

הרוסיות לא הפסידו בטורניר בין־לאומי מאז 1958 עד אותו יום בו נאלצו להרים ידיים מול האמריקאיות המצויינות (83:60) ועוד לעיני קהלם הביתי.

הרוסים הסיקו מהר מסקנות, הדיחו את המאמן האדים קפרנוב ומינו במקומו את לאוניד יאכמנוב מאמנה של האלופה דינמו נובוסיבירסק.

יאכמנוב ערך עם כניסתו לתפקיד שינויים בהרכב הנבחרת. הוא ניפה את הענקית (2.12) אליגה סמיונובה מההרכב לראשונה מזה זמן רב, לא מעט בשל האכזבה שהנחילה לאוהדיה במפגש נגד האמריקאיות בו קלעה ארבע נקודות בלבד.

נבחרת ברה"מ שובצה לבית אחד עם דרום־קוריאה, קנדה, בולגריה, קובה וברזיל. משחקי הבית יערכו במינסק.

האמריקאיות ישחקו בבית המוקדם יחד עם נשות סין, אוסטרליה, הונגריה, טאיוואן וצ'כיה את משחקיהן יערכו בוילנה.

אם הכל יתנהל בשורה בשלב המוקדם יעפילו הן הרוסיות והן האמריקאיות לשלב הסופי שיחול ב־15 באוגוסט במוסקווה.

הפועל ר"ג תמשיך לפעול בכדורסל

מאת משה כהן

מאמן הכדורסל הוותיק אלברט חמו החל אתמול לבנות מחדש את קבוצת הפועל ר"ג.

החל משעות הבוקר נפגש חמו עם ארבעה שחקנים, עסקנים ואנשי עסקים. הכדורסלן הראשון שהסכים לשחק בקבוצה הוא אורי בר־ארי ששימש גם כ"קפטן" ויסייע בקליטת השחקנים האחרים. שחקן נוסף איתו מתנהלים מגעים מתקדמים הוא הילי זכורה. חמו מסר שנוצר קשר עם עוד שני שחקנים ישראלים. לאחר־מכן ינסה חמו להחתים שני שחקנים זרים לקבוצה.

ביום ראשון עומדת להערך פגישה עם בעלי־החוב, בנסיון לדחות את מועד פרעון חובות העבר (המסתכמים ב־400,000 דולר).

כמה אישים הודיעו על רצונם לסייע לקבוצה. חבר הועדה המרכזת של ההסתדרות מני וייצמן ניהל אתמול מגעים עם כמה חברות, במטרה למצוא חברה שתאמץ את הקבוצה.

היום יבקר מהנדס עיריית ר"ג בבית־הספר "אוהל־שם" במטרה להכשירו למשחקי הליגה הלאומית. חמו פנה למועצה להסדר היסודות שתסייע בשיפוץ האולם.

היום בשעה 11 בבוקר יערכו מבחנים לשחקנים המעוניינים לשחק בקבוצה.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
בדרגות: סגן, סרן, רב־סרן
אנו מציעים לך —
* עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות.
* לימוד השפה הערבית.
* תנאי שכר טובים ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
* עבודה קבועה.
* מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישורים.
העבודה מתאימה גם לקצינים העומדים להשתחרר מצה"ל בחודשים הקרובים.
אם גילך בין 23—31, השכלתך לפחות תיכונית מושלמת ובריאותך תקינה —
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים (כולל מספר ת"ז וטלפון).
פונים מתאימים ייענו.

דרושים
יוצאי צבא
עד גיל 25
לתפקידי אבטחה ושרות
דרישות:
* נכונות לעבודה בשלוש משמרות
* שרות צבאי מלא
* 12 שנות לימוד
* רשיון נהיגה תקף
המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 11361, מיקוד 61113, ת"א

המשטרה אתגר
★ מעוניין/ת בתפקיד לא שגרתי?
★ מעוניין/ת בתפקיד עם אתגר?
★ מעוניין/ת במקום עבודה קבוע עם שכר ותנאי שרות הוגנים?
אם הנך בעל 11 שנות לימוד לפחות, לאחר שרות צבאי, בריאותך תקינה, וגילך עד 35
משטרת ישראל מעוניינת בך!
מועמדים/ות שימצאו כמתאימים יוכשרו לתפקידי סיור חקירות בילוש ומודיעין.
קציני צה"ל בעלי השכלה תיכונית מלאה ואקדמאים שהכשרתם תקבע כישימה לתפקידים במשטרה, ניתן לגייסם בדרגת קצונה.
לקבלת פרטים נוספים הינך מוזמן לפנות בצירוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:
תל־אביב – רח' הרכבת 14, טל. 03-382390
ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8
חיפה – דרך העצמאות, טל. 04-661067
באר שבע – טל. 057-32521
רחובות – רח' הרצל 206, טל. 08-487468
סודיות מובטחת

דרושים
מכונאים
למוסך שרות מרכזי
בתחומים הבאים:
1. דיזל
2. רכב כבד
3. טרקטורים.
רצוי קייס ואינטרנשיונל
מקום העבודה: אזור התעשיה חולון
נא להתקשר לטל. 03-802154

דרוש
למשרת פקיד מכני
ידיעת אנגלית ברמת שפת אם והיכרות של צמ"ה ורכב כבד
עבודה באיזור התעשיה חולון
רצוי מגורים בסביבה
להתקשר 03-802154

גבור סברינה
למפעלנו בכפר סבא
דרושים/ות
1. טכנאי/ת הנדסאי/ת ייצור
2. אחראי/ת משמרת לאולם סריגה
נא לפנות לטלפון 052-24104, 052-24216 או בכתב לגבור סברינה, אזור התעשיה ב', כפר־סבא.

למפעל בצפון הארץ
דרוש
מהנדס אחזקת ציוד מחשבים

למפעל עתיר ידע
דרושים יוצאי חיל האויר במקצועות
חמ"ש
בקרת יר'

לברומגן בתל־אביב
דרושה
פקידת מכירות
ליום עבודה רצוף
טלפונים: 281760, 287963

שופר־סל
דרוש
ירקן מנוסה
לניהול מחלקת ירקות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית לחנ' קטיף בשוק הסיטונאים רח' החשמונאים ת"א ביום ראשון 10.8.86, בין השעות 11.00—13.00

לבית־אריזה לפרחים אביב
דרושים
מבקרי איבות

פקיד/ת ייצוא
עם נסיון, שליטה מלאה באנגלית כולל הדפסה בעברית ובאנגלית.
תנאים טובים
למועמד/ת המתאים/ה
טלפון: 03-383251
סטייט קופריינג' טרנסכלל בע"מ
מקבוצת כלל.

מפעלי מתכת לוד בע"מ
דרוש
מנהל ייצור
למפעל לשיקום חביות מתכת
הכישורים הנדרשים:
* גיל 30—45
* בוגר בי"ס מקצועי לפחות
* כושר ארגון וניהול צוות של כ־20 עובדים
* נסיון בענף המתכת
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 31 לוד "מנהל ייצור"

דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
בכיר ובנוסה לתפקיד ניהול פרויקטים תעשייתיים: אלקטרואופטיקה, מכ"ם, לייזר, הנעה, תקשורת וכו'.

למוסד ציבורי
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג 2-3
לעבודות גזברות התאמת בנקים וידע בהנה"ח ממוחשבת
נסיון 3 שנים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20234 (מיקוד 61200) "מנהל חשבונות"
סודיות מובטחת

סנו — מפעלי ברונוס בע"מ תל־אביב
דרוש/ה
פקידה למחלקת היבוא
הכישורים הדרושים:
1. הקלדה מהירה באנגלית ועברית כולל טלקס
2. ידיעה טובה באנגלית
3. חישובי עלות משלוחי יבוא.
רק מועמדות העונות על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד לת.ד. 21207 תל־אביב, 61211 עבור "פקידת יבוא"

לאולמי נפטון
דרושים
מלצר ראשי ומנהל אירועים
875287

לגורכלטקס יצרני סריגים
דרוש
סוכן
לאיזור חיפה
+ רכב (תושב חיפה והסביבה)
03-835968

"אוטוקור"
דרוש
מנהל עבודה
בעל נסיון
03-909825

דרושה
מזכירה
גיל מעל 30, מגורים ת"א והסביבה מינימום השכלה תיכונית
ת.ד. 21107 ת"א

דרוש
מהנדס בנין
בעל נסיון בתיכנון
ת.ד. 50214 תל־אביב 61500

לדפי זהב
דרושים/ות עובדים/ות
לעריכת מדריך טלפון בערבית
מקום העבודה: רמת גן.
טל. 03-7532314, החל מיום א'

לסטודיו "מה בל"
דרושות
בחורות נאות לתצוגת תסרוקות 1987 במלון רמדה תל־אביב
+ פקידות קבלה
טלפונים: 237348, 03-236266

אנשי שוק נמרצים
• יוצאי/ות צבא עד 28
• דינמיות
• חריצות
• נכונות לעבודה קשה
• בשעות בלתי שגרתיות
○ משכורת ○ עמלות ○ קידום
מסע לארה"ב בתום 6 חודשי העסקה

דרושים

לקו-אופ תל-אביב דן השרון דרושים:

א. תמחירן מוסמך
לעבודה בחצי משרה. מקום העבודה באזור התעשיה יאגור בחולון. המעוניינים מתאימים יפנו לקביעת הראיון התאמה לטלפון 03-779141 קו פנימי 253.

ב. קצבים
— מנוסים ומתלמדים לעבודה באזור גוש דן. המעוניינים יפנו לקו-אופ תל אביב דן השרון, רחוב תפוצות ישראל 13, גבעתיים. בין השעות 08.00—13.00. ניתן לקבל פרטים בטלפון 03-779141 קו פנימי 279. תנאים סוציאליים מיטביים והטבות נוספות.

טוב לעבוד בקו-אופ.

קו-אופ. רשת הריבוע הכחול. 109 סופרמרקטים וסופרשוקים, מחדרה ועד אילת.

קו-אופ קו-אופ קו-אופ

לחברה הגדולה בעולם בתחום עיסוקה
דרוש/ה
לסניף באר-שבע

רכז/ת משאבי אנוש

תיאור התפקיד:
* גיוס, מיון, קליטת והשמת כח-אדם במקצועות משרדיים וטכניים.
* קיום וטיפוח יחסים עם עובדי ולקוחות החברה.
* טיפול וניהול צוות עובדים.

כישורים:
* כושר אירגון ותודעת שרות גבוהה.
* תואר ראשון במדעי ההתנהגות — יתרון.
* דרוש נסיון מוכח בתחום כח-אדם.

אם את/ה תושב/ת באר-שבע עונה לדרישות ומוכן/ה להיענות לאתגר, אנא פנה/י בכתב יד בלבד בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 634 ערד, 80755.

רק מתאימים יענו.
סודיות מובטחת.

לחברה ליבוא דרוש/ה

1. כלכלן/ית יבוא
ידע ונסיון בתכתובת אנגלית; חישובי עלויות; מגע עם עמילי מכס וכו'; ידע ביצוא ושפות נוספות — יתרון

2. סוכן מכירות
לענף מכשירי כתיבה וציוד משרדי עדיפות לבעלי נסיון בענף.

נא לפנות בכתב יד עם פרטים מלאים, נסיון והשכלה לת.ד. 2336 תל-אביב עם ציון המשרה המבוקשת.

למשרד פרסום בתל-אביב
דרוש/ה

טרפיק

בעל/ת נסיון
ידע באנגלית הכרחי
ל-5 ימי עבודה בשבוע
לקביעת ראיון, נא להתקשר לציפורי 03-224540

לקאנטרי-קלאב באשדוד
דרוש מיידית

מדריך טניס לילדים

בעל הכשרה ונסיון
055-52221, 055-50542.

לחברה המובילה שירותי אחזקה
דרוש:

בוגר בי"ס מקצועי

מגמת מסגרות/מכשירנות
עם תעודת עוזר חשמלאי ורשיון נהיגה.

המעונינים תושבי ת"א והסביבה יפנו בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור "מחלקת השירות".

למרכז רפואי גדול (בי"ח השרון)
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

דרישות התפקיד:
* השכלה תיכונית, רצויה השכלה גבוהה בתחום הכלכלה או ראית חשבון
* הכשרה מקצועית משלמת או מוסמכת בהנהלת חשבונות
* נסיון של 5 שנים בתחום הנהלת חשבונות
* ידע בסיסי בתחום המחשב ויישומו בהנהלת חשבונות
* מגורים באזור גוש דן

לפנות בכתב יד עם ציון תולדות חיים ומס' טלפון לת"ד 16258 ת"א, לא יאוחר מיום 16.8.86.

לחברת שיווק ארצית
דרושים

מפיצים

בעלי רכב מסחרי
להפצת מוצרי-צריכה באזור המרכז.

הכישורים: השכלה תיכונית; נמרץ ודינמי; נכונות לעבודה קשה ובעלת אתגר; עד גיל 30.
תינתן תמורה הולמת למאמץ שיושקע.
תידרש ערבות בנקאית.
מועמדים מתאימים יתקשרו לקביעת ראיון אל יאיר שלם, טל' 03-9234424-7, או יפנו בכתב יד אל ת.ד. 3953, פתח-תקוה 49517 עבור "מוצרי צריכה".
סודיות מובטחת.

למושב אלוני... ל
דרוש

גזבר

לחצי משרה
04-966184 — חיים
04-965140 — מזכירות

דרושות
באשקלון

עובדות סוציאליות

בעלות עניין בעבודה עם אתגר.
לפנות טלפונית:
051-25182 או 051-22402

לחברה גדולה, דינמית ומצליחה בתחום מוצרי הצריכה
דרוש

איש מכירות בכיר

לקידום מכירות החברה נדרש אדם צעיר (עד גיל 30), נמרץ ועצמאי, בעל השכלה אקדמאית, (רצוי בנושא כלכלה/מינהל עסקים), רצוי רקע פיקודי בצבא, המסוגל להשתלב בצוות מכירות אגרסיבי ולהתפתח בעתיד לתפקידי ניהול.

משרה אחת באזור ת"א. מגורים באזור — חובה.
משרה שניה באזור חיפה. מגורים בחיפה או בקריות.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4665 ת"א 61046.

סודיות מובטחת

דרוש

בעל תפילה לימים נוראים

למושב נוה-ירק
המעונינים יפנו בטל. 03-9368822

לקיבוץ נחל-ים
דרוש
* מנהל חשבונות עצמאי

לפנות לטלפון 9.00—12.00 מ-04-842236

פתוח להצעות
מנהל שיווק
גיל 32, נסיון עשיר בשיווק מוצרי צריכה.
הצעות לכתוב לת.ד. 39466 ת"א עבור "שיווק"

לשטיחי ארבל
נמל תל-אביב
דרוש/ה

צייר/ת
או
גרפיקאי/ת

בוגר/ת בי"ס לציור או גרפיקה.
— לציור התאמת צבעים לשטיחים.
לפנות 03-451824 ליצחק.

לחברה תעשייתית
דרוש

הנדסאי מכונות

* לעבודה מעניינת מגוונת ואחראית בתחום ההידראוליקה
* נסיון הכרחי
* תנאים טובים למתאים

052-451966

טל-יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרוש

אחראי מחסן

בעל נסיון בניהול מחסן

הכישורים הדרושים:
* ניהול מלאי ממוחשב.
* נסיון בחלקי חילוף לרכב.
* נסיון ברכיבים אלקטרוניים.
* בעל רקע טכני.

נא לפנות ליצחק אברהם בימים א', ב' בין השעות 16.30—18.00, רח' הפלדה 30 קרית מטלון פ"ת.

לחברת ייבוא בתל-אביב
דרושה

מזכירה - פקידה

* ידע בסיסי באנגלית
* הדפסה עברית אנגלית
* למשרה מלאה

טלפון 03-268202-3 לאברי

למפעל לאתיקטים
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
עם ידע במונטז'
03-823245

למנופי אביב בע"מ
דרוש
מכונאי
לציוד מכני
טלפון 03-5563077

לחברה תעשייתית מסחרית
דרוש

חשבונאי/ כלכלן

* ידע ונסיון בהנהלת חשבונות ממוכנת.
* ידע בחשבונאות.

נא לפנות אל "חשבונאי/כלכלן" ת.ד. 4397 ת"א 61043.
— סודיות מובטחת —

למוסכי "ירדני" בהרצליה
דרושה
פקידה
שעות העבודה 08.00—15.30
לפנות לדבורה בטלפון 052-70807.

לקבוצת מפעלי "גלי"
דרושים

מנהלי חנויות

לרשת חנויות "גלי"
באיזור המרכז

הכישורים הנדרשים:
* נסיון קודם בניהול צוות עובדים
* רקע באופנה
* גיל עד 35
* מגורים באיזור המרכז

המועמד יידרש לשעות עבודה ארוכות
תנאים הולמים למועמדים המתאימים

נא לפנות בכתב יד בלבד בצירוף: קורות חיים ופירוט נסיון קודם לת.ד. 4429 רמת אליהו 75143.

למחלקה המשפטית של
מוסד פיננסי גדול בת"א
דרוש/ה

מתמחה

נא לפנות בכתב עם פרוט תולדות חיים, וכן לצרף לפניה גליון ציונים מהפקולטה למשפטים לגבי כל שנות הלימוד לת.ד. 7095 ת"א עבור מספר 67, מיקוד 61070.

לחברה מסחרית
דרושה
פקידה רצינית
עם נסיון, ידע בהנה"ח, הדפסה אנגלית עברית במחשב — יתרון.
03-290921.

לחברה המובילה בתחומה בישראל
דרושה

עוזרת לחשבת שכר

* בעלת ידע במערכת שכר ממוכנת.
* תנאים טובים מובטחים למתאימה.

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית החל מיום — א' לאורן 03-660423

להוצאי בית ספרים
דרושים
מוכרים
עם נסיון
לפנות לאבי טל: 03-810873, 03-836285

ל"עץ הזית"
דרוש

מסגר-מכונאי

עדיפות לבעלי נסיון בנושא הידראוליקה, פנאומטיקה.
המעוניינים יתקשרו לטל' (03)9227171 למנהל כוח-אדם.

לעבודה מענינת בתחום הפרסום והגרפיקה דרוש/ה
בחור/ה כישרוני/ית
(בעל רקע בגרפיקה ובהכנת חומר לדפוס)
טל: 03-251540

אוניברסיטת בר-אילן

מודיעה על משרות פנויות במחלקת המנגנון

1. מרכזת המנגנון -
משרה מלאה

הכישורים הדרושים
* ידע ונסיון בנושאים הקשורים בכ"א (תהליכי קליטה סיווג ומיון של עובדים. דיווחים והכנת הוראות ביצוע למשכורת, הכרת הסכמים קיבוציים וכיוצ"ב).
* כושר הבעה.
* שליטה מעולה בשפה העברית כולל יכולת נסוח חופשי.
* אחריות, זריזות ומסירות.
* יחסי אנוש מעולים.
* רצויה השכלה אקדמית.

2. מזכירה - כתבנית

הכישורים הדרושים
* נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה משרדית.
* שליטה מעולה בשפה העברית, רצויה ידיעת השפה האנגלית.
* יחסי אנוש מעולים ויכולת השתלבות בעבודת צוות.
* מסירות ואחריות.
* ידיעת הדפסה במעבד תמלילים.

הערה: ההעסקה בשלב ראשון בחוזה מיוחד.

נא המועמדים לכתוב בצרוף קורות חיים אל: מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר-אילן ר"ג 52100.

לחברה להפצה ארצית
דרושים/ות

סוכנים/ות מכירה מנוסים

בעלי רכב לכל אזורי הארץ
טל' 03-234117

לחברת אחים שטראוכלר
בעפולה
דרוש

מנכ"ל

התפקיד כולל: אחריות ישירה על מערכת כספים והנהלת חשבונות.

כישורים נדרשים:
* השכלה בתחום הכלכלה
* נסיון מעשי בניהול

עדיפות לבוגרי ראית חשבון
תנאים טובים למועמד המתאים

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לפי הכתובת עפולה: רחוב ירושלים 4 (עבור מנכ"ל)

סודיות מובטחת

באיזור התעשיה הרצליה פיתוח
להב' יבוא ושיווק דרושה

פקידה

* כולל קלדנות על מחשב
* שעות העבודה א-ה 14.00—19.00 + יום שישי בבוקר.

להתקשר 052-558229

למפעל מתכת
באיזור התעשיה החדש בראשל"צ
דרושים

עובדי ייצור

למשמרת שניה
בין השעות 17.00—24.00

נסיון בעיבוד שבבי יתרון!
5 ימי עבודה!

מועמדים מאיזור בת-ים, חולון וראשל"צ יתקשרו ביום ראשון לטל': 03-9611022 בין השעות 8.30—12.30

לחברת שיווק בתחום ההגיינה והקוסמטיקה
דרושה

אשת מכירות "עם מפרקים"

לעבודה בכל חלקי הארץ
דרישות התפקיד:
* תעודת בגרות * גיל 23—30 * רכב פרטי * מגורים בקרבת הרצליה — יתרון
שעות העבודה מ-08.00—15.00
5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות בכתב לת.ד. 2004 הרצליה 46120

אנשי מכירות

מכל חלקי הארץ
בעלי ידע במחשבים אישיים, בסיס אחוזים + הוצאות.
הכנסה גבוהה מובטחת, רכב חובה.
03-458188.

למפעל תעשייתי בגוש דן
דרוש/ה

מזכירה למחלקת מכירות

כשורים דרושים:
* נסיון במחשבים בהוצאת חשבוניות
* הדפסה
* ניהול משרד

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 14142 ת"א מיקוד 64252

למשרד פרסום דינמי, דרוש/ה

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית

עם נסיון במשרד פרסום.
אפשרות למשרה חלקית.
טל': 03-709352/4.

לחברת שיווק
דרוש

אחראי על מחסן

באזור המרכז

הכישורים הדרושים:
— נסיון של 5 שנים במחסנאות
— יכולת עבודה בתנאי לחץ
— כושר ניהול צוות עובדים

נא לפנות בכתב, לת.ד. 729 ת"א 61007, משרה מס' 38.
— סודיות מובטחת —

ליואר מחשבים ותוכנה
דרושה

מזכירה

בעלת נסיון, יכולת ניהול משרד באופן עצמאי וידע בהדפסה.
משרה מלאה.
טל. 03-727494, 729838.

למשרד לניהול פרוייקטים
בפתח-תקוה
דרושה

מנהלת משרד

כישורים: 1. ידע בהדפסה עברית אנגלית. 2. ידע בסיסי בהנהח"ש 3. למתאימה תנאים נוחים.
טל': 03-9233054.

לקונדיטוריה בתל-אביב
דרוש
קונדיטור מומחה
המעונינים נא להתקשר לטל': 03-838020

לחברת יבוא
ברמת החייל (ת"א) דרושים:

פקידת יבוא וטלקסים

* ידיעת אנגלית שוטפת.
* נסיון קודם בהליכי יבוא
* נסיון בהדפסת טלקסים ומכתבים בשפה האנגלית.

נא להתקשר טל' 03-495893/4/5 בשעות העבודה.

למפעל אלקטרוניקה
של קונצרן תעשייתי
באזור המרכז
דרוש/ה

מהנדס אלקטרוניקה בכיר

לתפקיד מנהל בחינה מפעלי

דרישות המשרה:
נסיון מעשי בבחינת הרכבות רכיבים במעגלים מודפסים.
בחינה לפי תקנים אמריקאים.
שליטה בשפות העברית והאנגלית.
נסיון של 5 שנים לפחות בנושאי בחינה ונסיון בניהול צוות עובדים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב לת.ד. 32365 תל-אביב, מיקוד: 61031.
נא לציין המשרה המבוקשת ומספר תעודת זהות.

למפרס דוהיפים בע"מ
דרושים

1. עוזרת למנהל חשבונות
יתרון לבעלת רקע במחשב

2. עוזר לצבעי דוהיפים

נא לטלפן 03-810776

למחלקת אחזקה במפעל גדול באזור המרכז
דרוש/ה

סגן מנהל

התנאים:
— מהנדס מכונות
— ידע ונסיון רב בעבודות אחזקה.
— כושר ניהול צוות עובדים גדול ומגוון.

נא לפנות בצרוף קורות חיים, נסיון קודם וטלפון להתקשרות לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061 עבור "סגן מנהל".
סודיות מובטחת.

לחברה ישראלית לשילוח בינלאומי
דרוש/ה בתל-אביב

פקיד/ה ייבוא

בעל/ת נסיון ובעל/ת רשיון של פקיד/ת רשוי (מכס).
לפנות לטל: 03-430876

דרושים:
* חשמלאים מוסמכים.
* אנשי מיזוג אויר.
* מכונאים לעבודת אחזקה במרכז הארץ

תנאים טובים
טלפונים: במשרד — 03-731720
ובבית — 03-732867, 052-27334

לחברת תיירות בסביבות ת"א

מנהל חשבונות עצמאי

רצוי בעל נסיון בתיירות
לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 939 ר"ע

למוסד פיננסי גדול
דרושים

פקידי קהל

לעבודה בסניפי הבנק
שעות העבודה מפוצלות
הכישורים הדרושים: * השכלה תיכונית מלאה * לאחר שרות צבאי או שרות לאומי.
***
המעוניינים יתקשרו לטלפון 03-208069 03-208192 לזהבה או לרחל

"הגרעין בעימי" מחלקה טכנית באזור יהודה
דרוש

פקיד טכני

רצוי נסיון קודם וידע בכלי עבודה
לפנות ליצחק ... בטלפון 03-298631 ביום ראשון 10.8.86 בין השעות 14.00—16.00.

כפר הנוער הדתי גבעת וושינגטון
055-25488 055-25381
דרושים לשנת הלימודים תשמ"ז: —

מורה למתמטיקה
— במשרה מלאה.
מורה לאנגלית
— במשרה מלאה.
מדריכה חינוכית
מגורים במקום.
מדריך חינוכי
דובר צרפתית. מגורים במקום.

נא לפנות בשעות העבודה.

לחברה גדולה באזור המרכז
לעתודה נהולית

מהנדס/ת מכונות / כימיה / ייצור

— צעיר, נמרץ ודינמי
— בעל רצון להשקיע בלימוד טכנולוגיות חדשות במפעל תהליכי.
— יכולת לעבוד בצוות.
— יכולת להנחות ולהנהיג אחרים
— רצוי נסיון קודם בתעשיה.

* *

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 397 הרצליה, 46103 בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת
רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל — יענו.

קניון לרכש רכבים אלקטרוניים בארץ ובחו״ל

רקע טכני באלקטרוניקה.
ידיעת השפה האנגלית.
נסיון קודם ברכש במפעל תעשייתי.
כושר ניהול משא ומתן.
הכרת שוק הרכיבים הצבאיים.
5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
המשרות מתאימות לנשים וגברים כאחד.
סודיות מובטחת.
לפנות לאסטרונאוטיקס, אגף הארגון רח׳ הירקון 23 בני-ברק ת.ד. 882 מיקוד 51261 או טלפונית 03-784212.

להברה בהקמה בתחום הדיאגנוסטיקה הרפואית באזור המרכז
דרושים

מנהל ייצור
- עם נסיון תעשייתי בייצור בתחום הדיאגנוסטיקה, של שנתיים לפחות. דרוש תואר במדעי החיים, כושר ניהול ומגע עם עובדים.

עובד ייצור
- טכנאי, בוגר בי״ס ללבורנטים. נסיון של לפחות שנתיים בייצור.

מזכירה
- עברית-אנגלית, עם נסיון בהפעלת מעבד תמלילים.

משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע.
תנאי שכר הולמים למתאימים.
סודיות מובטחת
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7943.

דייל ישראל
תעשיות אלקטרוניקה בע״מ
DALE ISRAEL
Electronics Industries Ltd.

למפעלנו בדימונה דרוש

טכנאי מכונות לאחזקת ציוד

רצוי נסיון של 3 שנים בתעשייה.
מגורים באזור דימונה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כוח-אדם, רח׳ האומן 2, אזור התעשייה חולון 58824.
סודיות מובטחת.

העתיד קם ויהי בדימונה

להברה תעשייתית בענף הציוד הרפואי באזור רחובות דרושים

מנהל רכש

הכישורים:
- בעל נסיון מוכח של 3 שנים במפעל תעשייתי בגודל בינוני.
- יכולת עבודה בתנאי לחץ ודרישות ייצור משתנות.
- טיפול ברכש בארץ ויבוא מחו״ל (מכס, משלוח, הליכי ייבוא ושחרור, מו״מ עם ספקים בארץ ובחו״ל, קידום אספקה וכו׳).

פקיד ייצוא ושירות לקוחות

הכישורים:
- נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה.
- אירגון דוקומנטים לייצוא.
- תאום משלוחים.
- קשר עם לקוחות בחו״ל ומתן שירותים שונים.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים אל ת.ד. 4104, ת״א 61040, בציון המשרה המבוקשת.
— סודיות מובטחת —

האגף מדרשת שדה בוקר
לבית הספר התיכון לחינוך סביבתי דרושים לשנה״ל תשמ״ו

- **מורה למחשבים** — פיתוח תוכנות ולמודים בחינוך הסביבתי.
- **מדריך/ה לפנימית ביה״ס** — מגורים במקום בתנאים מיוחדים.

המעונינים מתבקשים לפנות אל ביה״ס. הטלפון למידע: 057-56081, 057-56009.

החברה הישראלית לאשפרה בע״מ
דרוש

הנדסאי ייצור
לביקורת איכות
עדיפות לבוגר ״שנקר״.
נא לפנות למנהל כח-אדם, אזור התעשייה יבנה, טל: 08-439021/5 או בכתב לת.ד. 33 יבנה 70650.
סודיות מובטחת

למרפאת שיניים
לב דיזנגוף
דרושים
רופאים מנוסים
03-286822, 03-294688
03-287403

DELTA
דלתא
טקסטיל שיווק בע״מ

דרוש/ה
סוכן/סוכנת מכירות
באזור באר שבע והדרום

הכישורים הנדרשים: נסיון מוכח במכירות לחנויות בעלות על רכב נוסעים או מסחרי.
נא לפנות לנחמה (03)9231552
בין השעות 09.00—15.00

מלון אביה סונסטה
חוף טאבה, אילת.

דרוש/ה
שזר/ת פרחים מנוסה
לעבודה באילת.
תנאים טובים למתאימים.
נא להתקשר 03-232110, יום יום מ-8.30 עד 4, לאתי, לתאום ראיון.

מסעדת 12 חשבונות...

Sheraton Hotels in Israel

מסעדת 12 חשבטים ממובחרות בארץ מחפשת בחור דינמי בעל ניסיון במטבח

אם אתה מוכן לעבוד קשה במשמרות ערב ולהתקדם בחברת רשת שרתון הבינלאומית
אנא התקשר למחלקת כח-אדם
03-286222
בין השעות 09:00—13:00

להברה גדולה
דרוש בתל-אביב
מ נ ה ל
להרחבת המחלקה העוסקת במכירת מיכון, ציוד וחמרי נקיון

הכישורים הדרושים:
- נסיון קודם של לפחות 5 שנים בשיווק
- נסיון בארגון וניהול צוות מכירות
- רקע טכני — יתרון ★ ידע באנגלית (שפה נוספת — יתרון) ★ בעל רכב וטלפון.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם והמלצות לת.ד. 18184 ת״א 61181
סודיות מובטחת

התאחדות התעשיינים בישראל
האגף הכלכלי

דרוש כלכלן

עדיפות לבעלי נסיון עם רקע תעשייתי.
לקביעת ראיון טל: 03-650121
קו פנימי: 65, 66, 67

מפעלי תובלה בע״מ
דרושים

נהגי סמיטריילר

על המועמדים להתגורר באזור קרית אתא והסביבה

כישורים נדרשים:
★ נסיון מעשי מוכח של נהיגת רכב כבד במשך 2—3 שנים.
★ לאחר שרות צבאי בצה״ל.

לקביעת ראיון לטלפון 04-748252 או לכתוב לת.ד. 1438 חיפה מיקוד 31013.

DELTA
דלתא
טקסטיל שיווק בע״מ

דרוש/ה
טלפן/טלפנית
לחצי משרה
בין השעות 12.00—16.30
6 ימי עבודה בשבוע. מקום העבודה בת״ח.
נא לפנות לנחמה טל: (03)9231552
בין שעות 09.00—14.00

תלמה

לכלי בנד תלמה חיפה
ד ר ו ש / ה
טכנולוג/ית מזון

הכישורים הדרושים:
- בוגר הנדסת מזון
- נסיון בתעשיית המזון (לפחות שנתיים)
- ידיעה השפה האנגלית על בוריה
- גיל 25—30

המעוניינים/ות יפנו בכתב לת.ד. 707 חיפה
תוך ציון קורות חיים
חיפה 31006 לכח אדם

שרות בתי הסוהר
מינהל ארגון

דרושים/דרושות
1. **רכז/ת עובדים סוציאליים**
לאיזור הדרום
הכישורים הדרושים:
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית
נסיון של 3 שנים לפחות בטיפול ישיר
נסיון בהדרכת עובדים ו/או לימודי הדרכה
התמחות בתחומי הקרן ועבריינות.

2. **עובדים סוציאליים**
לאיזור הדרום
הכישורים הדרושים:
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית
נסיון בעבודה טיפולית רצוי בתחומי הקרן ועבריינות

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים והעתקי תעודות אל: מדור כח אדם ת.ד. 81 רמלה.

FIAT
סוכנות מכונות לים התיכון
דרושים
מכונאי רכב
מועמדים מתאימים יפנו לפתיחה
טל. 03-330971

אדרל בע״מ
דרוש
מסגר - רתך
לעבודה קבועה, 5 ימים בשבוע
— ★ —
נא לפנות בשעות העבודה, למרדכי, רח׳ המלאכה 39, אזור התעשיה חולון טל. 03-5566222.

פלאת לבה
יצרני ויצואני אפנה
דרוש/ה
1) תדמיתן/ית מעולה בעל/ת נסיון ותמלצות.
2) גזרן/ית דוגמאות, מנוסה.
3) סוכן/ת מכירות — בעל/ת רכב מסחרי והמלצות.

נא לפנות לדרך יפו-ת״א 25, ת״א
טלפון 03-651153
באשר למעשה ל:פנות בשעה 1 באשראל

Tedea Ltd.
Excellence in Load Cells.

דרושים
עובדים לבית מלאכה
להפעלת מכונות CNC
בשלוש משמרות.
הכשרה תינתן במקום.
5 ימי עבודה.
מגורים: הרצליה, רעננה, כפר-סבא.
טל. 052-557039 לחנה 052-557039

דלק
דלק חברת הדלק הישראלית בע״מ
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות/כימיה

הכישורים הדרושים:
- נסיון של 3 שנים לפחות (רצוי בנושאי אחזקה)
- ידיעה טובה בעברית ואנגלית
- שפה נוספת — יתרון
- כושר הבעה בכתב ובעל פה
- נסיון במו״מ שיווק — יתרון

המעוניינים יפנו בכתב, לפתי הכתובת, ״דלק״ ת.ד. 50250, ת״א 61500

בוא לעסוק במקצוע חדש
— מתכנן פיננסי —
בענף ביטוח חיים

מהו תפקיד המתכנן הפיננסי?
- ★ המתכנן הפיננסי משלב בעבודתו תחומי התמחות כגון: כלכלה, משפטים, מיסוי, ביטוח חיים, דיני עבודה והשקעות.
- ★ תפקידו ליעץ, לתכנן ולמכור תכנית חבילה שלמה המבטיחה ללקוח שמירת רמת חיין וחיי משפחתו בעיתות משבר.
- ★ תפקידו ליעץ לעצמאים ולבעלי חברות כיצד לתכנן ביעילות את מערך התנאים הסוציאליים שלהם ושל עובדיהם.

למי מיועד המקצוע של מתכנן פיננסי?
- ★ לבעלי השכלה תיכונית ומעלה, רצוי אקדמאים.
- ★ לאנשי מכירות בעלי נסיון.
- ★ לבעלי כושר ביטוי ויכולת ליצור תקשורת בינאישית.
- ★ גיל 27—45.
- ★ רצון לבנות קריירה מקצועית, עצמאית ומכניסה.

מה תקבל מאיתנו?
- ★ הכשרה מקצועית ברמה גבוהה.
- ★ התחייבות לתשלום חודשי קבוע.
- ★ סיוע מקצועי צמוד במהלך העבודה.
- ★ גיבוי של חברה ותיקה ומצליחה בענף הביטוח.

על המועמדים להתקשר לטלפונים: 03-244640 או 03-620339 ת״א, לקביעת ראיון

הפניקס הישראלי
חברה לביטוח בע״מ

גבור סברינה
למחלקת היבוא במשרדי החברה בנתניה
דרוש/ה
פקיד/ת ייבוא
בעל/ת נסיון בהכנת דוקומנטים ושליטה טובה באנגלית.
. המשרה מלאה. 5 ימים בשבוע.
מועמדים מתאימים תושבי נתניה והסביבה הקרובה יתקשרו החל מיום א׳ לזהבה כהני, 053-44455

פילת

עבור מפעל תעשייתי באיזור הצפון
המעסיק מאות עובדים ועומד בפני הרחבה
אנו מחפשים

מנהל כוח-אדם

שיהיה חבר הנהלת המפעל ושותף בקביעת המדיניות וליישומה בנושאי כוח אדם.

דרישות התפקיד:
השכלה אקדמית רלבנטית, נסיון קודם של חמש שנים לפחות בניהול כוח אדם בתעשיה.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע״מ, רח׳ ירושלים 24, חיפה, 33131.
נא לציין על המעטפה ״מנהל כוח-אדם״ מס. משרה 1620.
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד
סודיות תישמר בקפידה

מלונות ים-המלח מוריה

למלון מרחצאות מוריה ים המלח
דרוש:
מנהל חדר אוכל
(מטרדי)
מועמדים מתאימים יפנו למחלקת כ״א במלון.
טלפון 057-84221-2-3

$1000 לחודש וזאת רק ההתחלה

לא לחובבנים,
לא לעקרות בית משועממות, לא למי שמחליף מקום עבודה כל חודשיים-שלושה.

לפרוייקט שווקי-פרסומי
דרושים
אנשי מכירות מקצועיים
מאזור המרכז והשרון
בעלי
- ידע ונסיון מוכח ברכש מודעות
- בעלי רכב
- מוטיבציה גבוהה ונכונות לעבודה מאומצת

על בסיס שכר + עמלות + תמריצים והשתתפות באחזקת רכב

תחילת העבודה מיידית

חיג
03-494588
03-470597

דרושים מסגרים
שנה נסיון לפנות ל א ב י
טל׳ 03-5516377
03-853897

למחלקת ביטוח חיים
דרושים
★ פקיד/ת שינויים
עם ידע ונסיון בביטוח מנהלים;
★ מזכירת מחלקה
רצוי נסיון בביטוח חיים.

מעומדים מתאימים מתבקשים להתקשר לגב׳ חנה או שרה בטל: 825614, 641011.
סודיות מובטחת

כלל חברה לביטוח בע״מ

גבור סברינה
למפעלנו במעלות
דרוש/ה
אחראי/ת אחזקה

למערך הייצור (הכולל מיגוון מכונות אוטומטיות) ולאחזקה כללית.
על המועמד לחיות: ★ בוגר בי״ס מקצועי (מגמות מכניקה, חשמל – יתרון) ★ בעל ידע ונסיון באוטומציה (מערכות פנאומטיות) ★ בעל נסיון מוכח בענף הטכסטיל (תפירה – יתרון).
תנאים טובים למועמד המתאים
מועמדים תושבי מעלות והסביבה הקרובה יפנו לת.ד. 33250 תל-אביב, 61332, עבור ״כח אדם״

למיתוח מנגנונים מפלסטיק
1. מהנדס מכונות 3 ש. נסיון
2. חרט כרסם בוגר מקצועי
טל׳ 03-9233153

שופר-סל
למחלקה הטכנית בפ״ת
דרוש
מחסנאי טכני בעל ידע במחשב
מועמדים מתבקשים לפנות טלפונית למר ג י ו ר א בין השעות 08.00—17.00
טל: 03-9233347.

הז חברת דרוקר בע״מ
דרושים
מסגרים
לעבודות בנין
נא לפנות טלפונית 04-725941
למר משה מצא

דרושים רפדים
בעלי מקצוע
בתנאים מצויינים
טלפון: 03-294686

פ ו ל ג ת
לחנות פולגת בדיזנגוף סנטר
דרושות
- ★ קופאית מנוסה
- ★ מוכרת מנוסה למח׳ נשים

ידיעת שפות והופעה נאה — יתרון
נא לפנות לחנות בשעות העבודה
או לטלפון: 03-281525
ל מ ו ט י

למפעל וותיק ומתפתח בענף הרכב
דרושים
הנדסאי מכונות מעולה
חרט מעולה
כרסם מעולה
תנאים מצויינים למתאימים
08-221053
03-708357

הלוח הכללי
משלב ובגד

מכון התקנים הישראלי
דרוש
מהנדס
הבטחת - איכות
לביצוע ייעוץ ומעקב
בנופעלי תעשיה
בדבר פרטים נא לפנות למשרד כח-אדם רח׳ האוניברסיטה 42 רמת-אביב
סמל המחוגה סמל האיכות

לחברת ביטוח דרוש
שמאי רכב מוסמך
עם רשיון
משרד התחבורה
כעוזר לשמאי ראשי.
נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 29643
תל-אביב 65164

לחברה תעשייתית
דרוש/ה
מנהל חשבונות
סוג 2 עם ניסיון של שנה לפחות
נא לפנות בכתב יד עם פירוט הניסיון
לגומיקו שד׳ ההשכלה 7
ת״א 67898 עבור דני

דלק
דלק חברת הדלק הישראלית בע״מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למחוז ירושלים

הכישורים הדרושים:
— השכלה אקדמית במינהל עסקים או חשבונאות, או השכלה תיכונית מלאה ובוגר קורס מנהלי חשבונות מדופלמים.
— נסיון של 10 שנים בעבודה מעשית בהנהח״ש.
— נסיון בניהול צוות עובדים.
— ידיעת עברית על בוריה, ידיעת השפות אנגלית וערבית — יתרון.
— הכרת המחשב ו/או נסיון בעבודה עם מחשב — רצויה.
המעוניינים יפנו בכתב״ד, בצרוף קורות חיים ל״דלק״ דרך בית לחם 9, ירושלים 93553.

דלקט
לחברת דלקט
דרושים
1. מרכיבים עצמאים עם רכב
2. נגרים
3. פוליטורציקים
4. פנסיונרים בענף הריהוט
לפנות: ״דלקט״ המלך ג׳ורג׳ 79
טל. 289880, 282659

M - Systems
מודן מערכות

לפיתוח מערכות P.C דרוש
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
ומצטיין עם נסיון בחומרת מיקרופרוססורים (8088 ומעלה) נדרשים יוזמה ויכולת עבודה עצמאית בסביבת עבודה של צוותים קטנים.
לפרטים לפנות לטלפון: 03-705012

לחברת תעשייתית גדולה
המשווקת מוצרי צריכה
דרושים
מ פ י צ י ם
בעלי רכב מסחרי
לאזורים: חיפה והצפון ת"א והמרכז, באר-שבע והדרום
דרישות התפקיד:
* גיל 21—30, לאחר שירות צבאי מלא (לציין שנת לידה).
* השכלה תיכונית / מקצועית מלאה (מוכחת).
* נכונות לעבודה קשה — ששכרה בצידה.
* מהימנות בטיפול בכספים.
ניידרשו בטחונות.
מועמדים מתאימים מאזור חיפה יפנו בכתב־יד, בציון פרטים מלאים, אל ת.ד. 431, חיפה 20302. מועמדים מאזור ת"א וב"ש יפנו אל ת.ד. 3953, פתח־תקוה 49537, עבור „מפיצים" (נא לציין מספר טלפון). * סודיות מובטחת

למכבי צעיר
הנהגה ארצית
דרושים:
רכז בוגרים ונח"ל
מזכירה
רכזי סניפים
לאזורים חולון וראשל"צ
עדיפות לבוגרי תנועה.
715752, 773566, 715738

לעמותת בנות בנתניה
אם בית
(ערב)
מגורים במקום
הכרחיים, עדיפות למבוגרות ובעלות נסיון,
בית ליגת נשים ת.ד. 48171 תל־אביב

בת"א וברעננה דרושים/ות:
מורים ומדריכים — למרכז הספורט
למקצועות: חדר כושר, בלט קלאסי, מחול יצירתי, מחול איירובי, התעמלות לנשים ולילדים, טניס, גלגליות, קרטה.
אפשרות לאחזים והשכרת אולמות.
נא לפנות טלפונית 03-[illegible], 052-453[illegible]

לקבוצת מפעלי „גלי"
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
סוג ד' או מדופלם
עם נסיון של 5 שנים לפחות
מועמדים מתאימים יפנו בצירוף:
קורות חיים ופירוט נסיון קודם
לת.ד. 4429 רמת־אליהו 75143
לידי יעקב טבחוביץ'.

קיבוץ מעברות מחפש
גננת
לגן מעורב למטרות קליטה
להתקשר אחה"צ ערב טלפון
053-82509 או 053-82532

להוצאת ספרים יסוד
דרוש:
1. פקידה עם ידע בהנה"ח וקלדנות למשרה מלאה
2. בחור בשעות העשרים בעל רשיון נהיגה
טל: 291180

למרפאת שיניים קהילתית חדרה
דרושה
שיננית עם נסיון
ל־2—4 משמרות בשבוע
טלפון: 063-34986/7

לארקיע דרושים
* מכונאי מטוסים
גוף-מנוע בעל רשיון
לאחזקת בואינג 707
* איש חמ"ם
בעל רשיונות.
נסיון קודם הכרחי.
נא לפנות לקביעת ראיון
לטלפון 425556.

הילדים כבר גדולים?
מעוניינת לחזור לעבודה?
אנו מציעים לך שבוע עבודה בן — 5 ימים,
בעבודה משרדית קבועה, באווירה נעימה ובחברה דינמית.
השכלה תיכונית הכרחית.
נא לפנות בכתב, תוך פירוט קורות חיים ומספר טלפון להתקשרות, לת.ד. 33023 תל־אביב 61330, עבור מ י כ ל
דסרוזהב

לאורנית לנגריה לייצור
פרגולות באזור השרון דרושים
צבעים
נגרי פרגולות
בעלי מקצוע ומתלמדים
תנאים טובים למתאימים.
טלפון 052-453731

למשרד עורכי דין
דרוש עורך דין
עם נסיון של 5 שנים
נא לפנות בכתב עם פרוט נסיון
לת.ד. 109 עבור מס' 288
סודיות מובטחת!

לקיבוץ כיסופים דרושה
אחות מוסמכת שכירה לתקופה של שנה אחת
עדיפות לבעלת ניסיון של שנים אחרות
בעבודה מעשית
מגורים במקום חובה.
לפנות טלפון 057-[illegible] עד 14.00
16.00 [illegible]

למערכת כספים בהיקף גדול
דרוש
ח ש ב
היקף המשרה ותנאיה יקבעו
בהתאם לכישורי המועמדים השונים
נדרש ניסיון בניהול מערכת כספים
ובמגע עם ציבור
נא לפנות בכתב לת.ד. 603 תל-אביב
עבור „ח ש ב"

מושב שיתופי תימורים
מחפש לצורך קליטה
מנהל חשבונות מדופלם או רואה חשבון
נשוי עד גיל 35
נא לפנות בכתב בלבד למזכיר המשק מושב תימורים, ד.נ. לכיש צפון, מיקוד—79430

למשרד עו"ד בת"א
דרושה
מזכירה מעולה בעברית
עם ניסיון במעבד תמלילים וורדמיל 4.18
לפנות לטל. 03-224263, 03-243505 ביום א'

דרושים בבת-ים
למטבח חם וקר
טבחים
עוזרי טבחים
לפנות לטלפון [illegible] מלבד שבת

לחברת א.ד. תעופה ופיתוח בע"מ
דרושה
מזכירה עברית/אנגלית
ליום מלא, 6 ימים בשבוע.
(הדפסה, טלקס ומעבד תמלילים)
טל. 03-256152/3 בשעות 08:00—13:00

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
משרה ח' 233/86
במחלקה לעליית ילדים ונוער באזור הדרום
מנחה מדריך להנחלת הלשון
(משרה חלקית)
הכישורים הדרושים
1. נסיון בהנחלת הלשון ו/או בהוראת שפה זרה.
2. א. השכלה אקדמאית במקצועות עבריים, רצוי לשון עברית.
ב. קורסים ו/או השתלמויות אקדמאיות במסגרת חינוך לשוני ו/או שפה זרה.
הערה: התפקיד דורש נסיעות רבות (רצוי בעלת רכב)
מועד אחרון להגשת מעמדות 15.8.86

דרושים
1) אחראי למחלקת אחזקה
2) איש אחזקה
כישורים: נסיון של 5 שנים לפחות
ידע במכונאות ומסגרות
לפנות לאיר דוגלו 08-470447

למוסד בנקאי גדול
דרוש
פסיכולוג אירגוני
התקשרות על בסיס עבודות
הדרושות מדי פעם בפעם.
כישורים נדרשים:
* מוסמך בפסיכולוגיה * רצויה התמחות בנושא ריכוז הערכה לאתור פוטנציאל נהולי.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, נסיון קודם, טלפון להתקשרות לת.ד. [illegible] תל-אביב, [illegible], עבור „פסיכולוג" מס. [illegible].

למוסד רפואי גדול
דרוש
רופא כללי במשרה מלאה בכפר־סבא
שעות העבודה מפוצלות.
המעוניינים יפנו לקביעת ראיון לטל' 03-916347 או לטל' 03-909955

להברת יבוא בתל־אביב
דרושה
מזכירה אנגלית
כולל הדפסה והפעלת טלקס
שעות העבודה: 08:00—16:00 5 ימים בשבוע
לפנות לטלפון 03-[illegible] בין 10:00—14:00

מזכירת בי"ס לשעבר
(ניסיון מוכח) לעבודה דומה ברמת-גן, כולל הדפסה ועיבוד תמלילים.
03-[illegible]

במפעל ברמת גן
דרושים:
1. מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת בעבודה סוג ג' או ד' למשרה מלאה.
2. מנהל/ת מכירות למשרה מלאה בעבודה בעל/ת נסיון קודם בע/ת רכב פרטי
3. מחסנאי טכני — רצוי עם רקע צבאי כמפ"ט. 5 ימים בשבוע
השכר בהתאם לכישורים
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 41251 ת"א
תוך פירוט: קורות חיים, נסיון קודם ושכר נדרש.

לחברת הובלה בחיפה
דרוש למחלקת תובלה
מנהל תפעול / סידור עבודה
הכישורים הדרושים:
* נסיון קודם בתפעול מערכת תובלה
* נסיון בביצוע סידור עבודה, טיפול במערך הזמנות ומשלוחים.
* אחריות על כח אדם במחלקת תובלה
* רקע טכני ברכב תובלה.
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 4566 חיפה עבור מספר 2202 (מיקוד 31040).
— סודיות מובטחת —

השמירה
דרושים/ות: אקדמי/ות מכירות
עבור ארגון מבצעי מכירה חדשניים בגוש דן
* כושר שכנוע * יכולת התמדה
* יכולת חשיבה ועבודה עצמאית
* גיל: 25—40.
* תמורה כספית הולמת להצלחה.
— הדרכה מקצועית.
— עבודה בצוות עם בעלי מקצוע מנוסים.
— הזדמנויות לקידום.
נא לפנות לענת — טל. 03-706181—2
עד ליום 11.8.86

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
איש מכירות מנוסה
בנושא מלגזות
לאזור חמרכז והדרום.
לפנות ת.ד. 33181 תל־אביב
טל': 03-250269 לחיה.

למפעל פלסטיקה בנצרת עלית
דרוש
מפעיל אקסטרודר בכיר
להפעלת ציוד חדיש העומד להגיע ארצה.
תנאים מצויינים למועמד המתאים,
כולל השתלמות בארץ ובחו"ל.
נא לפנות בכתב יד עם קורות חיים מלאים ובציון מס' טלפון, לת.ד. 702 נצרת עלית, מיקוד 17106, טלפון 065-56167

דרוש
מדריך סדנא בטוויה
בעל נסיון בהדרכה
הכישורים: התמחות בטוויה (עדיף מענף הכותנה)
לקביעת ראיון נא להתקשר ל„שנקר" ביה"ס הגבוה למדעי הטקסטיל ולאופנה, טל. 03-719944 ולבקש את ד"ר קרמון

חטיבת בני המושבים
לתפקידים בעלי אתגר
דרושים
א. התפקיד
מנחה מחוזי — (אזורי המרכז)
כישורים:
א) תואר ראשון במדעי החברה.
ב) נסיון בעבודה בתנועת נוער.
ג) רשיון נהיגה.
ב. התפקיד
רכזי נוער אזוריים — בכל הארץ.
הכישורים:
א. נסיון בהדרכה בתנועות נוער.
ב. רשיון נהיגה.
* עדיפות תנתן לבוגרי גרעיני קודד ולבני מושבים.
על המועמדים לפנות לחטיבת הנוער — תנועת המושבים — רח' לאונרדו דה וינצ'י 19 תל־אביב. טלפון: [illegible]

לשם — מהנדסים יועצים בע"מ
מחפשת
מהנדס תעשיה וניהול
לעבודה מעניינת באיזור הקריות — חיפה
נסיון: משנתיים — רצוי במערכות ניהוליות.
יתרון: 1. נסיון בתכנון ובקרת פרויקטים
2. עם תחקיר במחשב
לקביעת ראיון, טל: 03-7517421

„כרכום" שקילה אלקטרונית
לעבודות פיתוח מעניינות בפרויקט חדשני המיועד ליצוא
דרוש
מהנדסי אלקטרוניקה
מהנדסי מכונות
קורות חיים: כרכום בע"מ
כפר-סבא, מיקוד 44427
טלפון: 052-24243.

להברת שוק ארצית
לסניפיו בתל-אביב, ירושלים, חיפה ובאר-שבע דרושות
מועמדות לתפקיד
אשת מכירות
העונות על הדרישות הבאות:
* בעלת נסיון במכירות
* הופעה נאה
* גיל 24—40
* בעלת רכב
תנאים הולמים למועמדות המתאימות.
בדבר פרטים נא לטלפן:
03-262047.

טבע TEVA
להברותנו דרושים/ות
למפעלנו [illegible]
ראש צוות אחזקה
הכישורים:
• נסיון של 5 שנים בעבודות אחזקה (באיתור ותיקון תקלות ציוד ומערכות ייצור)
אתגר וקידום לעובדים מתאימים.
מפעיל דוודים
הכישורים:
• בוגר קורס מתאים, בעל תעודה
• 3 שנות נסיון מוכח בהפעלת דוודים
המועמדים מתבקשים לפנות טלפונית למחלקת כח-אדם 03-5519447
למשרדנו בפתח תקוה
מזכירה
הכישורים:
• שליטה טובה מאוד בהדפסה בעברית (רצוי על מעבד תמלילים)
• רצוי נסיון של 5 שנים בניהול משרד
המועמדות מתבקשות לפנות בכתב יד למנהל כ"א ת.ד. 3190 פ"ת 49131.

להברה מסחרית גדולה בענף [illegible]
דרושים:
1. ראש יחידת מרכב:
[illegible]
2. מנהל עבודה במכונאות:
בעל תעודת הסמכה במכונאות רכב, בעל ידע בניהול עובדים.
נא לפנות לטל: 03-779111-9

אתה שולט
אלנט, העוסקת בשירותי וידאוטקס ומידע ממוחשבים, מחפשת:
נציגי מכירות
• תושב ת"א/חיפה
• גיל 25-35 לאחר שירות צבאי
• בעל יוזמה, התמדה, כושר ביטוי וחריצות
• נסיון קודם במכירות (רצוי בענף המחשבים)
• בעל רכב פרטי - חובה
מועמדים העונים על הדרישות:
• יעברו הכשרה מקצועית
• יהנו מתנאי עבודה טובים
נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים ומס' טלפון, לקביעת ראיון לאלנט ת.ד. 24049 תל-אביב, 61240.
— סודיות מובטחת —
elnet

להברה לשיווק מזון
דרוש
סוכן
בעל נסיון רב בענף המזון, רכב פרטי.
לפנות טל: 03-[illegible]

למשרד חקירות
דרושים
* מזכירה
* חוקר בעל רכב / קטנוע
* מנהלת חשבונות

לסוכנות רובינשטיין ואיראומר
דרושה
פקידת ביטוח חיים
* בעלת 3 שנות נסיון לפחות
* לאחר שירות צבאי
למשרה מלאה
להתקשר 03-281289, 03-282324

קוסמטיקאית [illegible]
לסניפינו ברמת גן
דרוש
רופא שיניים
בעל נסיון של 3 שנים לפחות

מלון 5 כוכבים באזור [illegible]
דרושה
מנהלת משק מנוסה
לפנות בכתב לת.ד. 11332 ת"א

להברת [illegible] בע"מ
דרוש טכנאי מיזוג אויר למערכות מרכזיות
3 שנות נסיון
טל' 03-443530 — 446962

דרושים למשרד תכנון מוסמך שבע
טכנאי/ת שרטט/ת מיזוג אויר
לאגודות תכנון ושרטוט
לפנות בכתב ת.ד. 612 באר שבע 84105
או בטלפון (057) 74122/3/4

למשרד
רואי חשבון
כתבנית/פקידה מעולה
רצוי עם שליטה במעבד תמלילים

לכל-בו שלום בע"מ דרוש
מחסנאי רהיטים
עד גיל 45.
[illegible]
— סודיות מובטחת —

לרשתות מפעל לאריזה בבני-ברק דרושה
עוזרת למנהלת חשבונות
סוג 2
לחצי משרה
להתקשר לטלפון 03-765151

למשרד עורכי דין
* כתבנית עברית/אנגלית
שעות עבודה 8.30—14.00

לחברה תעשייתית
דרוש
רואה חשבון
או
מנהל חשבונות מדופלם
* בעל נסיון של 10 שנים

למפעל [illegible]
עובד/ת [illegible]

דרוש/ה
רוקח/ת
לבית מרקחת גדול
במרכז ירושלים

לחברה ארצית
דרושה
מזכירה מנוסה
בעלת נסיון מוכח בעבודת מזכירות,
הדפסה בעברית ובאנגלית
רצוי ידע בהפעלת טלקס
למשרה מלאה לשבוע עבודה בן 5 ימים.
עדיפות לתושבות ראשל"צ והסביבה
לקביעת ראיון לפנות לטל 03-950268
— סודיות מובטחת —

למשרד רואי חשבון
בגוש דן
דרוש
בוחן ראשי
נסיון בביקורת
5 שנים
טלפון 03-298866

למוסד ציבורי דינמי ומתפתח
בירושלים דרושים/ות.
1. אדריכל/ית
תואר התפקיד: עוזר בכיר לאדריכל הראשי.
תאור התפקיד: בכפוף להנחיות התכנון, הפעלת צוותי תכנון והשתתפות בתהליך התכנון ופיקוח עליו.
הכישורים: * בעל/ת 5 שנות נסיון בתכנון ובפיקוח על צורת התכנון.
* מוכן/ה להשקיע מעבר לשעות העבודה הרגילות.
# 2. מנהל/ת ארכיון
תאור התפקיד: כושר לארגן מחדש ארכיון ולהפעילו בצורה שוטפת.
הכישורים:
* נסיון של 5 שנים בניהול ארכיב.
* השכלה תיכונית משלמת.
* בוגר קורס למנהלי ארכיב. (רצויה השכלה אקדמאית בתחום ספרנות ארכיונות).
* שליטה בשפה העברית וידיעה טובה באנגלית.
שכר יקבע בהתאם לכישורי המועמד/ת
מועמדים/ות מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ותיאור מקצועי אל: יחידת המנגנון, ת.ד. 1322 ירושלים, 91013.

EFRAT
לאפרת, חברה אמריקאית-ישראלית, העוסקת במו"פ של מערכות תקשורת מתקדמות, עיבוד ספרתי של אותות וארכיטקטורה של מחשבים,
דרושים:
למחלקת פיתוח
הנדסאי אלקטרוניקה
• נסיון של 3 שנים בפיתוח מערכות מיקרופרוססורים
• ידע בטלפוניה - יתרון
למשרה זו בלבד, ניתן לפנות טלפונית, בשעות הערב, אל שלמה בקר
טל: 052-244740.
למחלקת ייצור
הנדסאי מכונות
• נסיון של 3 שנים לפחות בפיתוח וזיווד למערכות אלקטרוניות
• ידע בפלסטיקה - יתרון
מועמדים מתאימים למשרות הנ"ל מתבקשים לפנות בצירוף קורות חיים לאפרת טכנולוגיה עתידית בע"מ, ת.ד. 9050 ת"א, 61090.
- סודיות מובטחת -

למשרד שמאים לוי יצחק
סוקרים — מעריכים
בכל חלקי הארץ
נסיון וידע בהכשרים — יתרון
רכב הכרחי
03-258632

להברה תעשייתית
באזור חולון
* מנהל/ת אדמיניסטרטיבי
בעל כושר ארגון וניהול
עד גיל 30.
* קצין בטיחות רכב
בעל תעודת הסמכה
* מנהל קו ייצור
עדיפות לבעל רקע טכני
* מחסנאי טכני
נא לפנות לת.ד. 24132 מיקוד 61241
— סודיות מובטחת —

אי.די.אל בע"מ I.D.L.
תעשיה עתירת מדע בירושלים
בתחום דיאגנוסטיקה רפואית
למחלקת מחקר ופיתוח
דרוש
ביוכימאי בכיר
לניהול פרויקט בתחום חלבונים.
* תואר Ph.D. בביוכימיה.
* נסיון מוכח בשיטות הפרדה, ניקוי וזיהוי חלבונים בעלי פעילות ביולוגית.
* כושר ניהול והדרכת צוות חוקרים.
* נסיון קודם בתעשיה ביוטכנולוגית רצוי.
* ידיעת השפה האנגלית הכרחי.
משרה מספר 470
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים בציון מספר משרה, למנהל כוח אדם,
ת.ד. 5577 ירושלים 91054.

מבוקשת
מלכת הפקידות
המלכה צריכה לדעת: להדפיס במכונת כתיבה, אנגלית טובה ועבודות פקידות אחרות. שעות העבודה 15.30-7.30 אך המלכה צריכה להיות מוכנה לעבוד יותר כשצריך ובכלל, להתגייס לחבי השיווק לתרופות, שבה תעבוד, כאל הממלכה שלה.
על המתאימות להתקשר לטל. 7514628

להברת בנין ופתוח דרושים
מנהלי עבודה
דינמיים ובעלי כושר ארגון
למתאימים תנאים מצויינים
עדיפות לתושבי המרכז
טלפון 08-413461
לא בשבת.

„פרי תנובה"
דרוש
מכונאי תעשיה
• רצוי בוגר בי"ס מקצועי • גיל 35 ומעלה
נסיון תעשייתי, או יוצא יחידה טכנית בצה"ל.
לפנות בכתב-יד לת.ד. 161 רחובות 76101.

בוא לעסוק במקצוע חדש

קבוצת
השמירה
סניף תל־אביב סניף אשדוד סניף רחובות

דרושים
מאבטחים

יוצאי יחידות קרביות, 750 ש"ח נטו + הסעות. מתאים גם לסטודנטים במשרה חלקית.

הכישורים הדרושים:
✱ עד גיל 35 ✱ שרות צבאי מלא ✱ פרופיל 65 ומעלה ✱ רשיון נהיגה — יתרון.

העבודה במשמרות יום ולילה.

יעדית קבלה תתקיימנה:
לתושבי תל־אביב וגוש דן
במשך כל השבוע, בין השעות 11.00—14.00, במשרדי הסניף — רח' שפ"ר 16, תל אביב (ליד שוק הכרמל).

לתושבי אשדוד, קרית מלאכי, אשקלון, קרית גת והסביבה
ביום ראשון, 10.8.86, בשעה 16.00, במשרדי הסניף "מגדל המים הישן, אזור א', אשדוד.

לתושבי רחובות, ראשל"צ, נס ציונה והסביבה
ביום רביעי, 13.8.86, בשעה 16.00, במשרדי הסניף — רח' בנימין 14, רחובות.

נא להביא תעודת זהות, תעודת מילואים וי"ב תמונות

כצט תעשיות כימיות בע"מ
למפעל לייצור תרופות
דרושים

טכנאי ייצור
בעל רקע טכני בהפעלת מכונות מתוחכמות, רצוי בתחום הכימיה או המזון.

טכנאי אחזקה
בעל רקע טכני בתחום האלקטרוניקה ומכניקה עדינה.
יתקבלו מועמדים שמקום מגוריהם באזורים: רחובות, אשדוד, אשקלון, קרית גת וסביבתם.

נא לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 10, ת"א 61000.
— סודיות מובטחת —

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה המשרדית
בן־יהודה 12, א'־ה', 08:00—14:00
טל: 03-298877
לעבודות מעניינות ומשתלמות

* **מעבדות תמלילים עברית־אנגלית**
מנוסות על וואנג (WANG) רצוי למשרה מלאה.
* **מזכירות וכתבניות עברית־אנגלית**
למשרה מלאה.
* **כתבניות אנגלית**
אפשרות לחצי משרה.
לפנות: לאורית

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

RPG2 PROGRAMMERS
FOR SOUTH AFRICA FOR ONE YEAR.

COMPU-CLEARING A LARGE COMPUTER SERVICE BUREAU UTILISING 13 IBM SYSTEM 36'S AND WITH MORE THAN 200 VDU'S AND PRINTERS CONNECTED TO THEM, REQUIRES TWO TOP IBM SYSTEM 36 PROGRAMMERS. EXTENSIVE EXPERIENCE IN RPG2, SDA AND ALL ASPECTS OF SSP IS ESSENTIAL.
THE JOB IS FOR A PERIOD OF ONE YEAR, TO RETURN TO ISRAEL ONCE THE PROJECT IS COMPLETED.
THE SUCCESSFUL APPLICANT (AND HIS WIFE) WILL, IN ADDITION TO AN EXECELLENT SALARY, BE GIVEN A BUSINESS CLASS TICKET TO FLY TO SOUTH AFRICA AND BACK TO ISRAEL AFTER A COMPLETION OF ONE YEAR:
DURING HIS STAY IN SOUTH AFRICA HE WILL BE PROVIDED WITH A FULLY FURNISHED APARTMENT AND A MOTOR CAR.
THE OFFICE ENVIRONMENT, WHICH IS IN JOHANNESBURG, IS EXTREMELY CONGENIAL AND WORK WOULD BE TOGETHER WITH OTHER HIGHLY EXPERIENCED SYSTEM 36 PROGRAMMERS.
FOR FURTHER PARTICULARS, PLEASE CONTACT MR. AMOS EICHNER AT TELEPHONE NO. 225605 IN TEL-AVIV FROM 17.00-20.00.
PLEASE FORWARD YOUR C.V'S TO MR. AMOS EICHNER, NO 7 REVIVIM STREET, GIVATAIM.
DIRECTORS OF COMPU-CLEARING WILL BE IN TELL-AVIV TO CONDUCT INTERVIEWS WITH THE VIEW IF IMMEDIATE APPOINTMENT.

מעדנה
מוצרי מאפה קפואים וסלטים
למפעלנו בגן יבנה
דרוש
אחראי קניות ומשק

תאור התפקיד:
* אחראי על קניות חומרי גלם.
* אחראי על מחסנים, תחבורה, לוגיסטיקה ומשק.

כישורים נדרשים:
* נסיון מוכח של מספר שנים בתפקידים דומים בענף המזון(בלבד).
* אחראי ומסור, בעל כושר ניהול מו"מ, ארגון וקבלת החלטות
* בעל יכולת ניהול צוות עובדים תוך קיום יחסי עבודה תקינים
* השכלה מקצועית מתאימה.

נא לפנות טלפונית 055-74601 לירדנה ימים א'-ה' שעות 08.00 – 12.00
סודיות תשמר בקפדנות

לכפר מונש
דרוש
מרכז פרדס
בעל נסיון במשרה מלאה
טלפון ביום 053-88089,
בערב 053-88287

הלוח הכללי — [illegible]

לחברת שיווק בחיפה
בענפי התמרוקים וחומרי ניקוי
דרוש
סוכן מכירות
לעבודה באזור חיפה והצפון

כישורים:
נמרץ, נכון לעבודה קשה, ללא מגבלות זמן, בעל יוזמה, נסיון קודם מוכח, רשיון נהיגה, המלצות וערבויות.

לפנות בכתב יד קורות חיים לת.ד. 1316 חיפה
— סודיות מובטחת —

בן־יקר גת
חברה להנדסה ולבנין בע"מ

דרושים
* **מנהלי עבודה בכירים** - מאזור המרכז והדרום.
* **מהנדסי ביצוע בכירים** - מאזור המרכז והדרום.
* **קלדן/ית** בעל/ת נסיון לי.ב.מ. 34, רצוי נסיון בהנהלת חשבונות - לאזור תל־אביב.

לקביעת ראיונות נא לפנות לטלפונים:
03-332901, 331307, 03-332614

חבר
המרכז הגדול לכח אדם מקצועי

למחלקה הטכנית דרושים:
מהנדס כימיה
לניהול מחלקת ציפויים (איזור השרון)
* עבודה זמנית/ קבועה
* תנאים טובים

תל־אביב, בן יהודה 100 טל. 03-221214
חיפה, שמריהו לוין 5 טל. 04-663966
ירושלים, ינאי 6 טל. 02-225154

דלתא DELTA
טקסטיל, שיווק בע"מ

דרוש/ה
מקדם/מקדמת מכירות
לעבודה ברשתות מזון במרכז הארץ
המישרה חלקית.

כישורים נדרשים: נסיון עם לקוחות בעל/ת רכב
נא לפנות לנחמה טל' (03)9231552
בין השעות 09.00—15.00

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה הטכנית
רח' בן־יהודה 12, א'־ה', 08:00—14:00
טל: 03-298877, 284128

ד ר ו ש י ם

* **שרטטת מכונות (תעופתית)**
בעלת נסיון של שנתיים לפחות, יוצאת ח"א, לעבודה באיזור השרון.
* **שרטטי מכונות/חשמל**
בעלי נסיון של שנה לפחות על קרו"מ. לעבודה באיזור חולון.
* **מבלטנים**
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
* **צבע תעשייתי**
בעל נסיון במפעל תעשייתי לעבודה באיזור השרון.
* **משחיז כלים — לעיבוד שבבי**
בעל נסיון, לאיזור השרון.
* **אחראי מעקב רכש וקידום אספקה**
ידע בהפעלת מחשב, שליטה באנגלית הכרחית. לעבודה באיזור הרצליה.
* **שרטטות אדריכלות**
בעלות נסיון של שנתיים לפחות. לעבודה באיזור ת"א.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

דלתא DELTA
טקסטיל, שיווק בע"מ
דרושה
קלדנית
למסוף אי. בי. אם
בעלת נסיון של שנתיים
✱ המישרה מלאה
✱ מקום העבודה בקרית אריה פ"ת
נא להתקשר לנחמה טל' (03)9231552
בין השעות 09.00—15.00

ג'רפיקאי
ניסיון רב במודעות
202362

הבוחב
THIS WEEK IN ISRAEL
THE LEADING TOURIST MAGAZINE
SEEKS:
FAST ACCURATE TYPESETTER
WITH PERFECT ENGLISH AND A WORKING KNOWLEDGE OF HEBREW
FULL-TIME POSITION
5-DAY WEEK
CALL DAVID OR IRIT FROM SUNDAY AT 03-7532231/2

לנציגות מקומית של חברות בינלאומיות לתרופות
דרושים/ות
נציגים/ות רפואיים/ות
לצפון ומרכז הארץ

כישורים:
✱ ענין ונסיון בשיווק ובמכירות
✱ יחסי אנוש טובים
✱ השכלה / רקע פרא — רפואיים
✱ רשיון נהיגה
✱ נסיון קודם במכירות רפואיות — יתרון.
לפנות בכתב יד ל: ת.ד. 11 ת"א [illegible]
לוכסמבורג כימיקלים בע"מ

לוכסמבורג כימיקלים

לחברת לין תשלובת סוכנויות בע"מ
דרושים
סוכנים עצמאיים
מכל הארץ
רכב לעבודה מגוונת בענף שווק מוצרים ביתיים ולענף בידור וארועים
לפרטים טלפון 724308 מיום א'

לבית דפוס
דרושים
דפס מולטיליט
מעולה
גרפיקאי/ת
עצמאי
נסיון במונטז' — עדיף
טלפון: 03-330602

Needed in Tel Aviv for an Electronics Co.
EXECUTIVE SECRETARY/ SALES ASSISTANT
Able to work overtime and underpressure.
Perfect command of English (including typing) and working knowledge of Hebrew.
Full time position. 5 day week.
Call from Sunday. 7514129-0.

תיאטרון מחול ענבל
דרוש
מנהל - כללי
מועמדים מתאימים מתבקשים לבוא ולקבל פרטים בכתב על התפקיד ודרישותיו, תנאי השכר וכן שאלון פרסונאלי, "ענבל", רח' יחיאלי 6 (נווה־צדק), ת"א־יפו, בימי א'—ה' בשעות 09.00—13.00.
המועד האחרון להגשת מועמדות 13.00 בשעה 25.8.86

דור־כימיקלים בע"מ
מקבוצת דור־כרמל

דרושה
מזכירת מנהל מפעל

* עצמאית, חרוצה ודינמית
* נסיון בניהול משרד - הכרחי
* ידיעת השפה העברית והאנגלית - כולל הדפסה
* יחסי אנוש נאותים
* יכולת יצירת קשרים ברמה גבוהה
* נסיון בתפקיד דומה - הכרחי

- העבודה היא למשרה מלאה -
- שבוע עבודה בן 5 ימים -

על המועמדות המתאימות לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הרשומה מטה
- סודיות מובטחת -

ת.ד. 10036 חיפה, מיקוד 26110

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD.
אלחוט

לחברתנו העוסקת בפיתוח מערכות אוויוניקה מתקדמות, ומערכות מתוחכמות למסובבי אנטנות ומשווקת את מוצריה בארץ ובחו"ל

מהנדס אלקטרוניקה/תכנה — עדיפות בנושאים הבאים:
• PLM-15, RM-51, RMX-68 • INTEL של 310 SYSTEM
מהנדס ציוד/מכונות — לעבודה בפיתוח צבאי מוסס
הנדסאי מכונות — לפיתוח מסובבי אנטנות
הנדסאי אלקטרוניקה — עם נסיון במערכות קשר ויויאו (רצוי בוגר ח"א)
טכנאי אלקטרוניקה — לתיקון ואחזקה דרג ד' יוצא ח"א

על המועמדים לפנות בכתב לת.ד. 248 נתניה (עבור כ"א) בצרוף קורות חיים ונסיון קודם.

משאויר טעינה אוירית בע"מ
דרושים
מפ"טים
(מחסנאים יוצאי חיל האוויר)
לעבודה באזור לוד.
תנאים טובים
להתקשר לטלפון: 03-9711696

למושב חצבה דרושים
1) **מטפלות רוקות** לגיל הרך.
2) **גננת רווקה** לגנון של בני 2-3.
3) **מדריך/ה חברתי**
לפנות לטלפונים: 057-81475, 057-81511 057-81513

לידקום בע"מ
חברה עתירת ידע בקריה־ורכמן נס־ציונה
דרושה/ה
מנהל/ת חשבונות
* סוג 3"ג
נסיון בעבודה עם I.B.M-P.C
5 ימי עבודה בשבוע. כפיפות לחשב
פניות בכתב בלבד לת.ד. 1180 רחובות

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-646333-4 אריה טל
04-662571-2

בחולון דרושים
אורגים
עבודה במשמרות שכר גבוה
לגול עם סירות
טל': 03-459626 כולל שישי שבת

למפעל תעשייתי גדול בגוש־דן
דרושים

1. ראש צוות אחזקה
* כפוף למנהל אחזקה.
* בוגר בי"ס מקצועי.
* כושר ניהול של צוות עובדים מקצועי קטן.
* נכונות לעבודה מאומצת, כולל בשעות בלתי מקובלות.

2. חשמלאי תעשיה
* רשיון חשמלאי מוסמך/ראשי.
* ידע ונסיון בפיקוד ובקרה.
נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה, מעל גיל 35, מגורים באיזור גוש־דן. המתאימים יפנו לת.ד. 1334 ת"א, עבור ה/58676, בצירוף טלפון להתקשרות
רק פונים מתאימים ייענו.

דרושים
לבית ספר לחינוך ולהכשרה מקצועית דרושים מורים מדריכים – מקצועיים לשנת הלמודים תשמ"ז

1. **רמלה דתי:** לנגרות משרה מלאה לפנות למנהל ט"ל במרכז 08-227962.
2. **לוד:** לחשמל כללי משרה מלאה.
לנגרות 2 מורים במשרה מלאה.
לספרות חצי משרה.
לפנות טל' במרכז: 08-2274788 בשעות הערב: 03-9226098
3. **ת"א:** לחשמל כללי 2 מורים כ"א במשרה מלאה ט"ל במרכז 03-394660.
ובשעות הערב 03-807386.
4. **בהרצליה:** לחשמל כללי במשרה מלאה. למכשירנות חצי משרה.
נא לפנות למרכז 052-555625 בשעות הערב 052-457777

מועמדים בעלי רשיונות הוראה שימצאו מתאימים יועסקו ע"י משרד החנוך והתרבות.

טנסור
טנסור הינה החברה המובילה בתחום הטכנולוגי של POWER ELECTRONICS עם התמחות מיוחדת בנושא מערכות אל־פסק להגנת מחשבים.
החברה מונה כ־50 עובדים, מחציתם מהנדסים, הנדסאים וטכנאים.
לרגל הרחבת פעילותה של החברה, אנו מחפשים:
1. פקידה נעימת הליכות, דינמית וחרוצה תשולטת בעברית ובאנגלית כולל הדפסה (רצוי עיבוד תמלילים) לעבודה בצוות, 5 ימים בשבוע.
קורות חיים נא לשלוח לת.ד. 33-334, תל־אביב 61392 עבור: כ"א.
2. שליח — צעיר רציני, דייקן ונהג זהיר עם וספה ורשיון נהיגה לרכב סוג ב'. נא לפנות לטל': 052-556110, לרוני ת.

03-622232

מאחורי המס' הזה
טל. 03-622232
ממתינה לך עבודה מרתקת
מענינת עם אתגר וסיפוק בענף הפרסום.
לבעלות נסיון במדיה, בהנה"ח ומחשב.
לעבודה עם קהל ולקוחות
התקשרי לדגנית

למשרד רואה חשבון דרושים:
* **כלכלנית** — רקע חשבונאות (במשרה מלאה)
* **מנהלת חשבונות** — עצמאית (רצוי נסיון קודם במשרד רוה"ח)
* **בורן** — ידע רב במיסים
לפנות בכתב יד לת.ד. 20344 תל־אביב

למתנ"ס מוצרת – בחיה
דרושים /ות
מדריכי ספורט לקבוצות הבאים
[illegible]
טלפון 08-453063 לשוקי
תנאים טובים ומתאימים.

להברה לשיווק מזון קפוא
דרוש
איש מכירות
רציני
ובעל ניסיון רצוי עם רשיון ג'
03-384080 03-384183

למרפאות שיניים גדולה דרושים
* **רופאי שיניים** (בוגרי הארץ או אחרים)
* **אורתודנטים**
להתקשר ביום: 051-882306
02-963161
בערב: 051-884990

טכנאי אחזקה
בוגר בי"ס מקצועי במחלקה חשמלאי ומלפיון מוסמך בעלי ידע בפנאומטיקה ההידראוליקה מעוניין במשרה חלקית בשעות הערב בימי שישי ושבת
03-342041

למושב תל־עדשים
דרושים
1. **מרכז משק**
2. **איש דת**
לפנות 065-22693 065-91866

דחפון 03-611001

24 שעות
שרות מודעות טלפוני של **דחף**
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

מחפש עובד? בלוח הכללי	1,648,446 אנשים קוראים את המודעה	מצאת!!	הלוח הכללי של "ידיעות אחרונות"

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו, מפעל סריגה מצליח במרכז הארץ, דרושים:

מייסטר סריגה שתי

בעל נסיון רב ויכולת עבודה עצמאית (מישרה 406).

גזרן

מנוסה, בעל יכולת עבודה עצמאית וידע בניהול מתפרה (מישרה 408).

שתאי/ת

בעל/ת נסיון, דייקן/ית ואחראי/ת (מישרה 403).

תנאים ושכר הולמים למתאימים. להתקשר בטל. 03/292949.

לבית ממכר לבשר

דרושים/ות

דיילים/ות תצוגה עם פלפל

חכט בית ממכר לבשר ועוד דברים טובים, בכפר שמריהו, מחפש:

דיילים/ות תצוגה מנוסים/ות, לעבודה במשרה מלאה. שעות עבודה – רצוף.

אם את/ה:

• בוגר/ת צבא • בעל/ת הופעה נאה

התקשר/י אל אילן ב-חכט.

למתאימים/ות תנאי עבודה ושכר גבוהים במיוחד.

מרכז מסחרי כפר שמריהו טל: 052-78631.

אהליאב בע"מ

מדחסי אויר • איזור התעשיה הרצליה.

דרושים

אנשי מכירות

– בעלי רקע טכני, ידע בפניאומטיקה, יתרון.

לפנות טלפונית מיום א' לשרה 052-556222

לאיקונוקו אינטרנשיונל בע"מ

יבואני שעוני SUNLORD - יפן CANDINO - שוויץ

דרוש

סוכן/ת מכירות

לעבודה באזור הצפון

• כשרון טבעי למכירות
• בעל/ת רכב - חובה
• תושב/ת צפון/מרכז הארץ
• נסיון קודם אינו הכרחי
• תנאי שכר מעולים

מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לטל': 03-263424.

פילת pilat

לאגף מחקר ופיתוח של מפעל כימי גדול בדרום הארץ אנו מחפשים

חוקרים בכירים ומנהלי פרוייקטים בעלי PH.D בכימיה

בתחומים הבאים

★ כימיה אי-אורגנית
★ כימיה אנליטית
★ כימיה אורגנית-סינטטית

האגף הוא מהגדולים והמתקדמים ביותר בתעשיה הכימית בארץ, מונה עשרות רבות של אנשי מקצוע מעולים (רבים מהם בעלי PH.D) ומצוייד במעבדות ומתקנים משוכללים. באגף מפתחים מגוון עשיר של מוצרים אורגניים ואי-אורגניים, תוך קשר הדוק עם הדרישות של השווקים הבינלאומיים.

למועמדים מתאימים יוצעו תפקידים ותנאי העסקה ההולמים את התמחותם המקצועית, יכולתם הניהולית ונסיונם.

נא לפנות בכתב, בפירוט מקסימלי של רקע אקדמי, נסיון מקצועי וקורות חיים לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל-אביב 67138.

נא לציין על המעטפה מס. משרה 1660.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד

סודיות תישמר בקפידה

לסוכנות ביטוח גדולה דרושים:

מועמדים להכשרה כסוכנים לביטוח

כישורים דרושים:

★ בוגרי בי"ס תיכוני לפחות
★ לאחר שרות צבאי

מועמדים אשר ימצאו מתאימים יעברו הכשרה בענפי הביטוח האלמנטרי וביטוח חיים.

בפניות בכתב יש לפנות לת.ד. 1232 ת"א 61013 עבור סוכנות ביטוח גדולה.

מקצועני - רכשו

בכל אזורי הארץ

אתגר מעניין בפרוייקט פרסום חדשני - לרוכשי מודעות מנוסים בלבד! הכנסה גבוהה, שכר בסיסי + עמלות מדורגות ובונוסים.

טל: 03-5463912

קלדניות מסוף

אנו זקוקים דחוף לקלדניות טובות לעבודה במשמרות בקר או אחה"צ, לתקופה ממושכת. תנאים מצויינים מובטחים! כולל הטבות סוציאליות כחוק. פני אלינו עוד היום. כדאי לך.

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

תל-אביב: אידלסון 13, טל. 03-298877
ירושלים: החבצלת 5, טל. 02-233436-9
חיפה: העצמאות 104, טל 04-530051
באר-שבע: רמב"ם 31, טל 057-79523
רחובות: הרצל 190, טל 08-461717

לחברה בינלאומית ליבוא מכוניות

דרושות

פקידה/מזכירה

★ הדפסה טובה ושוטפת בעברית ואנגלית
★ ידיעת השפה האנגלית
★ משרה מלאה ומעניינת

קלדנית

★ שעות עבודה גמישות
★ עדיפות לקלדניות עם נסיון המסוגלות לסייע גם בעבודות משרד

מועמדות מתאימות תפנינה לנתיה טל' 03-330971

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים

עבור לקוחינו

חברה העוסקת בשיווק בינלאומי בענף הטקסטיל

דרוש

מנהל מסחרי

GERENTE PARA UNA EMPRESA DE COMERCIO INTERNACIONAL

על המועמד להיות בעל:

★ נסיון מוכח של 5 שנים בסחר בינלאומי
★ כושר ניהול מו"מ ברמה מסחרית גבוהה
★ ידע ונסיון במכירות
★ כושר ניהול, ארגון ועצמאות תיפקודית
★ שליטה טובה מאוד בספרדית ובאנגלית
★ שליטה בביצוע פעולות שוטפות של יבוא–יצוא

גיל 35–50, מקום מגורים באזור ת"א

התפקיד כרוך בנסיעות לחו"ל

מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בעברית ובספרדית, תוך פירוט נרחב של קורות חיים ת"ד 13012, מיקוד 91130 ירושלים

המודעה מופנית לגברים ולנשים כאחד

אלסינט

למפעל בחיפה דרוש/ה

מהנדס/ת תוכנה בכיר/ה

נוס' משרה 151004

לאפיון, תכנון ופיתוח של חבילות תוכנה למערכת אולטרה סאונד

אחריות מקצועית והנחיה של צוות תכנתים.

כישורים B.SC במדעי המחשב 4-5 שנות נסיון בזמן אמת, מיק"ו מחשבים אינטל

אנא פנה(י) לרזי עבר (אולטרא סאונד) ת.ד. 550 חיפה או טלפונית 04-540514

elscint אלקטרוניקה בשרות הרפואה ת.ד. 550 חיפה 31004

למלון שרתון פלזה ירושלים

דרוש/ה

למסעדה חלבית

מנהל/ת

★ עם ניסיון

לפרטים: מח' כוח אדם 02-228133

לסניפים בירושלים וברחובות של חברת נסיעות ותיירות גדולה

דרושים

מומחים לנסיעות לתפקידים בכירים

● בעלי תעודת "מומחה" ★ נסיון
● ידיעת שפות ★ כושר ניהול צוות עובדים ומו"מ עם לקוחות.

מועמדים מתאימים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 2136 תל-אביב 61020 עבור "מומחים"

כל בוקר עם עיתון

דבר

הוא בוקר טוב.

דחף 21

לתאום ראיון נא לפנות לטל. 03-622547 - ריקי.

תקציבאי

עם נסיון בטיפול בלקוחות בינוניים וגדולים

עוזר תקציבאי

עם נסיון והרבה מוטיבציה

למפעל מתכת מתקדם בצפון הארץ

דרוש

מהנדס עיבוד שבבי

שיעמוד בראש צוות מהנדסים

המועמד המתאים יהיה בעל ידע ונסיון מוכח בשטחים הבאים:

* בחירת טכנולוגית ותיכנון כלי דפינה
* תכנות וייצור ב-N.C
* ניהול משא ומתן
* שליטה בספרות מקצועית בשפה האנגלית

תנאים טובים מובטחים למועמד המתאים

נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4496 חיפה 31044 בציון המספר 900 ע"ג המעטפה.

ארזים פרויקטים מתקני חשמל (1985) בע"מ

דרושים:

א. **מנהל עבודה** בעל רשיון ונסיון בתעשיה מאזור חולון בת"ים.

ב. **חשמלאים** בעלי נסיון.

לפנות לטלפון 03-376780 לדוד

פרוייקט שיקום שכונות מבשרת ציון

החברה לשיקום שכונות בירושלים מיסודה של הסוכנות היהודית

דרושים

סטודנטים

לביצוע סקר תושבים במבשרת ציון בחודשים אוגוסט ספטמבר 86

בירור פרטים וקביעת ראיון אישי בטלפון – 02-221850 (נא לטלפן עד יום רביעי 13/8/86)

ש.ה.ם. ישראלי

דרושים

מפ"טים

(מחסנאים טכניים באזור אשדוד)

להתקשר 055-234036 לפנות לקוריין עד 11.00

לכתר פלסטיק כרמיאל

דרוש

מתכנת ומפעיל בעל נסיון של שנה אחת לפחות

ב: IBM – P.C, 36 – IBM, R.P.G

מגורים בכרמיאל יתרון

נא לפנות בכתב לת.ד. 550 כרמיאל 20101

מודעה זו מתייחסת לנשים ולגברים כאחד

למפעלנו בראשל"צ דרושים:

★ **טכנאי ייצור או מכונות**

בעל נסיון של 3 שנים בביקורות איכות וברכש

★ **מסגר מנוסה**

בוגר בית"ס מקצועי, בעל יכולת עבודה עצמאית

נא לטלפן 03-9613322/3 לנחום

בית חולים "נאות מרגלית" לחולי נפש ראשל"צ

דרושים:

אחים/ות

מוסמכים/ות

מעשיים/ות

עם נסיון בפסיכיאטריה לתפקידים בכירים

טל: 942863

סודיות מובטחת

למרכז לרפואת שיניים גדול במרכז הארץ

דרוש/ה

רופא/ת שיניים – מנהל/ת רפואי/ת

א. ניהול צוות של כ-12 רופאי שיניים

ב. נסיון מוכח בשיקום פה, רצוי מומחה.

ג. העבודה מחייבת משרה מלאה.

תנאים ושכר מצויינים.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 151271 ירושלים ולציין על המעטפה "מנהל רפואי"

– סודיות מובטחת –

לחברת "הגרעין" בע"ב

דרוש –

למחלקת גינון והשקיה

מוכר

בעל רקע חקלאי

באור-יהודה לפנות למשה 03-296631

הלוח הכלדי

למושב באזור עפולה

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות ראשי

הכרחי נסיון קודם במערכת ממוחשבת בתחום המושבים

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות 03-660138

דחפון

שרות מודעות טלפוני של דחף

לבעלי כרטיס אשראי

03-611001

אנוש – מערכות פרויקטים וניהול

דרושים:

1. מהנדס מכונות/תעשייה וניהול
2. הנדסאי מכונות/תעשייה וניהול

להקמת מערכי תיפעול ואחזקה לבניני משרדים ומרכזים מסחריים גדולים. נסיון במיזוג אויר יתרון.

ת.ד. 45289 תל-אביב עבור תו"א

לרב בריח המצאות בתנופת פיתוח

דרושים

רכזי מכירות אזוריים ומקצועיים

למשרה מלאה

אשר יוכשרו לתפקידים ויעסקו בקידום מכירות באיזור מוגדר באמצעות חנויות, מתקינים, מפעלים, מוסדות ומכירות אישיות

למתאימים מובטח: ★ הכנסה גבוהה ותמורת מלאת למאמץ ★ בטחון, יציבות ואפשרויות קידום ★ אוירת צעירה ונעימה ★ ענין בעבודה

הכישורים הנדרשים: ★ כושר-שיכנוע ★ מרץ ★ חריצות ★ רצוי נסיון קודם במכירות ★ שאפתנות ★ פתיחות לשינוי ונכונות לחשבה מקצועית ★ ניידות - רכב פרטי.

המעוניינים מ: עכו, הגליל המערבי, תל-אביב והסביבה, חולון והסביבה, יהוד והסביבה, רמלה, לוד והסביבה יפנו בכתב-יד בציון קורות חיים לת.ד. 465 יבנה 70653 לטל מוריס.

רב-בריח מקום גדול לעבוד בו.

למושב חצבה

דרושה

פקידה

לניהול משרד בית-אריזה למתאימה תנאים טובים ומגורים במקום.

נא לצלצל 057-81544 057-81511 057-81189

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מרכז ללמודים קדם אקדמיים

דרושים

למכינות הקדם אקדמיות של הטכניון

מורים לפיסיקה, בעלי נסיון בהבנה לבחינות הבגרות ב-4–5 יח"ל.

הלימודים במכינה מתקיימים בשעות 08:00–16:00, בהיקף של 12 שעות פרונטליות בשבוע.

למועמדים מתאימים תוצע התקשרות קבועה בתום שנת הלימודים.

המעוניינים העונים על הדרישות מתבקשים להתקשר טלפונית 04-292614 או 04-233628, לשם קביעת מועד לראיון.

לקבוצת מפעלי עלית

סניף השרון

דרושים:

1. **מקדם מכירות** עם נסיון מוכח בענף המזון בעל רכב.
2. **מוכרן לחבילות שי** לתקופה זמנית בעל רכב.

נא להתקשר טלפונית 052-554020 052-554465 לבקש את דוי זוימן

טוב לי עם עלית

נציג/ות מכירה ויח"צ

לפרויקט פירסומי ידוע ומצליח. בנתניה, חדרה, אשקלון, באר-שבע וירושלים.

* הופעה נאה * גיל 25–40.
* העבודה בשטח.
* שכר: עמלות גבוהות + הבטחת הכנסה.

לקביעת ראיון: טל' 03-235698

עירית בת-ים

מכרז פומבי מס' 3

בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) מכריזה בזה עירית בת-ים על משרות פנויות כמפורט:

אגרונום לריבוי צמחי נוי ובית הנדסאי – טכנאי גינון ונוף הנדסאי – טכנאי השקייה ראש צוות גננים לפארק עירוני גננים מוסמכים (בכל הדרגות) גננים

בקשות למשרות הנ"ל יש להגיש בכתב יד למחלקת המנגנון ת.ד. 10 בת-ים בצירוף קיצור תולדות חיים ומסמכים המעידים על הכישורים הנדרשים עד 8.8.86. לקבלת פרטים נוספים לפנות למחלקת המנגנון טל 867131.

אהוד קנמון, ראש העיריה

מחסני ערובה א"י בע"מ

סוכני מכס – רוטשילד 96 ת"א

טל: 03-614441

דרושים

· **אחראי תחנות** (רפרנט)
· **פקיד להכנת רשימונים**
· **מפעילת מסוף מכס**
· **כתבנית אנגלית**

למחלקת יצוא

צמיר שרותי כח אדם בע"מ

רח' בית הפועלים 6 – רחובות

דרושים/ות

1) **עובדות ייצור** רציניות למשמרת שניה ושלישית, 11 שעות לימוד.
2) **מפעילים.**
3) **מסגרים/רתכים.**

שכר גבוה, ארוחות והסעות.

טלפונים: 03-5464514, 08-454651

לחברת הסעות

דרושים

נהגים

בעלי נסיון של 3 שנים לפחות באיזור ת"א ירושלים.

לפרטים נא לפנות למא יהודה שחור. 03-884404

לקבלן שלד

דרוש

עגורנאי (צריח)

לעבודה בחולון

טל. 08-960390 03-955275

לקפה מסעדה ברחובות דרושים

מבהל מעולה

טבח מעולה

נא לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים רקע והמלצות לת.ד. 178 רחובות

דחף סניפים – לפרסם מודעה!

ת"א דחף מרכז – בית השואבה 8, טל' 622547

ת"א דחף דיזנגוף – רח' דיזנגוף 118 (מול כסית), פתוח 24 שעות, טל' 239952

ת"א דחף בן יהודה – רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי), טל' 656120

ת"א דחף אלנבי – רח' אלנבי 123 (ככר המושבות), טל' 614433

ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

חיפה דחף – רח' הרצל 11 (הדר), טל' 645333/4

ירושלים דחף – רח' יפו 43 (ככר ציון), טל' 226335

דחפון – שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001

ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

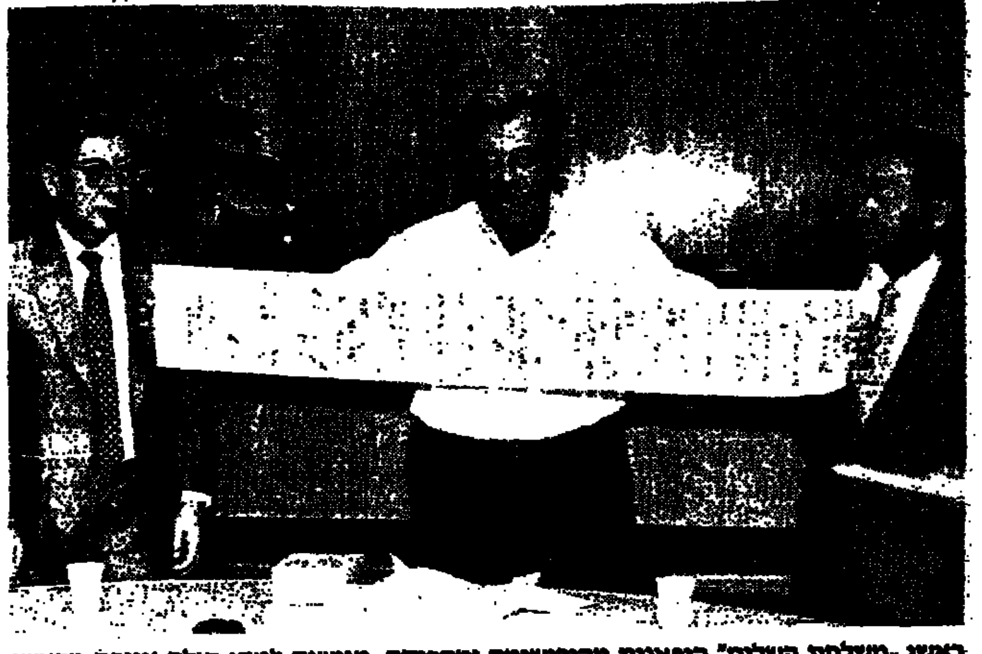

ראשי „משלחת השלום" היפאנית מהירושימה ומקרסה, מגישים לטדי קולק איגרת מראשי הערים הללו. אנשי המשלחת חברים בוועדה להקמת „מוזיאון אושוויץ" ביפאן (צילום: יצחק הררי)

פעילים חקלאים קובלים על סחבת מכוונת במשרד האוצר

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר"

פעילים בארגונים חקלאיים טוענים כי קיימת סחבת מכוונת במשרד האוצר במטרה למנוע ביצוע החלטות ממשלה בנושא הסיוע הכספי לישובים אלה המצויים במצוקה כלכלית.

הם טוענים, כי אחת ההוכחות הבולטות לכך היא, שהחלטת הממשלה לתת לחקלאים סיוע כספי בהיקף של 100 מיליון דולר, אשר התקבלה בנובמבר 1985, הושהתה במתכוון על ידי פקידי האוצר שהורידו כספים אלה בצורה חלקית במשך תקופה של יותר משישה חודשים ורק באמצע יולי 1986 סוכמו סופית על ידי האוצר התנאים למתן הכסף לחקלאים.

אותם פעילים מסבירים, כי במשך תקופה זו תפח חוב החקלאים בגלל הרבית הגבוהה ולמעשה הסיוע הכספי, שעשוי היה לעזור לחקלאים בנובמבר 1985, נשחק כמעט לחלוטין ביולי 1986, והבעיות הכספיות והכלכליות של החקלאים נותרו כפי שהיו.

דוגמה נוספת ובולטת לאי קיום החלטות שהתקבלו בדרג ראש הממשלה ושרי האוצר והחקלאות היא ההחלטה בדבר מתן מקדמה לתביעות הסיוע של המגזר המשפחתי המושבי על כל תנועותיו בהיקף של 25 מיליון דולר כמענק. החלטה זו התקבלה באמצע יולי השנה, אולם היא „תורגמה" על ידי פקידי האוצר להלוואה ולא כמענק. גם תרגום שרירותי זה טרם בוצע והכספים עדיין לא הועברו על ידי האוצר למושבים הנוגעים בדבר.

עוד דוגמה היא מתן הלוואה לישובי בקעת הירדן ורמת הגולן, שאמורה להיות הלוואה עומדת בסך 27 מיליון דולר. גם הלוואה זו הפכה על ידי אנשי האוצר להלוואה רגילה וגם זו ניתנת לישובים הנוגעים בדבר בשני שיעורים: 75 אחוז עכשיו ועוד 25 אחוז יתנו בנובמבר. גם במקרה זה נמשך תהליך שחיקת כספי הסיוע.

העדה התימנית כמהה לשורשים

מאת יעל מישביץ, סופרת „דבר"

קהל של מאות יוצאי תימן צפה בהתרגשות רבה בהקרנת בכורה של סרט תיעודי על תולדות העדה ומנהגיה שנערכה שלשום בבית התפוצות בתל-אביב. את הסרט הפיקה ד"ר יהודה ספקטור במגמה להנציח את המסורות המיוחדות ליוצאי תימן. חלק מהסרט צולם [illegible] בישראל. [illegible]

מנכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, שנכח בהקרנת הסרט, אמר: „יותר מכל מרגישים בני העדה שורשים. וחשבנו להיות מודרניים, אבל העולם המודרני אינו ממלא את החלל הנפשי של הצעירים, [illegible]

[illegible] בני העדה התימנית במציאת שורשים.

ארגוני המורים פותחים במגע על חידוש הסכמי השכר

מאת יעל מישביץ, סופרת „דבר" לענייני חינוך

יו"ר ארגון המורים העל-יסודיים, שושנה באייר, פנתה אתמול אל הממונה על השכר באוצר, הלל דהאר, ובקשה לפתוח בדיונים על חידוש הסכם השכר.

בהסכם השכר הכללי, העומד להיחתם עם ההסתדרות, יקבלו העובדים קידום דרגה אחת. מאחר שלמורים אין סולם דרגות, מבקשת באייר להמיר את הקידום בדרגה בתוספת שכר השווה לקידום בדרגה של המהנדסים אליהם צמודים המורים העל-יסודיים.

נציג הסתדרות המורים, פנחס חגין, נפגש אתמול עם נציג האוצר והציע הסדר שונה, כתחליף להיעדר סולם דרגות למורים. המורים יקודמו בוותק במקום קידומם בדרגה. ביום א' הקרוב תתכנס הנהלת הסתדרות המורים ותחליט אם לקבל הצעה זו או לדחותה.

נדחתה קובלנת שוטר דתי שסירב לעבוד בחגים

(ע). – לשוטר דתי אין זכויות יתר – קבע נציב הקבילות במשטרה, בתגובה על קבילנה שהגיש שוטר דתי בדרגת רס"ל, שסירב להתייצב למשמרת בחגים ונשפט פעמיים בגין אי התייצבותו.

הקובל איש משטרה ותיק, משרת כפקיד ביחידת משטרה. בקובלנתו טען כי בהיותו שומר מצוות הוא מסרב להיות משובץ בימי שבת וחג בפעילויות התחנה (סיורים ממונעים). הוא הביע את דעתו כי מן הראוי שפיקוד התחנה יתחשב בהיותו דתי ויימנע משבצו בהן. עוד ציין כי אין הצדקה להעסיקו בפעילות מבצעית מכיוון שהוא שייך למגזר המינהלי.

נציב הקבילות לא מצא את קבילתו מוצדקת, וכתב: „רצונו של כל שוטר לעשות את החג עם בני משפחתו, עובדת היותך שומר מסורת אינה מקנה לך זכות יתר על פניהם של שוטרים אחרים המבקשים אף הם לשהות בביתם בימי חג. עבודת המשטרה מבוצעת במשך 24 שעות ביממה, כולל שבתות וחגים. התפקיד שהוטל עליך, סיור ממונע בישובים, הוא במהותו תפקיד בטחוני הכרוך בפיקוח נפש ויש לבצעו כמקובל".

חריש הנחה המפכ"ל לא להגיש כתב אישום נגד „פוסטר מדיה"

(ע). – היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, הנחה את מפכ"ל המשטרה שלא להגיש כתב אישום נגד חברת "פוסטר מדיה" על פירסום כרזות פרסומת. ההנחיה באה בניגוד להוראתו של רב ניצב דוד קראוס להעמיד למשפט את החברה בנושא זה.

כתב עת"ם מזכיר כי בעקבות השחתת תחנות האוטובוס בירושלים הגישה עו"ד שולמית דותן תלונה למשטרה בשם חוגים חרדים נגד „פוסטר מדיה" על פרסום כרזה של חברת „סופר" בה מצולמת צעירה הנשענת על שלושה גברים. התלונה הוגשה בטענה כי יש בכרזה פגיעה ברגשות. התלונה נחקרה במשטרת ירושלים וזו המליצה לא להגיש כתב אישום, בעיקר משום שבית משפט השלום בבירה התייחס לכרזה במהלך משפטו של אחד החרדים שהואשם בהצתת תחנות וקבע כי הכרזה אינה פוגעת ברגשות. המחוז הדרומי אימץ עמדה זו אך המפכ"ל החליט בכל זאת להגיש נגד החברה כתב אישום, כתביעת מבחן לכל נושא הכרזות בתחנות האוטובוסים.

חריש לעומת זאת, הורה, כאמור, למפכ"ל שלא להגיש את כתב האישום נגד „פוסטר מדיה" ונימק את הנחייתו בכך שהכרזה האמורה אינה עילה מתאימה להגשת כתב אישום במשפט שהיה צריך להיות משפט מבחן. כתב עת"ם מוסיף כי הנחיית חריש היא ספציפית בעניין הכרזה האמורה ואינה באה למנוע הגשת כתב אישום במקרים של כרזות אחרות.

נעצר קבלן חיפאי ידוע החשוד בסחר סמים

מאת יוסי ליברוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

אחד מגדולי קבלני הבנין בקריות ובחיפה, המתגורר בקרית מוצקין, יובא היום לבית משפט השלום בחיפה בחשד סחר בסמים מסוכנים. לדברי המשטרה הוא הודה כי הבריח את הסמים מחו"ל. הקבלן נעצר שלשום במשטרת זבולון כשהגיע לתחנה כדי לנסות ולשחרר את ידידתו שנעצרה בערב הקודם כשבתיקה הסמים.

הפרשה נחשפה אור ליום ג', כאשר שני בלשים ממשטרת זבולון עצרו מונית לבדיקה שגרתית. בחיפוש שנערך אצל גבר וידידת הקבלן מנהריה, נתפסו הסמים. אצל חשוד שלישי נתפס רכוש החשוד כגנוב. כל השלושה יובאו היום לבית המשפט. המשטרה תבקש היום מבית המשפט לשחרר את הקבלן בערבות מפני שבחקירתו הודה בעבירות המיוחסות לו.

הצעה לשינויים באגודת הציירים והפסלים

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

הצעה להפוך את האגודה הארצית של הציירים והפסלים לעמותה אשר תיקרא „האיגוד הישראלי לאמנות חזותית מייסודה של אגודת הציירים והפסלים", העלו באחרונה ראשי האגודה בחיפה ובירושלים.

על פי ההצעה הכוללת 10 סעיפים שנועדו, כפי שנמסר, לצמצם את נקודות המחלוקת בין הסניפים, תתפקד העמותה כאיגוד מקצועי לכל דבר, יוקמו בה סקציות מקצועיות בתחום האמנות החזותית (בכפיפות להנחיות המועצה ומתוך המקצועות הקיימים בעמותה בלבד). כן מוצע להקים מוסד חדש בנושא נהלים ואתיקה מקצועית ולקיים בית דין משמעתי בהרכב של תשעה חברים ולכבד פורום חוקי של לפחות שלושה חברים בבית הדין.

בימים הקרובים ייערך דיון בהצעה בהשתתפות ראשי הסניפים (ירושלים, חיפה, תל אביב ובאר שבע) כדי לגבש את ההצעות לשינויים על בסיס 10 הסעיפים. ההצעה תובא לאישור המושב השני של הוועידה הארצית שייערך בימים הקרובים בתל-אביב.

התאוששות קלה בתנועת התיירות לישראל

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני תיירות

ביולי חלה התאוששות קלה בתנועת התיירות לישראל ומסתמנת בלימה של הירידה בתיירות שחלה במחצית הראשונה של 1986.

נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מראים, כי ביולי באו 123,200 תיירים לעומת 86,100 ביוני – גידול של 50 אחוז בקירוב. אולם בניכוי ההכמות העונתיות יש גידול בשיעור 15 אחוז בלבד בתנועת התיירות לארץ.

עציר מאושפז ברח מ„אברבנאל" עם אקדח

מאיר כליפה

משטרת מחוז תל-אביב מזהירה את הציבור מפני מאיר כליפה, בן 23, תושב בת-ים, שברח אמש מבית-חולים „אברבנאל" בו היה מאושפז לצורך הסתכלות, כשהוא מזויין באקדח. כליפה נעצר ב-22.7.86 כחשוד בביצוע שתי התפרצויות לדירות בבת-ים. מעצרו הוארך עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. גובהו כ-1.60, מבנה גוף צנום, לבוש מכנסי בית חולים בצבע כחול, חולצת טריקו עם פסים כחולים לרוחבה, נעלי ספורט.

שני בקבוקי תבערה נזרקו בעצרת אלפים בנצרת

מאת מחמוד חלילייה, סופר „דבר" בנצרת

אסון נמנע שלשום בנצרת כשאלמונים זרקו שני בקבוקי תבערה על קהל רב שהיה באותה עת בפתיחה החגיגית של מחנה העבודה ההתנדבותי הי"ז שמארגנת עיריית נצרת.

חמישה נפצעו מהתפוצצות בקבוק אחד. השני לא התפוצץ וצעיר תפס אותו וזרק מחוץ לגדר בית הספר התיכון, שם נערכה העצרת בהשתתפות אלפים מנצרת ומכל הארץ.

שני הבקבוקים נזרקו בעת שראש עיריית נצרת, ח"כ תופיק זיאד, נשא את הנאום המרכזי. האלפים שנכחו בעצרת הגיבו בזעם, אך לא התפזרו וח"כ זיאד המשיך בנאומו והטיל את האחריות למעשה על גורמים עוינים לעירייה שבראשות רק"ח.

הוגשה תלונה למשטרה והיא פתחה בחקירה. עד למסירת הידיעה לא נעצרו חשודים.

מחנה העבודה נפתח שלשום בערב בתהלוכה ססגונית של אלפי משתתפים, לרבות תנועות הנוער, ברחובה הראשי של העיר. במחנה משתתפים כ-80 מתנדבים ממערב-אירופה ומארה"ב. השנה הגיעו משלחות מבולגריה ומליבריה. כן משתתפים עשרות מתנדבים מהגדה ומהרצועה. ממטה המחנה נמסר שאמורים לבצע במשך שלושת ימי המחנה כ-35 פרוייקטים, לרבות סלילת 12 כבישים פנימיים והרכבת תאורה ברחוב הראשי של העיר וכן שיפוצים בבתי הספר, בבתי החולים ובמוסדות הציבור.

הסיעה הדתית בעיריית חיפה אינה מרפה מהופעת התיאטרון בשיקאגו

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

הוויכוח סביב הופעתו של התיאטרון העירוני של חיפה בשיקאגו לא נסתיים למרות ההסברים שנתנו מנהלי התיאטרון ושובם לארץ.

משה בליטנטל, יו"ר הסיעה הדתית המאוחדת במועצת עיריית חיפה, פנה בימים אלה פעם נוספת אל ראש העירייה, אריה גוראל, בשאילתא בעקבות הודעה של סגן דובר משרד החוץ לפיה הופיע התיאטרון העירוני בחיפה במסגרת הפסטיבל בשיקאגו בלילות שבת.

בליטנטל טוען כי בהופעות הללו יש משום הכפשת שמה של מדינת ישראל ופגיעה ברגשותיהם של יהודים חרדים ושואל את ראש העירייה מה בדעתו לעשות כדי למנוע הישנות מקרים כאלה בעתיד.

גוראל השיב לבליטנטל כי בהסתמך על דברים של מנכ"ל התיאטרון, נועם סמל, בנושא זה, נקבע לוח ההופעות של תיאטרון חיפה בפסטיבל שיקאגו בתיאום עם הקונסוליה הישראלית בשיקאגו. כלל ההופעות בלילות שבת, אם לא היה התיאטרון מופיע בלילות שבת, לא היה מוזמן לפסטיבל שיקאגו. על פי חוקי האיגוד המקצועי שם היה על התיאטרון להופיע בשמונה הצגות בשבוע, מתוכן שלוש בסופי שבוע, צויין בתשובה. כל תיאטרון ישראלי, לרבות התיאטרון הלאומי „הבימה", התיאטרון הקאמרי ותיאטרון חיפה, הופיעו בלילות שבת בפסטיבלים בחו"ל.

התיאטרון נענה לבקשת הקהילה היהודית בשיקאגו והזיז הופעותיו במוצאי שביעי של פסח. על פי הדיווחים שקיבלנו, אמר גוראל, הביא התיאטרון העירוני חיפה בהופעותיו בארה"ב, כבוד לישראל ולחיפה.

נעצר איש עסקים – חשוד בהברחות מט"ח לשווייץ

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

שופטת בית משפט השלום בתל-אביב, דבורה פלפל, האריכה אתמול בשבעה ימים את מעצרו של מנחם לאופר (58), שהוא בעל מניות בחברות ישראליות המייצגות חברות תעופה בחו"ל, בחשד שהבריח מאות אלפי דולרים לבנקים בשווייץ. לפני שנעצר נערכה פשיטה על חווילתו בסביון.

יוסף גולדשטיין, רכז המבצעים של מחלקת החקירות של מס הכנסה, אמר בבית המשפט כי החברות שבהן פעל לאופר עוסקות במתן שירותי קרקע, ביצוע תעופתי וייצוג חברות תעופה זרות בארץ. לחברות אלה דוכנים בנתב"ג שנים רבות. עד אמר כי על פי מידע שהגיע למחלקת החקירות פתח לאופר, לפני שנים רבות, חשבון על שמו בבנק „קרדיט סוויס" בציריך שבו נהג להפקיד מטבע זר. בחשבון הופקדו עשרות אלפי דולרים. בספטמבר שעבר נרשמה בחשבון זה יתרה של 750 אלף דולר, אך הוא לא הצהיר עליה בדיווחיו למס הכנסה. כספים אלה הושגו, אמר החוקר, בהסדר עם חברות התעופה לקשתויות ועל פי הסדר זה הן העבירו חלק מן העמלות, שהגיעו לו בעד שירותי הקרקע שנתן להן, לחשבונו ב„קרדיט סוויס". ההסדר נעשה, על פי החשד, כדי להעלים משלטונות מס הכנסה את הוחזו.

מחלקת החקירות ערכה חיפושים בחברה של לאופר בנתב"ג ובחווילתו שבסביון. במקביל נפתחה נגדו חקירה ביחידה הארצית לחקירות הונאה בראשותו של תנ"צ יורם גנתן. לאופר, שנחקר ביחידה, הודה כי בחשבונו ב„קרדיט סוויס" יש 60 אלף דולר, אך סכום זה אינו שייך לחברה שבה יש לו מניות אלא לו.

נציג היחידה לחקירות הונאה, מפקח דוד אוסמו, אמר בבית המשפט כי לאופר אכן הודה בחקירתו כי בחשבונו בשווייץ יש 60 אלף דולר השייכים לו אישית. יתרת הכסף שייכת לידיד שווייצי שעימו הוא נמצא בקשרי עבודה זמן רב.

פרקליטו של החשוד, עו"ד עדן פלס, אישר בבית המשפט כי לאופר אכן החזיק בחשבון הבנק בשווייץ מט"ח עוד מן התקופה שלפני עלייתו לישראל ואילו יתרת הכספים שייכת לאזרח השווייצי הנזכר.

השופטת פלפל אמרה כי המשטרה אינה מאמינה לגרסתו של החשוד והיא הורתה להאריך מעצרו בשבעה ימים, כדי למנוע חבלה אפשרית בחקירת המשטרה.

רצפת פסיפס מהתקופה הרומית נחשפה אתמול בעין יאלו בדרום-ירושלים (צילום: יוסי זמיר-„סקופ 80")

פנייה לפרץ בקשר לטיפוח גינות בשנת שמיטה

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

משה בליטנטל, יו"ר הסיעה הדתית המאוחדת במועצת עיריית חיפה, פנה אתמול אל שר הפנים, הרב יצחק פרץ, וביקש ממנו להורות לוועדות תכנון ובנייה לשחרר קבלנים מחובת הטיפוח של גינות נוי בשנת שמיטה, ליד מבנים חדשים, כפי שמחייבות התקנות החדשות ולתבוע מהם הפקדת ערבות בנקאית נפרדת להבטחת ביצוע הגינון מיד אחרי שנת השמיטה.

ילד בן 13, ממושב דלתון, „סחב" את הטרקטור של אביו, יצא מחוץ למושב, וכשהבחין ברכב פרטי שבא מולו, התבלבל והתנגש בו חזיתית. כתוצאה מכך נפצעו שני נוסעי הרכב והילד באורח בינוני והובאו לבית החולים בצפת.

הושחתו ספרי קודש בבית כנסת בי"ם

(ע). – ספר תורה ומאות ספרי קודש הושחתו על ידי אלמונים בבית כנסת של חסידי חב"ד ברחוב כנפי נשרים בגבעת שאול בירושלים. ה„פוגרום" בבית הכנסת נתגלה אתמול אחה"צ, כשעובד ניקיון הגיע למקום לנקות את המקום לשבת.

מציל גירש עזתים מחוף אשקלון

מאת דני צדוקי, סופר „דבר" בדרום

מציל מאשקלון גירש לפני ימים אחדים מחוף הרחצה של העיר קבוצת צעירים וצעירות שבאו לבלות בחוף בטיול מאורגן מטעם אחד המועדונים היוקרתיים בעזה. כשהגיעו הצעירים לחוף עם אחד מראשי המועדון, פנה עליהם המציל בקללות ובגידופים בערבית.

המלווה אמר לצעירים הנבלמים: „בואו נחזור לעזה עכשיו, אחרי שראיתם איך הישראלים מתנהגים באופן סבבי".

לעומת זאת, אירחה השבוע עיריית אשקלון בצורה אחרת מאשר המציל „הפטריוטי" קבוצה של 20 מהנדסים עובדי רשויות מקומיות מהרצועה שבאו ללמוד בעירייה כיצד פועל האגף הטכני שלה.

תצומצם אספקת מים ל-17 רשויות

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר"

הנהלת „מקורות" החליטה אתמול לצמצם, מ-15 באוגוסט, את אספקת המים ל-17 רשויות מקומיות שחרגו מאד ממכסות המים שאושרו להן: חיפה, קרית ביאליק, קרית מוצקין, בית שאן, עפולה, בני ברק, גבעתיים, פתח תקוה, רמת גן, לוד, ירושלים, בית שמש, קרית מלאכי, אשדוד, ראשון לציון, קרית גת ואילת.

קוברסקי פועל לניהול משותף של איזור תפן

מאת יוסי ליברוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מנכ"ל משרד הפנים, חיים קוברסקי, מנסה לשכנע שלושה ראשי מועצות בגליל להקים במשותף איגוד ערים שינהל את איזור התעשייה תפן. שלוש הרשויות: מעלה יוסף, מעלות ומרכז הגליל, מנהלות ביניהן מאבק ממושך על בעלות על כ-400 דונם בתפן: כל רשות תובעת לנהל את השטח בנפרד.

שר הפנים, יצחק פרץ, ייכנס בקרוב לעובי הקורה והוא אשר יפסוק כיצד ינוהל האיזור.

שניים נהרגו בתאונות ברצועה

שני בני אדם נהרגו בתאונות דרכים שאירעו שלשום ואתמול באיזור עזה.

עיישה עייש (38) מעזה נהגה שלשום בעגלה ויצאה משביל עפר לכביש הראשי. משאית שחלפה דרסה אותה למוות.

מעט אחרי חצות שלשום התהפכה מכונית פרטית דרומית למחסום ארז. נהג המכונית, סלאמה סרסאבי (26) מעזה, נהרג.

שופט מחוזי בבאר-שבע הורה אתמול לנציבות שירות בתי הסוהר לדאוג למתן טיפול רפואי לעציר הסובל ממחלה ממארת. אגב כך העיר השופט, כי לדעתו זכאי עציר לקבל טיפול רפואי הולם גם ללא צו מבית המשפט. החולה הוא נר פבילוב (54) מבאר-שבע העצור כ-10 חודשים בחשד למעורבות ברציחתו של שמחה (סימה) אבשלומוב מבאר-שבע.

חבר מושב תלמי ביל"ו בנגב נעצר בחשד שזרק כסא לעבר ראש ועד המושב ופצע אותו בעינו, במהלך דיון סוער שנערך השבוע. החשוד הוא בנימין קריביאן (27).

מועצה מקומית באר-יעקב
מכרז פומבי מס' 10/86

המועצה המקומית באר-יעקב מכריזה בזאת על משרות פנויות בקבלת עובדים סוציאליים במשרות מלאות.
1. דרישות המשרה:
★ לעבודה כללית ופרוייקטים מיוחדים.
★ יתקבלו רק עובדים בעלי השכלה בעבודה סוציאלית.
2. המועצה מבטיחה לעובדים:
★ הדרכה מקצועית אינדיוידואלית וקבוצתית.
★ תנאי עבודה טובים.
★ החזקת רכב.
★ הדרכה תיקבע בהתאם לכישורי המועמד.
המעוניינים יפנו למועצה טל' 08-245015 (למזכיר המועצה או למנהל שרותי הרווחה).
מועד אחרון להגשת המועמדות הוא עד יום שישי י"ז באב תשמ"ו 22.8.86
נחום אינקוביץ, ראש המועצה

במלאת שנה למותו של
עקיבא כרמי ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום רביעי ח' באב תשמ"ו 13.8.86 בשעה 16.30
נפגשים ליד בית העם בכפר יחזקאל
המשפחה
ומושב כפר-יחזקאל

לחברי רמת הכובש
עמכם באבל על מותו
ללא עת של
ראובן לוי
חברים בכברי

על מותו של
ישראל מייזליש ז"ל
אבלים
בית צעורות
המזרחה התיכון בע"מ

הננו אבלים על פטירתו בטרם עת
של חברנו בעבודה
יואל זטלנד ז"ל
השתתפותנו בצערה של המשפחה
„תנובה" במחוז תל-אביב
ההנהלה והעובדים

למשפחה ולבית שפיים
כואבים עמכם מותו של
אברהם ברום ז"ל
יו"ר מועצת הפירות בעבר
איש יקר ורב פעלים
מועצת הפירות
ייצור ושיווק

במלאת שלושים לפטירת חברנו
פנחס ניר ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון ה' באב תשמ"ו 10/8/86
בשעה 17.00 בבית העלמין בנען
המשפחה וקיבוץ נען

לדליה ואבי לוי
לניצה ואסף שפירירי
אתכם באבלכם במות
יפעת
בית אורנים

של היום הוא חדש

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע
ד' באב תשמ"ו - פרשת דברים
זמני הדלקת נרות
ערש"ק
ירושלים – 6.54
תל-אביב – 7.12
חיפה – 7.06
מוצ"ש
ירושלים – 8.10
תל-אביב – 8.08
חיפה – 8.13

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	14 – 9	מעונן
אמסטרדם	24 – 9	בהיר
הלסינקי	21 – 20	גשום
הונג קונג	31 – 28	בהיר
וינה	23 – 17	מעונן
ז'נבה	22 – 17	מעונן
יוהנסבורג	18 – 3	בהיר
לונדון	23 – 13	בהיר
ליסבון	27 – 15	בהיר
מאדריד	32 – 17	בהיר
מונטריאול	26 – 15	מעונן
ניו-יורק	29 – 20	גשום
סאן פאולו	18 – 14	מעונן
פאריס	26 – 13	בהיר
פרנקפורט	26 – 11	בהיר
ציריך	26 – 14	בהיר
ריו דה ז'נרו	34 – 13	בהיר
שטוקהולם	20 – 13	מעונן
שיקאגו	27 – 12	מעונן

swissair

המועצה המקומית קדימה
לדוד ללבר
בהגיעך לגיל 60
שא ברכות לבריאות טובה ולאריכות ימים
עזרא לוי – ראש המועצה
חברי המועצה
ועובדי המועצה

למנהלנו היקר **נחמן אלייניב**
להתמנותך למנכ"ל חברתנו
ברכת עלה והצלח
„חרות" – ירושלים
ההנהלה וחבר העובדים
ועד העובדים
ועד הפועלים

מחפשים משפחה מאמצת
חמה ומבינה (בקיבוץ/מושב)
לבחור הסובל מבעיות נפשיות
לעבודה ומגורים במקום 04-928194

המאבק למשפט / אריאל רוזן־צבי

הרהורים יהודיים על שלטון החוק

המדרש מספר כיצד הקב"ה מחזר על פתחי אומות העולם ומציע להם את „מרכולתו", את התורה, המשתיתה את החיים על המשפט, הצדק והיושר. לא לחינם בודקות האומות את תוכן ה„סחורה" ודוחות אותה. החוק הוא „מכשלה". המשפט מכוון את להם העשייה. הוא מציב את הגבול גם בפני מי שכוונותיו רצויות הן בעיניו. עם ישראל, לעומת זאת, ענה ב„נעשה ונשמע". התגובות של חלק מן הציבור למה שמכונה פרשת השב"כ מעלות הרהורים האם גם היום היתה ניתנת תשובה דומה.

העתונות מדווחות על שמחה גדולה לנוכח החלטת הבג"צ בעניין תקפות החנינות. שמחה מה זו עושה? האם זו שמחה על החזרת הסדר המשפטי על כנו על ידי מוסד רב יוקרה, הוא בית המשפט העליון, או שמא זו שמחה של מה שנראה בעיני מישהו כהצלחה של מניפולציה משפטית. השמחה היהודית היא שמחתו של מי שיוצא מבית הכנסת במוצאי יום הכפורים, יום הדין, לאחר שעמד בדין ויצא שלם, מזוכך וטהור. אין זו שמחה של הימלטות מדין, של שבירת כלים ופריקת יצרים ולו גם למען מטרה הולמת, ולו גם על ידי מי שזכויותיו רבות. ניתן להביע קורת רוח על פרשנות משפטית שקיבלה גושפנקא שיפוטית עליונה, אך מה מקום לשמחה? והרי במהלך העתירה הועלו פרשות חמורות של הסיית דין, של הטעיה, חיפוי וטשטוש ראיות, של הטלת אשמה על אחרים, ואולי גם של רצח.

אין הצדקה לפרץ של שמחה כמו גם לתחושה של מפח נפש על התוצאה האופרטיבית. הראוי הוא להיות גאים בבית המשפט הגבוה לצדק ושבעי רצון מהחלטתו, אלה שזכו בעתירה ואלה שהפסידו אותה גם יחד. כי אלה שהפסידו בתוצאה האופרטיבית המיידית של ההחלטה זכו במאבק שניהלו – המאבק למשפט.

חלק מן התגובות להחלטת הבג"צ לוקות בקוצר זכרון, חלק בחוסר הבנת מהות, חלק מן העתירות וחלק אחר בקריאה לא נכונה של ההחלטה המשפטית.

קוצר זכרון על שום מה? על שום שעמדת הקבינט בשלבים שונים של גלגולי הפרשה היתה נחרצת: שום חקירה! הרי על כך נחלקו הדעות עם היועץ המשפטי הקודם, פרופ' יצחק זמיר, על כך רעשה ארץ. והנה אימת הדין נפלה על המימשל. הגשת העתירות לבג"צ עשתה את שלה. היא העמידה את המשפט על מכונו. העותרים, מרצי הפקולטות למשפטים, מקצוות שונים של הקשת הפוליטית, שעשו יד אחת למען המשפט, בכוונה עניינית ללא שמץ של כוונה פוליטית, זכו בעצם הגשת העתירה. ולא הם לבדם זכו. זכתה מדינת ישראל.

מטרת החנינה היתה כלשון הנשיא „לסיים את מחול השדים סביב לפרשה... להציל מן הנזק הכרוך בהמשך הפרשה". מטרה זו, שהיתה מותנית בהמנעות מכל חקירה, לא מומשה עקב העתירות שהוגשו.

חוסר הבנה של מהות העתירות על שום מה? על שום שהעתירות הוגשו לאחר שהיתה תחושה שכל האמצעים כשרים כדי להשיג מטרה מסוימת. משום שרווחת דעה כי המשפט מסור לכת של משפטנים המדברת שפה מוזרה ובלתי ברורה, והחיים זורמים להם בנתיב אחר משוחרר מלהגם של אנשי משפט כאלה. יש תחושה של כרסום מתמיד בתפקידו של המשפט בחברה. אנשי המחתרת היהודית, נאמר לנו, „אחים יקרים" הם, לוחמי חרות ישראל החדשים, הממלאים את החובה האמיתית כשהם עושים דין לעצמם. הבנקאים, לטענתם, לוחמי כלכלת ישראל, שהיא גם מלחמת הבטחון, ואפילו חטאו חלילה מלדונם לכף חובה שמא יפגעו האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל. ואנשי השב"כ עומדים יום יום על משמר בטחוננו, ואפילו סרחו מי מהם, אומרים לנו, אסור שיד המשפט תגע בו שמא יבולע לבטחון המדינה.

המסורת היהודית מלמדת אחרת. בני אהרן, שומרי משמרת הקודש היו, ומשנמצא רבב קל על בגדם, נענשו. שכן דווקא „בקרובי אקדש". היהודי עוטר עצמו ברצועות התפילין מדי בוקר וקושר עצמו בכך אל העקרונות הנעלים ממנו, אל הערכים החזקים מכל אינטרס. בכך הוא מכריז כל יום מחדש על עליונות המשפט. בלשון מודרנית חילונית היינו אומרים כי כך מפגין היהודי את עליונותו של שלטון החוק. הערכים של שוויון בפני החוק: „לא תכירו פנים במשפט" ושל כפיפות השלטון לחוק, „לא תגורו מפני איש", הם ערכים יהודיים כל־כך. על משמר אלה באו העתירות.

המשפט אינו מניפולציה הניתנת לשינוי לפי צרכי הרגע. אין הוא חומר ביד השלטון שכרצותו מרחיב וברצותו מקצר. דווקא בהקשר זה המשפט הוא סכר מפני עריצות השלטון והוא מגן לאזרח. כעצמת הפיתוי בפניו עומד השלטון, כך גודל הסייג. החובה להיות אסור בנחושתיים אל החוק נעשית חיונית ככל שהכוח המרוכז בידי השלטון רב יותר, וככל שאפשרות הפיקוח נעשית קשה יותר. מי שעושה את מעשיו בחושך כהכרח בל יגונה, חייב להקפיד שבעתיים על טוהר המידות. מה שהופך את מה שנחזה להיות חבורה של רוצחים, פורצים, מסיגי גבול וזייפנים לאנשי מעלה הוא המשפט. בפרקי אבות נאמר כי אילולי מוראה של מלכות, איש את רעהו חיים בלעו, ואנו נוסיף כי אלמלא מוראו של החוק היתה המלכות בולעת איש רעהו.

התחושה כי רשויות שונות חברו חבר במאבק במשפט היא שהניעה את גלגלי המאבק למשפט. עתירות המשפטנים הוגשו על פי הכלל של „כל מי שאפשר היה לו למחות באנשי עירו ולא מיחה נתפש על אנשי עירו ועל עוון שבידיהם" (שבת נד א).

קריאה לא נכונה של החלטת הבג"צ על שום מה? על שום שלא התוצאה האופרטיבית המיידית היא הקובעת, אלא העקרונות והרעיונות שמצאו ביטוי בדברי כל השופטים, רוב ומיעוט. יש לקרוא מעבר לשורה האחרונה. עיון נבון ילמד כי בג"צ לא נתן הכשר למניפולציה משפטית לצרכים פוליטיים. פירוש כזה של ההחלטה על ידי דרג פוליטי או מדיני הוא פירוש מוטעה ומסוכן.

בג"צ קבע במפורש כי אין כל סתירה בין חוק לבטחון וכי ענייני בטחון כפופים לחוק. „גם הבטחון הלאומי נשען על שלטון החוק... אין פעולה מאורגנת של יחידת אנשים כלשהי ולא תיתכן משמעת בלי קביעות נורמטיביות היונקות מן ההוראה החוקית המחייבת" (הנשיא מ' שמגר).

בג"צ עמד על משמרת החקירה הראויה. „הבטחון מחייב כלים ראויים לחקירה, שאם לא כן לא יוכל שירות הבטחון הכללי למלא את יעודו" (השופט א' ברק). נשיא בית המשפט מדבר על הצורך בידיעה מלאה על הנעשה בתחומי השלטון, על בדיקת כל הנתונים ואומר: „אין נסיבות בהן יכולה רשות שלטונית... להמנע כליל מבדיקתו של נושא, אשר יש לו השלכה על יכולת ההחלטה והתפקוד שלה ושל הגורמים אשר עליהם היא מופקדת ועל אחריותה כלפי הציבור כולו". והמשנה לנשיא השופטת מ' בן־פורת מטעימה את חומרתן הרבה של העבירות שנגלו בפני בית המשפט המחייבות „בדק בית יסודי בשירות הבטחון כדי לקבוע נורמות והנחיות הוגנות עד קצה האפשר". האם כל אלה מתישבים עם עמדת חלק הארי משרי הקבינט בשלבים שונים של גלגולי הפרשה? חלק מן השרים דוגל בדעה שנדחתה במילים חריפות על ידי כל שופטי ההרכב עד היום הזה.

בית המשפט מעמיד כל רשות בגבולות החוק תוך כפיפות לפיקוח שיפוטי. יש דין ויש דיין על כל רשות, ולגבי כל עניין שלטוני ותפקיד על־פי דין. אפילו נחסמת הביקורת הישירה נפתחת דרך הפיקוח העקיף. לשם הקלת הפיקוח השיפוטי אף מורחבת זכות העמידה בעניינים בעלי חשיבות חוקתית. במקרים כאלה מחשיב בית המשפט את עמידתו של כל אזרח על משמרת החוק כראויה ולגיטימית.

ואף בגבולה הצר יותר של סוגית סמכות החנינה של הנשיא, שדעת הרוב מפרשת אותה כרחבה הן לעניין המועד והן לעניין הנימוקים, מודגשת הזהירות הרבה של השימוש בחנינה בכלל ולפני הרשעה בפרט.

המאבק למשפט הוכתר בהצלחה. כך, לטעמי, יש לקרוא את פסק הדין. זה המסר העקרוני העולה ממנו.

מתוך הדברים שאמרו כל שופטי ההרכב אני מרשה לעצמי ללמוד כי במידה והחקירה המשטרתית לא תוכל להביא לחקר האמת, ותסוכל למעשה עקב מעשי החנינה שהיו ושעשויים עוד להיות, יש למצוא דרך חלופית להגיע אל שורש הדברים. יותר מדי סימני שאלה מרחפים בחללו של עניין זה. יותר מדי עניינים רגישים מופקדים בידי אנשים מן הדרג המבצעי והדרג הפוליטי מכדי שניתן יהיה לעבור לסדר היום ללא ביעורו של הרע מקרבנו. ואין לדבר בגופם של אנשים דווקא, אלא בגופם של עניינים.

יתמו חטאים מן הארץ. מעשי החנינה המכוונים כלפי אנשים מסוימים אינם מסכלים את הצורך בביעור החטא. נקרא בהקפדה את דברי נשיא בית המשפט בפסק הדין כי „יש דרכים שונות לחקירה ולבדיקה מבוקרת וממודרת של כל נושא ואף לנקיטתו במקרה הצורך של כל מהלך משפטי בלי לפגוע בבטחון וכבר היו דברים מעולם".

אני רוצה לסיים בקטע נועז של אחד מגדולי הפרשנים שלנו שעניינו המאבק למשפט אפילו על חשבון קיום מצוות. על דברי הטור (חו"מ, הלכות דיינים, א) המוכיח כי לא חרבה ירושלים ולא גלו ישראל אלא על שבטלו המשפט אומר בעל הפרישה: „משפט אינו אלא ביטול הרע... אם יש לפני האדם עסק המשפט ניחא לקב"ה שישתדל בעשיית המשפט מלעסוק בעבודת ה'. לפי שאם לא יעשה המשפט יתגבר הרע ויתבטלו העמודים שבשבילם נברא העולם וממילא העולם חרב".

ד"ר אריאל רוזן־צבי הוא מרצה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב והיה אחד העותרים לבג"צ בעניין תקפות החנינות.

ברכה למנצחים / חגי אשד

איפה אנחנו ואיפה אנגליה

אילו ישראל היתה ארץ הדמוקרטיה והרוח הספורטיבית כאנגליה ולא מה שהיא – ארץ נביאי האמת והשקר הצודקים בעיני עצמם תמיד ובכל – היינו עדים לחזיון הפוך מזה שחזינו בו אתמול לאחר פרסום פסק הדין של בג"ץ בעניין השב"כ. מי שניחן בגישה דמוקרטית באמת לא מתעלם מהחלטת הרוב ולא מנסה להתנחם בדעת המיעוט, שהיא כדעתו והיא הוכחה להמשך צידקתו המוחלטת למרות הכל, למרות החלטת הרוב נגדו. בחברה דמוקרטית תקינה יודעים הכל כי החלטת הרוב היא ההחלטה המחייבת וזהו זה.

מי שניחן ברוח ספורטיבית באמת מסוגל להפסיד בצורה נאותה, בלי לראות בכך חורבן בית שלישי לאומי ואישי. יש מנצחים ויש מנוצחים. אפילו בסיום מערכת בחירות שהיא גורלית למתמודדים ולחברה כולה יותר מפסיקת בג"ץ השבוע, נהוג בארצות רבות שהמפסיד שולח איחולי הצלחה למנצח. אבל איפה אנחנו ואיפה אנגליה.

אילו היינו אנגליה היו נשיא המדינה חיים הרצוג והיועץ המשפטי לממשלה השופט יוסף חריש מוצפים היום במאות מברקים של בקשת סליחה ומחילה ושל איחולים וברכות מאת כל המשפטנים והעתונאים שביזו אותם וליגלגו עליהם רק משום ששניהם פעלו אחרת מכפי שחורפיהם ומגדפיהם רצו שהם ינהגו.

שהרי איך שלא „נסובב" את החלטת בג"ץ תישאר בעינה הקביעה המנומקת והמפורשת שיש לנשיא המדינה סמכות להעניק חנינה לפני משפט וכי עבריין הוא לא מי שנידון, אלא גם כל מי שהוא בחזקת נאשם ואפילו מי שרק מיוחסת לו עבירה. נשיא בית המשפט העליון מבסס את קביעתו על עשרות מובאות מדבריהם של כל שופטי בית המשפט העליון שנדרשו לנושא זה בהחלטות קודמות של בית המשפט העליון ואף של יועצים משפטיים קודמים וקובע (עמ' 7) כי „נשיא המדינה (הפעיל) את סמכותו... על יסוד גישה פרשנית שתאמה את זו המקובלת לפי פסיקתו של בית משפט זה במשך שלושים וחמש השנים האחרונות ואשר לאורה מוקנית לנשיא המדינה הסמכות להעניק חנינה גם לפני הרשעה בדין".

על זה היתה נטושה המחלוקת החריפה ועל כך נמתחה הביקורת כנגד נשיא המדינה ונגד חוות דעתו של היועץ חריש שהיתה בניגוד לדעת קודמו יצחק זמיר. הרצוג וחריש צדקו. חורפיהם ומגדפיהם – טעו. זו עובדה. אך זה לא סוף הסיפור. נשיא בית המשפט העליון נדרש לחוות דעתו של יצחק זמיר, ואשר לפיה אין לנשיא המדינה סמכות להעניק חנינה לפני משפט. המלה „נדרש" היא עדינה מאד בהשוואה למה שעושה שמגר לזמיר. לאורך 30 עמודים של פסק דין שלו לא משאיר נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר אבן על אבן מכל הנמקותיו של זמיר לחוות דעתו המוטעית. (30 עמודים מתוך 70 העמודים של כל פסק הדין שלו הם הרבה גם בכמות ולא רק באיכות, כדי להרוס את בנין נימוקיו של זמיר). יוצא איפוא שחריש שנאלץ לקבל החלטה במהירות רבה הגיע להחלטה נבונה ומבוססת יותר מזו של זמיר שנתקבלה בתנאים של ניקיון הדעת, לחץ של זמן. אפילו על כך מגיעה לחריש ברכה מיוחדת מצד מתנגדיו המשפטנים שהם שותפים לתבונתו המשפטית של זמיר. יוצא שיצחק זמיר והשופט העליון אהרון ברק ששניהם חברים טובים, כידוע, הם יוצאי דופן בגישתם בקרב הציבור של שופטים עליונים ויועצים משפטיים בעבר ובהווה, וזאת – בניגוד קוטבי לרושם שיכול היה לקבל הציבור בישראל נוכח הרעש האדיר שהקים קומץ של משפטנים ועתונאים נגד נשיא המדינה חיים הרצוג ונגד היועץ המשפטי יוסף חריש. עשו לנו שטיפת מוח קולקטיבית בנוסח סובייטי.

יכול להיות שיהיה עוד סיבוב במאבק המשפטי הזה ויכול גם להיות שהוא יסתיים אחרת. גם אז החלטת הרוב היא שתהיה החלטת בית המשפט העליון ולא אחרת. בינתיים, אין לנו אלא את מה שיש לפנינו ומי שנחל מפלה בסיבוב הנוכחי ראוי לו לגלות רוח ספורטיבית ודמוקרטית ולברך את המנצחים.

יכול להיות שבית הנבחרים שלנו ישעה לעצתו המרומזת של נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר ואחרים לפיה יש אולי מקום לחקיקה נוספת, כדי לשנות את מוסד החנינה בישראל, בלי לבטלו כליל. יכול גם להיות שתהיה חקיקה בכיוון הפוך, שתעניק לנשיא סמכויות חנינה נרחבות יותר ומוגדרות בצורה מחייבת וברורה יותר מסמכויותיו הנוכחיות. בעיקר בעניני בטחון, וזאת – נוכח כשלונו של היועץ המשפטי הקודם וטעויותיו הרבות. יכול מאד להיות שתהיה חקיקה שתגביל את סמכויות היועץ המשפטי לממשלה להבא, תפריד ותחלק אותן בין אנשים שונים ואף תעביר כמה מהן לסמכות של ועדות גופים המורכבים מכמה אנשים. יכול להיות שהן ישארו בסמכותו הבלעדית של אדם אחד, שנהנה מסמכויות כמעט דיקטוריות. אפילו נשיא בית המשפט העליון אינו דן יחיד ואפילו על החלטה של שלושה שופטים עליונים יכול להיות ערעור ודיון חוזר בפני חמישה שופטים עליונים או יותר, מה עוד שכפי שמתברר מספק דינו של נשיא בית המשפט העליון, הפעיל היועץ המשפטי לממשלה את סמכותו לעכב הליכים פליליים באלפי תיקים בשנים האחרונות. לאחר שנקטפו אוזניו של היועץ המשפטי הקודם יש מקום לחרדה ולדאגה מפני הסמכויות הבלתי־מוגבלות כמעט המוענקות לו.

גם המשנה לנשיא בית המשפט העליון השופטת מרים בן פורת מותחת בפסק הדין שלה ביקורת על היועץ המשפטי לממשלה בנושא שהוא עיקר הדיון בפרשת השב"כ. לאמיתו של דבר השופטת בן פורת קרובה ביותר להצדקת החלטתו של נשיא המדינה במטרתה המקורית כלומר – להעניק חנינה על מנת להפסיק את החקירה המשטרתית.

השופטת בן פורת אינה משוכנעת כלל שאין ליועץ המשפטי לממשלה סמכות להפסיק חקירה לאחר שזו החלה „ניתן אולי לחלוק על מסקנתו ולגרוס שהמשטרה בהיותה זרוע של היועץ המשפטי לממשלה לשם חקירת פשעים, חייבת לפעול כמצוותו וממילא רשאי ומוסמך היועץ המשפטי להפסיק חקירה, אולם הדבר אינו נקי מספק" (עמ' 91). ועל כך: „בהנחה, שאמנם כך הוא, היינו שהמשטרה חייבת על פי דין להמשיך בחקירת פשע (שדבר ביצועו הובא לידיעתה) ואח"כ להעביר את החומר שהושג בחקירה אל פרקליט המחוז, כי אז עשויה הסמכות להעניק חנינה להיות הדרך היחידה להפסיק חקירה המסכנת אינטרס ציבורי חיוני, כגון את בטחון המדינה" (עמ' 92). זה בדיוק מה שעשה נשיא המדינה. ומיד בהמשך: „דברי ועדת אגרנט שהובאו לעיל, לפיהם בתנאים מסויימים עשוי עניין שיש לו ערך בטחוני, מדיני או ציבורי לחייב שלא להגיש את האשמה הפלילית יפים גם למניעת חקירה משטרתית דוקא וכאמור, לא מן הנמנע, שאז (להבדיל מהשלב בו מועבר חומר החקירה מהמשטרה לפרקליט המחוז) הדרך היחידה לעשות כן היא דרך החנינה על ידי נשיא המדינה" (עמ' 92). זו בדיוק היתה ההנמקה של נשיא המדינה חיים הרצוג כאשר החליט על הענקת החנינה. „נוכח הודעתו החד־משמעית של היועץ המשפטי בישיבת הקבינט, כי אין מנוס מהפעלת החקירה המשטרתית בפרשה, נוצר מצב שאנשי השב"כ צריכים היו לעמוד בחקירה בלי יכולת להגן על עצמם, אלא אם ייחשפו סודות בטחוניים כמוסים ביותר. במצב זה ראיתי לפני בראש וראשונה את הכורח להגן על טובת הציבור ובטחון המדינה ולפעול בדרך שפעלתי".

כל אדם בר דעת יכול להבין בעליל כי מטרת החנינה היתה למנוע חקירה משטרתית שיש בה כדי לגרום נזק לבטחון המדינה על ידי חשיפת סודות בטחוניים כמוסים ביותר וכי מטרתו זאת של הנשיא מעוגנת כל כולה בהנמקתה של המשנה לנשיא בית המשפט העליון השופטת מרים בן פורת. חנינה היא דרך יחידה למנוע חקירה משטרתית, אם נכון הדבר שהיועץ המשפטי עצמו אינו יכול להפסיק חקירה כזאת. וגם בכך יש ספק, כאמור, ספק לשלא. דברים אלה כוחם יפה גם עכשיו, גם לעתיד. ואם לא – ייתכן שיהיה צורך בחקיקה מיוחדת הקובעת סמכות כזאת. וזאת – לאחר שהוברר שהיועץ המשפטי הקודם יצחק זמיר פעל בדרך שרירותית שאינה מתחייבת בהכרח מן החוק הקיים.

היועץ המשפטי הקודם יצחק זמיר „ציפצף" כידוע, על ראש הממשלה ויתר השרים בניגוד לרוחן של הנחיות ועדת אגרנט הקובעות כי על השרים „מוטלת האחריות הראשונית לדאוג לבל ייפגעו האינטרסים של המדינה מבחינה בטחונית... (ואשר) הינם יותר מנוסים ובקיאים ממנו בשטחים הללו". אנשי השב"כ חשופים עכשיו לחקירת המשטרה כאילו היו עבריינים פליליים וזהו מצב של עוול מוסרי ונזק בטחוני אפשרי. המשטרה עדיין עומדת בפני מבחן של שמירת סודיות ואם היא לא תעמוד במבחן יצטרך היועץ המשפטי לממשלה לשקול מחדש את סמכויותיו להפסקת חקירה משטרתית ברוח דבריה של השופטת בן פורת. ובכל מקרה – לאחר שהיועץ המשפטי הקודם יצחק זמיר נהג כפי שנהג, ולאחר שקבוצת אוהדיו המשפטנים והעתונאים נוהגת כפי שהיא נוהגת, בלי שמץ של רוח דמוקרטית וספורטיבית ולאחר שהממשלה נכנעה ללחץ של הקבוצה הכפייתית הזאת, אולי אין מנוס מהתערבות הכנסת על ידי סדרה של פעולות חקיקה שתבהיר באורח חד־משמעי את מה שנאמר עד עכשיו ברמז, בתקווה שהיועץ המשפטי וקבוצת אוהדיו יבינו את שלא רצו להבין. אולי אין מנוס מחקיקת חוק שירות הבטחון הכללי, שיעניק הגנה משפטית למשרתי הציבור המסורים והנאמנים ביותר שיש לנו. אולי אין מנוס מחקיקת חוק שיגביל את סמכויות היועץ המשפטי לממשלה וחבר עוזריו בפרקליטות המדינה שסיבכו את מדינת ישראל בצורה גדולה ומיותרת. ואולי אין מנוס מחקיקת חוק שיעניק לנשיא המדינה סמכויות ברורות להענקת חנינה גם לפני משפט לאנשי השירותים החשאיים אם הם מעדו וכשלו תוך ביצוע פעולות בשליחות תפקידים בשירות העם והמדינה ובמידה שהיועץ המשפטי ירצה להעמידם לדין בלי כל התחשבות בנסיבות המקרה ובתוצאות האפשריות של חקירתם והעמדתם לדין. זה מה שקרה ויש למנוע ששערוריה כזאת תחזור על עצמה, ולו גם בדרך של חקיקה מפורשת. לצערנו הרב אנחנו לא אנגליה. ומה שמובן מאליו שם, לא מובן כאן כלל.

ולסיום: מובן מאליו שהיועץ המשפטי לממשלה חייב להמליץ על הענקת חנינה לכל יתר המעורבים באותה פרשה עצמה שבגינה זכו לחנינה מי שזכו. זו תהיה אותה חנינה עצמה, שכבר ניתנה לפי סמכות נשיא המדינה. וכי יעלה על הדעת שדווקא ראובן חזק, למשל, לא יקבל חנינה על מעורבותו בכל הפרשה? וכי תיתכן הפלייה בינו לבין פלג רדאי וביגם לבין כל היתר?

„...היעלה על הדעת, כי במשטר דמוקרטי קונסטיטוציוני, המשטרה תחקור אך הנשיא יאמר לה 'הרפי', כי התביעה תתבע אך הנשיא יאמר לה 'הפסיקי', כי בית המשפט ישפוט אך הנשיא יאמר לו 'חדל'?"

השופט אהרון ברק בדעת מיעוט, בג"ץ על תקפות החנינות, אוגוסט 1986

עורכת הדין מיכל שקד. "הפסדתי תיק."/ניבה לניר

וכל הרע הזה הביא אותי לבית המשפט

פעמים אחדות במהלך השנה ההיא שאלתי אותו מה יהיה, כמה זמן תמשך החקירה והאם יש אמת בשמועה לפיה נגרמים ליצחק מרדכי עינויי־דין. הוא היה מעביר את אצבעות ידו בשערו שכבר מזמן אינו שופע, ואחר־כך היה מיישר שתיים מהן, אגודל ואצבע, סוגר שלוש אל כף ידו וכך מרימה עד לגובה ראשו. אחר־כך, כשהוריד את ידו כמסמן קו ישר, אמר: „ אנחנו נצא מכל הסיפור הזה ישרים בסרגל, חלקים כתינוק. הכל הצבא", אמר, „הצבא יאכל את הכל". כעבור חודשים אחדים ביקש וקיבל חנינה מנשיא המדינה.

„חד וחלק", אומרת לי השבוע עורכת־הדין מיכל שקד, „חד וחלק ונקי. הפסדתי תיק". מיכל שקד ייצגה בבית המשפט העליון את שניים־עשר המשפטנים שעתרו לבג"ץ. ביום רביעי, כאשר קרא נשיא הבית, השופט שמגר, את ההחלטה, לא היתה באולם. ממשרדה נמסר לעתונאים כי הגברת שקד נמצאת בחופשה. בערב פגשתי אותה בבית הארחה שליד קיבוץ בית־אורן. היא הסתובבה בג'ינס, טי־שירט וסנדלי „נמרוד". ברמקול קראו לה אל הטלפון. היא הניחה על שולחן הפלסטיק את הספר „היטלר" של פסט, וסרבה בקצרה להצעה־בקשה להתראיין ל„מבט" ול„מוקד". מפסידים, אמרה בחיוך, לא מוכרחים לקפוץ בראש. בהמשך סרבה לאפשרות־שאלה שהצגתי בדבר אכזבה, כעס או רוגז על החלטת בית המשפט לדחות את תקפות החנינות.

„הלכנו לבית המשפט בעתירה ציבורית. אני ייצגתי ציבור אנשים מסוים, משפטנים, שחשבו שיש כאן בעיה קונסטיטוציונית מן המעלה הראשונה. בעניין מן הסוג הזה לא הייתי מייצגת ציבור פוליטי. חשבנו ששאלת סמכות החנינה שבידי הנשיא והפעלתה הן בעיות שראוי להביא אותן בפני בית המשפט, בהיותו הרשות העליונה המופקדת על שלטון החוק. לא הצטעצענו ולא טענו שיש לנו מעמד ספציפי בעניין, אלא באנו לבית המשפט כמות שאנו, והצגנו את הדבר כפי שראינו אותו. וכמובן, בידיעה שכפי שבית המשפט יראה את העניין בהחלטתו, הרי זהו החוק. כאשר אתה הולך אל בית המשפט מתוך גישה כזאת, מראש אתה מקבל את החלטתו באהבה. אתם תשפטו, אמר היועץ המשפטי לממשלה בסיומו את הצגת טיעוניו, הם שפטו. ועקרונית לא יכול להיות ויכוח עם בית המשפט העליון. אילו אני ישבתי בדין כשופטת, היתה בפני דילמה קשה. אין זה אומר שאני מסכימה עם כל ניסוח וניסוח שבהחלטה, אבל אינני כועסת ואינני מאוכזבת".

מיכל שקד טוענת שמלכתחילה הביעה באזני העותרים חשש מפני הפנייה לבית המשפט.

„ראשית", היא אומרת, „אינני מאמינה שבית המשפט הוא המקום הנכון לפתרון בעיות ציבוריות. מבחינה זו אינני מהאקטיביסטים אלא מהשמרנים. שנית, התיק – חשבתי – יעמיד את בית המשפט בפני דילמה קשה, ועלול בטווח ארוך לפגוע במעמדו. שלישית, היו לי מספיק סיבות להניח שבית המשפט לא יתערב בעניין. כפי שאכן קרה. למען האמת אני מופתעת שישנה דעת מיעוט, לא מפני שאין מקום לדעה כזאת, שהיא כידוע דעתי, אולם בכל זאת אני מופתעת". מיכל שקד מסרבת להשיב על השאלה מה הביא אותה להניח, מראש, כי החלטת בית המשפט העליון תהיה כפי שהיתה.

ובכל־זאת הלכת לבית המשפט.

„הלכתי. מפני שעדיין אני מסרבת להשלים עם מה שהתקבל בחברה הישראלית כנורמה, שמי שחושף שחיתות ואי־תקינות מימשל – נזרק. אני מדברת ברמה פשוטה ואלמנטרית. ברמה של מערבון היה צריך לומר, הרעים בפנים. הטובים בחוץ. וכך גם לגבי הפגיעה במעמדו של היועץ המשפטי לממשלה. לימים למדתי שעניין זה מתקבל בציבור כאילו המשפטנים התקהלו כדי להגן על עצמם, על קליקה כביכול, מקצועית. כלומר, הויכוח הועתק מן הרצח השקר והסיית עדויות אל סמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה. הרי היה רצח. ואחר־כך היתה מסכת של עדויות שקר. ולשקר את שלטון החוק הרי זה דבר רע כשהוא מתפוצץ, מדרייפוס ועד „ווטרגייט". ואחר־כך נחלצה הממשלה, כאיש אחד כדי לקבור את השקר. לא קניתי, ועדיין אינני קונה את הטיעון, כי לב ליבו של הדבר הוא באשמת הדרג המדיני. נגד הדרג המדיני לא היו ועדיין אין ראיות. אבל היו כאלה, רבות כידוע, נגד הדרג המבצעי. השב"כ הוא גוף חשוב מאד וכנראה גם מסוכן מאד אם בהיותו כפוף לממשלה מתירים לו לשקר את מערכות הביקורת. ואת כל זה הממשלה ביקשה, מאד, לקבור.

„ובממשלה גם לא נמצא מי שיקום ויתבע שהשותפים למעשים שנעשו בשב"כ יקחו אחריות למעשיהם ויתנו עליהם את הדין. ללכת. בממשלה התעקשו להשאיר אותם בתפקידם. המינימום, חשבתי, הוא שאם היתה 'תקלה', אם נכון לקרוא לכך תקלה, שלפחות האנשים ילכו הביתה. שיועץ משפטי שתפר מסכת של עדויות כוזבות שכל מטרתה להטות את רשויות החוק לא ימשיך להגיש תצהירים לבית המשפט כמו דבר לא אירע. אולי גם לא יוכל להמשיך ולהיות עורך־דין, חשבתי. ומי שכיהן כחבר ועדת חקירה בבוקר, חשבתי, ובערב אירגן עדויות, לא יוכל להמשיך לכהן בתפקידו. אבל קבורת העניין היתה כל־כך חשובה לממשלת ישראל עד שורקה עליו – למעשה – יועץ משפטי לממשלה. והיועץ המשפטי של השב"כ נשאר היועץ המשפטי של השב"כ. לבסוף, כשלא מצאו כל פתרון אחר – ואינני יודעת למה לא מצאו כל פתרון אחר – ביקש נשיא המדינה להחזיר את השד אל הבקבוק על־ידי שימוש שאני ראיתיו כיוצא דופן, בסמכותו, וחנן אנשים אלה, ונקט עמדה בעניין שכבר הפך לשנוי במחלוקת בפני הציבור וכבר ניכרו בו הדים של ויכוח פוליטי. האם אין כל אלה נימוקים מספיקים כדי ללכת, בכל זאת, לבית המשפט?

„ומעל לכל ומעבר לכל, או בנוסף לכל – נשאו את שם הבטחון לשווא, אלא אם כן חקירת השב"כ, בכל דרך שתהיה, היא כשלעצמה עניין בטחוני. אם השב"כ הוא מעל לחוק – הרי זה רע, רע מאד. ואם זה הנימוק, הרי אינו בטחוני. וכל זה יותר פשוט מפשוט.

„במרכז העתירה עמדה החנינה ועמדו ארבעה חנונים. וברור שאין לחקור אותם אם החנינה בתוקף. בשום אופן אינני רואה טעם בחקירת משטרה לאחר שהחנינות קיבלו תוקף. לחקירת משטרה יש עניין אחד – אם יתגלו ראיות, להביא אשמים לדין. היא לא נועדה לצרכי ההיסטוריה ולא כדי לבטל את הרוטציה. מי שקיבל חנינה, מבחינה משפטית לא עבר עבירה. וכולי מתקוממת נגד הרעיון שאלה שמילאו את הוראותיהם של אלה שקיבלו חנינה, ימצאו את עצמם בחקירה פלילית. זהו עיוות של מוסד החקירה המשטרתית והעסקתו לצרכים זרים למשטרה. כי ממה נפשך. או שיש להעניק חנינה לכל, או שיווצר אי־צדק. שהרי כאשר תסתיים החקירה, והיועץ המשפטי יחליט לעכב הליכים נגד מי שיהיו נגדם ראיות שעברו עבירה, העברות שעברו לא ימחקו. ואז ייתכן שראש השב"כ שאינו רוצח ישאר בחזקת רוצח שעיכבו את ההליכים נגדו. שיבוש מוליד שיבוש.

„כאשר מוסכם שכל מה שהשב"כ חייב בו הוא דיווח לראש הממשלה, וכאשר ראש הממשלה מאמין לדיווחי השב"כ שהכל תקין, הרי מוסכם גם שהשב"כ אינו כפוף למסגרות החוק ואין עליו חובת דיווח בפני רשויות החוק. וכך מתחוללת פרידה, קצרה או ארוכה, מהקונספט של שלטון החוק, מן הקונספט שמדינה מתנהלת על פי חוקים ולא על־פי החלטות אינדיבידואליות של האוחזים בשלטון. וכל זה הרי הוא רע. וכל הרע הזה הוא שהביא אותי לבית המשפט. הפסדתי תיק". עורכי־דין מפסידים תיק. הדרך להפסד הזה, בבית המשפט העליון, לא היתה קצרה. הדרך ממנו ועד לסיום פרשת השב"כ תהיה ארוכה יותר. ואחרים יפסידו יותר. יותר ממיכל שקד.

הגוף שלו, הראש שלה / אמיר אורן, וואשינגטון

שלם ושתוק

„ידידי'ס דייג'סט", התמציתון של אמריקה הקרתנית, הבליט החודש על שערו נוסחת־פלא חדשה להרזייה: „דיאטת הרוטאציה". שמעון פרס ויצחק שמיר לא נזכרו כלל בהמלצה המפורטת לחילוף מזונות וחומרים, אבל בסמוך להופעת הירחון דיווחה אובי שולץ, רעיית שר־החוץ, כי בעלה ג'ורג' צימק ממשקלו עשרה קילוגרמים.

שולץ רצה לרזות, אך בלאו הכי לא היה משמין מבחת בעת האחרונה. הוא נוצח בשני עימותים מרכזיים בדיוני המימשל, על המדיניות כלפי דרום־אפריקה ועל מכירת חיטה מסובסדת לסובייטים. מוקירי שולץ הציגוהו תמיד כ„חייל טוב", כלומר ממושמע – נאבק לאימוץ עמדתו אך מסור למימוש ההחלטה גם אם נגדה עמדה זו. לאחר שהנשיא רייגן דחה את המלצתו בעיצומים נגד דרום־אפריקה, נכל שולץ לוועדת־החוץ של הסינאט הצהרה מדינית שעליה חלק וספג קיתונות תכופי־שידור ממתנגדי הסלחנות הרייגנית, משתי המפלגות, ובמיוחד מהסינאטור הדמוקרטי ג'וזף ביידן. שבוע אחר־כך שיכנעו את רייגן יועציו הפוליטיים כי התמרמרות חקלאי המערב־התיכון תעלה לרפובליקאים בהפסדים בבחירות נובמבר ובאובדן הרוב הרופף בסינאט. רייגן קיבל את המלצת יו"ר סיעתו בסינאט רוברט דול ושר־החקלאות ריצ'רד לינג, לסייע לקופת החקלאים באישור מכירות החיטה המסובסדת גם לשוק הסובייטי. שולץ לא התאפק הפעם ואמר ל„יו.אס. ניוז" – ירחון הנפוץ בנבראסקה ובדקוטות הרבה יותר מ„וושינגטון פוסט" או „ניו יורק טיימס" – כי אינו רואה ולו יתרון יחיד בהחלטה זו. מהבית הלבן באה תגובה פומבית חייכנית. שולץ השתתק ואף נרתם למערכה שאסרו נגסי רייגן ובעלה נגד הסמים: שר־החוץ איים להתפטר אם יאלץ להדביק בבלאיישקר, אשתקד, אך התנדב למיבדקי־סמים כמופת אישי לפקידיו, אלא שהדיפלומטים מובילים רחוקה בטבלת השתיינים במימשל (בירות בניכר + משקאות פטורי־מס).

במחלוקת החיטה התייצב לצד שולץ שר־ההגנה, קספאר וויינברגר. מודעי שולץ סבורים כי סירובו להניח לוויינברגר לממש חלום־דרוסטיה משלו ולרשת אותו בסטייט דיפרטמנט הוא המחסום העיקרי מפני התפטרות שולץ. לפי גירסה זו, ייאחז שולץ בתיק־החוץ עד שיובהר לו כי וויינברגר יפרוש מהמימשל עימו או כי לא יותמנה במקומו. מאז עבדו השניים בתאגיד „בכטל" הצטננו יחסיהם: [illegible] התמנה החודש לסגן שר־ההגנה להרכשה, אבל שולץ אינו [illegible].

בשלהי יולי נזקק לזכות וויינברגר הישג חשוב: בודיכות אחר עם שולץ, על המטוס הישראלי „לביא". וויינברגר – לא עוזרו סגנו, דב זקהיים, שאינו יותר מבאריכתו של השר – הוא הנחוש ביריבי ה„לביא" במימשל. הוא מאמין שביחסו המפקפק בתבונת ההשקעות במטוס אינו מתנכל לישראל, אלא להיפך. מסייע לה להינצל מטיפשות עצמה. הנחה זו נסמכת גם על ישראלים ממשלתיים, צה"ליים וחיל־אוויריים. התעשיה האווירית ופטרוניה, שנואשו מגיור וויינברגר או לפחות מריכוך עוינותו, אסרו עליו מיתקפה פומבית. בכך הבטיחו עיקשות־נצח מצידו, אך גם דחקו אותו לשגיאות דומות. עוזריו תידרכו חברי־קונגרס ועיתונאים ואמרו להם כי להסתייגות וויינברגר שותף עוד שר־בטחון, יצחק רבין. לשמע טענות אלה, נאלץ רבין – כצפוי – להישבע ל„לביא" אמונים ביתר עת. זקהיים שינה מעט את הנימה ובשבוע שעבר הצהיר כי דיבורת רבין ראויה לכבוד, אך בינתיים נקלעה למחלוקת גם הסכמת רבין לעיין בחלופות אפשריות ל„לביא". הצלחת וויינברגר בחודש שעבר היתה בהחתמת שולץ על מסר לישראל: רק תמורת שיתוף־פעולה בסקר החלופות, יופשרו חוזים מוקפאים ל„לביא".

שם המשפחה של החלופות הוא „אף", ראשי־התיבה של מטוס־קרב באנגלית. השם הפרטי יכול להיות 16 או 18. סיסמת־הקרב היא, פחות או יותר, הגוף שלו – הראש שלה. וויינברגר יספק את גופו המכונף של אף־16 לדגמיו, או אף־18, בעוד שישראל תשתיל בגוף אמריקאי זה את מוחה האלקטרוני, על לקחיו הייחודיים לזירה. לדעת וויינברגר, אסור לחלוף בשאננות בצומת־ההחלטה המפריד בין פיתוח ה„לביא" לייצורו. זהו הרגע האחרון לסכירת אשדות הדולרים שיזרמו בכל שנת־ייצור. הקונגרס אמנם עקף עד כה את משאלות וויינברגר והשתמש בסמכותו התקציבית לאישור 550 מיליוני דולרים לשנה ל„לביא", אך גם וויינברגר זוכר את תולדות המחשבה המדינית באמריקה ויודע שמיסוי מזכה בייצוג. מי שנהנה מכסף אמריקאי, גם אם מתקציב סיוע־החוץ שבאחריות הסטייט דיפרטמנט ולא מתקציב הבטחון שבהשגחת הפנטגון, משתעבד לפישפוש אמריקאי בכליו. כשישראל פושטת יד, סבור הנדבן שזכותו לבדוק את אצבעותיה, שמא נוטים דולרים לחמוק מבעדן לאבדון. לכן מותנית החלת „תיקון נאף" למימון תוכניות מחקר־ופיתוח צבאיות בכך שיהיה זה, למעשה, מחקר ופיקוח, מאמץ ישראלי לצרכי צה"ל והפנטגון גם יחד, אך רק אם יהנהן משגיח־הכשרות שמעבר־לים.

בוושינגטון, בהכללה העלולה לעוות, מאוכזבים מתיפקודו של רבין, שהגיע ללשכת שר־הבטחון עם מירב הכישורים לשליטה ברמטכ"ל ובתעשיות הבטחוניות ונפל בשביים.

אכזבה זו נמסכת בתחושה שישראל מיטיבה מדי להפעיל את מנופי המערכת האמריקאית, להשיג את משאלותיה ולעקוף את כללי־הפוקר, „שלם או שתוק". מול הפנטגון המפקפק ב„לביא" מצטייר פוקר ישראלי מתגרה, שלם ושותק גם יחד. לטווח קצר, זו דרך בדוקה לרכישת הערכה מקצועית מצד מעריצי־כוח. לטווח מתארך, מובילה הדרך להקמת שונאים שגם באמתחתם כוח.

כמה ממתנגדי ה„לביא" בישראל שוכנעו לאחרונה כי מאפייניו הסודיים מצדיקים העדפתו על החלופות האמריקאיות. הסודיות מסכלת את היכולת לפרט, אך אם יש לטענה זו בסיס עובדתי ראוי להדגיש את מסקנותיה, במגעים עם המימשל והקונגרס: ה„לביא" יהיה יקר מחלופותיו בדולרים, אך זול מהם באבידות־אנוש, מה גם שכיורשו ה„כפיר" וה„סקייהוק" יופעל בתקיפות יום־יום מסוכנות, בעוד אף־15 ואף־16 נחסכים למיבצעי איכות נוסח הכור העיראקי ואש"ף בתוניס. במאזן־עלויות כזה, זכאית ישראל להאמין כי חיי טייסיה וסיכויי הישרדותם בזירה מוכת־טילים שקולים כנגד יוקר המטוס.

כמו שולץ בפרשת החיטה המסובסדת, נתקל וויינברגר בפרק הנוכחי של עלילות ה„לביא" בפער שבין צידקת העמדה העניינית לבין אילוצי הפוליטיקה – ולא רק במונחי גייסות בגבעת הקפיטול. וויינברגר היה צריך להבין שאפילו נותר רבין במחנה מתנגדי ה„לביא", שממנו ערק כשר־הבטחון, אין הוא משתוקק להיודע כמבטל התוכנית. בממשלת פרס, עם ראש־ממשלה ושר־בטחון ממפלגת העבודה, יוכל הליכוד להתכחש לשותפותו לאחריות לביטול ה„לביא" ולאימוץ חלופה. בממשלת שמיר, עם משה ארנס כלחשנו הראשי של ראש־הממשלה בנושאי אמריקה, בטחון ותעופה, יהיה ה„לביא" מועמד סביר יותר להוכחת יעילותה של דיאטת הרוטאציה והגמילה שבעקבותיה.

וויינברגר לא כבש את ארסו, לאחר שבסעודת־בוקר עם שולץ סוכמה הפשרת החוזים. איגרת וויינברגר לרבין הפשירה לכאורה והמשיכה את ההקפאה בפועל, משום שהוסיפה לתנאי המוסכם של הפשרה תמורת פתיחות (במסירת נתונים על צרכיו המיבצעיים של חיל האוויר ועלות הרכב־מטוסים שונים) מגבלת־זמן, ארבעה חודשים. המיקוח התחדש. סביר שישראל תבוא בקרוב על סיפוקה, אך גם וויינברגר יגבה מחיר.

וויינברגר הוא הנחוש ביריבי „הלביא" במימשל. הוא מאמין שביחסו המפקפק בתבונת ההשקעות במטוס אינו מתנכל לישראל, אלא להיפך, מסייע לה להינצל מטיפשות עצמה. עוזריו תידרכו חברי קונגרס ועתונאים ואמרו להם כי להסתייגות וויינברגר שותף עוד שר־בטחון – יצחק רבין

„אם המטוס ימריא, צה"ל ישכב על הרצפה" / טלי זלינגר

חתול טורף ארך ציפורניים

השבוע דן המטה הכללי של צה"ל בהרחבה ניכרת בתכנית הרב־שנתית של הצבא לחמש ולעשר השנים הבאות – תכניות ההצטיידות, האימונים והעבודה של הצבא. בשני ימי דיונים פנימיים ובדיון ארוך עם שר הבטחון נותחו התכנונים כפי שהתגבשו עד כה, לאור הנחת יסוד של מסגרת תקציבית ומגבלות אחרות צפויות, ובהנחיית יצחק רבין סומנו כיוונים להמשך העבודה. צל כבד וארוך הטיל גוף, שעדיין אין בו

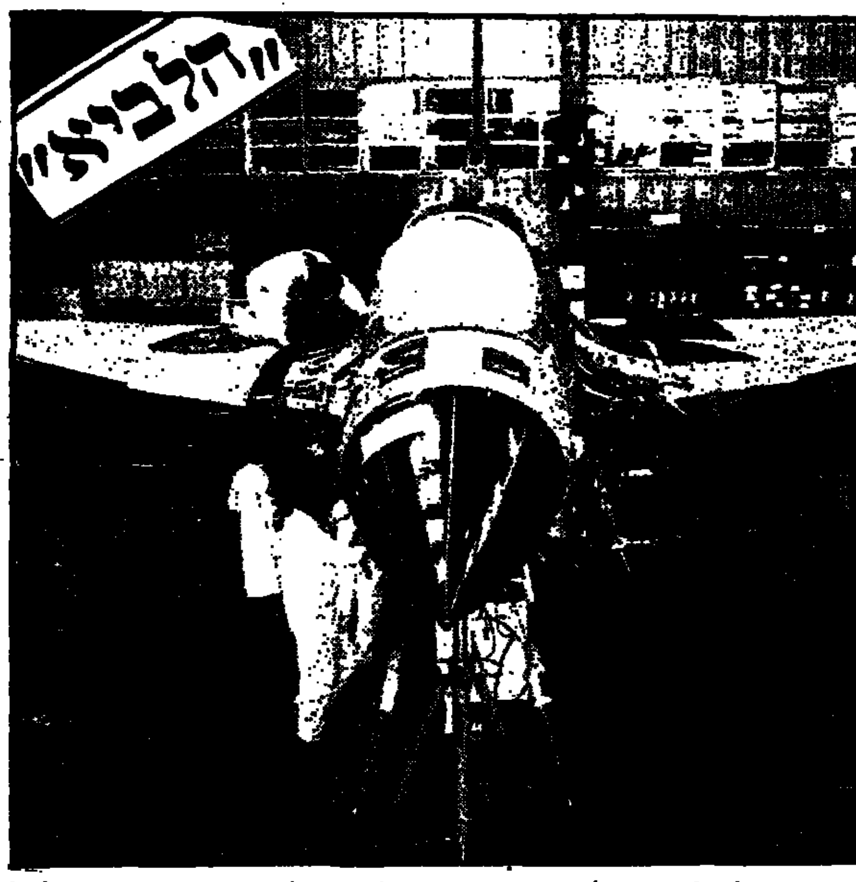

חיים, אבל הנפח שלו מכביד מאוד כבר עתה על כל דיון ותכנון – מטוס ה„לביא". יותר ויותר אנשים מבקשים היום לעקור את הדיבוק הזה, שהשתכן בגוף מערכת הבטחון. עושי כשפים ולוחשי לחשים מבטאים בקול רם את מה שפעם היה נלאט בחשאי, והוא שמטוס ה„לביא" הוא עצם בגרונו של צה"ל.

„דיבוק צא!" וכאילו כלום לא – ה„לביא" נגלל החוצה, מחוזק באמצעי עזר ארציים, בטקס רב־רושם; התכנונים והדיונים הגים סביב הפגר הזה כמבקשים להזיז את הגוויה מדרכה של רכבת המשא המסורבלת בלאו־הכי של בניין הכוח, והוא בשלו – לא זז. בשבוע שעבר הגיע מכתבו של שגריר ארה"ב פיקרינג, ובו מסר חריף כאד של מזכיר ההגנה וויינברגר, המכופף את זרועו של שר הבטחון לדון בחלופות למטוס „תוצרת הארץ". מכתב זה טפח חד־משמעית על פניהם של כל שעוד המשיכו לטעון שאין להם אחות. יש להם אח גדול, ומה לא מעיזים לעשות – לא כל־כך מחוסר הבנת העובדות כמו מאי־יכולת לקבל החלטות קשות – יעשה הפטרון.

עמדת חיל־האוויר בשאלת מטוס „לביא" מהיותה נקיה משיקולי צרות־עין ותחרות, מייצגת, ככל הנראה טוב מכל את הבעייתיות הכרוכה בו. אמירתו של מפקד חילות השדה היוצא, האלוף אמיר דרורי, כי „אם הלביא ימריא, צה"ל ישכב על הרצפה", שהמחישה את המחיר הכבד לבטחון ישראל מהמשך ההרפתקאה הזאת – אמירה זו הזאת איננה מפתיעה. עוגת המשאבים קטנה לפני היא מצטמקת כל הזמן, ונגיסה לטובת פרוייקט מטוס היא החלטה אסטרטגית תורתית ומעשית להעדיף את המטוס על־פני קידום חילות היבשה. גם כשנספח צה"ל היוצא בוושינגטון, אלוף אורי שמחוני, מבהיר לציבור בשיחות סיכום את עמדתו הנחרצת נגד הפרוייקט, אפשר לטעון שהוא מושפע מהאווירה בוושינגטון בה שהה זמן כה רב, וגם הוא איש חילות היבשה וכו' וגו'. אבל כשחיל האוויר, „הילד" שבשבילו בונים את הצעצוע הזה, העגל שאותו רוצים להיניק, בועט ואומר „לא", העניין מתחיל להישמע כמו רעב ללא מוצא.

רשמית אין לצה"ל עמדה מגובשת. נושאי תפקידים רשמיים בצבא יענו בדרך־כלל בגימגום, לציטוט ולייחוס, ויאמרו שיש החלטות ממשלה ושר בעניין בניית המטוס, וזה בסדר ומקובל עליהם. בשיחות פרטיות יתבטאו אלה בחריפות נגד הפרוייקט ונגד השפעתו ההרסנית על חלקיו האחרים של הצבא, שהוא בכל זאת קצת יותר מורע אווירית. בדיונים פנימיים, שתכליתם לבדוק ולתכנן, נשמעים נתונים, שמשמעותם היא: אם ההוצאה על מטוס „לביא" תהיה מתקציב הבטחון, וגם אם תעמוד על 550 מיליון דולר בשנה (נתון לא ריאלי על־פי תחשיבי לוחות הזמנים הכוונה לעמוד בהם, שספק אם תתממש), עדיין יחסרו לצה"ל מדי שנה מאות מיליוני דולר לצרכים הבסיסיים ביותר. בהנחה שהשימוש בביטוי „לביא פרוייקט לאומי" הוא יותר משימוש דמגוגי, ומתוך השערה שתרומתו חשיבותו לקידום הטכנולוגיה בארץ ולמקורות התעסוקה, תיתכן דרישה לתיקצובו במשרד האוצר ולא מתקציב הבטחון. ואולם גם אז, על־פי הנתונים העולים מן הדיונים יחסרו לצה"ל מיליוני דולר בשנה לצרכיו הבסיסיים.

בפינג־פונג לחיים ולמוות של טיעונים בעד ונגד המטוס, מול התעשיות הבטחוניות, ובראשן התעשיה האווירית, טוענים הגורמים האינטרסנטיים להמשך הפרוייקט, כי „הכסף ממילא בא מהאמריקאים", והפסקת הפרוייקט פירושה הפסקת נתח זה שבמימון. השוללים והמתכננים בראייה צה"לית כוללת משיבים – זה כמה חודשים נכנס לתוקפו „תיקון קסטן" בקונגרס, שקבע כי את כספי ההמרה תוכל ישראל לנצל „לפרוייקט הלביא ולפרוייקטים בטחוניים אחרים", ואז יהיה אפשר להפנות את כל הכסף לצרכים בסיסיים ולפרוייקטים אחרים.

„פרוייקטים אחרים", הוא מונח תקף גם לגבי חיל־האוויר. ובחיל מתגבשת התנגדות רחבה ביותר ל„לביא". אל שורות המתנגדים, גם אם עדיין בשפה רפה כוח של חבריו, הצטרף מפקד חיל־האוויר עצמו, האלוף עמוס לפידות, שבתפקידו הקודם היה ראש מינהלת הפרוייקט ועל כן נחשב „מכור" לעניין. בשנתיים האחרונות עמד לפידות מול לחצים וביקורות נוקבת של עמיתיו לחיל, ורק באחרונה משגובשו התכנונים ארוכי הטווח והובהר מה המחיר שישלם גם חיל־האוויר על ההתרכזות בפרוייקט הזה, השתנתה עמדתו. אולם למען לא תהיה אי־הבנה, יש לומר כי בחיל־האוויר משבחים את טיבו של המטוס, ומציינים את התאמתו לצורכי החיל. אלא שבגלל ההוצאות הכרוכות בו, שישפיעו על ההצטיידות ויגרמו שיבוש סדר הכוחות של החיל, נוצרה התנגדות כוללת.

זאת ועוד, מבקר מערכת הבטחון קבע רק באחרונה שהמטוס לא יתאים לאחד מייעודיו הקבועים מראש – הדרכה בבית־הספר לטיסה. לבחינת כדאיות הייצור יש להביא בחשבון גם מגבלות השוק העולמי לרכישת מטוס „לביא", בגלל אילוצים אמריקאיים – שעל־אף הגירסה הראשונית, שהצדיקה כניסה להרפתקאה כדי שיהיה לנו מטוס „שלנו" ונשתחרר מהתלות (ויש במטוס לפחות חמישים אחוז השקעה אמריקאית שלא לדבר על התלות במימון) – לא נוכל למכור את המטוס למי שנרצה, ומכל מקום הוא יהיה יקר מדי לחלק גדול מהשוק הפוטנציאלי – העולם השלישי.

אף־על־פי שגם בעניין זה קיימת אי־הסכמה, ישראל תשלם, ככל הנראה, בין 13 ל־15 מיליארד דולר תמורת כ־200 מטוסים. כלומר, מטוס אחד במחיר של כ־70 מיליון דולר. אין עוד מטוסי קרב יקרים כאלה בעולם.

לגבי מחיר המטוס, ישנה אי־הסכמה. זו מאפיינת את הבדלי הגירסאות, שהפכו לחלק בלתי־נפרד מסיפור פרוייקט „לביא". ככל הנראה תשלם מדינת ישראל בין 13 ל־15 מיליארדי דולר תמורת כ־200 מטוסים, חשבון פשוט מעמיד מחיר מטוס על כ־70 מיליון דולר. אין עוד מטוסי קרב יקרים כאלה בעולם. חיל האוויר מוכן כבר מזמן להילחם בנחישות על חלופה, לא מן הנמנע שגם ראש החיל כבר נמצא בשלב הזה בהתפתחות יחסו לפרוייקט. למי שעוקב מקרוב אחרי תהליכי קבלת ההחלטות של יצחק רבין, נראה כי שר הבטחון מודע לצורך לבחון, כמעט להחליט על ביטול הפרוייקט, בגלל המשמעות התקציבית הכרוכה בהמשכו. יש לו, כנראה, קושי להביא את הפסקתו לכלל פסיקה. מקורביו, שראו אותו מגיב למכתב של וויינברגר, המבליט את „הלינקייג'" בין „התנהגות" מערכת הבטחון בעניין בחינת הפרוייקט לבין פתיחות או סגירות ברזי המימון, טוענים שעכשיו הוא מתבצר „בעמדה שהוא עצמו לא־כל־כך מאמין בה".

במשרד הבטחון יש לפחות ציפור אחת, אבל ראשית, המזמרת לטובת הפרוייקט – מנכ"ל המשרד דוד עברי, שהיה יו"ר הדירקטוריון של התעשיה האווירית ובאבות המטוס כשהיה מפקד החיל. השאלה היא איזה ציפורים ישירו חזק יותר, ומכל מקום החתול הטורף ארך הציפורניים מוושינגטון הוא זה שיפסוק.

סוף המושב. סיכומים / טובה צימוקי

תערב לך פגרתך, בית שפתותיים

הזירה שש"י עגנון כינה אותה „בית שפתותיים", הכנסת, נכנסת לאלם ארוך שיימשך עד סוף חודש אוקטובר. בחודשים אלה יתחלפו ככל הנראה ראשי ממשלה, ומי יודע איזה מהפכים נוספים יתחוללו עד אז.

הסטטיסטיקות המלוות את הכנסת בסוף של מושב של הבית הפכו למסורתיות, בעיקר בקרב חברי כנסת המכבים את עצמם כחברי כנסת פעילים. אך לא רק הם. מחבבים אותן גם הציניקנים המוצאים בהן עדות לעבודתו הבלתי־אפקטיבית של בית המחוקקים הישראלי, והתקשורת המוצאת בהן מפלט מעניין שבכנסת עצמה אין לחמוק מפניו – המלל.

ובכן, מי ומה עשו במושב האחרון, כמה ואיפה?

ששת הגדולים
מרבי הנואמים בכנסת (שהגישו הצעות לסדר היום, שאילתות והצעות־חוק)

שבח וייס	70 נאומים
מתי פלד	69 נאומים
מרדכי וירשובסקי	60 נאומים
גאולה כהן	54 נאומים
אורה נמיר	50 נאומים
רן כהן	48 נאומים

שאילתות

הוגשו	996	שאילתות
נענו	807	שאילתות
לא נענו	164	שאילתות
במליאה נענו	758	שאילתות
בכתב נענו	49	שאילתות
הוגשו	166	שאילתות בעל־פה

אי־אמון

במושב השני של הכנסת הוגשו 31 הצעות אי־אמון לעומת 16 במושב הקודם. בראש המציעים סיעות כ"ך, חד"ש, ומפ"ם.

הצעות־חוק

במושב זה, עברו 48 הצעות־חוק בקריאה שניה ושלישית שהן כמעט מחצית מהצעות־החוק שעברו במושב הראשון – 71.

מתוכן עברו הצעות־חוק פרטיות 9 לעומת 5 במושב הקודם.

יוזמת החקיקה הממשלתית „נפלה" בחצי לעומת המושב הקודם 39 הצעות־חוק ממשלתיות לעומת 66 במושב הקודם. באשר לקריאה ראשונה – עברו 6 הצעות חוק פרטיות ו־28 הצעות חוק ממשלתיות.

הצבעות

מתוך 443 הצעות לסדר יום:

הצעה לכלול את הנושא בסדר יום	43
הצעה שלא לכלול את הנושא	47
הצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה	146
המציעים הסתפקו בתשובת השר	43
הכנסת לא הצביעה	5

כמה שאלו הח"כים
שלא ידעו לשאול

אבא אבן	-
אהרון אברהצירא	-
רפי אדרי	-
אהוד אולמרט	-
יורם ארידור	-
שושנה ארבלי־אלמוזלינו	-
צ'רלי ביטון	-
אליהו בן־אלישר	-
עוזי ברעם	-
שרה דורון	-
הכהן מנחם	-
אהרון הראל	-
מיכה חריש	-
יגאל כהן־אורגד	-
אמנון לין	-
אליעזר קולס	-
חיים קופמן	-
מאיר שיטרית	-
שפייזר אליהו	-
תיכון דן	-

אלופי השואלים

אברהם שפירא	29
מתי פלד	28
בני שליטא	28
לין אוריאל	28
כהן גאולה	28
אלוני שולמית	27
בר און מרדכי	27
עטשי זיידן	27
צבן יאיר	27
רפאל איתן	25
נאוה ארד	25
אברהם ורדיגר	25

כמה שאלו הסיעות

מערך	247
ליכוד	218
התחיה	83
ר"צ	77
מפ"ם	70
ש"ס	52
מפד"ל	49
אגו"י	48
שינוי	41
חד"ש	35
הרשימה המתקדמת	31
מורשה	27
כ"ך	18
תמ"י	0
אומץ	0

עבר לוועדה
הוועדות ה"פופולריות" אליהן העבירה המליאה נושאים לדיון

1. ועדת הכספים
2. ועדת עבודה ורווחה
3. ועדת החוץ והבטחון
4. ועדת החנוך והתרבות
5. ועדת הכלכלה
6. ועדת עליה וקליטה

הצעות לסדר היום

בסך הכל נידונו 443 הצעות לסדר היום

חברי המערך	86
חברי הליכוד	71
חברי ר"צ	64
חברי מפ"ם	55
חברי התחיה	46
חברי רשימה מתקדמת	22
חברי שינוי	20
חברי מפד"ל	18
חברי כ"ך	11
חברי ש"ס	10
חברי אגו"י	5

אבא אבן – מערך
אהוד אולמרט – ליכוד
שמחה דיניץ – מערך
אהרון הראל – מערך
מיכה חריש – מערך
דן מרידור – ליכוד
שלמה עמר – יחד
יצחק פרץ – מערך
קופמן חיים – ליכוד
ישראל קיסר – מערך
מאיר שיטרית – ליכוד
יעקב שמאי – ליכוד
דן תיכון – ליכוד

לא הציעו

ה"ב אהרון אברהצירא – תמ"י
שושנה ארבלי אלמוזלינו – מערך
גרופר פסח – ליכוד
מיכאל דקל – ליכוד
ויינשטיין אריאל – ליכוד
הצעה (אחת) העלה

כן הציעו

יוסי שריד – ר"צ	22
רן כהן – ר"צ	21
גאולה כהן – תחיה	19
פלד מתי – רשימה	17
הייקה גרוסמן – מפ"ם	16
מרדכי וירשובסקי – שינוי	15

כמה שאלו אותם, כמה השיבו
בכתב

	נשאל	ענה
1. שר החנוך יצחק נבון	145	140
2. שר הבטחון יצחק רבין	118	98
3. שר המשטרה חיים בר־לב	86	78
4. שר הפנים יצחק פרץ	86	70
5. שר האוצר משה ניסים	75	69
6. שר החקלאות אריק נחמקין	54	39
7. שר הבריאות מוטה גור	53	51
8. ראש הממשלה שמעון פרס	48	35
9. שר העבודה והרווחה משה קצב	48	30
10. שר החוץ יצחק שמיר	32	27
11. שר המשפטים יצחק מודעי	45	23
12. שר הדתות יוסף בורג	34	30
13. שר התקשורת אמנון רובינשטיין	32	29
14. שר התחבורה חיים קורפו	29	23
15. שר הבינוי והשיכון דוד לוי	27	17
16. שר הקליטה יעקב צור	27	24
17. שר האנרגיה משה שחל	26	24
18. שר התעשיה אריאל שרון	17	11
19. שר בלי תיק עזר ויצמן	6	6
20. שר התיירות אברהם שריר	5	5
21. שר בלי תיק יוסף שפירא	-	-
22. שר בלי תיק יגאל הורביץ	-	-

בעל־פה

שר החנוך יצחק נבון	23
שר הבטחון יצחק רבין	22
שר הפנים יצחק פרץ	17
שר האוצר משה ניסים	12
שר הבריאות מוטה גור	12
ראש הממשלה שמעון פרס	11
שר החוץ יצחק שמיר	10
שר העבודה משה קצב	9
שר המשטרה חיים בר־לב	8
שר החקלאות אריק נחמקין	8
שר המשפטים יצחק מודעי	8
שר האנרגיה משה שחל	5
שר התחבורה חיים קורפו	4
שר התקשורת אמנון רובינשטיין	4
שר הבינוי דוד לוי	3
שר המסחר אריאל שרון	3
שר הדתות יוסף בורג	3
שר הקליטה יעקב צור	2
שר התיירות אברהם שריר	1
שר בלי תיק יוסקה שפירא	1
שר הכלכלה גד יעקבי	0

תשובה לנתן זך / עמוס עוז

המשמרות המהפכניים

שלום נתן,

חברים ראגו שאקרא את הרשימה שהקדשת לי ב„העולם הזה" תחת הכותרת „טעות לעולם לא חוזר". טיפלת בי בעדינות הפעם. לפני כשנתיים היית בין יזמיו של כרוז שנאמר בו כי יזהר, יהושע, גורי ואני מעוררים שאט־נפש. הפעם אתה רוחש לי „הוקרה וידידות" ואפילו מתיר לי סדק צר שבעדו אוכל לחזור בתשובה – בתנאי שאתוודה לפניך, שאכה על חטא, שאוקיע את סטיותי ואת סטיותיהם של חברי. שכחת להוסיף לרשימה „חינוך מחדש", אבל גם כך נודף מן הדברים ניחוח עתיק ומוכר. לרבות העוויית הקטיגור הקורץ אל הנאשם קריצת־ידידות דיסקרטית בעוד הוא מאשימו בסטיה ימנית חמורה.

עכשיו, כשהתחלת לעסוק בעתונאות ואפילו טור קבוע יש לך, מוכרחים אולי להזכירך כי שימושו של עתונאי במרכאות כפולות כפוף לכמה מגבלות מרדכדות אשר המשורר פטור מהן בשירתו. לא נעים. שקספיר חופשי לשים בפי יוליוס קיסר הגוסס, במרכאות, את המלים „גם אתה ברוטוס". אבל שקספיר הכותב טור בשבועון „העולם הזה" נאלץ להתנזר קצת, ואסור לו לכתוב בתוך זוג מרכאות כי „יוליוס הגווע הספיק ללחוש את שמות רוצחיו, וביניהם גם מר י.ל. ברוטוס מרחוב דוליצקי 4". וזה מה שמכביד על מלאכת העתונאי ואף קושר משקולות מרגיזות לרגליו.

כנגד מה הדברים אמורים?

1. ע.ע. לא „שיחר לפתחו של יצחק שמיר". אולי מתאים היה לו שישחר, אולי יפה היה לצורך חשיפת סטיותיו הימניות, אבל – חבל – הוא לא שיחר. הזמינוהו והוא הלך. כשם שהלך לא פעם לפגישות עם ערבים שידיהם מגואלות בדם חפים מפשע. לא התבייש ללכת – אבל לא „שיחר".

שקספיר חופשי לשים בפי יוליוס קיסר הגוסס, במרכאות, את המלים „גם אתה ברוטוס". אבל שקספיר הכותב טור בשבועון „העולם הזה" נאלץ להתנזר קצת, ואסור לו לכתוב בתוך זוג מרכאות כי „יוליוס הגווע הספיק ללחוש את שמות רוצחיו, וביניהם גם מר י.ל. ברוטוס מרחוב דוליצקי 4"

2. אחרי אותה פגישה לא אמר שמיר (וכתוב אצלך בתוך מרכאות כפולות) כי יש בין סופרי ישראל כמה „נחמדים שאתם אפשר לדבר". אולי ראוי היה, או רצוי היה, ששמיר יאמר כך, כדי לסייע בחשיפת פרצופם האמיתי של הסוטים. אבל שמיר לא אמר את מה שאתה שם בפיו במרכאות כפולות. בשיר קוראים לזה הברקה שנונה, אבל בעתון – אהה – קוראים לזה זיוף. אמנם ראוי להדגיש כאן כי זהו זיוף עם תקדימים ועם נסיבות מקלות: בימים הטובים מותר ורצוי היה לזייף קצת עובדות כדי לחשוף את פרצופם המכוער של סוטים ימניים למיניהם.

3. לא יזהר, לא גורי, לא יהושע ולא אני לא קראנו אל השמאל שלא „יתקע סכין בגבה של ממשלת האחדות" אלא כזה נוח היה, אילו הסוטים היו מפנים קריאה בנוסח מטופש כזה אל מפלגות השמאל. ואם נוח, מדוע לא לשים זאת בפיהם? אין מדקדקים בעובדות כשמתחשבנים עם אויבי המהפכה. ובכלל עובדות הן לוקסוס בורגני.

4. ברשימתך אתה מבקש ממני לבדוק במחשב כיס כיצד אפשר היה להרכיב ממשלה בלי רוטציה בראשות המערך והשתתפות הליכוד. מחשב אין לי, אבל הנה לפניך החישוב. ארבעת הנאשמים קראו להקמת ממשלה שישתתפו בה המערך, לרבות מפ"ם, וכן „שינוי" ור"ץ, עם הליכוד ובלי המפלגות הדתיות, או לפחות בלי עמדת לשון־מאזניים למפלגות הדתיות. בממשלה כזו אכן היה הליכוד מהווה מיעוט. זו היתה ההצעה שהגישו ארבעת הנאשמים. אולי יש בה טומאה מוסרית, אבל שגיאה אריתמטית אין בה. עכשיו תורך להשתמש במחשב כיס.

5. הצעתנו לא התקבלה. קמה ממשלה רוטציונית שעדיין היא גרועה בעיני פחות מן האלטרנטיבות אשר אולי עמדו לפני שנתיים על הפרק, לאמור: או ממשלת פרס־פרץ־וילנר־דרוקמן־מיעארי, או ממשלת שמיר־כהנא־דרוקמן־פרץ.

6. אתה נוזף בי על התנגדותי לנסיון לכונן ממשלת פרס־וילנר־מיעארי, ולצורך הנזיפה אתה מזכיר את השתתפותן של המפלגות הקומוניסטיות בממשלות צרפת ואיטליה. המפלגות הקומוניסטיות בצרפת ובאיטליה דומות לרק"ח בערך כמו שמרכס דומה לאולבריכט: רק"ח מזדהה באדיקות עם ברז'נייב וגורבצ'וב, ואילו רשימתם של פלד ומיעארי מזדהה במאה אחוז עם עמדות אש"ף. צר לי על כך מאד.

7. ועכשיו, כדי לגוון את המשחק, הבה נחבר רשימה קטנה על נתן זך בנוסח נתן זך. לרבות השימוש הפיוטי במרכאות כפולות. אולי כך למשל: כוונתן הטהורה של זך ושל מירון בהתקפתם על הסופרים האחרים היתה להבטיח שהשלטון יפול בידי כהנא את גאולה כהן או בידי אש"ף, דבר אשר, כלשונו של נתן זך, „יחיש את מפלתה של המפלצת הציונית". כזכור, הכריז אחמד ג'בריל – בעקבות הכרוז של מירון וזך – כי לא כל סופרי ישראל אבודים, וכי יש ביניהם כמה „נחמדים שאתם אפשר לדבר". כלום באמת מדמה זך בלבו כי כבר שכחנו את קריאתו אל השמאל „לבל יתקע סכין בגבו של הארגון לשחרור פלשתין"? אתמהה.

אלה הן, כמובן, שורות אבסורדיות ומכוערות. תרגיל בסילוף עמדות זידוני ובהכפשת יריב בדרך של זיוף גס. לצערי, תוכל להכיר בשורות אלה נגאטיב די מדויק של מה שכתבת אתה ברשימתך, לרבות הטכניקה של המרכאות הכפולות.

נתן זך, רומנטיקן מר ופולמוסן קומיסארי, דרך הרוח מי ידע. אנשים יוצאים להיאבק על עמדות שפויות ומתונות, להוקיע את הקנאות וההיסטריה, והנה הוקעתם מתמלאת קנאות והיסטריה והם מזים קצף של סיסמאות אנטי־קנאיות תמומות. כך דבק הנגיף הפאנאטי, פה ושם, במי שיוצא וקצף על שפתיו ללחום נגד הפאנאטים. כך מתגלגל משורר לישימון צחיח של סיסמאות ארסיות, טרשים אשר עליהם לא יצמחו לא שיר ולא אמת. ערבת־מלח של צדקנות סארקאסטית. כך מגיעים לידי התעטפות בברדס ישועי ומעדיפים את שרון על פרס ואת כהנא על רבין, מפני שניחא בשחור־לבן ולא ניחא להצטרך לבחור בין גוונים שונים של אפור. מפני שקל ונוח לבחור בין טוב לרע ולא קל ולא נוח להבחין בין רע לרע מאד. כך נחשף הדחף הנפשי האובססיבי לאבחן לא פחות מאשר נאציזאציה של ישראל כדי לצאת צודקים, הירואיים, נואשים ואבודים. אם ישראל היא כמעט נאצית, נתן זך הוא כמעט תומאס מאן. אם ישראל היא רק חולה בקנאות דתית ולאומנית, נתן זך הוא רק נתן זך.

צר לראותך משתטח, ואפילו השתטחות סגנונית, למרגלות דן מירון כהשתטח אלתרמן למרגלות בן־גוריון. ואולי אתה עושה זאת מתוך דחפים לא בלתי דומים לאלה שהניעו את אלתרמן ליפול לרגלי בן־גוריון

זך. לרגלי מירון

אלתרמן. לרגלי בן־גוריון

אני חוזר וקורא את רשימתך, אין בה מקום לחילוקי־דעות אלא רק לספסל של קטיגורים וזעפים מול צינוק של סוטים צבועים. בפני הסוטים אתה פותח לא זירת ויכוח אלא סיכוי מעורפל לזכות בחנינה־על־תנאי: „שיכה על חטא. שיכריז טעיתי, שגיתי; לא ראיתי את הנולד". מה זה? זו לשונו של נתן זך – או לשון משורר־קומיסאר המטיל על סקציית הסופרים ליישר את הקו לפני שיהיה מאוחר?

„מי מאתנו לא טעה?", אתה שואל ברשימתך בטון רטורי־קומיסארי. שאלה טובה מאד. אגב, מתי לאחרונה אמרת אתה בפומבי כי טעית באיזה עניין שהוא? אולי, למשל, כאשר הצטרפת ערב מלחמת ששת הימים אל מקהלת מוקיעי מתינותו והססנותו של לוי אשכול ואל תובעי מסירת כיסאו למשה דיין הטוב?

מקריאת רשימתך מסתבר כי אכן טעית בכל זאת פעם אחת ויחידה: כאשר אמרת, בטעות, כי אתה טועה בעניין הקואליציה. לשמחתך, באו ימים טובים שבהם התברר לך כי טעית כשאמרת כי טעית מפני שבעצם לא טעית אלא רק אמרת בטעות שאולי אתה טועה. אבל למעשה צדקת בימים ההם ובזמן הזה וצדקת גם כשהתבלבלת ושכחת לרגע כי צדקת.

עצוב לראותך מחרה־מחזיק עכשיו אחרי דן מירון כמו איזו בולגריה אחרי רוסיה הסטאלינית. צר לראותך משתטח, ואפילו השתטחות סגנונית, למרגלות דן מירון כהשתטח אלתרמן למרגלות בן־גוריון. ואולי אתה עושה זאת מתוך דחפים לא בלתי דומים לאלה שהניעו את אלתרמן ליפול לרגלי בן־גוריון.

מכתב זה לא יימסר לפרסום במדור ב„העולם הזה": איני מוכן לפרסם שום דבר במקום שעושים בו שימוש חופשי או פיוטי במרכאות הכפולות. על כל פנים נחמד יהיה אם תואיל לתקן. לא את עמדתך. חלילה – אין חלקי עם התובעים מזולתם וידויים והכאות על חטא – אלא תתקן רק את תקלת המרכאות הכפולות. עדיין אתה חופשי בהחלט לכתוב, למשל, כי חברי ואני אכן מכרנו את נשמתנו וכו', התקרנפנו וכו', מעוררים שאט־נפש וכו', אבל לא שיחרנו לפתחו של שמיר ולא זכינו להיקרא בפיו בכינוי „נחמדים" וגם לא קראנו לשמאל לבל יתקע סכין וכו', יתר על כן: אתה חופשי לכתוב אפילו כי יזהר וגורי ויהושע ועוז היו

כך מגיעים לידי התעטפות בברדס ישועי ומעדיפים את שרון על פרס ואת כהנא על רבין, מפני שניחא בשחור־לבן ולא ניחא להצטרך לבחור בין גוונים שונים של אפור. מפני שקל ונוח לבחור בין טוב לרע ולא קל ולא נוח להבחין בין רע לרע מאד

מסוגלים בהחלט לעשות את כל התועבות הנ"ל לולא נתפשו בעוד מועד בכף המשמרות המהפכניים של מירון וזך, ולולא חשפו מירון וזך את הסטיות והקיעו את הסוטים אל עמוד הקלון.

הנה, כך תוכל להלום היטב ביריב גם בלי להסתבך במרכאות כוזבות, והיה מחנה הטהורים טהור.

אני חותם בהרגשת עלבון ועצב.

החוק לתיקון פקודת מניעת טרור / ש"ז פלר

החוק שמבזה את עקרונות דיני העונשין

כאשר אוסרים על פרט, מדוע לא לאסור על מפלגה? ומכאן קרובה השאלה מדוע, בעצם, שלא תהיה מותרת מפלגה אחת בלבד, זו שבשלטון. ואם דיקטטורה, הרי גם דיקטטור

החוק שתוקן השבוע, „פקודת מניעת טרור", סותר מכל וכל את עקרונות דיני העונשין המקובלים בכל מדינה חופשית. תמציתו, כל מגע שמקיים אזרח או תושב ישראל, ללא סמכות כדין וביודעין, עם אדם בעל תפקיד בכיר בארגון טרוריסטי הוגדר כעבירה פלילית שדינה שלוש שנים מאסר. בהמשך, נקבעים כמה חריגים, בהם המגע לא יצמיח עבירה פלילית, על אף שקויים ללא סמכות כדין וביודעין בנוגע למעמדו של אותו אדם. יש להטעים כי פליליות המגע אינה מותנית בתוכן או במטרה כלשהי.

החוק שתוקן – „פקודת מניעת טרור" – עניינו מאבק מדינת ישראל, באמצעי ענישה פלילית, בהתארגנויות טרוריסטיות. כלומר, לא במעשי הטרור עצמם, שהענישה בגינם מוסדרת, לפי מהותם וחומרתם, בדינים אחרים. „פקודת מניעת טרור" מגדירה, עקב כך, שלוש עבירות בלבד – פעילות בארגון טרוריסטי במעמד בכיר כלשהו, חברות בארגון טרוריסטי ותמיכה בארגון טרוריסטי (סעיפים 2, 3, 4 לפקודה), כמובן תוך קציבת עונש מרבי בצד כל אחת מהן, בהתאם למידת חומרתה בעיני המחוקק שחקק את הפקודה. ההוראות הנותרות כוללות הסדרי־לוואי לענישת עבירות אלה. זהו תחום ההסדרה של „פקודת מניעת טרור".

לפי העקרונות המקובלים של דיני העונשין, היקפו של כל איסור פלילי נתון להרחבה מעבר לגבולות הגדרתו בשני מישורים: השלב לקראת הביצוע המושלם של העבירה, ומישור התרומות העקיפות לביצועה. במישור הראשון מצוי הנסיון לדבר עבירה ועשויים להימצא מעשה־הכנה לשם ביצועה, ואילו במישור השני ניצבים הסיוע לדבר עבירה, השידול לביצועה והנסיון לשדל לבצע אותה. לשני המישורים יש גבולות ברורים למדי, שעקרונות דיני העונשין חרדים לשמירתם פן יחרגו מהם. המאפיין הבסיסי של כל צורות אלה של התנהגות ענישה (כלומר, שדינה עונש), הנגזרות מן הביצוע המושלם והעיקרי של העבירה, הוא זיקתן התכליתית והביצועית לביצוע זה.

כך, המכנה המשותף לכל התנהגות ענישה הוא כפול: ההתנהגות היא תכליתית, לשם ביצוע מושלם של העבירה, ובעל ההתנהגות הוא זה ששם לנגד עיניו כמטרה לבצע את העבירה. זהו עקרון יסוד, שלפיו נמתחים גבולות הפליליות של התנהגות כלשהי. מחוץ לגבולות אלה, אין איסור פלילי.

מה בין התיקון האמור של „פקודת מניעת טרור" לבין עקרון זה, כאשר התיקון אוסר על מעשה שאין לו זיקה תכליתית ואופרטיבית, כאמור לעיל, לאף אחת מן העבירות שבתחום הסדרתה של הפקודה? האם מדובר במי שקיים מגע־עם־בעל־מעמד בכיר בארגון טרוריסטי, כדי לקדם ביצוע של אחת מעבירות אלה? לא ולא: שהרי אם מדובר במקרה כזה, לא האיסור החדש הוא זה שיספק את ההגדרה למעשה ואת התגובה העונשית לו. ויש להם כיסוי מלא וראוי בדיני העונשין.

אך ניתן לשאול את השאלה – האם אין באיסור מעין התנהגות נגזרת מן העבירות האמורות במישור האחר – של שותפות עקיפה לביצוען? גם התשובה לשאלה זו היא שלילית בתכלית השלילה. האיסור החדש אינו מותנה בשום סימן־ייחוד אופייני לסיוע לדבר עבירה, לשידול לדבר עבירה או לנסיון לשדל לדבר עבירה. אכן, כל אחת מצורות אלה של התנהגות ענישה מותנית במגע כלשהו עם מי שאמור להיות המבצע הישיר של העבירה, אבל הכוונה למגע תכליתי שנועד לקדם עשיית עבירה על־ידי אחר, ואף לא עבירה סתם, אלא עבירה מסויימת על פרטיה המוחשיים. אילו הוסיפו תנאים אלה בהגדרת האיסור החדש, היו באים על סיפוקם כל עקרונות המשפט הפלילי. אבל האיסור עצמו היה מיותר, שכן קיימת תשתית נורמטיבית ברורה ומפורשת למעשים כאלה בדיני השותפות לדבר עבירה הכלליים שחלים לגבי כל העבירות הפליליות, כולל אלה המוגדרות בדברי חקיקה מיוחדים כגון "פקודת מניעת טרור". אפילו סתם גילוי הזדהות עם ארגון טרוריסטי או אהדה אליו נופל בגדר עבירה לפי סעיף 4(ז) לפקודת מניעת טרור – אך שוב, כשמתקיימת כאן זיקה מינימלית, תכליתית ואופרטיבית, לתחום ההסדרה של הפקודה – עידוד כלשהו של התארגנות טרוריסטית אסור לפי הפקודה. אבל, בהעדר זיקה כזאת כהגדרת האיסור החדש אף מבחינת דיני השותפות, ובהצמדתו, בכל זאת, לתחום העבירות לפי פקודה זו, ניתנת בחוק המדינה סטירת־לחי גסה לעקרונות דיני העונשין.

אין אפוא לאיסור כל זכות קיום, כשמצמידים אותו לעבירות המוגדרות לפקודת מניעת טרור, משום שאין הוא מותנה תנאי תכליתי ואופרטיבי כלשהו, כרוך בעבירות אלה, אם במישור השלבים לקראת ביצוען המושלם ואם במישור התרומות העקיפות לביצוען הישיר.

ואולם ניתן לגרוס שהאיסור החדש הוא בבחינת עבירה העומדת ברשות עצמה ואין לחפש חוטי קשר בינה לבין העבירות הנותרות האסורות באותה פקודה. גם מבחינה זו לא יכירנו מקומו במערכת משפט תקינה. שריקת סטירת־הלחי לעקרונות דיני העונשין נשמעת מעצם לשון החוק המתקן, אף תוך ראיית האיסור החדש כעבירה עצמאית. האיסור הוגדר כך, שאלמלא החריגים המפורשים שהוסיפו בו, היו נתפסים בגדר עבירה מגע בין בני משפחה אפילו בדרגת קירבה הקרובה ביותר – מגע סתם, כגון ישיבה סביב שולחן, או ביקור חולים, או תנחומים, השתתפות במסיבה או אף בריב משפחתי, שלא להזכיר את היחסים בין בני־זוג: מגע לשם השגת פתרון למצוקת קרוב משפחה; מגע כנציג של אמצעי תקשורת במסגרת מסיבת עתונאים בינלאומית: מגע תוך השתתפות ברב־שיח בינלאומי בנושא מדעי־אקדמי, שאורגן בידי מוסד אקדמי, ובלבד שנושא המגע לא יהיה מדיני.

כלום אין אלה בגדר גיחוך עצוב וטראגי. כלום מתיישבים עקרונות דיני העונשין עם איסורים פליליים שטעונים חריגים כאלה. ומה בדבר חוקר ישראלי במוסד אקדמי בחוץ־לארץ שמצטרפים אליו, בשלב מסויים, חוקר נוסף, שהוא אחד מאלה שהמגע עמו אסור לאזרח או תושב ישראל? עליו להתפטר או להטיל וטו על המינוי החדש? מה בדבר רופא ישראלי המתמחה בחוץ־לארץ וצריך לטפל בחולה שהוא אחד מאלה, או צריך להשתתף עם אחד מאלה בביצוע ניתוח רפואי? מה בדבר בעל חנות או בעל מוסך – אזרח או תושב ישראל – בחוץ־לארץ, ופונה אליו לקוח שהוא אחד מאלה? והכל כאשר מעמדו של אותו אדם ידוע לאזרח הישראלי; ניתן להביא עוד דוגמאות לאין ספור, אשר הצורך להכליל אותן בגדר החריגים כדי שלא יצמיחו עבירה פלילית, מעיד האבסורד הנעוץ באיסור החדש, על היותו נטע זר בתחום דיני העונשין ודחייתו על־ידי כל העקרונות המקובלים עליהם מושתתים דינים אלה.

בל נשכח שהאיסור מתגבש עם מודעות העושה למעמדו של האדם שעמו הוא מקיים את המגע והעדר סמכות כדין לקיומו, תהיה תכלית המגע אשר תהיה, אפילו כדי לחסל אותו פיסית, ובוודאי אפילו כדי להביא אותו מדרכו המוטעית המקובלת בעיני האנושות: לא כל שכן מגע שתכליתו ביטוי של יחסי אנוש רגילים, כולל שיחה או ויכוח על כל נושא, אפילו פוליטי או אידיאולוגי. ויש עוד לציין כי מדובר במגע בעל אופי פרטי לחלוטין, שאין בו, ולא יכול להיות בו, כל צביון של משא־ומתן רשמי מטעם מדינת ישראל בענייני מדיניותה. שהרי המדובר במגע „ללא סמכות כדין", כמותנה בהגדרת האיסור, ורק פתי, או הזוהר להוליך שולל פתאים או למצוא בהם תמיכה אווילית, יכול לגרוס כי מטרת האיסור היא למנוע מאנשים פרטיים ליטול לידיהם תפקיד של ניהול מדיניות הבטחון של מדינת ישראל. מי עורך משא־ומתן עם אדם שאין לו סמכות לכך?

ועוד „אגדה" שכמעט חבל על כל מאמץ לנפצה. מגע עם אדם בעל מעמד בכיר בארגון טרוריסטי, לפי אגדה זו, מעניק לגיטימציה ליעדי הארגון ולדרכי הפעולה שלו, ומחליש את הבסיס לתביעת מדינת ישראל ממעצמות אחרות שלא להכיר בארגונים כאלה. האם עצם מגע עם בעל תפקיד בכיר, כאמור, נותן לגיטימציה ליעדים ולדרכי הפעולה של הארגון? הרי המגע עשוי להיערך תוך מחלוקת וויכוח חריפים ביותר; ואם הוא נערך כדי לקדם את היעדים ואת דרכי הפעולה הללו, אין צורך בכל חוק חדש כדי להגדירו כפלילי. לכל היותר ניתן לדבר – וזה עניין של השקפת עולם – על דה־לגיטימציה מוסרית או ציבורית מצד אזרח או תושב ישראל. ואשר לתביעה ממדינות אחרות שלא להכיר בארגונים המוכרים בישראל כארגונים טרוריסטיים. הרי זה ילדותי ממש לבסס את הדרישה על כך שגם אזרחי ישראל ותושביה אינם רשאים, באיום ענישה פלילית, לקיים מגעים עם אנשים בעלי מעמד בכיר בארגונים אלה. כלום אין מתבקשת מכך שאלה במגמה הפוכה דווקא – מה אתם מבקשים מאתנו, אם כדי למנוע מאזרחיכם מגעים כאלה, אתם זקוקים לסנקציה פלילית?

אמנם יש להבין את הגישה כי פסול מגע כלשהו עם בעל־מעמד־בכיר בארגון טרוריסטי, וכי מגע כזה הוא מגעיל וראוי לגנאי. ואולי נמנה גם אני עם אלה הנרתעים אף מללחוץ ידו של אדם כזה, ואינני יודע אם שנאתו המשוערת אלי, או סלידתי ממנו היא הסיבה העיקרית להרגשה זו – או שמא שתיהן ביחד. ותיתכן גם גישה קיצונית אחרת, לפיה אינך בוחר בין אויבים – מי ראוי יותר ומי פחות ראוי – כדי לקיים עמו מגעים כבן־אדם בכל תחום שהוא, שעשוי לקרב ולבנות ולא להשניא ולהרוס. שהרי אם המגעים נועדים לקדם ביצוע אחת העבירות האסורות בפקודת מניעת טרור, אין כל צורך באיסור נוסף.

הניתוח המקצועי, באספקלריה של עקרונות דיני העונשין, של האיסור הפלילי החדש מביא למסקנה כי כל מטרת האיסור – החסר זיקה כלשהי לעבירות האמורות – היא לכפות על אזרחי ישראל ותושביה השקפת עולם שעניינה מוסרי ורגשי. ואולי כל עניינו של האיסור הוא פוליטי. רוצה לומר הכוונה לשני היבטים של תפיסה פוליטית לגבי פתרון הסיכסוך בין ישראל ומדינות ערב.

ההיבט הראשון של התפיסה הוא שהסיכסוך צריך לבוא על פתרונו ללא כל ויתור או פשרה טריטוריאלית מצד ישראל; וההיבט השני של התפיסה הוא שאם הצד שכנגד מוכן, בצורה כלשהי, להידברות עם ישראל, כדי להגיע לפתרון, אין להעלות על הדעת כי בעיני אותו צד ייתכן פתרון ללא ויתור או פשרה.

אם כי אין מודים בכך בגלוי, על ההיבט הראשון שבתפיסה, שולל הלכה למעשה הידברות כלשהי. אומר מראש שאין מקום, במסגרת דיון משפטי באספקלריה של מי שעוסק בדיני עונשין, להביע כל דעה, לחיוב או לשלילה, על תפיסה זו. היא בהחלט לגיטימית בעיני אלה שדוגלים בה. הם, הדוגלים בתפיסה זו, רואים קשר בל־יינתק בין ביטויה במישור המדיניות הרשמית הרצויה, לבין הגשמתה במישור היחסים בין פרט לפרט, תוך איסור פלילי של כל מגע בין אזרח או תושב ישראל לבין אדם בעל מעמד בכיר בארגון טרוריסטי. יתירה מזו, הגשמת התפיסה במישור הפרט וחדירתה לתודעתו בדרך זו, עשוי לשמש חיזוק ניכר של התפיסה במישור ניהול המדיניות הרשמית.

זוהי בוודאי תפיסת־עולם פוליטית בנושא יחסי ישראל עם העולם הערבי. אולם אין זה נושא בו ניתן לכפות על הפרט תפיסת־עולם באמצעים פליליים, מבלי לפגוע בעקרונות המקובלים במדינה חופשית. שכן, יש ויכולות להיות גם תפיסות פוליטיות אחרות. ומדוע „במדינה חופשית" דווקא? משום שבמדינות בעלות משטר רודני כופים על האזרחים את המדיניות של המפלגה האוחזת בהגה השלטון. וכל תפיסה חולקת היא בגדר איסור פלילי. האם נוכל להמשיך ולסווג את עצמנו כמחנה המדינות החופשיות, אם נגביל באמצעי ענישה את חופש הפרט לקיים סתם מגע עם זולתו, יהיה זה מי שיהיה, ובלבד שלא יהיה למגע כל זיקה לקידום עבריינות? ואם אסור לפרט לקיים מגע כזה, מדוע שיהיה מותר לגוף פוליטי לדגול בגישה אחרת, ומדוע שלא לאסור גם על קיום מפלגה כזאת, שהרי היא גורסת עמדה שיש בה עבירה פלילית? ומכאן קרובה מאד השאלה, מדוע, בעצם, שלא תהיה מותרת מפלגה אחת בלבד שתחזיק בהגה השלטון? ולבסוף, משטר שמותרת בו רק מפלגת השלטון, הוא בלתי־ניתן לניתוק גם ממשטר של רודן אחד. אין דיקטטורה בלי דיקטטור. לכך מוביל הקו־הישיר שתחילתו באיסורים כגון האיסור החדש.

פרופ' ש"ז פלר הוא משפטן באוניברסיטה העברית בירושלים.

בעקבות גדי יציב אל הסוציאליזם, עכשיו / דני רובינשטיין

אחרי קץ האידיאולוגיה, אידיאולוגיה

כתיבה כזו, שכל־כולה בירורים אידיאולוגיים מלווים בניתוחים חברתיים, היתה נפוצה בדור המכונה „האבות המייסדים", והלכה והתמעטה

בספרו של גדי יציב „הדברים בשפת ליבם" (הוצאת „אדם" אוניברסיטה חופשית) שיצא לאור השבוע ישנם קטעים, שאפשר להטיל אותם כקריאת חובה על חברי כנסת ופעילי ההסתדרות ומפלגת העבודה. הספר הוא אוסף של רשימות ומסות הדנות בדמותה של החברה בישראל מנקודת ראותו של אדם שמאמין שהצדק החברתי הוא הכרח ושהדרך להגשמתו היא סוציאליזם דמוקרטי, בנוסחאותיו המודרניות, שלמד משגיאות העבר.

כתיבה כמו זו של גדי יציב, שכל־כולה בירורים אידיאולוגיים מלווים בניתוחים חברתיים, היתה נפוצה בדור המכונה „האבות המייסדים" של תנועת העבודה. מאמרים ורשימות כאלה לא רק שקראו אותם רבים, אלא הקריאה לוותה בוויכוחים ציבוריים, בהתנצחויות ובפולמוס ארוך ומתמשך. בשנות המדינה הלכה כתיבה כזאת והתמעטה. בגלל „קץ האידיאולוגיה", שחלקו מיובא מבחוץ וחלקו מתוצרת הארץ, ספרו של גדי יציב הוא בין הספרים היחידים שנכתבו ברוח זו בשנים האחרונות. יציב הוא בוודאי בין הבודדים מבני גילו העוסק ברצינות בשאלות אלה, שבעבר לא נתנו מנוח להנהגה ולציבור של מחנה „ארץ־ישראל העובדת".

יציב, שהיה מזכיר מדיני של מפ"ם ומרצה לסוציולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, מגדיר עצמו כשייך ל„דור הביניים" (גילאי 40, 50 של היום) שהתייחס בעבר בהערצה מופלגת לדור הקודם. הערצה זו דעכה עם השנים, נסיונות לפריצת דרכים חדשות לא צלחו. וכך כותב יציב... "הפכו בני דורנו ליצורים פאסיביים, סתגלניים, מסתגרים בדל"ת אמות וספקנים".

כמעט כל הניתוחים החברתיים־פוליטיים שנעשו בארץ בשנים האחרונות (בעיקר מאז 1967) נגעו ביחס לערבים ולשטחים הכבושים, ובלהט המחלוקת הועתקו מושגי ה„שמאל" וה„ימין" לוויכוח האידיאולוגי בשאלות אלה ונעשה בהם שימוש מעוות. כ„שמאלנים" מוגדרים לא פעם בעלי הון, בעלי רכוש גדול ומעבידים, שהשקפתם החברתית היא שמרנית, קפיטליסטית ובעצם הם הניגוד המוחלט לכל מה שנקרא בעבר „שמאל". יש גם דוגמאות הפוכות.

גדי יציב מקדיש מעט, יחסית, לבעיית ישראל והערבים, ואביא מדבריו רק כמה משפטים קולעים: „אין שום סיכוי שהפלשתינאים יוותרו על זכויותיהם, כפי שאין כל סיכוי שהיהודים יוותרו על זכויותיהם, ולפיכך אין שום סיכוי לתביעה להחלת הריבונות היהודית על כל שטחי הארץ. כפי שאין שום סיכוי לתביעה הערבית להשמדת ישראל". (עמ' 33). אבל את עיקר הרשימות בספר מקדיש יציב למאמץ להחזיר את הוויכוח הרעיוני הישראלי ל„דברים החשובים באמת", דהיינו אורחות החיים והחזון של החברה הישראלית.

בספר מופיעה ביקורת חריפה ורצינית ביותר על ה„גישה הממלכתית" של בן־גוריון מימי ראשית המדינה. כסוציולוג מסביר יציב „היכן טעינו" בקליטת העליה מארצות המזרח. הוא תוקף את פירוקו וביטולו של המבנה הפדרטיבי מתקופת הישוב, שהעניק משמעות וכוח ליצירה החברתית המיוחדת במינה שנבנתה והתגבשה בארץ תחת הכותרת „א"י העובדת". במקום הגיוון והפלורליזם התרבותי, אומר יציב, כפתה התפיסה הממלכתית על המוני העולים של שנות ה־50 „שדידת זהותם והכפשת הכרת ערך עצמם".

יציב מתמודד עם רעיונות הסוציאליזם המסורתי, סוציאליזם של חלוקה (דיסטריבוטיבי). ואחרי שהוא מנתח ומפרש אותו, הוא קובע שכוחו וחשיבותו מידלדלים והולכים. מאבק השכירים לשיפור מעמדם אינו נושא פרי, משום שבעל ההון משיג הרבה יותר. מעבר לרמה מסויימת, שיפור הכנסתו ומעמדו של השכיר אינם מביאים להגברת הייצור, וגם זיקתם של השכירים למפלגות ולתנועות המייצגות אותם נחלשת והולכת. „הגיעה העת להעביר את מוקד המאבק הסוציאליסטי מן המאמץ לעשות 'צדק חלוקתי' אל המאמץ לעשות צדק בתחום התרומה" , כותב יציב, וכך הוא מגיע לפרק החשוב ביותר בספר הדן בניהול דמוקרטי של ההון (עמ' 177).

יציב אומר שהסוציאליזם בעולם המערבי כבר הגיע להכרה שדרכי המאבק המסורתיים: הלאמה, שיפורים בשכר, מיסוי פרוגרסיבי, הרחבת שירותים חברתיים – כל אלה הגיעו למיצוי מלא ואין ביכולתם לערער את עדיפותו של מיעוט היחסנים השולט בהון ומשמש הבסיס לאי־הצדק החברתי של השיטה הקפיטליסטית. זהו „הסוציאליזם של החלוקה", שיציב קובע כי אפשר וצריך להחליפו ב„סוציאליזם של תרומה" ופירושו של זה – הנהגת שיטות דמוקרטיות בשליטה על ההון.

הספר כולל הסבר תמציתי ודוגמאות כיצד ניתן להתחיל להנהיג זאת במדינת ישראל. אם, למשל, מדובר על העברת שירותי הטלפונים לחברה פרטית, למה לא להעביר אותם לידי העובדים, שואל יציב. אם העובדים ינהלו שירות זה באורח דמוקרטי, אין ספק שהם ינהלו אותו טוב יותר מכפי שתעשה זאת כל שיטה אחרת. הם יקפידו לבחור מתוכם הנהלה מקצועית ומיומנת; הם עשויים להיות יעילים יותר, ישבתו פחות, והעיקר – תהיה להם הרגשה (מוצדקת), שהם אדונים לגורלם.

גדי יציב מציע להחיל תחילה עקרונות דמוקרטיים במפעלי „חברת העובדים". לא שיתוף ברווחים, לא הנהלה נאורה, אלא דמוקרטיה במקום העבודה, מתן זכות לעובדים לבחור ולהיבחר לעמדות הנהלה, שיתופם בהחלטות על ניהול מקום העבודה וכד'. כדוגמה ל„סוציאליזם של תרומה" מסוג זה מביא יציב את הקיבוצים והקאופרטיבים. לדעתו תביא דרך זו בהדרגה לשינוי דמותה של החברה הישראלית, תציב בפניה אתגרים, שאיפות חזון ותפיח רוח חדשה בתנועת העבודה הישראלית.

אסון חפצי־בה. רפי לוי, האבא של עופר ז"ל, מונולוג / שמעון וייס

כל החיים בלי עופר

„בבוקר למחרת הלוויה הלכתי להיות לבד עם עופר, בבית־הקברות. פתאום הרגשתי יד מונחת על הכתף שלי. הרמתי את הראש וראיתי חבר משק שמטפל בבית־הקברות. הוא איבד בן לפני עשרים שנה. הוא אמר: „זה דבר שילווה אותך כל החיים, החיים בלי עופר"

הרגשתי צורך מיוחד להיפרד מעופר. היתה לי מערכת יחסים מיוחדת איתו ואם זה היה תלוי בי, הייתי רוצה להיות איתו לבד בהלוויה ואז הייתי מדבר הרבה יותר. אבל לצערי הרב היו לו עוד שותפים. עוד שמונה ילדים ובוגר אחד, אז לבד לבד לא יכולתי להיות איתו. אמרתי לעצמי שאני חייב להיות חזק. קשה לעמוד בזה, הכנתי את עצמי ועמדתי בזה. ההחלטה להספיד אותו בעצמי גמלה בי ברגע שנודע לי על מותו. לא התייעצתי עם אף אחד. באתי למחרת האסון, בשש בבוקר, למזכירות ואמרתי להם שאני לא יודע בדיוק מה הסדרים של הלוויה, אבל אני מתכוון להיפרד מעופר אישית. בבוקר ההלוויה הלכתי למשרד, התרכזתי וכתבתי את זה.

אני הייתי, למעשה, הראשון שידע על מה שקרה. במקרה ראיתי את האוטובוס שהגיע להצר. סער, הבן השני שלי, ירד מהאוטובוס. התחבקנו ושאלתי אותו איפה עופר. הוא אמר לי שעופר נסע בטרנזיט לפניהם. הוא אמר לי, כבדרך אגב, שבדרך הם ראו תאונה קשה. הם לא ידעו כלום וגם אני לא חשבתי באותו רגע במה מדובר. מאוחר יותר, סער הגיע לחדר ועופר לא הגיע. החלטתי ללכת לכיוון החדר שלו. אולי הוא ישן. בדרך ראיתי שליד המשרד של מרכז המשק עומדת מכונית משטרה. אז התחילו ה„פיוזים" לעבוד אצלי. ניגשתי לשם ובפתח אמרו לי להמתין. המתנתי כמה דקות בחוץ וכשראיתי שזה יותר מדי, החלטתי שאני נכנס. אמרו לי שאסור להיכנס. אמרתי, אין דבר כזה אסור והתפרצתי פנימה. שאלתי מה קורה פה ואיתן, מרכז המשק, אמר לי שהיתה תאונה ויש מספר נפגעים. שאלתי אותו מה עם עופר שלי והוא אמר לי, רפי, אני לא יודע שום דבר. לא ידענו מי בדיוק בטרנזיט.

החלטתי לנסוע לבית־החולים. ניגשתי לחדר, לקחתי את המפתחות של האוטו, אמרתי לאשתי שהיתה תאונה קשה ועופר נפצע קל ואנחנו נוסעים לבקר אותו. היא שאלה איך אני יודע. אמרתי שבאו מהמשטרה ואמרו לאיתן שיש, כנראה, הרוג אחד ומספר פצועים ועופר פצוע קל מאוד. נסענו לבית־החולים. ההרגשה שלי היתה מאוד לא טובה, אבל רציתי להרגיע את אשתי. כשהגענו, נכנסתי לחדר המיון, פתחתי את כל הוילונות של התאים והמיטות ולצערי לא ראיתי אף ילד שוכב. שם אמרו שיש שלושה הרוגים, אבל לא ידעו מי. שאלתי מה קורה עם הילדים של חפצי־בה, אז הרופא אמר לי שהם בכלל לא כאן. הוא אמר שהם ביחידת מיפוי וסריקות והם קיבלו בינתיים רק ילד אחד. התפללתי שזה הילד שלי. ראיתי אותו, בדקתי ווידיתי בוודאות שזה לא עופר, שזה, כנראה, צח. דרשתי מהאחות שהיתה שם לדעת מה קורה. אז נודע לי שישנם שלושה ילדים שנמצאים למטה. שאלתי מה זה למטה. היא לא ענתה. שאלתי אם זה הפתולוגית. היא אמרה, כן. ניגשתי מהר למטה. בינתיים הגיע עוד הורה שסיפר שהיו עשרה ילדים באוטו. אמרו שיש שלושה בפתולוגית ואחד פצוע, זאת אומרת סבירות של ארבע לשש. קיוויתי שיגיעו עוד פצועים, או שפינו אותם לבית־חולים אחר. אשתי היתה בחוץ וניסתה לדלות עוד פרטים. תוך כדי כך, אני שומע רופא שמדבר על תשעה שנמצאים בפתולוגית ואז הבנתי שהסיפור נגמר.

כשעה וחצי לאחר מכן הגיעו שמונה הורים נוספים מחפצי־בה, ואף אחד בבית־החולים לא רצה ולא אמר דבר והאמהות היו במצב נרגש מאוד. הן שאלו כל הזמן, איפה הילדים שלנו ואף אחד לא ניגש אליהן. ראיתי את חוסר האונים שלהן. אספתי את הגברים אחד־אחד ואמרתי להם שכל הילדים שלנו נמצאים באותה מחלקה, בפתולוגית.

אנחנו חיים בארץ שלנו במציאות כזו שאתה יודע שזה עלול לקרות לך. בעיקר החשש מהצבא. כאשר אתה מגדל בן במציאות שלנו, אתה יודע שבגיל 18 הוא יוצא ולא לקטנה. ולגדל בנים בארץ הזאת זה חרדה בלתי פוסקת. אתה חי בתקוה וחרדה ואצלנו זה קרה לפני הצבא, שנתיים לפני הצבא. אתה שואל אם זה יאוש? זה קשה, קשה מאוד, דבר הכי קשה שיכול להיות. הדבר הכי קרוב אליך, כאילו ניתקו ממך חלק שהוא שלך. חס־וחלילה, אני לא מאמין באמונות טפלות. אני ריאליסט. מעולם לא האמנתי באמונות כאלה ואחרות. איך יכולה להיות בכלל אמונה במצב כזה. אני מאמין בחיים וזה חלק מהמציאות.

אנחנו רק בתחילת הדרך. בבוקר למחרת הלוויה הלכתי להיות לבד עם עופר, בבית־הקברות. פתאום הרגשתי יד מונחת על הכתף שלי. הרמתי את הראש וראיתי חבר משק שמטפל בכל בית־הקברות. הוא איבד בן לפני עשרים שנה, בן קטן בגיל שמונה. ישבנו ושוחחנו. הוא אמר לי דברים שאנו, בשלושת הימים האחרונים, כבר הספקתי לתפוס, אבל יש לו נסיון של עשרים שנה. הוא אמר: „זה דבר שילווה אותך כל החיים, החיים בלי עופר." אני ריאליסט ויודע שהוא לא ישוב, לא כמו הילדה הקטנה שלי, שחושבת כל הזמן שההנה הדלת תיפתח ועופר יכנס.

יש שתי אפשרויות. האחת, שניתן לעצמנו לדעוך וליפול, והשניה־שנישא את הפצע הזה איתנו לכל מקום ונתגבר, נמשיך לחיות. יש לנו עוד ילדים, הקיבוץ, העבודה. חייבים להמשיך ולהמשיך חזק. בבוקר למחרת התאונה אספתי את הנהלת המפעל שאני מרכז לשיחה של עשר דקות. אמרתי להם שיש אפשרות שאני אישית עם המפעל נתמוטט, אבל אם אתם רוצים לעזור לי להתאושש, אז כל מי שתרם אחוז אחד פחות ממאה עד היום־יתרום מעכשיו מאה ואחד אחוזים.

עופר יהיה איתי כל הזמן, ילווה אותי לכל מקום ואני אהיה איתו במחשבה. אני משתדל מאוד לא להיכנס לפרטים ולא לשאול את עצמי כל מיני שאלות של אילו ולמה, כי זה לא יחזיר לנו את הילדים ואם אני אכנס לחישובים כאלה זה רק יתסכל אותי. מעשית, אין לי ספק שנהג הסמיטריילר ודאי לא עשה משהו בכוונה ואני כמעט משוכנע שהוא גם לא היה אשם ושהוא עשה כל שביכולתו כדי למנוע את התאונה. או שזו היתה טעות מבנית, או גורם אנוש שיכול היה לקרות לכל אחד מאיתנו ואין לי טענות כלפי אף אחד.

כן, ודאי שבכיתי. לכל אדם יש סף שבירה. אני טיפוס רגיש מאוד. גם חזק, אבל ודאי שבכיתי והלב בוכה כל הזמן. וכשאני מרגיש צורך, אני גם בוכה. אני רק משתדל שזה יהיה לבד, כשאני בבית. אם זה היה תלוי בי, הייתי ממליץ שיעשו את ההנצחה במקום התאונה. שכל נהג שחולף שם ידע איזו תאונה מחרידה היתה שם ושכל נהג ידע שבידיים שלו יש גם חיים של אחרים.

נהיגה. תוקפנות בכביש / טדי פרויס

מאמץ קש

משרד התחבורה, שאינו מסוגל לפעול לא בגדול ולא בקטן, קפץ על רעיון המזגנים שיביאו גאולה לעם ישראל

מי שמאמין כי ניתן להילחם בתאונות דרכים על־ידי הוזלת מזגני אוויר, יאמין גם כי הוזלת מיטות כפולות, ייקור גלולות וקונדומים יגביר את הילודה. המודל, שתוספת כסף וכוח אדם יפתרו הכל, מקובל על פוליטיקאים ומנהלים שאינם יודעים להתגבר על בעיה זו או אחרת שנקרתה בדרכם. הנטיה הגוברת לייחס כל מכשלה למחסור באמצעים פיסיים ופיסקאליים מלמדת משהו על הרוח הנושבת בארץ ועל רמת האנשים שתפקידם לפתור את הבעיות.

למשל, באסון כביש התענכים. היש שוטה שיאמין כי לו היה מזגן בטרנזיט או בסמי־טריילר שהתנגשו, היו חיי עשרת ההללים נחסכים? כל נהג וכל הולך־רגל חוזים מבשרם לבקרים, מה הוא שורש הרע בנהיגה: תוקפנות, העדר־סבלנות בתוספת זלזול בחוק וחוסר יכולת לאכוף אותו. הולכי הרגל והנהגים עדים יום־יום למעשי־תאונות הנגרמות רק על־ידי תוקפנותם של נהגים ושל הולכי־רגל. האחרונים אינם נקיים מהרצון להידחף, להוכיח "גבריות" ולקפוץ בראש. האם יש להצמיד מיני־מזגנים גם לגבות הצועדים?

כדי להילחם בתוקפנות "הגברית", יש צורך בצעדים שהם קשים לביצוע יותר מהשגת תגבורת של כסף. ראשית, הכרחי לאכוף את החוקים שנועדו להשליט סדר בכבישים. החוקים הקיימים מספיקים לשם כך, אולם בישראל החוקים נועדו כאילו לטיפשים ולפחדנים. חכמים ואמיצים לא יתחשבו בהם, והשלטונות, כולל שופטים רחמנים בני רחמנים, יעשו את המינימום בלבד כדי להפחיד את הגיבורים ולהכניס בהם מעט פיקברכיים.

לבד מאכיפת החוק נחוצות פעולות הסברה מקיפות והדרכה מונעת לנהגים. הנהג הישראלי טרם למד את סוד ההישרדות בכביש: מה שלא נוח לחברו ("אויבו") הנהג, מסוכן לו עצמו. בהתעלם ממירשם הישרדות זה, עוקפים מימין, אין מאיטים לנוכח מכונית המגיחה ממול, לא עוצרים לפני "עצור" ונוסעים במהירות מטורפת גם לפני עיקול המסתיר את שדה הראיה. שלא לדבר שרק לעתים רחוקות יוותר נהג(ת) להולכי רגל או למכונית אחרת כשזכות הבכורה היא שלו. בהקשר זה אנו שומרי חוק ורודפי צדק לעילא.

אין צורך לומר שריסון השתוללות קשה יותר לביצוע מהוזלת מזגנים ואבזרי־בטיחות או שיפור כבישים שאינם סלולים היטב. התוצאות של הדרכה, חינוך והענשה הן גם פחות ספקטקולאריות מהוזלות על־ידי הפחתות מס, אולם בהן טמון הפתרון שלהשגתו דרוש משהו נדיר יותר מכסף: התחשבות עד כדי הורדת הרגל מדוושת הבנזין במקרה שמעספת הכביש קרועה. ואם הרחוב סתום בפקק תנועה, לחכות מעט ולנסוע במוהלך ראשון ולא להעפיל על המדרכה, לעקוף מימין או להידחק תוך ביצוע להטוטי כבישנות. את כל אלה לא ניתן לקנות במזומנים.

אין כוונה לומר כי הוזלת אבזרי בטיחות ותיקון כבישים אינם פעולות רצויות. הן אולי ואולי־כי קרירות מיזוג האוויר עלולה ליצור אורגזמה של התרווחות אשר תוליד "גבריות" יועילו, אולם ללא תיקון דרכיו של הנהג הם לא יתרמו הרבה. ותנופת הירידה המתמשכת בתאונות הדרכים שהסתמנה בעשור האחרון ועד לשנה שעברה. האם בפרק הזמן האמור נמכרו המזגנים יותר בזול מכיום (או מקודם לכן) והכבישים היו יותר מתוקנים מאשר כיום או מקודם לכן? מנכ"ל משרד ראש הממשלה לשעבר, מתתיהו שמואלביץ', היה לו הסבר לתופעה המשמחת: ממשלת הליכוד הוזילה זאת, אבל אם כך הרי שר התחבורה כיום, חיים קורפו, אשם בהידרדרות בדיוק כפי שעזר ויצמן וחיים לנדאו, שרי התחבורה הקודמים, היא אחראים לשיפור. דברי ההבל של שמואלביץ' מורים עד כמה מפותחת הנטיה לחפש את האשמים מתחת למיטה הלא־נכונה במקום להסתכל לבעיה בעיניים: האגרסיביות שפשתה בכל התחומים, כולל הכבישים.

אין פלא איפוא כי משרד התחבורה, שאינו מסוגל לפעול לא בגדול ולא בקטן, קפץ על רעיון המזגנים שיביאו גאולה לעם ישראל. הוא לא הצליח להשליט סדר בטיסות־השכר, לא למנוע את העלאת תעריפי התחבורה הציבורית והוא אינו מסוגל להגיש תביעה משפטית נגד נהגי מוניות סרבנים ונגד נהגי אוטובוסים משתוללים. ודאי שהשלטת סדר באופני נהיגה היא למעלה מכוחו. היסטריה המונית למען הפחתת מס ממזגנים היא, פחות או יותר, קצה גבול יכולת הפעולה שלו. זהו הוא מאמץ קש כדי לתמוך בגבו של הגמל. אם מבקשים קורפו והח"כ א. וינשטיין להגביר את שיווק המזגנים, שיאמרו כך, אבל אל ישלו איש, ולא את עצמם, כי התקנתם תספר את כמות התאונות. לשם כך דרושים מעשים שונים בתכלית, שמשרד התחבורה אינו מסוגל להם.

„התפקיד הזה הוא כסא בודד". יו"ר האגף חיים הברפלד. דיוקן / נעה ירדנאי־גל

קיסר יטווה והברפלד יקשור קצוות

מאז נכנס לתפקידו הוא מטפל בשריפות גדולות המשתוללות במשק. „אתא", „מספנות ישראל", „סולל־בונה", שביתת האחיות. באחרון, אומרים, הפגין שליטה אם־כי לקח לו זמן להבין לאן נושבות הרוחות ואיך העניין צריך להיחתך. רק הוראות מטעמו של קיסר החישו את הפתרון

כשהודיע מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר לוועדה המרכזת על מינויו של חיים הברפלד ליו"ר האגף לאיגוד מקצועי, במאי 1984, הורמה יותר מגבה בבניין הוועד הפועל. הברפלד־היה אפשר להבחין הגיע בפעילותו הציבורית לשיא. ראשית פעילותו היתה בשנת 69 כאשר נבחר מנהל בית הספר לנהיגה של צה"ל ומדריך נהגים, למזכיר ארגון עובדי צה"ל. שתיים־עשרה שנים רצופות פעל להעלאת הארגון – עד אז כמעט שולי—לרמת פעילות מוכרת שזכתה להתייחסות. אולם מכאן ועד להכתרתו כאיש מספר 2 בהסתדרות, הדרך ארוכה והמינוי לא היה טבעי ומובטח. קיסר, אומרים, שם את עינו באיש עוד בתקופה ההיא.

מנקודת מבטו של הברפלד נראו הדברים כך: "קיסר תפס אותי יום אחד במדרגות ואמר: 'אני רוצה לדבר אתך'. לא ידעתי על מה. הגעתי לפגישה, שמעתי את ההצעה, ורק אחרי חודש של התייעצות עם עצמי, השבתי לו תשובה חיובית. נבון, הבחירה שלי הפתיעה אנשים".

אם בעסו אותו פנימה, הבעיה לא היתה חוקה מדי. כבר בספטמבר '81 היה בארגון עובדי צה"ל מי שדאג להציע את מועמדותו של חיים הברפלד כחבר הוועדה המרכזת ואפילו כמועמד מפלגת העבודה לכנסת. העבודה מאחורי הקלעים נכשלה. הוא לא נבחר, לוועדה המרכזת ואת מועמדותו לכנסת ביטל מלכתחילה. במהלך, שיתברר כאופייני, בחר לגנוס את דרכו במתינות ובסבלנות. ואמנם, שלושה חודשים מאוחר יותר, נבחר הברפלד לסגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, ושלוש שנים מאוחר יותר ליו"ר עצמו, במקומו של רחביה אופק.

המזכ"ל קיסר ידע היטב על מי הניח את ידו. חיים הברפלד הוא חייל ממושמע. מקבל מרות ומודע להיררכיה. איש אמון. ישיר וישר. נקי מיזמורת־יתר. אפשר לתת לו סמכות ללא חשש מהתרגנות, האפלה או נטילת יוזמה מופרזת. הוא פועל כאן ועכשיו, אינו תולה את עיניו בתפקיד הבא. קיסר הערין, כנראה שהברפלד לא יאפיל על הכריזמה, המקוריות והברק האישי שלו.

אפשר לשחרר להברפלד חבל פעולה ארוך, ועם זאת לבטוח בו שלא יגלה עצמאות יתר. קיסר יגדיר, יטווה דרכי פעולה, והברפלד יקשור קצוות ויתמוך בעמדות לאחר מעשה, כאילו היו שלו. הוא ידבר על יחסיו עם המזכ"ל במושגים של הבנה: "הרבה דברים אנחנו רואים עין בעין. יש לנו מסורת משותפת. אנחנו לא קוברה אחת ולא מבלים יחד" את הרינונים על כך שהוא עומד בצילו של קיסר, ופועל בצייתנות נעדרת כוח עצמאי הוא דוחה בתוקף וללא רגשי נחיתות. "אני לא משרת איש. לא הייתי כזה ולא אהיה. אני אחד מהכלל. משרת עניין ולא אדם. אני דמוקרט וצריך, על כן, לפעמים לקבל את דעת הרוב גם אם היא נוגדת את דעתך. הרבה מאוד ויכוחים יש לנו. ודאי שגם התקרבנו בשנים אלה. אני לא חושב שיכולים להיות יחסים טובים יותר בין ראש אגף לאיגוד מקצועי לבין מזכיר כללי. זה לב ההסתדרות תחרות בין חברים, כמו בממשלה, לא עוברת כאן." במסדרונות הבניין המלאים ביושבי ישיבות, עסקנים מלומדי פוליטיקה־פנימית, המבקשים להיגאל מאלמוניות מתסכלת ולזכות בתפקיד, בכבוד ובמעמד – חיים הברפלד הוא נכס. מגיע לעבודתו מדי בוקר בשש ושלושים ולא עוזב עד שעות הערב המאוחרות. יום בשבוע הוא בנסיעות. מפעלים, מועצות פועלים, פגישות עם חברי ממשלה. אין לו קבוצות תומכים ולא מטבח שבו נרקמות מרקחות. פיו ולבו שווים ותכבים הוא משאיר לאחרים. מרפקיו הפוליטיים מגוונים ומבקריו אומרים: גם היום הוא מתגלה כבעל עור עדיין מדי במישור הפוליטי. אין בו הקשיחות הדרושה. מכבדיו רואים בכך נקודת זכות. את תפקידו, הם אומרים, יעשה לכאורה בעל כורזג, אך זהו סוג של ענייניות ללא חלקלקות לשון. מבחינתו של האיש זהו בזבוז זמן. "אני עושה את עבודתי", הוא יאמר.

"חיים אינו רוכב בתפקיד, הוא משרת תפקיד" אומר סגנו מאיר גת. "אין לו עניין לפעול על חשבון אחרים. הוא לא איש שררה. יכול להיות שזו אחת הסיבות שגרמה להאטת קידומו במערכת. יש בו רתיעה מכמה סממנים אופייניים למערכת הפוליטית, בעיקר מכוחנות." כמי שקיבל תפקיד בזכות היכרות עם הברפלד, גת מודה כי אפשר לכנות את דבריו כאוהדים. "לעיתים הוא כאב בודד", הוא אומר על הברפלד כשהוא מתבקש לגלות איזון, "פועל, עושה ומרוזה אחרי שתיכנן את מהלכיו. אם כי, כמו המזכ"ל, יתבטא בענייני פריון, ומוסר עבודה, ויוסיף לכך מעט משלו". מאיר גת, בוגר מדע המדינה, מופקד בין היתר על הידברות עם אקדמאים ועל בעיות המתעוררות בפעילותם של גופים ציבוריים גדולים במו "כור". הוא אחד משני סגנים ליו"ר האגף בעלי תארים אקדמיים. השני הוא עו"ד אפרים גילוני, המופקד גם על ענייני תקנונים וחוקים. עוזרו האישי של הברפלד, יעקב זלוטניק, בוגר מדע המדינה ועבודה סוציאלית משלים את השלישיה המייעצת שבה ריפד הברפלד את עצמו. זלוטניק מעיד שלהברפלד אין בעיה עם בעלי תארים אקדמיים. הוא מאציל סמכויות ואינו פוסל רעיון רק בשל היותו "בוס". גם הוא קיבל תפקיד מהברפלד, ולדבריו הוא נהנה מכל רגע. זלוטניק נראה ונשמע כגירסה ההפוכה של האיש שמעליו.

מאז נכנס חיים הברפלד לתפקידו הוא מטפל בשריפות גדולות המשתוללות במשק. "אתא". "מספנות ישראל", "סולל בונה" ושביתת האחיות. על רקע שחיקת שכר הרעת תנאי עבודה, פיטורי עובדים ומאבקים מיליטנטיים, התפקיד מעמיד אותו במבחן מנהיגות יום – יומי.

בהתבטאויותיו הפומביות הוא אינו נמנע מסיסמאות מוכרות, שאחר־כך "נסגרות קצת אחרת" בחדרי חדרים. יש הטוענים נגדו כי במאבקים בין ההסתדרות לממשלה, בין המעסיקים לעובדים, בין הטכנאים למהנדסים, בשעה שקיימים אינטרסים מנוגדים, הוא הוכיח את עצמו כבורר מוגבל. רעיונות מבריקים בתחום האיגוד המקצועי לא יצאו מפיו. אך את כישוריו, המצדיקים את בחירתו, מרגישים גם מבקריו.

יאמר שהוא בעל כושר ספיגה והתאפקות, בעל כוח עמידה וסיבולת בדיונים, שרק לעיתים נדירות יגיע להתפרצות כעס. מקצוען בתבסיסי משא־ומתן השומר על הגינות ואמינות גם כלפי אלה שהוא חולק על דעתם. כלפי חבריו באיגודים המקצועיים ובוועדי העובדים הוא מפעיל יותר ביקורת, גם כאשר דבריו אינם נעימים לאוזניהם, הוא יעמידם במקומם כשיראה צורך בכך. חברים מארגון עובדי צה"ל מדברים עליו במונחים של הערצה. חיים כל־יכול, יאמרו, גם כשהגיע למשרה הרמה נשאר חיים שהכרנו.

חיים הברפלד היה ילד בן שנתיים כשהגיע לנחלת יהודה. בן יחיד, שעלה עם הוריו מצ'כוסלובקיה שלפני הפלישה הגרמנית ב־1938. אחר־כך עברו לראשון־לציון. "אבא היה איש בניין. תמיד עבד בחוץ. באתרים רחוקים", נזכר הברפלד. "הוא הקים את מפעל הברום בסדום. עבד בקיבוצים. היה יוצא ביום ראשון וחוזר בסוף השבוע. אחר כך התגייס לצבא הבריטי ותקופה ארוכה לא היה בבית. אמא, מורה במקצועה, עבדה בנאפ"י של הצבא הבריטי, ולאחר צאת הבריטים, עבדה כמנהלת חשבונות בסולל־בונה. אני זוכר את אמא יוצאת לעבוד בקטיף ואני, ילד מפתח, יושב ומחכה. אחרי העבודה היתה הולכת לעבודה נוספת, לנקות את גן הילדים ב'נחלת'. אז זו לא היתה בושה. בית פשוט היה, מה שנקרא 'עממי'. הייתי בן יחיד, אבל לא מפונק. בגיל 11 כבר הייתי הגבר בבית. לא התגעגעתי לאבא. הייתי עסוק, אחד מהחבורה. היינו מדביקים כרוזים של ההגנה. כולם דיברו על מדינה בדרך ואנחנו היינו שותפים. היינו דור מאושר."

מהבית נשלח חיים בן השתים־עשרה לבית־הספר בבן־שמן ללמוד חקלאות. "מהר מאוד ראיתי שזה לא בשבילי". את בית הספר התיכון הוא מתחיל בראשון־לציון. בגיל שש־עשרה הוא מתגייס לצבא, לחיל התותחנים, הימים ימי מלחמת העצמאות. מאוחר יותר הוא שב לסיים את התיכון. מאז לא חזר לספסל הלימודים. היום הוא מצטער. מדבר על השכלתו בנימה של הפסד. אילו יכול היה, הוא אומר, היה לומד פסיכולוגיה. הנושא מעניין אותו והיה יכול להועיל בעבודה עם אנשים.

חיים הברפלד הוא איש שאינו מגרה להתבטאויות צבעוניות, לא מעורר אנטגוניזם, גם לא שירי שבח והלל. טונים נמוכים מאפיינים את הגדרותיהם של המדברים בשבחו או בגנותו. גם אלה הנחשבים כיריבים, אנשי התאחדות התעשיינים, אופוזיציונרים בוועדה המרכזת, התקשו להשתמש נגדו בלשון בוטה או נחרצת. וכצפוי, אלה התלויים במוצא פיו או המקיימים אתו קשרי עבודה, נזהרים מלשרבב לדבריהם ניסוחים חריפים. היה מי שאמר: כדי להיות היום מנהיג פועלים לא צריך מכנסי חאקי קצרים, גרבי צמר ולהט רעיוני, היום כדי לייצג את ההסתדרות, די בכוח שכנוע וביכולת עניינית, וזה יש לאיש.

עוזי נתנאל, יו"ר ועדת העבודה בהתאחדות התעשיינים וחבר ועדת התיאום בה, אומר: "ישבתי עם חיים בוועדות בעקב רבות. באו אנשי מפעלים וועדי עובדים. כשהוא נוכח בכוחו, הוא לא מהסס להורות בזה. אני מבין כלאיש, כמו לכל אחד, יש גם חולשות. לי באמת קשה לציין אותן. לעתים נראה לי שהוא ממהר להתוך עניין. אין לו סבלנות להאריך אחרי שתפס את העיקר. ישיבות ארוכות מלאות אותו. אבל מלה שלו זו מלה. אפשר לגמור איתו עסק בתוך אמון. בחיים הציבוריים קשה למצוא פרטנר טוב בזה. הוא אולי קצת "בע" אבל בהחלט איש חיובי.

בביסוד האידיאולוגי הערכי. האחריות לזכויות העובד ומעמדו, הכמיהה על ערך עמלו וכבודו, מגלה הברפלד אכפתיות ודאגה, אם כי התבטאויותיו חושפות רעיונות סטנדרטיים למדי כמקובל למדי בתנועת העבודה. "במסרתם של עובדים", הוא אומר על עצמו. הפועל האיש העובד, על פי הכרתו הוא הראשון הראוי להתייחסות, והברפלד אכן יגלה כלפיו רגישות שאינה מלווה פאתוס. אכן באוקטובר 81 חודשיים לפני היבחרו לסגן יו"ר האגף לאגוד מקצועי הוא פורש את מבצע הרעיוני מעל דפי "דבר" תחת הכותרת הסמכותית "אתגרי ההווה והעתיד" "כל הדברים האלה, אינטרנציונל, דגל אדום וכיוצא אלה – הוא כותב שם – הם סמלים הצריכים לייצג אידאה חברתית. הם אינם תוכן החיים שלנו. אני מצביע בעד הדגל האדום לא משום שהוא דגלה של בריה־המועצות או של סוציאליזם נוסח קרייסקי, אלא מכום שהוא מסמל חברה צודקת על־פי תפיסת עולמי היהודית. התוכן שלי בהסתדרות נותר כפי שהיה " איגוד מקצועי, עזרה הדדית, משק עובדים עצמי וחינוך לערכי תנועת העבודה. במשטר של דמוקרטיה יצוגית, כאשר כוח ההכרעה של הרבים נמסר לידי המעטים, יש לשאול לתעודת הזהות של הנבחרים: האם אלה המציגים עצמם לתפקידי נבחרים רוצים בשלטון לעצמם, או שהם שליחים עושי דבר שולחיהם. היום, כשהוא מעיין בכתוב, אומר הברפלד: "נו טוב, הרי היה צריך כדי פעם..."

בשפתו הפשוטה הישירה, בהספום, בתבניות הלשון שהוא משתמש בהן, הברפלד אינו מצטייר כאידאולוג מנוסה או כבעל עושר רוחני ואוצרות רעיוניים. "יותר מהכל אני ראליסט" הוא אומר על עצמו. "אי אפשר היום לדבר על אידאולוגיה מלפני שנים. צריך להתאים אותה לחיים בתקופתנו. לא לבטל חלילה, להתאים. המאבק הכוחני, האינדיבידואלי בה פועל כל אחד, העובדה שאין היום עזרה לכלל, לחברה, מצערים אותי. אני מאוד כואב את העובדה ש'יהדנב'". במילון אבן שושן־מוגדר: "פרגמטיזם" – "רק תפיסת התוצאות המעשיות של האידאה היא תפיסת מובנה העיקרי". חיים הברפלד עונה על ההגדרה.

ח"כ רן כהן, יו"ר סיעת ר"צ בהסתדרות, מספר על מערכת יחסים קורקטית בין הברפלד לסביבתו. "חיים הוא איש תרבותי בעל עקשנות גדולה וכוח פנימי, כנראה. הדבר הבולט אצלו זה שאינו גרוזף. אני, כמובן, חולק עליו כאי התייצבותו על עצם העניין: בנושאי פריצת הסכמי השכר למשל. אני חושב שהוא היה צריך להיאבק שהם ייפרצו. אני חושב שהאיגוד המקצועי בראשותו משתמש מעט כדי במאבקים של הציבור שהוא מייצג. הבעיה היא, לדעתי, של רואליזם מאוד פרובלמטי. חיים ממלא תפקיד בעל חשיבות ראשונה במעלה, תפקיד קשה ללא ספק: הוא גם חבר מפלגה, ראש הממשלה הוא חבר במפלגתו, הוא גם מייצג עובדים ואחראי על מקורות תעסוקה, קופת־חולים למשל. העובדה שהסכמי השכר הסתיימו לפני ארבעה חודשים ואין הסכמים חדשים זו שערוריה. פעמים רבות הוא וקיסר מגינים על הבירוקרטיה ההסתדרותית על חשבון העובדים. בדרך כלל הוא אומר מה שהוא חושב. וכשהוא מגלה תקיפות כלפי הממשלה והמעסיקים אני שמח מאוד."

במשבר שביתת האחיות הפגין הברפלד שליטה, אם כי, אומרים מבקריו, לקח לו זמן להבין לאן נושבות הרוחות ואיך העניין צריך להיחתך. רק הוראות מטעמו של קיסר החישו את הפתרון. עוזרו, יעקב זלוטניק אומר: חיים התגלה במלוא כוחו הפרגמטי. הוא ידע לוותר ולסגת לכאורה, לעקוף את הבעיה באופן זמני, ולתקוף אותה מזווית אחרת."

הברפלד מסביר את מהלכיו: "אנשים חושבים שאינני מוביל מספיק. למטרה צריך לעיתים לחפש דרכים אחרות. אני מעדיף עבודה שקטה, לשוחח עם מקבלי החלטות בארבע או בשש עיניים. אני לא יכול להסביר אילוצים למעסיק או לאיש ממשלה. צריך להביא את הדברים מחדרי הדיונים אל פורום רחב רק כשמתחיל להסתמן פתרון. אני גם לא חסיד של שיטת הלחשנות והקירבה היתרה. אצלי כולם שווים. לא אוהה חברי וידידותי כלפי מי שלוחש לי עמוק יותר באוזן. ללחשן כזה יש בעיה אתי. אומרים: אין סיפורים, אין שינויים. הנה החלטנו, קיסר ואני, להצעיד את ההסתדרות לשנות ה־2000. להתאים את הכלים. לא לתת תשובות מיושנות, המתפוררות בסופו של דבר. יותר חופש פעולה לוועדים, יותר תמיכה ליוזמה עצמאית, אחרת הם יחפשו מסגרות אחרות. אם המסגרת הכללית לפעילות תיראה להם כמחסום מפני המלכד, מפני היחד ההסתדרותי, הם יפרשו. לא יהיה להם כדאי לפעול מבפנים. מאבק מקצועי הוא עניין קבוע – עובדים מול מעסיקים. הרצון של העובד לשפר מול יכולתו של המעסיק לתת. התקופה, מאז שאני בתפקיד, היתה קשה ומתוחה. אסור היה להכניס זעזועים נוספים. הנה, למשל, אני לוחץ בכל תוקף על מעבר לשבוע עבודה בן ארבעים שעות אני חושב שזה מספיק. אנשים צריכים גם להינות מהחיים. המאבק על שכר מינימום, נושא הגימלאים. בכל זה השיטות השתנו פחות בידבור, יותר תכל'ס. לא דיונים לתוך הלילה, שריפת סיגריות, העיקר התוצאה."

"הולטהר" של חיים הברפלד, בעיניו אהבה, היא הספורט. את ההאשמות על הזנחת תפקידו כיו"ר האגף לאיגוד מקצועי, בשעה ששימש כיו"ר ההתאחדות לכדורגל, הוא דוחה בזלזול מופגן. בשעתו, כשנכנס לתפקיד, דרש המזכ"ל קיסר שיתפטר מתפקידו בהתאחדות והוא השתהה עד שלבסוף נעתר. חבריו אומרים שהכדורגל עבורו הוא אפיק להורדת מתחים. כשהיה פעיל ב'הפועל' ראשל"צ היה בא לשוחח עם השחקנים לפני משחק מרגיע, מעודד. לימים אמרו עליו בהקשר זה ש"כשהוא דיבר לפני המשחק היו מנצחים. כשלא בא – הפסידו". בהתאחדות מעריכים את דעתו, מתייעצים איתו גם היום, כשהוא בוועדת המכמה של ההסתדרות. הברפלד נשמע מאוכזב על שנאלץ לפרוש מעיסוקו הספורטיבי. "לשונות רעות" מכנה הברפלד את האשמה. "הבניין הזה מלא כהן לחושושים מבוקר עד ערב. יש מספיק אנשים שיש להם בעיות עם עצמם והם מתעסקים ברכילות. ההוא לא בסדר, זה לא טוב. אבל היחושים העקשים פחותים פה מאשר הדיבורים הבנות. רציתי לגמור קדנציה, לכן לקח זמן עד שהתפטרתי. זה תפקיד שאתה משקיע בו עשר שעות בשבוע, בשעה שכאן אתה נמצא שש־עשרה שעות ביום. אתה הרבה בתקשורת. בשבע בבוקר כבר היו מתקשרים אלי כתבי הספורט של הרדיו, ובערב כלוחיית. היו ימים שהיה נדמה לי שאני כל היום בתקשורת. זה לא הפריע בשום פנים. עבדתי בימי שישי ובשבת. אני אוהב ספורט ובתפקיד הזה אתה עומד בראש הפרמידה, יש כוח השפעה אדיר."

נסיעות לחו"ל, ארוחות צהריים על חשבון ההתאחדות? „לא ניצלתי אפשרויות נסיעה כמו אחרים – לאוסטרליה, למזרח הרחוק. נסעתי נסיעות קצרות, יומיים שהייה ורק באירופה. זה כל מה שהיה לי מהכדורגל הישראלי. בהחלט נהניתי. אהבתי לנסוע. בבית לסין אני יכול לאכול על חשבון ההסתדרות. ארוחות צהריים זה לא העניין. התקשורת מתניפה? „יש לי בעיה עם החשיפה בתקשורת. אני מרגיש לא נוח. יש לי בעיה להיות איש חשוב. כשאומרים: „הנה חיים הברפלד", אני לא מסתדר עם זה. אני רוצה לבוא כמו כולם, להיכנס ולצאת כמו כולם. אני לא יכול למנוע שמכבדים אותי שלא מוצא חן בעיני. אבל לרדת על טובות הנאה... אה... אני שלם עם עצמי."

הוא מבטל את המלעיזים בהינף יד ובנענוע ראש מצד לצד כבשלילה. עיניו נעוצות בחלון הפונה לאורך משרדו המרווח. החדר כלא דגלונים, אותות ותעודות הוקרה. בראש שולחן הפורמייקה יושב גבר נאה, בעל שיער מכסיף והופעה פשוטה, מעט נוגה ומודעת לעצמה. תחת עיניו רשתות מתעבות של שרטוטי עייפות. על השולחן פתק קטן כתוב בצפיפות באותיות קטנות רווח מ־1 עד 32. מ־5 עד 10,5 – מותק. כל השאר – יש לעשות.

„אם הדברים ילכו כפי שהם ושנים נוספות של קדנציות, אז בהחלט אינני מועמד לתפקיד המזכ"ל הבא". הוא מסביר את עתידו בהסתדרות. "קיסר ואני בני אותו גיל. בתום הקדנציה נהיה בני שישים פלוס. צריך לדעת מתי לסיים. אין אנשים ללא תחליף. אני בכלל לא מאמין שקיימים היום אנשים משכמם ומעלה. אין ענקים. אני איש של עשיה. תמכתי בו תמיד. אני אוהב את האיש, אבל אי אפשר להגיד שישנם היום אנשים שבלעדיהם לא ילך העולם".

ידוע, העוזר זלוטניק בתייחס לשאלת עתידו של הברפלד בהצגת ה"אני מאמין" הפרטי. „במערכת הפוליטית מי שטוב ונמצא במקום הנכון בזמן הנכון, לומר את הבעיות ואת דרך פתרונן, הוא זה שמתקדם. הברפלד איננו איש של מהפכות. הוא לא יכופף את המציאות. צעד ועוד צעד, לא בבת אחת".

„לפעמים", מסכם חיים הברפלד את השיחה. „אני מקנא באנשים שיש להם סדר יום ידוע מראש, שמונה עד חמש. התפקיד הזה הוא כיסא בודד. אתה יושב בו 24 שעות ביממה. כשאני יוצא ממכונית לאור פה, אני אומר לעצמי: עבר עוד יום. עוד כמה שנים את שנתם ואתה כבר חושב מה יהיה מחר. לפעמים אני רוצה להיות קופאי בקולנוע. לקבל כסף, לתת כרטיס וזהו."

חיים הברפלד. לפעמים אני רוצה להיות קופאי בקולנוע

דוד בלאס. תזכורת/ נתן רועי

תיק ונטורה

פרשת בלאס מתגלגלת למעלה משנה. הרבה כסף, שחסר, הרבה פרשיות משנה. אחת מהן מעידה על המשטרה. קצין בכיר סוגר שלושה תיקים

רב־פקד משה פרידמן, מאחרוני אנשיו של דיגל ביחידה הארצית לחקירות הונאה, התפטר ב־1 ביוני מהיחידה. התפטרותו היתה מלווה ריח־רע, מה שעודד את תת־ניצב יורם גונן, המפקד, לדרוש נקיון יסודי ביחידה. גונן, שיצא לו שם של קצין כשרוני, הגיש טופס־בקשה למינוי חוקר פנימי, והכתיר את הטופס בשם „הריקות". וכך נימק את הבקשה: „החקירה חשובה לטובת העניין עצמו וכדי שחשדות לליקויים לא יצוצו במהלך הליך משפטי אם יתקיימו". בעקבות פנייתו מינה אגף החקירות של המשטרה קצין־בודק מטעמו, את סגן־ניצב מרדכי ונטורה, לחקור את הפרשה כולה. החשד: קצין בכיר ביחידה סגר שלושה תיקים נגד איש־העסקים דוד בלאס.

הכל החל חודשיים לפני ההתפטרות, ב־18.4.1986. באותו יום מסר סגן־ניצב שמואל גרינבאום, ראש מפלג חקירות ביחידה, לראש היחידה הארצית לחקירות הונאה, מסמך שמפרט חשדות לפגמים בחקירת פרשת דוד בלאס. בין יתר נאמר במסמך, כי בעת חקירת הפרשה הסבו אנשי הצוות החוקר, בראשותו של רב־פקד בועז גוטמן, את תשומת־ליבו של גרינבאום לכמה עובדות תמוהות, הקשורות בדרכי החקירה של הצוות הקודם, בראשותו של רב־פקד משה פרידמן. למשל, גוטמן ציין, כי הוא חושד שנעשו תיקונים בהודעות שמסרה מנהל „אשת כספים", חיים יולס, ומנהלי סניפים של בנק דיסקונט, משה לין ויוסף דנגור. לטענת גוטמן, כשחקר רב־פקד משה פרידמן את דנגור ואת לין, מצא, שהסדר הנפקת תעודות־הפקדון, שיצאו משני הסניפים לחיים יולס, נכנס לתקפו בחודש יולי 1984, ותוקפו פג כעבור חודש או חודשיים. בלאס חזר על גירסה זו בשתי חקירות שחקר אותו פרידמן עוד ב־1985.

עם העברת תיק החקירה לצוותו של בועז גוטמן החל בחקירת הצדדים מחדש ואז התברר, כי יש סתירה בין שתי העדויות הקודמות ובין העדויות שגבו אנשי הצוות החדש, צוותו של בועז גוטמן. הצוות של גוטמן הגיע למסקנה, כי גורם כלשהו היה אחראי לכך ש„הקווים יושרו" וכי יש לשמוע הבהרות מפי משה לין ויוסף דנגור, עדי תביעה במשפטו של בלאס המתנהל בימים אלה. לדעה זו הצטרפה התובעת במשפטו של דוד בלאס, פנינה דבורין, שהסבה את תשומת־ליבם של אנשי צוות־גוטמן לכך, שמישהו הוסיף משפט לעדות שנגבתה. המשפט שהיתוסף הוא בעל חשיבות ראשונה במעלה במשפטו של בלאס. בעצם, הוא סלע־המחלוקת במשפט כולו: „ההסדר הזה (הסדר הנפקת תעודות־הערבות מבנק דיסקונט בעד כספי התק"ם שהושקעו על־ידי בלאס) פעל עד אוגוסט 1984".

ופרשה אחרת. בראשית חודש יולי 1986 נפגשו אנשי צוות החקירה החדש, שבאו במקומו של צוות־פרידמן, עם עורך הדין יאיר אורעד, שפרש מהיחידה. אורעד סיפר להם כי כשהיה חוקר בצוותו של פרידמן טיפל הצוות בתיק ערבויות מזוייפות שנתן מנהל סניף בנק המזרחי בהרצליה, שמשון בוריה, ואז התברר כי בלאס הציג סוכנות־הונאה, תמורת מתן ערבות מזוייפת להלוואה לקבלן שלום גניש מהרצליה. יאיר אורעד סיפר לצוות – החוקרים בצוות היו אז מישל גוויסר, אורי אילש והלל ליש – כי בעת שפרידמן היה בחופשה, הוא פתח תיק פלילי על פרשה זו משהתברר לו, כי בלאס אכן קיבל ערבות מזוייפת בשביל הלוואה לשלום גניש. כשחזר פרידמן מן החופשה הוא לקח מאיר אורעד את התיק הפלילי הזה ואמר לו, כי נודע לו ממקור מסויים, כי הוצע לו (ליאיר אורעד) שוחד, בצורת עבודה במשך חצי שנה במשרדו של עורך־הדין רם כספי, בתנאי שיפתח תיק פלילי נגד בלאס.

סגן־ניצב מרדכי ונטורה בדק את הסתירות בעדויות שנמסרו לצוות הראשון, בהשוואה לעדויות שנמסרו לצוות השני. אחת הנקודות שבדק היתה עדותו של חיים יולס. סלע המחלוקת היה משפט אחד שלגביו היה חשד כי שובש או כי נוסף לו, בדרך מסתורית רכיב לא־ברור. על בדיקת המשפט הזה כתבו חוקרי מחלקת הזיהוי הפלילי של המטה הארצי: „סביר מאד ששני המשפטים הללו נכתבו שלא ברצף אחד, בהמשך לרישום בשורות הנ"ל". יולס אמר לקצין הבודק, כי חקירתם של אנשי הצוות השני היתה אמינה מאד ולא הופעלו עליו כל לחצים. העדויות שכתב הצוות מפי הנחקרים, אמר, היו „מלה במלה" ואילו עדותו, שכתב אותה משה פרידמן, היתה תמצית בלבד.

אשר לעדותו של עורך־הדין יאיר אורעד בדבר התיק נגד בלאס, שפרידמן לקח ממנו ולבסוף סגר אותו, כאן כדאי לצטט את עדותו של עורך־הדין אמנון רודה, סגן בכיר לפרקליט מחוז תל־אביב והמומחה בה"א הידיעה לתביעות כלכליות, לפני הקצין הבודק. וכך כתב הקצין הבודק על עדותו של רודה: „מר אמנון רודה סרב למסור לי הודאה בכתב, אך תחת זו מסר לי את תיק הפרקליטות הנוגע ובו כל הרשומים המתייחסים מבחינתו והטען שאמצא בו את הכל. לטענתו, במשך 26 שנות עבודתו בפרקליטות מחוז תל־אביב לא ראה טיפול כזה בתיק פלילי, וזו לו הפעם ראשונה שהוא רואה תמליל של הודאה מוקלטת בתיק חקירה במקום הודאה כתובה. כן הוסיף, כי רב־פקד משה פרידמן, שחקר בתיק, בא אליו אישית וביקש ממנו, באופן דחוף, לסגור את התיק מחוסר אשמה, היות והדבר מפריע לדוד בלאס לקבל רשיון לבנק הספנות. הוא התפלא מאד על האופן החפוז של הבקשה לסגירת התיק והדבר נראה לו מוזר". סגן ניצב מרדכי ונטורה, הקצין שבדק את ההאשמות ההדדיות, הגיע למסקנות חמורות מאד בקשר לחוקר הפורש משה פרידמן. בסיכומים שלו כתב בין היתר: „היה טעם לפגם רציני ביותר מצד פרידמן להוציא את תיק החקירה מידי רב פקד יאיר אורעד ושותפו פקד פישמן בטענה, כי לא היו ראיות לפתיחת תיק פלילי. ממצאי התיק מצביעים על כך שישנן ראיות מספיקות לכאורה, כדי להעמיד לדין את דוד בלאס ואחרים, אולי לא באשמת הצעת שוחד אלא בסעיפי חיקוק אחרים". בהמשך ציין: „קשה מחד גיסא לקבל את טענתו של רב־פקד משה פרידמן באשר לחשדותיו נגד יאיר אורעד בעניין ההצעה לקבלת שוחד תמורת פתיחת התיק הפלילי הזה במשטרה, וטעם מר קיים שמא עשה זאת כדי לרפות את ידיו של אורעד ולהתגבר על התנגדותו וטיעוניו לכשיוצא ממנו תיק החקירה. שכן, אם רב־פקד משה פרידמן שמע על הסתת אשמה כה חמורה, מדוע לא דיווח על חשדו זה לממונים עליו? הטענה (כפי שמסר בהוראתו לפני הקצין הבודק) שרצה להאמין שמתחת לזה (לחשדות נגד אורעד) אין שום דבר ובגלל זה לא דיווח נראית לי מצוצה מן האצבע באותה מידה שחשדותיו לא נראים לי טהורים. מאידך גיסא, קשה לי לקבל את העובדה שעורך־הדין יאיר אורעד לא מצא לנכון לדווח על כך לממונים עליו וכבש את הודעתו זמן כה רב עד שמצא לנכון (גם כן בדרך מקרה) למסור לקצין הבודק".

הקצין הבודק מתייחס לתיק השוחד שנסגר גם מן ההיבט ה„מיניסטריאלי" – מן הצד של מפקד היחידה, תת־ניצב יורם גונן. הוא מעלה שאלות בקשר לסגירת התיק, שאינן נוגעות רק ל„התנהגותו הבזויה של רב־פקד משה פרידמן", אלא גם להתנהגותו הרשלנית במקצת של ראש היחידה הארצית לחקירות הונאה. להלן כמה שאלות של סגן־ניצב ונטורה: „הייתכן שתיק זה (תיק השוחד – נ.ר.) יועבר לפרקליט המחוז במישרין, בלי שייבדק תחילה היטב על ידי ראש המפלג וראש היחידה הארצית לחקירות־הונאה? האם לא יתכן שהפרקליט, שקיבל את התיק לעיונו לאחר חקירה בלתי מושלמת שלוותה בהמלצה מגבתית לסגור תיק זה, יעבור על דברים אלה לסדר־היום ויציית להמלצת החוקר?"

ואכן, לקצין הבודק אמר רב־פקד משה פרידמן, כי במשך כל שנות פעילותו ביחידה הארצית לחקירות־הונאה, לא קרה שהוא המליץ לפני הפרקליט על משהו, והפרקליט לא קיבל את עמדתו.

וכאן, למען ההגינות, יש להביא עוד דברים שאמר סגן־ניצב ונטורה על כוונותיו של פרידמן: „על השאלה הראשונה, (זו שהובאה כאן – נ.ר.) התשובה כנראה חיובית. על השאלה השניה, מסתבר, כי התשובה שלילית, מהטעמים שהוסברו לעיל ואשר מוכיחים ללא ספק שעורך־הדין אמנון רודה לא קיבל את עמדת החוקר לסגור את התיק, מאין אשמה פלילית. ולכן, אם מייחסים כוונה פלילית לרב־פקד פרידמן, לסגור מטעמים פסולים את תיק החקירה נגד בלאס, הרי שכוונה זו לא הוכחה על פניה, אם־כי המעשים שהתלוו אליה מצביעים על חשד כי כך היו פני הדברים. ושוב – אם חוזרים לשאלה שמא רב פקד משה פרידמן לא הבין היטב את תיק החקירה ונתפס לקונצפציה שדוד בלאס תם־מפשע, הרי שאין עונשים אדם בשל ליקויי הבנה וניתן, לאור עקרון זה להבין את נחפזותו להמליץ על סגירת התיק, כדי שדוד בלאס לא יעוכב ושלא יגרם לו נזק כספי".

בסכמו את המסקנות וההמלצות כתב סגן־ניצב מרדכי ונטורה: „לאחר חקירה יסודית בנושא וניתוח הפרשיות השונות, שהיו נשוא בדיקת הקצין הבודק, הנני מגיע למסקנה, כי קיימים חשדות לחקירה לא־תקינה מצד רב־פקד משה פרידמן, הן בתיק בלאס והן בתיק השוחד של בלאס...". ובהמשך הוא כתב: „התנהגותו של רב־פקד פרידמן בכל מה שקשור למעורבותו של דוד בלאס בפלילים וטיפולו בפרשיות הנ"ל מעלים הרהורים כבדים, שלפיהם נטה רב־פקד פרידמן לדוד בלאס חסד והשתדל בכל מאודו לא לגרום להפללתו. הסיבה להתנהגות זו היא בלתי־ברורה, שכן חקירת הקצין הבודק לא הצליחה לגלות את המניע שהסתתר מאחורי התנהגות זו".

רב־פקד פרידמן ביקש להבהיר את עמדתו: „אני רוצה להודות למשטרת ישראל אשר קלטה אותי לפני כעשר שנים כעולה חדש מברית־המועצות, איפשרה לי לקבל תעודת עורך־דין ולחקור את הפרשיות הסבוכות ביותר שהגיעו לידיה. כל חוקר חייב להביא בחשבון שיום אחד יגיע מישהו ויתלונן נגדו.

„במשטרת ישראל יש מעבדה לזיהוי פלילי שנחשבת לאחת הטובות בעולם. אם נכון הדבר שנעשו תיקונים בעדויות, הרי מעבדה זו יכולה לזהות זאת בקלות. אני טוען שלא היו תיקונים ולא הוספתי מלה בניגוד לרצונו של כל עד. נכון הדבר שהשיטה שלי היתה תמיד – לשבת מול העד ולשמוע אותו, כדי שאוכל לצלם בדיוק את המצב. אחר־כך כתבתי את הדו"ח, העד קרא אותו וחתם עליו.

„אשר לתלונה שהגיש עורך־דין אורעד, שלפיה סגרתי תיק נגד בלאס, תגובתי היא: התלונה הוגשה שנתיים לאחר האירוע, ואני טוען שזוהי עדות כבושה, כהגדרת השופט קרמי. מתעורר אדם שנתיים לאחר שהגיש נפגע, כששירת בצוות תחת פיקודי כסטאז'ר. הוא מעליל עלילה על אדם שלימד אותו לעבוד. אני טוען שכל עדותו איננה נכונה, אני מאחל לו הצלחה".

בלאס. מקצר בהליכה. תצלום – י.ס.פ.א.

חקירה שלומיאלית

דו"ח החקירה הזה חושף טפח בחקירה שלומיאלית של היחידה הארצית לחקירות הונאה. במשך יותר משנה נחקר בלאס, ברציפות, ביחידה הארצית לחקירות־הונאה. קשה להבין מדוע התארכה החקירה הזאת ומדוע נדחתה העמדתו של בלאס לדין על עבירות מרמה והונאה נגד התנועה הקיבוצית.

מהדו"ח של ונטורה עולה, כי פרידמן היה משוכנע בחפותו של בלאס. העמדה שלו התבססה על כך שהתק"ם יכול לתבוע, בתביעה אזרחית, את בלאס אם הפסיד כסף. חוקרי הצוות השני, בראשותו של בועז גוטמן, סברו אחרת. פרידמן אמר פעם, כי דיגל ידע לחיות עם דעות מנוגדות ואילו יורם גונן אינו יכול לחיות עם עמדות הפוכות. האם דיגל היה משאיר את פרידמן בעבודה יום אחד אחרי הדו"ח של ונטורה?

אבל הקטע המשעשע ביותר הוא זה שנוגע לבני פרלמן, חוקר פרטי שנרדף על־ידי אנשי בלאס לאחר שהתברר להם כי התק"ם מעסיק אותו, כדי לעקוב אחרי המהלכים של איש־העסקים המסתורי (שהשופט התל־אביבי, ישראל גלעדי, כבר כינה אותו „שקרן"). וכך כתב על כך הקצין הבודק: „ב־22 באוגוסט 1985 הופיע ביחידה הארצית לחקירות־הונאה החוקר הפרטי בני ומסר, כי התמנה על־ידי התק"ם לבדוק את נושא הנרל"ן של דוד בלאס ולטענתו בא למשטרה לתדע אותה – על־פי חוק חוקרים פרטיים), ושהוא מטפל בעניינו של בלאס מטעם התק"ם. לטענתו התפתחה שיחה בינו ובין סגן־ניצב גרוסמן ורב־פקד פרידמן, שבמהלכה נשאל על־ידם מה בעצם עשה בלאס? בני פרלמן הבין כי אין להם כלל מושג על אופן הפעולה של בלאס וכיצד רימה את התק"ם והוא הסביר להם בפירוט רב כיצד הוא רואה את המעשים שבלאס עשה. משהבחין שהם עדיין לא קולטים את אופי המרמה הציג לפניהם צילומים של שלוש תעודות־פקדון בנקאיות של בנק דיסקונט ובעזרת התפ"סים חזר והסביר. משהבינו לבסוף, ביקשו לצלם את התפ"סים והוא הסכים לכך".

בני פרלמן, חוקר לשעבר ביחידה הארצית לחקירות הונאה, הסתמך בעיקר על חקירתו של הפרופסור דוד ליבאי, שהיתה מונחת כל העת על שולחנם של פרידמן ושל גרוסמן. בדו"ח הזה היה חשד למעשה המרמה של דוד בלאס נגד התק"ם, כפי שהדבר עלה מעדותו של יולס לפני ליבאי. הקצין הבודק ציין בקשר לכך: „האם רב פקד פרידמן, שהוא עורך־דין בהשכלתו, לא השכיל דיו להבין את ההסד שהתפתח מדו"ח חקירה זה ובכלל בתיק החקירה?" שאלה טובה.

כנסיה רוסית בצבעים. מאבקי כוח בירושלים/ יקיר צור

רוסים אדומים, רוסים לבנים

יש „מגרש הרוסים" ויש כנסיה רוסית. ירושלים. תצלום – יצחק הדרי

ילדות קלועות צמה, בבגדי מחול מטופפות על קצות אצבעותיהן לצלילי מוסיקה לבלט. תמונות נוף רוסי איקונות ופורטרטים של שושלת בית רומנוב. הילדות הערביות מדברות רוסית כאילו נולדו על גדות הדנייפר

ביום שלישי לפנות ערב, יממה לאחר פירסום הודעתו של דובר הקרמלין על מפגש המשלחות הצפוי בין ישראל וברה"מ, עלו חיוכים רחבים על פניהם של ראשי המשלחת הרוסית "האדומה". גישושים ראשונים של עתונאים שנעשו בשעות הבוקר נתקלו בחומת זהירות ואי־וודאות. "לא הודיעו לנו כלום, אנחנו צריכים קודם לקבל אישור ממוסקבה". אחר־הצהרים השתנתה האווירה מחשדנות ללבביות מופגנת. את דלת הברזל הכבדה שבפתח הבניין במגרש הרוסים, מקום מושב המשלחת, פתחה נזירה בשביס לבן, שהובילה אותנו דרך מסדרון ארוך אל חדר קבלה רחב־ידיים. על הקירות תלו תמונותיהם של ארבעת הפטריארכים של הכנסייה הרוסית שאחרי המהפכה, ביניהם גם תמונתו של הפטריארך הנוכחי, פימן. לידם תלויה תמונת צבע של הפטריארך היווני־אורתודוקסי דיאודורוס, הפטריארך של ירושלים. את פנינו מקבל ראש המשלחת, גיאורגי פונומוב הנקרא בשמו הכנסייתי – האב פאבל. יחד עימו נמצאים כומר נוסף והיועץ אלכסנדר, צעיר לבוש בגדים אזרחיים, המעורר ניחושים לגבי תפקידו האמיתי.

האב פאבל (34) נאה למראה, בעל זקן מטופח, לבוש בגלימה אפורה פשוטה. לצורך הצילום הוא לובש לשעה קלה את בגדי הייצוג, הגלימה השחורה והמגבעת. לפני שבועיים בלבד מונה לתפקיד ראש המשלחת במקומו של הארכימנדריט פנטלימון, שעמד בראש המשלחת בחמש השנים האחרונות. בשבוע הבא הוא אמור לקבל את התואר ארכימנדריט שפירושו "נזיר ראשי". האב פאבל נמצא בארץ כחמש שנים, והוא מדבר עברית "קצת קצת". "הידיעות על מפגש המשלחות הפתיעו אותנו", הוא אומר. "עד עכשיו לא קיבלנו שום דיווח ממוסקבה. התקשרנו וביקשנו שיתקשרו בחזרה כדי לעדכן אותנו, אבל עד עכשיו לא התקשרו". האב פאבל וכל חברי המשלחת מרוצים מאוד מהסיכוי שבקרוב תגיע לארץ משלחת רוסית ואולי יהיו גם יחסים קונסולריים. "החיים יהיו אז הרבה יותר קלים. סוף־סוף תהיה לנו כתובת שאליה נוכל לפנות כדי לפתור בעיות יום יומיות מציקות ולא נצטרך להתקשר כל הזמן לרוסיה או להיעזר בשגרירות הפינית", אומר האב פאבל. כיום חייבת המשלחת הרוסית המונה 44 נזירות, שלושה כמרים, איש כינהלה ויועץ, לנסוע לעמאן כדי לחדש את דרכוניהם. גם פעולה פשוטה כמו העברת כספים נעשית דרך שגרירות פינלנד בישראל.

"אני מאמין שצעד כזה יכול להיות צעד ראשון לשלום" אומר האב פאבל. עד שיגיע השלום עוברים שבע על רשימת פריטי הרכוש, המוערך על־ידי מומחים ביותר ממאה מיליון דולר, ומתכננים את השיפוצים הדרושים. אחד הנושאים הבוערים הוא הצורך המיידי בהגדלת המשלחת. בגלל מחסור בכמרים סגורות מרבית הכנסיות במשך השבוע, ופותחים אותן לקהל הרחב רק פעם או פעמיים בשבוע.

הרוסים הגיעו לארץ הקודש למחצית הראשונה של המאה התשע־עשרה, כדי להרחיב את השפעתם ניסו לעשות נפשות לכנסייתם בעיקר בקרב מאמיני הכנסייה האחות היוונית־אורתודוקסית. בין שתי הכנסיות התפתח מאבק מר שבסיומו עלה בידי היוונים לבלום את הרוסים. אלה הבטיחו לחדול מעשיית נפשות לכנסייתם ולצמצם את המיסיון. תוצאה ישירה של אותו מאבק היא שמאז נושא ראש המשלחת הרוסית בירושלים את התואר הנמוך של ארכימנדריט בלבד.

המהפכה של 1917 הביאה לפילוג הכנסייה הרוסית. הפלג „האדום", שבחרה להישאר עם הרוסים ברוסיה, ו„הלבן", שהיגר עם "הלבנים" לפריס ואחר־כך לניו־יורק. בעולם הרחב הכירו במשך השנים בכנסייה "האדומה" כיורשת החוקית של נכסי הכנסייה הרוסית, אולם בריטניה, שחשדה בגזירים ה"האדומים", המשיכה להכיר בגולים „הלבנים" כיורשים החוקיים. בריטניה החרימה את מרבית נכסי הכנסייה, ורק לפני עזיבתם את הארץ העבירו אותם לידי הרוסים המקומיים. מלחמת השחרור חילקה את נכסי הכנסייה בין „הלבנים" בצד הירדני ובין „האדומים" במדינת ישראל. במיסיון הרוסי האדום מצוי עד היום מברק חתום בידי דוד בן־גוריון התובע מראש הכנסייה הרוסית „הלבנה": „העבר מיד את כל הנכסים לנציג הפטריארך של מוסקבה". הנציגים „הלבנים" הוחזקו תקופה קצרה במעצר־בית ואחר־כך הוגלו לירדן דרך שער מנדלבאום. ישראל נתנה לכנסייה „האדומה" שליטה על מיגרש הרוסים בירושלים, ועל שורת מבנים ונכסים באבו־כביר, בחיפה ובאיזור הכינרת. בשנת 1964, בעקבות משא־ומתן שכלל גם הסכם על ייצוא תפוזים לברה"מ, מכרה הכנסייה למדינת ישראל שורת נכסים, ביניהם מרבית המבנים במיגרש הרוסים. בניין בית־המשפט העליון שייך לרוסים עד היום, וממשלת ישראל משלמת עבורו שכר דירה. כאשר יעבור בית המשפט העליון למשכנו החדש מתכנן האב פאבל להקים במקום מתיאון.

מלחמת ששת הימים החזירה את שתי הכנסיות היריבות תחת קורת גג אחת. ישראל קיבלה תחת שליטתה את הכנסייה „הלבנה" אולם הסטאטוס־קוו בחלוקת הרכוש, שהיה קיים לפני המלחמה, לא הופר. בין הכנסיות נוצר מצב של דו־קיום עויין. ממשלת ישראל וכל הכנסיות האחרות מכירות בכנסייה הרוסית „האדומה" ככנסייה הרשמית, ולפיכך אין „הלבנים" מוזמנים כגוף לקבלות פנים רשמיות, ואין הם נוטלים חלק בתהלוכות ובטקסי הדת השונים. היחסים בין שתי הכנסיות רצופים השמצות הדדיות בצד התעלמות מופגנת. "כאשר אנחנו הולכים מולם ברחוב הם מרימים את מבטם לשמיים כאילו איננו קיימים" אומר האב פאבל. הכנסייה „הלבנה" לא מסתפקת בהתעלמות מופגנת ברחוב, אלא מנדה ומחרימה כל מי מתוכם שמקיים מגע עם הכנסייה „האדומה". מעבר לחומת בית־העלמין של הנזירות על הר הזיתים ניתן לראות קבר קטן, נפרד, מקום קבורתה של הנזירה תמרה. חטאה הנורא של תמרה, שבגללו נגזר עליה להיות מנודה גם לאחר מותה, היה בכך שכאשר ביקר הפטריארך של מוסקבה בירושלים, קיבלה הנזירה את ברכתו ונשקה לידו.

הכנסייה „הלבנה" לא השלימה עם אובדן הנכסים שלטענתה היו שייכים לה כחוק. בשורת תביעות שהגישו בארץ ובעולם דרשו כי יוחזרו להם כל הנכסים. „הלבנים" הפסידו בכל המשפטים. הלבנים דואגים לשמר את התרבות הרוסית של תקופת טרום־המהפכה מתוך תקווה ואמונה שיבוא היום בו ישובו לרוסיה ויחזו את העבר. בבית־ספר מיוחד בירושלים לומדים רוסית, וחבורת ילדות קלועות צמה, לבושות בבגדי מחול, מטופפות על קצות אצבעותיהן לצלילי מוסיקה לבלט של כלחין רוסי, הבוקעים מפסנתר כנף המוצב בפינת החדר. על הקירות תלויות תמונות נוף של אמא רוסיה, איקונות ופורטרטים של שושלת בית רומנוב. רוב המורות הן ממוצא רוסי, אך כל התלמידות ערביות המפטפטות ברוסית כאילו נולדו על גדות הדנייפר. יחידי הסגולה שזכו להכנס למנזר שעל הר הזיתים מספרים על אולם קבלה רחב ידיים, המרוצף כולו בפסיפס ביזנטית, ועל הקירות אין ספור פורטרטים מרשימים ביופיים של הצאר והצארינה, ודמויות נוספות השייכות להיסטוריה שלפני 1917. עד לתקופה האחרונה חיו בארץ שרידים אחרונים שנותרו מתקופת הצאר. לפני כעשר שנים הלכה לעולמה בת אחד של הצאר ניקולאי השני, שהיתה עד ליום מותה ראש המנזר הרוסי הלבן באר־טור. עד ליום מותה נהגו בה בהדרת מלכות, כסמל חי לתקופה שאיננה עוד.

צירוף מקרים מוזר גרם לכך שבתקופה האחרונה חלו שינויים בהרכבי המשלחות של שתי המשלחות. אך בעוד שהסיבות להרחתו של הארכימנדריט אנטוני גרבה, מי שהיה עד לפני מספר חודשים ראש המשלחת הרוסית הלבנה, קשורות בעניינים פנים־כנסייתיים, כפי הנראה על רקע של אי־סדרים כספיים, הרי שלדעת מביני דבר קשורה החלפתו הפתאומית של הארכימנדריט הוותיק פנטלימון בהתפתחויות האחרונות. ישראל ליפל, לשעבר מנכ"ל משרד הדתות וכיום ראש המכון לחקר העדות בירושלים, פגש את הארכימנדריט במסיבה שערכו הרוסים בחג הפנטקוסט (חג השבועות) ונושא החלפתו כלל לא עלה בשיחה. פנטלימון סיפר כי בכוונתו לצאת בחודשי הקיץ לחופשה בברה"מ ולשוב אחר־כך לתפקידו. החלפתו הפתאומית לפני כשבועיים בעוזרו הצעיר, האב פאבל, מצביעה לדעת ליפל על כוונה מסוימת. ליפל מעריך שהרוסים מבקשים לנטרל את ראש המשלחת הדתית מן השיחות הצפויות בנושאי הרכוש, אך בעוד שצעד כזה היה פוגע בראש המשלחת הוותיק, הרי שאת המינוי החדש ניתן לנטרל ביתר קלות. על ההתעניינות הגוברת ברכוש בארץ ניתן, לדעת ליפל, ללמוד גם מביקורו של הממונה על יחסי החוץ של הפטריארכיה האדומה, המיטרופוליט פילרט, שהגיע השנה כדי לבדוק את מצב הרכוש ואת הצורך בתיקונים.

הכנסיה לומדת את הנושא

אחת התעלומות שהעסיקו מאוד בחודשים האחרונים את הקהילה הנוצרית הדתית בירושלים היתה פרשת הרחתו המסתורית של הארכימנדריט אנטוני גראבה, שעמד משך שנים רבות בראש המשלחת הרוסית "הלבנה". גראבה וכמה מעוזריו הקרובים נקראו לשוב בדחיפות למרכז הכנסייה בניו־יורק. הודעה לקונית, שנמסרה לממונה על העדות הנוצרית במשרד הדתות ולמשרד החוץ, אמרה כי גראבה סיים את תפקידו בארץ ובקרוב יישלח מחליף. בינתיים ממלא את התפקיד הכומר האמריקאי ואלרי לוקיאנו. על ההתפתחויות האחרונות הגיב באומרו: "הכנסייה הרוסית הלבנה לומדת את הנושא".

גראבה, יליד יוגוסלאביה, שגדל והתחנך בארה"ב, נהג להוסיף לתוארו הדתי גם את התואר "רוזן". לפי דבריו היה דודו מפקד חיל הפרשים של הצאר. את הכנסייה „הלבנה" ניהל כאיש עסקים אמריקאי ממולח. פעמיים בשנה, לקראת חג הפסחא וחג המולד נהג לערוך בין כותלי מעונו בכנסיית סנט אלכסנדר בעיר העתיקה קבלות פנים מפוארות, אליהן זימן את כל המי־ומי בממשל הישראלי המקומי: ראש העיר, הממונה על המחוז, מפקדי משטרה, פקידים בכירים ובעלי עמדות מפתח אחרים. האורחים שתו שמפניה ואכלו קוויאר רוסי ושאר מטעמים. כך רכש לו גראבה חברים רבים בצמרת, אבל כאשר עזב בחופזה לא דאג להיפרד מהם. את הסיבה המדוייקת להרחתו אין איש יודע או רוצה לומר. שלא לציטוט יאמרו כי נעשו על ידו, כנראה, כל מיני מעשים לא כשרים הקשורים לרכוש הכנסייה. לפני כשנתיים נפל גראבה קרבן לשוד דרכים כאשר חזר במכוניתו המפוארת מירדן לירושלים. קבוצת שודדים שהתחזותה לחיילי צה"ל עצרו את מכוניתו, שדדו ממנו כסף ורכוש באלפי דולרים והותירו אותו בצד בדרך. כיום יש המקשרים את אותה פרשה להרחתו הפתאומית.

הק.ג.ב. מול הסי.אי.איי.

אחת הטענות הנשמעות תדיר בפי אנשי בממשל ישראלים היא ששתי הכנסיות, „הלבנה" ו„האדומה" גם יחד, משמשות למעשה מסווה לפעילות חשאית של סוכנים חשאיים של הרוסים והאמריקאים גם יחד. טענה זו מעלים גם הצדדים עצמם זה כנגד זה. הארכימנדריט אנטוני גראבה, לשעבר ראש המשלחת הרוסית „הלבנה", היה ממונה בתוקף תפקידו על רכוש הכנסייה „הלבנה" בכל המזרח־התיכון עד למפרץ הפרסי. במסגרת תפקיד זה נהג לנסוע רבות ברחבי האיזור. גראבה היה יוצא ובא אצל השאח הפרסי ונפגש עם אישים רמי־מעלה ברחבי העולם המערבי, זאת אף־על־פי שכנסייתו היא קטנה וחסרת־חשיבות למעשה. האם יש בכך רמז לתמיכה חשאית של הממשל האמריקאי תמורת שירותי ליקוט מידע? אין לדעת. אולם כאשר הגיש גראבה לממשלת ישראל תביעה לתשלום פיצויים על הרכוש שנלקח מן הכנסייה תמך שר החוץ האמריקאי בתביעה.

גראבה עצמו נהג לומר כי חברי המשלחת הרוסית „האדומה" הם למעשה סוכני ק.ג.ב מוסווים. "אני לא יודע איך הם לא מקבלים סכיזופרניה" אמר פעם בראיון עיתונאי. "רובם צעירים שגוייסו לק.ג.ב. כדי לשרת בארצות חוץ. הם אינם אנשים מאמינים, והם בטח משתגעים כשהם נאלצים לחיות כל הזמן בתחפושת של אנשי דת". שבועון החדשות האמריקאי "ניוזוויק" כתב לפני שנים אחדות שבין אנשי המיסיון הרוסי יש סוכני ק.ג.ב.. השבועון טען שהמרגל הראשי היה נהג המשלחת, ולאדימיר ריבאקוב, היחידי שידע לדבר עברית ואנגלית. לאחר הפירסום הוחזר ריבאקוב לברית־המועצות.

מעשה

לספרות, אמנות ועיון

הלב והעין

מאת גיורא לשם

ק.א. ברתיני, „מאחורי הפרגוד", הוצאת עם עובד, תשמ"ו, 78 עמ'.

רב־אמן בשירה הוא מי שביטויו השירי מתראה כאילו עלה בעטו בנקל. רב־אמן הוא מי שסדר המלים בשירו הוא לא רק המדוייק, כי אם גם החסכוני ביותר. ואי אפשר לטעות בזיהויו של רב־אמן בשירה, כנבדל מן הווירטואוז, כי הווירטואוז הוא מי שמשתוקק להבליט את יכולתו, והשתוקקות זו היא חלק בלתי נפרד מכשרונו. אפילו מרופפת התשוקה הזאת את היחס אל המהותי בשירה. הרב־אמן, המייסטר, אחראי למהות בלבד. הווירטואוז, הגם שאיננו חסר אחריות, נוטה לחלק אחריות זו בין התחייבות למהות לבין התשוקה לאפקט. זאת ועוד, ניסוחו השירי של מייסטר הוא פרי עמל ממושך בליטוש ובניפוי ובכיפוח המבע הצלול של הלשון. וקשה להגזים בחשיבותו של גזע המשוררים־המייסטרים, שהשפעתם על מסורת השירה היתה קובעת סדר מפוכח.

וברתיני הוא מן המייסטרים. כך חשתי, אני זוכר, למקרא שירי „שביל בחולי" (תשכ"א), שהיה ראשון ספריו שקראתי, סמוך ליציאתו לאור. עבורי היה הספר ציון דרך מסויים בהבנת שירה, שכן מצאתי בו תערובת נכונה של שכל ורגש, של הגות ושל לירית. ואל הספר ההוא, ואל חיבתי אליו, הגעתי בלב מוכשר לאור שכבר קניתי לי מורים בשירת המזיגה של הרגש והשכל, שני רב־אמנים כאליהו סטלר ב„גבעול בתרחבית" ויעקב פיכמן ב„פאת שדה". כן, יעקב פיכמן, דווקא הוא, הנוח שבמשוררינו שלאחר ביאליק, היה ראוי להיות מופת למשוררים בני־זמננו.

דומני שראשית אהבתו של ברתיני בשירה העברית היא שירת פיכמן. בכמה שכתב ברתיני על פיכמן ועל שירתו (ק.א. ברתיני „שדה ראייה", מוסד ביאליק תשל"ח) דברים המגיהים אור על שירתו של ברתיני עצמה. „הגוף לגבין אינו רק הצבע, הרחם והצומת. יש לו לפיכמן גם הגוף האחר, זה שבנפש. לכאורה, הכל פשוט ונהיה עין, אלא שמיד בא הרמז, ובעיקר ההתרשמות. ברם, אף התרשמות זו קשורה קשר אמיץ בנראה ובנשמע, הסומך על החושים. הגוף הוא נקודת־מוצא למעיין של שירה, המבע הפלאסטי לכה שבתחושו בעולם הנפשי, פרשת־חיים עם כל פשט הוויתם ופשרם האנבותי בעת ובעונה אחת." (53).

כן, הגוף. המשורר המודרני, ופיכמן, כמוהו כברתיני, היה משורר מודרני, נביל מקדמיה ביחס אל הגוף. איני אומר בזה שמשורר מודרני אינו מסוגל לשיר שירת טבע טהורה. אני רק מבחין באי־יכולתו להשאיר את הטבע, ועמו הגוף, כמשהו שהלכי הנפש אינם נוגעים בו – והלכי הנפש דאגה, חרדה מתוחה מפני שואת פתאום, פחד מפני העולם המתבכן וכו"ב – וכשהם נוגעים הם מתערבים בגוף עצמו ובטבעו. שירת הטבע המודרנית היא, אם כן, שירת הנפש בגוף ולא שירת הגוף כתשקופות בנפש. התמורה שחלה בזווית הראייה, התערבות הנפש המודרנית בשיר כעצם מעצמיו של הגוף, מתיכה את השיר לנתך נביעי שאי אתה יכול עוד להוציא בו את הנפשיות מן הגוף או את הגוף מן הנפשיות, כפי שהדבר קורה בשיר „סגלגלים". [illegible]
גוף אל גוף / מגלה שטפה על בפניה // והעין בין פקודה ובין עצימה / דביקה אל גוף העין הצעיר הזוקף / (באין צל ולו גם רזה) / בולשה נבבים – / בשעת להט כזה / גוף כוזב בתוך גוף / רודף לשנע" (50).

קורא תמים ודאי יתמה בקריאה ראשונה מן הסיומת („רודף לשנע"). אך הפיתוח האירוני ייגלה, עם שוך ההפתעה הראשונה, כבלתי מספק, כי לא נגעו בו כל משמעויותיו של השיר. אכן כך, כי השורה האחרונה, העודפת על שורות הבית הראשון, מוסרת גם צופן לקריאה כאילו היתה הרב־פיגורות לשונית, לאמור: בית מול בית, גופים מול גופים, אקלים מול אקלים – צהובי פלים, דרקרב לשוני להלכות ומאחורי קו העיטות ניצבים שני קטלוגים מושגיים: ירק עלים מול צבעו החם של הנוזו, צל מול היעדר צל, קרח מול להט, רוח לעומת נבבים וכו'. אבל המייסטר יודע שאין די בניגודים חשופים כאלה לבריאה שלמה של שיר. כי הנפש והלשון תובעות תבנות מתוך הלשון כדי להשיג אורות פיוטית. ברתיני נבסס את התבנית על שתי קבוצות של תריזה, מקבילות זו לזו כבחינת המרווח שבין תרון להרות, שכל אחת נעה בנפרד מרעותה. התריזה נוצרה לאגד עצמים ותיאורים באגר בעל משמעות: קרחים, ספחים, נבבים, גוף, זקוף ושוב גוף, וכך, גם ללא פרשנות נוספת, נהיר האומן שבו ברזובב המשורר את כפל המשמעות – מן התבניות, על כל צלעותיו של השיר, אל הקורא, כבבית דיקודקדי מלוחש ברגש ובמחשבה, ולא מכוח כפיית פרשנותו של הקורא על השיר. אך כל השיר כולו, שהוא לכאורה שיר טבע „טהור" בנופיותו, עם נופך של ארוטיציזם, מסגיר את עיגונו במקום־זמן מודרני, שלא ניתן עוד להפוך בתוכו האני־השר מתבונן בנוף דרך שמשת הזכוכית של הסולריום והתכת גוף בגוף היא גם סילוקה האלים של המחיצה בין האדם לטבעו.

דומני שתהפוכות שיר אלו מעידות על רצונו של

ק.א. ברתיני

המשורר להטביע בנוף חותם של מהות אחרת, מטאפיסית. על נטיית נפשו זו של ברתיני הספיקה, כפי הנראה לי, זיקתו לשירת הלקין, אפרת ווסמן. וברתיני מצביע על התעניינותו בשירת ווסמן באופן המקובל על משוררים מאז ומעולם. שירו של ברתיני „טבריה בגשמי" (23) מקיים דיאלוג ישיר עם שירו הידוע של עזרא ווסמן באותו שם. שורות הפתיחה בשירו של ברתיני „אותו הגשם. / אך טבריה כבר אחרת / באורך שבושש לבוא. / על רבי קמות מטפס הקריב / ומציית מרחוק מאות שלהבות // משתו של יהלומי רטאומה / מול הכנרת בוצצי עגולי" קבעות את מרחק ששים השנה שחלפו מאז היסס עזרא ווסמן בגשם, על סיפן של טבריה והכנרת: „לא ידעתי איך לגשת, / באור פניה לעמוד. / עטופה גלימת הגשם / היא נסערת הרגשת / על ראשה פרחה הקשת – / וחיי קטנים מאד / ללא קול וללא אושה." (עזרא ווסמן; שירים; עם עובד; תשכ"ה עמ' 14). ברתיני שמר על יסודות פרוזודיים שונים שנמצאו בשירו של ווסמן, כמקובל בשירה העברית בשנות העשרים והשלושים, כגון החריזה המגדרגית הגברית־נשית והגדם היסודי של הבית המרובע. הוא ביטל את מעמדו הריטורי של האני־השר, כי בשירו של ווסמן מהדהד האני־השר בזכות מעמדו בנוף, אצל ברתיני ההימצאות בנוף מובנת מאליה. דומני שהבדל זה ממחיש יותר מכל את כברת הדרך שעברה השירה העברית משנות העשרים עד ימינו. המקומיות, שהיתה כרוכה אצל ווסמן בצורך להעלות הקשרים מקראיים, היסטוריים ומיסטיים ו„הצדקות" ציוניות („כל תולע ואגל מים / השפלו באור שמים / באור טבריה הקדום, / ותתקע אותיו הקשר, / ונבאו מים החסש, / וזלגו דמעות הישע / הן דמעות עיני אוהב. / כך עמוד יוצאי התוצאת / גשם נדבות לרשות"), זוכה אצל ברתיני למעמד של טבעיות מכוח עצמה בלבד. „עד שחרית של אתע יורדת – ודממה. וקטיפה ירוקה / בין שבונה לשבונה מתפרקת. / משקיפה על כנרת רכה". האמנם? סוף שירו של ברתיני מסגיר, ככלות הכל, את קרבת עולמו הרוחני לזה של עזרא ווסמן: „עתר כבצאי של גישה / מישט בחלל הגביל. / קרי היה שקופה / משתתבת בין קודש לחולי". ברתיני, כווסמן, מעבד [illegible] לזכור, כי ווסמן כינה למלה גשם גם במשמעות של גשמיות.

סוף מעשה במחשבה תחילה. הדיאלוג של ברתיני עם שירו של ווסמן הוא בלשון „תרגום": „פרחוי" של ווסמן מיתרגמת בידי ברתיני ל„קדושי" וה„גשמי" נהפך ל„חולי". ההבדל המכריע בין שני השירים מצוי, בכל אחד מהם, בשורה השניה שבבית המסיים. בשיר של ווסמן עומדת להתרחש תנועתו המיסטית של האני־השר בחלל („ועמדתי לשוט") אך שירו של ברתיני הופך תנועה זו עצמה להפסטה („פשוט בחלל התכולי"). פשוט: ווסמן מאמין באפשרות התמורה של הגשמיות לגאולה. אצל ברתיני נפרדים הקודש והחול, וביניהם – ההוויה. הפיכת התיבה „לשוט" ל„פשוט" היא מנפלאות מגע ידו של מייסטר, כשהוא נתבע לתחום את עולמו הרוחני בכלל עולמות רוחניים אחרים. הוא יפתח את קו התיחום ברקות, אך הקו יהיה נהיר כאין כמותו.

ברתיני מוכיח את עצמאותו כמשורר, כשהוא סומך על הכוח הסמוי שמעניקה מסורת שירה. הלא השתמרותה נזקפת גם לזכות הדיבורים עם שירתם של משוררים אחרים. כי המייסטר חש, ותחושה זו היא מרכיב חשוב של כשרונו, שהכשרון האישי, יהיה גדול כאשר יהיה, איננו יסוד יחיד בשירה. הכשרון הקולקטיבי, הצבור בשירה כמסורתה, הוא כוח יציב שאיננו נופל בעוצמתו מכוחו של הכשרון האישי. ויש משורר המסוגל להדבב מחדש כשרון זה, בקול אחד עם כשרונו כולו, בשירתו. כוחו של ברתיני, ושירתו, מעבר לפרגוד, היא בין לבין, כי היא כל האדם: „ואני / ששם לא הייתי / לילות על לילות ראיתי הכל מרחוק / משני עבריו של הקיר / ושמעתי גלי התקליט / והשתי נשימות אחרונות אל / תוך החלל הנכוג / ובצבון לעיני במטשטש מעלש אל התחום של / מעבר יבוק, / באחזתי רפוס ללא פשר / ההרוח? מה זה הרוח? / זה כל האדם."

שיחה עם פרופ' ש. גיורא שוהם

סיזיפוס וטנטלוס – סיפורי הצלחה

מאת ענת לויט

בספרך „מרד יצירה התגלות", שראה עתה אור בעברית, אתה דן במהות המבגרת של מהות היצירה האנושית, על־ידי שני טיפוסי אישיות, שפותחו כבר בספריך הקודמים. כוונתי לטיפוס הטנטאלי ולטיפוס הסיזיפי. האם התרשמותי, כי אתה עצמך מעדיף את טיפוס היוצר הסיזיפי, יש בה מן האמת?

בפירוש לא. אני מנסה לתאר את המציאות בלי שיפוט ערכי. זו מסורתו של הפילוסוף, של איש המדע. „מרד יצירה התגלות", הוא למעשה ספר אינטרדיסציפלינארי, בין־תחומי, שעוסק במשברו של האדם. הספר מסתמך על הפילוסופיה האקזיסטנציאליסטית, על הפסיכולוגיה הקליניאנית, על המיתולוגיה היונגיאנית, שאליה אני קשור. אני גם מלמד במכון יונג בקיסנאכט. הקשר עם המקורות הללו, יוצר ספר יהודי, מבחינת ראיית הדברים הכוללנית. שוב, אין כאן עניין של שיפוט ערכי, של העדפה. ניסיתי לתאר את הדברים, כדי ליצור רצף אונטולוגי. תורת האישיות של פרויד מדברת על שלבי התפתחות פסיכוסקסואליים – השלב האוראלי, האנאלי וכן הלאה. אני טוען שלפני השלב הפסיכוסקסואלי יש שלב של קיום ואי־קיום. זהו השלב האונטולוגי. אני ממשיך את דרך חשיבתו של יונג, שטען שיש משהו נוסף על המין. אני מקבל את תהליכי ההתפתחות שפרויד הצביע עליהם. אני רק טוען שעניין הקיום והאַיִן מקדים את התהליכים הללו.

הרצף שאני מתאר כולל את שני טיפוסי האישיות – הסיזיפי והטנטאלי. סיזיפי הוא המפריד, הטיפוס החי, המתפתח, הצומח, הגדל, השואף לבלוע את העולם. לעומתו הטנטאלי, האיחודי, שואף אל האַיִן על־פי המגיד ממזריץ', שמשנה את הפסוק באיוב: מֵאַיִן – תימצא החכמה; הרגש שלו הוא על המלה מֵאַיִן, עם סימן קריאה במקום סימן שאלה.

היוצר, ה„הומו פאבר", הוא הסיזיפוס. הוא מתעסק עם האובייקט. הוא מחייה אותו. היוצר תמיד יוצר דיאלוג. יוצר שאיננו יודע למסור, איננו יוצר. הטנטאלי שואף בעיקר להתגלות. היצירה מורכבת מגרעין של התגלות, שמעניק לה את מימד העומק. בכל אדם יש חלק סיזיפי וחלק טנטאלי. ההארה היא הארת ההתגלות. סיזיפוס מתעסק עם האבן. האבן יכולה להיות השיגרה של חיינו. היא יכולה להיות הבד של הצייר; הקהל של השחקן. יש כאלה שחסרים את מהות היצירה: שחיים רק מהתגלות, כמו קירקגור, ר' נחמן מברסלב, הנביאים. שוב, הקומוניקציה היא מחוייבת המציאות. ארטו, בסוף ימיו, הביא קהל לאולם קולנוע. הוא התחיל לצעוק, וחשב שכך הוא מגיע. הוא לא הגיע, או אין יצירה. זאת ההגדרה.

בדוגמאות לטיפוסי יוצרים, אתה מציין בספרך את קאמי, סארטר, בקט, קירקגור. האם היית יכול לסווג יוצרים הפועלים כיום, על־פי המודל האישיותי שאתה משרטט?

אני מביא את הדעות של קאמי, כהוגה דעות. אני חושב שגם ז'אק ברל הוא הוגה דעות אקזיסטנציאליסטי. „עד מוות" של עמוס עוז, מצביע על אישיות טנטאלית של היוצר, שמונע על־ידי זרמים רוחניים־אמונתיים. הסיפור הזה, ללא ספק, מגיע לגבהי שחקים מבחינת הכמיהה הטנטאלית שבו. „עד עולם" של עגנון, המספר על אדם שמקדיש את כל־יכולו לחפירות בעיר, תוך הפניית עורף לממסד. זו דוגמה קלאסית לאדם, שיש לו הארה משלו, שהיא מכשיר את יצירתו. אלה חיים סיזיפיים לחלוטין. הגיבור ביצירה מנותק כמעט מכל מגע עם החוץ. הוא גם אינו זקוק למגע הזה. הוא עשה את הוויתור. הוויתור הוא נושא חשוב. גם סיזיפוס וגם טנטלוס אינם מגיעים. לטעמי, שזהו גודלו של האדם. מבחינה דיאלקטית, האדם לעולם אינו יכול להגשים את שאיפותיו. הכמיהה היא החשובה; היא שמניעה את הדברים. „הרצוג" של סול בלו, יושב וכותב מכתבים לאלוהים. אין סיכוי שמישהו יקרא את המכתבים. התפילות שמובעות בצורת מכתבים, לא יגיעו לנמען. אולם זהו הכוח המניע את הכתיבה. גראן ב„הדבר" של קאמי, כותב כל הזמן אותו משפט. מבחינה אחרת הוא כשלון. מבחינה של יוצר אקזיסטנציאליסטי, הוא סיפור הצלחה. היצירה ממלאת אותו.

היצירה וההתגלות, שהם לדבריך „דחפי מוצא אמיתיים מן האיבוד הקיומי", ראשיתן במרד. בוואריאציה על עקרון הקוגיטו של דקארט, אתה כותב – „אני מורד, לכן אני קיים קיום אותנטי". בחלקים של הספר, אתה מציין כי המרד הזה הוא בעיקרו נגד תיכנותו הסטאטי של האדם. בחלקים אחרים אתה מציג את המרד כמעט היחיד, המכוון לשחרור מכבלי הזהוקים של „האחר הכללי", או במלים פשוטות – מרשתה של החברה האנושית.

אין כל הבדל בין תכונתו הסטאטית של האדם, כפי שהוא מתבטא בקיום הזיכומי, לבין המעמד החברתי. אני רואה את ההבנה בין השניים, כפי שהוא נעשית על־ידי מתמחים למיניהם. אני רואה את האדם כדבר הוליסטי לחלוטין; כמי שפועל בשלוש רמות: ביולוגית, אישיותית וחברתית. אינני יודע על־ידי מי הוא מונע, רק שהוא מונע לאישותו כיוון. זהו עניין טלאולוגי. לכן, ההבחנה בין החברתי לבין התכונתי, היא הבחנה מלאכותית, שאני נמנע לעשותה. המרד הוא במכלול השלם. כל זמן שאיוון אילייץ' לא מרד, הוא היה ילד טוב פטרסבורג. הוא עשה כל מה שביקשו ממנו. הוא התחתן עם האשה הנכונה. אף פעם הוא לא עשה מה שהוא רצה. העובדה הזאת התגלתה לו שלושה ימים לפני מותו. אז הוא פרץ בצעקה נוראה. המרד שלו היה מאוחר מדי. המרד של גוגן לא היה מאוחר. הוא עזב בזמן את החיים הבורגניים של פאריס. הוא יצר מבלי שיהיה לו סיכוי להתגלות; אבל הוא יצר, וזה המרד שלו. לפעמים המרד הוא מתוך נאושות. בשלב מסויים של חייו. אדם אומר לעצמו – "אני הולך לעשות מה שאני רוצה". כולם מביטים בו כמו על מטורף. המרד הוא, להפסיק לחיות לפי הציווי של האחרים; ולחפש את סוג היצירה המיוחד לך. אז ישנה תחושה של אותנטיות, של מימוש עצמי. זה מה שקרה לגיבור „הנפילה" של קאמי. לפני הנפילה הוא היה הצלחה בורגנית. אחרי הנפילה כולם בזו לו. מבחינה אקזיסטנציאליסטית, רק לאחר הנפילה הוא היה סיפור הצלחה. רק לאחר הנפילה הוא חי חיים אותנטיים. הכל היה פתוח לפני קירקגור. הוא היה יכול להשתלב בחברה של קופנהגן, להצטרף, כמו אחיו, אל הדת המבוססת. הוא דחה את הכל, מתוך מלחמה טוטאלית. הוא חיפש את הקונפליקט.

אתה מרבה לדבר על מחולל של האל בנפשו של האדם, כעל קטאליזטור מרכזי להפיכתו ליוצר אותנטי.

כל יוצר מונע מכוח אמונה כזו או אחרת. האמונה היא הכמיהה למימוש עצמי, שמתבטאת ביצירה. כשרודן מגבש את ראיית העולם שלו בפסלים, או ראיית העולם היא האמונה שלמענה הוא נלחם. האל, או הדת, אלו מערכות מיתוסים. אנחנו משליכים על המיתולוגיה את האמונות שלנו. המיתולוגיה מתגבשת למערך דתי.

המערך הדתי מניע אותנו בתוכו. זהו מעגל מונע וגם מניע; כמו הברון מינכהוזן שמרים את עצמו בשרוכי נעליו. האדם הוא המהות היחידה, שיש לה אפשרות לעשות פרוייקטציה של תהליכים, של כמיהות שמתגבשות במערכות דתיות שמניעות אותו. כזה זה הדיקטטורה של הפרולטריון; זו הכנסיה הקאתולית; זה המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית; זה ישו עלי אדמות. מבחינה סטרוקטוראלית אין הבדל.

הקיום היצירתי האותנטי על־פי ספרך, הוא עניין של בחירה אישית. כל אדם מוכשר או כשיר, להפוך ביום מן הימים ליוצר. בעיניך, נכונתו של האדם למרוד היא תנאי הכרחי לחשיפת היסוד היצירתי שבו. האם נכון יהיה לטעון, כי ערכה של היצירה האמנותית, פחות בעיניך מחשיבותו של התהליך היצירתי?

אני לא יודע מה זה ערך יצירתי, ומי קובע אותו. הביטוי האותנטי־יצירתי של כל אחד ואחד, הוא הוותר. תהליך היצירה הוא עיקר קיומו של האדם. אם את מדברת על עניין המוצר המוגמר – ברור שהוא איננו טפל. ברור שאני רוצה למכור אותה שאני רוצה להציג אותו. אבל אם אין לי סיפוק בתהליך היצירה, התוצר הסופי הופך להיות טפל. אם אני רוצה להציג משהו כדי שהוא יקנה; ואני בודק באמצעות המישושים שלי מהו טעם הקהל; ולפי זה אני פועל, במקום לפי מה שאני רוצה להביע – זוהי, לדעתי, הגדרת הקיטש. יכולת המימוש העצמי היא החשובה. היא איננה תלויה בערך שמעניק לה האחר. בחינת הערך, יכולה להיעשות ברמת דיון אחרת.

אתה כותב – „המאבק הנואש לאותנטיות נמשך עד מוות. עבור המורד השלום והמנוחה הם חלומות רחוקים שאינם מתגשמים לעולם". במלים אחרות, תחושות הסבל והחסך, הכרחיות לתהליך היצירתי. האם אין בכך אידיאליזציה רומאנטית, מעט אנכרוניסטית?

עצם העובדה שסיזיפוס, לעולם איננו יכול להציב את האבן על ראש ההר, זהו המחסור במובן של סארטר. מתי אנשים חדלים ליצור? ברגע שהם חשים שהגיעו אל המנוחה והנחלה. זו המחלה של פרסי נובל. ז'אן ז'אנה חדל לכתוב; ברגע שנטמע בראשו שהוא כבר הגיע. קאמי נכנס למצב של שתיקה, אחרי שזכה בפרס נובל. כל זמן שאדם חש במחסור, הוא עוגן על היצירה, על התהליך. המחסור הוא הנעה.

אתה טוען כי – „יצירתיות יונקת מצורך בסיסי בקומוניקציה; מצד אחר, הקומוניקציה לעולם אינה מתממשת במלואה, באמצעות היצירה. מדוע אם כן, הבחירה הטראגית והאבסורדית ביצירה כדרך לקומוניקציה, לגבין, היא הטובה מכל הדרכים האפשריות?

הפאראדוקס הוא, שהדבר הלא מושג הוא המושג; הדבר המושג חדל להיות מושג מבחינת ההישג. היוצר מבקש להגיע אל מישהו, באמצעות היצירה. התהליך הוא החשוב; הוא שיוצר מסגרת בין היוצר לנמען. ג'יימס גלוויי מנגן בחלילו. הוא אירי. כשהוא מנגן את הסונטה לחליל של באך; יתכן שהמוסיקה שלו בנויה מאימאז'ים של אירלנד הירוקה, שהיא נוף ילדותו. גם אצלי, כמאזין, ישנה התעוררות רגשית. אצלי האימאז'ים ייבנו מהנוף שלי: פתח־תקוה. אני מדבר על יצירת צורות סטרוקטואליסטיות. התכנים שימלאו את הצורות הללו, יהיו מיד שונים. היוצר עושה קאטאליזציה. הוא אינו כופה את האימאז'ים שלו על הנמען. האמן האמיתי יעורר באמצעות האימאז'ים שלו, אימאז'ים שונים משלו אצל הנמען. זהו היופי שבאי־ההשגה. האסתטיקה היא תולדה של אי־ההגעה.

אתה מתאר את היוצר האותנטי, כמי שמוצא עצמו לא אחת בבדידות ומנוכר מחברתו, יותר מכפי שהיה לפני שהחל במסע המרד, היצירה וההתגלות.

מדוע לא קיבלו את ואן גוך? מדוע לא קיבלו את גלילאו? כל חידוש מזעזע את הספינה, את המערכת. אז המערכת מותחת לו את האברים. אחרי שהיוצר משתחרר, הוא יאמר – "ובכל זאת נוע תנוע". אריסטו זעזע את כל הקרטלים של הגנו. הם היו מוכרחים להילחם בו. החידוש־היוצר לא יכול להיות אחר. או שהוא מאבד את האותנטיות שלו, ואז הוא נהיה איוון אילייץ'. זו הברירה. באמת, ישנם רבים שאינם מגיעים למימוש האותנטי שלהם. זהו ההבדל בין המורד האותנטי, לבין אלה החייבים משכנתא כל חייהם, בגלל דירה עם שלושה כיווני אוויר. אז אין מימוש של יצירה. ואז גוגן נשאר עם משפחתו בפאריס; ומוזמן לכל הקוקטיילים; ומופיע בכל טורי הרכילות; או יושב עם פיצוחים מול הטלוויזיה, לראות את המונדיאל במקסיקו.

אתה מרבה להוקיע את עניין האופנות הקלילות הפסבדויות.

כל קליקה מעגינה את היצירה לזמנה; הופכת את היצירה לדבר טמפוראלי. השיקולים של – שמור לי ואשמור לך, אתה תרפים אותי ואני ארפים אותך, אתה תגנה את אויבי ואני אגנה את אויביך – הם שיקולים חוץ־יצירתיים. השיקולים הללו מונעים את התגלות ערכה של היצירה. דוסטוייבסקי צף ועולה ברטרוספקט, מחוץ לכל מיני קליקות. האקסטאזה של היצירה מתוך החלל והזמן, היא שקובעת את ערכה. שמעת על אותו מבקר, שמנע מואן גוך להציג את יצירותיו בגלריות? כולם יודעים כיום מיהו ואן גוך. זהו הסיפור.

בסיום הספר אתה כותב – „אין לנבק גבוה או רחוק מדי להשיג התגלות מלאה, כאשר שמסורות הפיקוח החברתי יגישו על הדברים זה בכל תומרת הדיף". עלי להודות, כי יש משהו מאכזב ב„עצה" זו שלך ליוצר, שהיא כמדומה, מנוגדת לכל מה שאתה מטיף לו בספרך.

אני מתאר את הציווי החברתי כפי שהוא מובע במיתולוגיה היוונית, לפיה צריך לשמור הכל במשורה. הציווי הזה חל על טנטאלוס, על איקרוס, על סיזיפוס. הטענה שלי היא הפוכה, לפי מה שניטשה הטיף לו. כן צריך ליצור בסכנה. כן צריך לעשות את קפיצת האמונה של קירקגור. כן צריך לפעול מתוך הכביהות הבניחות. צריך גם לדעת לשלם את המחיר. איקרוס שילם בחייו. גם טנטלוס וסיזיפוס שילמו. זהו יופיה של המיתולוגיה היוונית. הגיבורים הם סיזיפוס, טנטלוס ואיקרוס, ולא הגיבורים הטראגיים. סיזיפוס, טנטלוס ואיקרוס, הם סיפורי הצלחה.

בימים ההם אין מלך

מאת אהרן אמיר

עדה אמיכל־ייבין, „בארגמן": חייו של יאיר – אברהם שטרן, הוצאת הדר, 1986, 328 עמ'.

בשער הביוגרפיה של אברהם סטרן („יאיר"), אבי מחתרת לח"י, ראתה המחברת להביא את השיר „בארגמן" ליונתן רטוש, בכתב־ידו המצולם של המשורר גופו. הדבר מתבקש כאן במעט, שהרי שם השיר קראה עדה אמיכל־ייבין על ספרה כולו, ולא בכדי. אם נקרים איפוא להערכת הספר הנדון ותרומתו עיוקדה בשיר הנזכר והקעו אולי נחוא בהבאת תבן לעפריים אך ספק אם נהיה כמתאמצים לעייל פיל בקופו־של־מחט. אפשר אפילו שנימצא שופכים אור על עניננו מזה – ועל ענינו של הספר מזה.

השירה העברית החדשה קולות העתים הולכים בה מסופה עד סופה, כצמני וכבוררים, ושמא אף למעלה מן הרדום. ולפי שהיו עתותיה עתות סופה וקרב, רעם ומפץ, ניכרים בה גם עקבות־דמים של תולמים ולוחמים שנפלו חללים, איש על מותנו האיש על רגלו, ועל במתו. מכל השירים הללו, בין שנשפכו בהילה בין שהמנו בהצרות פזמונותיה, דומה שאין גם אחד המתקרב בעצמתו, בחיתוך־דיבורו, בנשימתו הטראגית, במקצבו ובכבנבו הדראמטי הצמום („קומפאקטי") לשיר־המספד שכתב יונתן־אוריאל הנטוש על יאיר־אברהם, ראשון לרצוח־מלכות, שנה או שנתיים אחרי נפלו בנופלים.

אבל שירו של רטוש שואב הרבה מכוחו דווקא מדו־הערכיות שהיתה ביחסים רב־שנים שנקשרו בינו לבין מושאו של השיר – דו־ערכיות שגברה והלכה משעה שנבקעה מערכות האצ"ל באביב 1940 (שלגבי אוריאל שלה, הוא יונתן רטוש, היתה „שעה גדולה שחיכיתי לה זה כבהל", כפי שכתב אל יאיר בשלהי הקיץ של אותה שנה, ואשר התהבה הנאמן קבע בשיר כפרזה ששם הסופר בינו לבין ספוזו („לא ינקת שדי אמי, אתא ולא שבן אחד משחנו... ולא מות אחד כבאור") ובמתח שבין עמידת־בדל זו שלו ביחס לדרך שבה דיבר העדה „...בעצביו" את „אם הדרך העולה בארגמן" לבין עבודת־ההוקרה ביחס לטורליות הטראגית סכודכם של „נחשונים" פודקיים" [illegible] סאפירסטר ומוערים לאבדן. כך עד לתרוו המסים, סבו הספור פרים בביכול, במאמץ פייסני של ראיה היסטורית כוללת, את דגל „תכול־הארגמן" שלו, זה דגל הקדמות העברית והתחייה העברית, על גופתו של ה„ראשון לספר הדמים" ו„לראגית היחיד":

ואיש ואיש יצבע בטוהר דמיו
סות הדגל בתכולו ארגמן.

אבל מבחינת המאמץ הזה לראייה ועיניות היסטורית דומה כי הרה־הסמיהה היא זה החוזר בהקלסה כשיתים מהסיבות הסיר הזה והגביר – „כי בימים ההם אין מלך/ואיש הישר בעיניו יעשה," ומופיע שוב, בשינוי מלה אחת בלבד, בהסיבה הכליליית המסיימת, לאמור:

– כי בימים ההם אין מלך
ואיש הישר בדמיו יעשה.

מניב זה כל „בימים ההם אין מלך" הוא אכן המפתח להבנת פעלו ומאבקו של „יאיר" ולהבנתם, כשם שיאה הוא לתפיסת הקשר של פעלם ומאבקיהם של אישים, תנועות וארגונים לרוב בימי „היישוב העברי", בתקופת העיבור שממנה נולדה, בעצב תורן ובדניה, מדינת־ישראל הריבונית.

כי על כן ימים שבהם „אין מלך" הם גם ימים שבהם נובטים וצצים ועולים כיסופים אל מלכות (ואם גם, כמובן, לא בהודאה של משטר מלוכני) כרבבד עם יומרות של מלוכה וגילויי מלכות־לשעה, ותהליכים ואסליותיהם. בהם גם יעשה כל מהגה־על־דגלו שבת־לעצמו, או מלכות־לעצמו, ובשבה של אותה מלכות מדומה יעשה כישר־בעיניו וכישר־בדמיו – ובדמי זולתו. ביטויים כלשהם לכך – „אנקדוטאליים", אם תרצו – פזורים באוראי ברפי הספר שלפנינו. כך, למשל, בעדות המובאת מפי יעקב אליאב ארס־ביכביצום מכוא, תחילה באצ"ל ומאז הפילוג בשורות ה„פלג" על „ביטאכתרפוה של שגעון־גדולות" שחלה „בתקופה כלשהי" אצל דוד רזיאל, כפקדו של הארגון הצבאי הלאומי בארץ־ישראל, דבר המתבלט דווקא בעת מעצרם של חברי המפקדה ובחירי הארגון במחנה צריפין בחורף 1939־40, כאשר „דרש שיתנו לו כלי משכב מיוחדים, שיביאו לו אוכל מיוחד... המאניה שלו היתה כיצד יאיר המפקדה מסוגלים לערער על דבריו... רזיאל אסר על בריתת המפקדה" (ע' 172).

כך גם עולה מתיאור כינוס של נציגים „מהארגון, מבית"ר ומהצ"ה" בפאריס, בפברואר 1939, שבמהלכו, בשיחה ראשונה בין רזיאל לז'בוטינסקי, שואל ראש־בית"ר את מפקד־האצ"ל: „אדוני הוא בית"רי?" והלז משיב: „מליחה", ולאחר שרזיאל משיב בחיוב על השאלה אם הוא מוכן „להסכים מראש לכל מסקנה שאגיע אליה" מגיב ז'בוטינסקי בהצהרה מצלצלת: „לאיש כמוהו אני מצפה זה חמש־עשרה שנה" (ע' 143). וכך גם, מצד שני, בהתבטאות „ערכית" יותר של ד. בן־גוריון, אגב דיון בגיוסם של אנשי אצ"ל לשירות כמורים ולאפשרות של איחוד שני הארגונים, כשהוא אומר: „כל זמן שהאיחוד לא יצא לפועל, הארגון השני הוא ארגון של מורדים במלכות ישראל, בבחינה שמלכות ישראל קיימת. מלכות ישראל הקיימת זוהי התנועה הציונית הקיימת" (ע' 105).

אכן, ביטוי קיצוני ביותר לאקלים רווי־קיצוני של „אין מלך" ו„איש הישר בעיניו יעשה", ככל שהוא בשתוקי מרפי „בארגמן" והפרשת־פעלו של גיבור הספר, היה עצם נסיונו של יאיר להסתלק על האצ"ל בקיץ 1940 – אחרי „עיסקה" שעשה רזיאל עם הבולשת הבריטית, שיחרור המפקדה בבעצר־צריפין היה חלק במנה – נסיון שהסתיים בפילוג ובירידת קובץ של מתפלגים למחתרת־נרדפים היוזאית, בבודדת אך הולכת־גדולה, בחתרת שכשאת־נפשה וכבעצ צידוקיקיומה בפועל הוא, לפחות בעת ההיא, „הקשר האיטלקי". קשר זה, שבעקיפים נתחייבה בבנו גם תהיה ל„קשר גרמני", כל העדויות מלמדות כי מעולם לא יצא מגדר הירהורי־לב ונסיונות־סרק חובבניים ליצירת מגעים באמצעות סוכנים או נציגים, קצתם מדומים, של איטליה ו/או גרמניה, בארץ־ישראל או בבירות או באנקרה. בסתיו 1941 מתברר, על כל פנים, כדברי המחברת, „בלא כל ספק שכל עניין ההסכם עם האיטלקים לא היה ולא נברא אלא בפרובוקציה של הבולשת" (ע' 244).

תיאור הנסיון הכושל, שאינו נטול סממנים של בתה בלשי ורומנטיקה ההפכית אך גם של גישה מדינית

אברהם שטרן „יאיר"

מסקנית ונחושה, הוא אולי עיקר חידושו ותרומתו של „בארגמן", מהגם שהוא מסתייע במסמכים המובאים פה לראשונה, כמדומה, לרשות־הרבים (שני הנוסחים של „הסכם־ירושלים 1940" בנספחות 9 ו־10). עם זאת, קובעת המחברת עצמה שה„הסכם" לא היה אלא מעשה־פיברוק, כאמור למעלה, ודומות שאם היה פעם איזה נוסח „אותנטי", ולוא גם כ„הצעת־טיוטה" בלבד, הרי אין הוא זה המובא בנספחות לספרה. בנקודה זו יוכל אף אני הקטן להביא איזו עדות עקיפה, לפי קבבוקי־שמש וספי אחד בראשית 1945, בבית־קפה ירושלמי, הראה לי מחברו של שיר־המספד ליאיר, הוא יונתן רטוש, כמה דפים כתובים בכתב־ידו שלדבריו היו אותה „הצעת־טיוטה" שקיבל יאיר עצמו ממנו בחודשים הראשונים לפילוג. בתקופה זו התנהל בין שניהם משא־ומתן ממושך ועקר, המתועד בחלקו בכרך ה„מכתבים" שראה אור השנה בהוצאת „הדר" מעזבונו של אוריאל שלה (הוא יונתן רטוש). על־פי מיטב זכרוני יכול אני להעיד שכמה מן הסעיפים ה„אופראטיביים" שב„הסכם ירושלים" לא היו כלולים כל־עיקר במסמך הפיקודי ההוא (שראוי גם ראוי לבדוק אם לא נשמר בעזבונו של רטוש).

מקום שאתה מונה את שבחה של המחברת שם גם מוצא אתה את היפוכו. מרבה היא פרטים ומגלה גוזות וצדורות בכל הקשור לגיבורו של הספר, שבמעשיו היא מוצאת כמר „בשגב", ובחייו ומיתתו כמר של „קדושה ושגב", כדבריה ב„ראשית־דבר" שלה. פולחן־הערצה אינו ערובה לראייה היסטורית ואין הוא תחליף להצגת מעשים ומאורעות בהקשרם. דוגמה לכך הוא ענין זה של התעודה להתקשרות אל איטליה, העשוי לקבל־הסבר הולם, ואולי אפילו להסתבר ולהתקבל על הדעת, אם יוצג על רקע שקיתתה המעשית והמחברת של איטליה, זו של מוסוליני דווקא, שבית־הלוס קיסרי של „מארה נוסטרום", לקשור קשרים אל היישוב העברי ולהתחבב עליו ועל הפועלים לשמו ובשמו.

סימנים פיזיים לכך עודם קיימים „בשטח": הבנין הקרוי „ג'נראלי", בלב־לבה של ירושלים ה„עברית", שהוקם על־ידי חברת־ביטוח איטלקית אדירה בשנות ה־30, שהיא מצוה הקפידה להשכיר בו משרדים ודירות ליהודים בלבד, וכן בנין־פאר על גבעה בגבול שכונת טלביה ורחביה בירושלים שנבנה לקונסוליה הראשית האיטלקית, מול משכן־נשיא־ישראל והמוסד־ון־ליר של ימינו, שהושלם כמעט ערב מלחמת־העולם השניה ולימים שיכן את בית־הדין הצבאי הבריטי במשפטיהם של אסירי המחתרות העבריות, וכיום מתאכסנות בו כמה מחלקות של האוניברסיטה העברית. איטליה הפאשיסטית גם ראתה לכך שסניפי „באנקו די רומא" בערי הארץ יעסקו בעיקר עם היישוב העברי, פיתחה את הוראת הלשון האיטלקית בבתי־ספר תיכונים עבריים, איפשרה להרבה עשרות, אם לא מאות, מוצאי מוסדות־החינוך הארצ־ישראליים לקבל מילגות ללימודי־המשך במכללות ובאוניברסיטאות של איטליה ואברהם שטרן עצמו יצא ללמוד במסגרת זו באיטליה, בסיוע קרדבק ובעידודה הנמרץ של האוניברסיטה העברית בירושלים, כמסופר בספר שלפנינו. סיפחה שירותי נוסעים והובלה בין ארץ־ישראל לנמלי הים האדריאטי של איטליה, ואף איפשרה להסתדרות בית"ר לפתוח בית־ספר להכשרת ימאים בצ'יוויטאווקיה.

יודעי־דבר אף יוכלו לספר שכאשר הוזמן שאול טשרניחובסקי הבכוה לבוא לפינלנד ב־1935, להשתתף בחגיגות ליובל האפוס הלאומי הפיני „קאלוואלה" (שהוא שתירגמו לעברית), כיבדה חברת „לויד טריאסטינו" את המשורר הילפו בכרטיס־נסיעה באחת מאניותיה כדי להקל עליו את המאמץ. ואילו מה כנוגע לפגישת וייצמן־מוסוליני ברומא, בשנת 1934, הרי הדברים ידועים, או ראוי שכך יהיו, לכל הלומד בבזירה של רצינות את תולדות הדיפלומטיה הציונית ובספר [illegible] הפעמים במסורת שאינו בלתי־אפייני.

ראוי להתעכב באריכות־מה על המסור הנוסף הבידוי לטיפול בסוגיה מסויטת זו משום שהחסרונו מורגש כאן במיוחד דווקא בגלל שפע הנתונים שטרחה המחברת לאספם. הרבה מאגר־ותומר עמוד לרשותה והיא מרבה לשאוב מהם ולהעתירם על הקורא, ובכמה וכמה מקרים יש בכך להוסיף לו דעת השכל ובינה בדברים. אף על פי כן, תכופות מתעורר הרושם כי יותר משבנתה בנין והעמידתו על תלו יישרה את העפר ועידתה חומר ולבנים לבנייה חפרה בור גדול להעביר בו יסודות אף הביאה קרשים למגרש לצורך פיגומים, ואילו הבניין עצמו עודו מחכה: אם לא לקבלן הרי, לפחות, למהנדס ולארכיטקט ולעושי המלאכה למקצועותיהם. ועל כל פנים עודו ממתין למי שיתן צוהר בעול העבודה הזאת, לא באותה מידה של סגידה והערצה הדוקה אך ביתר יכולת היסטוריונית, ספרותית ואמנותית.

על הכשרת הקרקע והלבנות כשלעצמה ראויה המחברת, וראוי המו"ל שלה, לברכת־יגיעה.

חווה יעקובי

חוה

הִנֵּה נוֹצְרָה מִלִּבּוֹ שֶׁל אָדָם,
לֹא מִצַּלְעוֹ.
שָׁמַיִם וָאָרֶץ בְּכָל מְאוֹרָם
עָלְצוּ לְמַרְאָהּ.

הִנֵּה מְשׁוֹטֶטֶת בִּשְׁנֵי הֲדָדֶיהָ,
מְחַדֶּדֶת הָעֶצֶב לַחֲדַר הַסּוֹד.
מְחַטֵּאת, מְנַקָּה, עוֹרֶמֶת
עֲרֵמוֹת הַחֵטְא, מְחַכָּה –
יֵשׁ בַּפִּנָּה מִישֶׁהוּ שֶׁאָרַב
לִכְרֹךְ עַצְמוֹ סְבִיב צַוָּארָהּ.

ילד פוחד

יֶלֶד פּוֹחֵד לְהֵרָדֵם בַּחֹשֶׁךְ
קוֹרֵא לְאִמָּא מַהֵר שֶׁתָּבוֹא
לְגָרֵשׁ אֶת כָּל הַשֵּׁדִים.

הַגְּדוֹלִים מְכַסִּים אֶת רֹאשָׁם
בִּשְׂמִיכַת שִׁכְחָה, אַךְ
עִם זְרִימַת הַדַּקּוֹת מַחְשִׁיךְ
לְאוֹר כָּל שֶׁעָטוּף מִתְעַרְטֵל.

בְּלִבֵּנוּ רַק
יְלָדִים גּוֹזְלֵי צַעֲצוּעִים.

לילה בוכה

אִשָּׁה עִם בֶּטֶן תְּפוּחָה מֵרֹב אַהֲבָה
יְשֵׁנָה לְצִדּוֹ אֶת פָּנֶיהָ פָּרְחָה הָעֻבָּרוּת.

טִפּוֹת מְלֻחוֹת הִתְיַשְּׁבוּ עַל שְׂפָתָהּ
וְלֹא מָחֲתָה, רַק זָכְרָה יַלְדָּה דַּקָּה
עִם מֶשִׁי בַּשֵּׂעָר, קְלִפַּת פַּרְפַּר
וְלַיְלָה בּוֹכֶה בָּא לַעֲטֹף אֶת כְּתֵפֶיהָ.

אליעזר שטיינמן
(מ"ו שנים למותו)

אמרות

מי שאין פניו מאירות אף נפשו שרויה בחשיכה. מי שאורחו פגום אף הורתו פגומה.

★

שום מהפכה לא נעשתה למען האמת ושינוי ערכים אלא לשם חילופי משמרות. מעבד מנצל יוצא ומעבד מנצל בא. לא למען האמת מנפצים אלילים ישנים אלא למען תועלת חדשה.

★

בדקתי ומצאתי שמרבית בני־האדם מכזבים ומשקרים משום שאין להם אמת להגידה. אילו היתה להם איזו אמת הקשורה ללב היתה האמת עצמה מדברת מאליה.

★

העולם הזה הוא שער חירוק השיניים, והחברה בית חרושת לסמרטוטים.

★

המתחזק במעוז השמחה לא יירא ולא יפחד. שמחה קניה, הכל קניה. מי האיש החפץ חיים, טוב שיחצוב לו באר שמחה מתוך תוכו ואל יצפה לעזרה מן החוץ. שמח והיה שמח אפילו שמחה על־לא־דבר. שמח בכל הלב ותראה חיים טובים.

★

מי שמידותיו פגומות אף תורתו פגומה. תורה שאינה צרה את צורתו של האדם ואינה מכוונת את הליכותיו ומעשיו אינה תורה. תכלית המדרש הוא המעשה. מי שמידותיו עקומות אף שכלו אינו ישר. אפילו גדול בחכמה, אם מידותיו מקולקלות, הוא בונה חורבן.

★

לא כל זועם צודק. לא כל רץ מבשר בשורות. לא כל שנון חכם. לא כל מתעטף בשחורים אבל ולא כל בוכה בדמעות שליש הוא חף מפשע.

★

לומדים בישיבה, עובדים בעמידה, חושבים בהליכה, מזדקנים בשכיבה, מיטמטמים בנסיעות, מחכימים ביחידות ומיטפשים בציבור.

★

אולמי השעשועים והבידור משולים לבתי־תמחוי זולים לעניים. הם מפיגים את הרעב אבל אינם עוקרים את החרפה של היות עני. יתכן שהם מפיגים במקצת את השעמום, אבל אינם עוקרים את חרפתו.

★

חיות ביטוי אין לומדים מפי מרצים באוניברסיטאות. מי שלשונו מטושטשת, יושרו טעון בדיקה. החוטא בשכינת הלשון לוקה בהגיונו.

★

לוח דברי־הימים הוא בסך הכל לוח של אנשי־שם ואנשי־מופת, של חכמים להרע ולהיטיב. תולדות האדם הם בעצם לא תולדות האדם מן השורה אלא תולדות האדם העליון או התחתון. בני־תמותה בינוניים ופשוטים אינם באים לידי ביטוי בהיכל הנצח.

★

יש משחיר את תמונת העולם והארץ כדי להגביר את מרירות נפשו והעמקת ייאושו עד כדי פציעה. מכיוון שהוא פצוע הריהו פטור מן האמונה בניצוץ הטוב. רבים לובשים שחורים ויושבים באבלות על היושר, המצפון, המוסר והצדק כדי להיפטר מתשלום חובם הפרטי לנושאים הללו.

★

כל זמן שאין דנים גונב־דעת כגונב ממון ואין נפרעים מן הצבוע והחנפן הגוזלים את הרבים, אין בסיס למלכות הצדק בעולם. כל זמן שאין החוק מעניש על שפת־רמיה, על חנופה, התרפסות והעמדת־פנים של „אוהבי העם", או על רמאות של סבר פנים יפות, יהיה הצדק בלעג והאמת נעדרת.

★

מיהו סופר? מי שיש לו בנשמתו הארה מן הספיר העליון השופע זיו וזוהר. מי שבסייפא חוצץ ומבדיל בין מוחו ללבו איננו ספרא.

★

מדינה המקיפה בחישוקי־ברזל את תושביה סופה להיות גופה מוקפת. מדינה האוכלת את יושביה סופה לכלות את עצמה. מדינה המרבה פיקוח מוסיפה קיפוח. המרבה סמכות ממעטת את כושר החיים והמרץ של אזרחיה. כוח החיים וכוח הרצון יונקים מחופש הבחירה. היהדות היתה תמיד עניין של בחירה וארץ־ישראל ארץ הבחירה.

★

השקר הורס. מכיון שהעולם עומד מדורי דורות על תילו, סימן שהוא בנוי על האמת. האמת היא חירות ומנוחה. השקר מעייף, היות שבני אדם משתוקקים למנוחה הם מתאווים לאמת. כל כוח חותמו אמת. לשקר אין חותמת מוצקה.

★

האנשים המכריזים בקולי קולות לחופש הדיבור, הם על־פי רוב מן המגמגמים שאין להם מה להגיד, או שאין להם יכולת להלביש את המחשבה במילים ההולמות. לרוב אין להם גם דעה משלהם.

בחר וליקט מן העזבון: מאיר ינאי

מאת תמי וולף

יהושע בר־יוסף, „אפיקורס בעל כורחו", הוצאת „כתר", 1985, 295 ע'.

אפיקורסים בעל כורחם

הרומן „אפיקורס בעל כורחו" יכול היה להיות אחד הרומנים המעניינים והחשובים שנכתבו בשנים האחרונות. מתוך מאבק איתנים בין שני כוחות אדירים ומוצקים את החברה הישראלית – האמונה היהודית והתפיסה החילונית – יכולה היתה להיטוות עלילה מסועפת ומורכבת, אשר גילוי מעמקיה מושג רק לאחר עיון מדוקדק וחשיפת רובד אחר רובד. ברם, הקורא לא זכה לכך: על כורחו הוא חייב לקרוא עלילה שטחית, שהכל צפוי בה מראש, ופתרונותיה גלוים עוד לפני שנסתבכו קשריה. להן אנסה להוכיח, כי המחבר המובלע משעבד את העלילה ומכניעה למגמותיו, אשר לבסוף אין הוא טורח אף להסוותן, ובמקביל לכך – אף גיבוריו נכפפים ומגויסים למטרותיו, ובהתאם לכך נאלצים הם להיות – „אפיקורסים בעל כורחם".

א. בניית העלילה כתבנית סכמטית וסטאטית

העלילה נבנית כמערכת סגורה וסטאטית החוזרת על עצמה בוואריאציות שונות ובהתאם לנפשות הנוטלות בה חלק ולסיטואציות שבהן הן פועלות. ניתן להצביע על חמישה מהלכים עיקריים הנובעים זה מזה ויוצרים תבנית סגורה:

מהלך א' – הגיבור החרדי, איש מאה שערים, חי לו את חייו השלווים והרגועים מתוך הקפדה על נורמות ההתנהגות המקובלת בחברה שבה הוא חי, ומתוך קיום מצוות ששורשיו מעוגנים באמונה תמימה ללא פיקפוק.

מהלך ב' – כתוצאה ממיפגש עם „גורם חיצוני" מתגלים סדקים וספיקות בתחום האמונתי, ובמקביל לכך – יצרו המיני של הגיבור גובר עליו. (יצויין, כי קיימת הקפדה יתרה לשמירת קיומה של הקורלאציה בין התגברות היצר המיני להתערערות האמונה...)

מהלך ג' – הגיבור נחפז לספק את יצרו המיני, כאשר האובייקט המיני הוא בדרך כלל בבחינת גילוי עריות לגביו – שארת בשר, אשת איש או אישה נידה.

מהלך ד' – ההתגנבות שאותה חווה הגיבור גורמת לכך, ששוב אין הוא מסוגל לשוב לשיגרת חייו הקודמת. מצד אחד – לאחר שטעם מהפרי האסור, אין הוא מסוגל לוותר עליו. ומצד שני – עדיין קשור הוא להנהגות הדתיים ותפיסת העולם החרדית שלאורה גדל. שניות זו מביאה אותו לנהל חיים כפולים, שבהם מדעת הוא מתנהג בצביעות, בבחינת „פוסח על שתי הסעיפים" – בהיותו נואף בסתר וכביכול שומר מצוות ונראה כחרדי בגלוי.

מהלך ה' – הגיבור במהותו הופך להיות אפיקורס. הדבר בא לידי ביטוי בגלוי או בסתר. האמת החילופית לאמונה היהודית היא האמת הגלומה בשחרור האדם מכל עול, שחרור ששיאו בפורקן היצר המיני.

זהו השלד העלילתי הבונה את מירב הסיטואציות הנרקמות סביב גיבורי הרומן. יצויין, כי גם כאשר נעשה נסיון להכניס אלמנטים נוספים לתבנית זו, ובעקבותם להפוך את ההתרחשויות ליותר מורכבות, ציר ההתפתחות של העלילה מושך לעבר אותה תבנית שפירטנו את מהלכיה לעיל. כדוגמה לכך נוכל להביא את הגיבור הראשי של הרומן, קיבא, אשר מיפגשו הראשון עם אשה (עם הרהורי הכפירה) היה מושתת בתחילה דווקא על בסיס אינטלקטואלי ולא יצרי. ברם, לאחר שמוצה היבט זה קיימת נסיגה לעבר התבנית הסטאטית, ואזי חוזרת אותה תבנית במיפגשים של קיבא עם צירל, זקלין ורייזל.

החזרה המונוטונית האובססיבית־כמעט על אותה הסכמה, מעוררת בהכרח בקרב הקורא את הטרוניה, מדוע אין הסופר בוטח ביכולת האבחנה של הקורא לקלוט סכימה זו כבר בהופעתה הראשונה, והוא מטריח אותו בעל כורחו לפגוש בה שב ושוב.

ההעמדה המתוכננת והסכמטית מאפיינת גם את הבניה האידיאית המבחינה בין העולם החילוני לבין העולם הדתי. קיימת אבחנה קטבית קיצונית בין שתי מערכות:

היהדות – מבליטה את יסוד האמונה ומושתתת עליו. היא כופה על האדם הדתי בהתאם לכלליה אורח חיים נוקשה וקפדני, אשר אין הוא מאמין בו, ומשום כך – חייו הם בגדר זיוף וצביעות. כללי ההתנהגות הנוקשים מוליכים את האדם לנהוג כאפוק מיני. יחסי האישות בין בעל לאשתו מתקיימים רק לשם קיום המצווה („פרו ורבו"), כאשר נשמרת בקנאות מסגרת התא המשפחתי, וקיימת הקפדה יתרה שלא לעבור על איסור עריות או נידה.

החילוניות – מעוגנת בהגיון ומסמלת אותו. אורח החיים המתירני ופורק העול מקפל בתוכו את האמת, ומשום כך – האדם החילוני שלם עם עצמו, ודרך חייו אמיתית וכנה. מיצוי גילומה של האמת טמון בשחרור התאווה ובפורקן היצר המיני. לצורך קיומם של אלה נשבר הטאבו של איסורי העריות, ומימושה של התאווה בא לידי ביטוי בדמות שארת הבשר, אשת איש או אישה נידה.

אם עוררה העמדה קטבית זו שאלות אחדות באשר לטעמה ולמידת הגיוניותה, נביא להלן מספר דוגמאות לאחיזתה בכתובים, אשר יהיה בהן משום פתרון או אולי העמקת התהיות. לאורך הרומן כולו, נעשה נסיון להעלות על נס את „ההגיון" המועמד כאנטיתיזה לאמונה: כך קיבא, לאחר שמימש את תאוותו הגדולה לעשן בשבת, חש כי הנה עלה סוף סוף בידו לתת לעצמו אישור של ממש שהוא מאמין בפועל בהשקפת העולם שלו עצמו, שההגיון המפוכח חשוב בעיניו יותר מכל אותן תחושות מסתוריות הבנויות על בלימה, שהשפיעו על חייו עד כה". (עמ' 140) דרך ההתבוננות האידיאלית היא „הראיה המפוכחת" – וכך מצויינת לשבח ראייתה של גיטל (ראה למשל עמ' 153). במקום אחר מתוארת התייחסותו של קיבא לדבריה – „הוא נפגע מן הגזיפה הגלויה וגם נהבט בתוך תוכו מרמזי התוכחה ההגיוניים החריפים שהשמיעה באוזניו". (עמ' 87)

ברם, נשים נא לב לעובדה מעניינת: „ההגיון" כאידיאל איננו נזכר כיישות נפרדת. באופן עקבי הוא נכרך תמיד עם התאווה, וכך לומד הקורא, כי אליבא דבר־יוסף – שלטון התאווה ושלטון ההגיון אחד הם – כך בסיטואציה שהבאנו לעיל, מושג ההגיון המפוכח לאחר מימושה של תאוות העישון (עמ' 140) ולאחר „שהגוף שלט בו שלטון בלי מצרים" (עמ' 145). וכך אומר קיבא ביחס לגיטל – „כל עוד גופה הצעיר הבריא פעל כראוי, תססה כל כולה בפעילות מחשבתית מבוססת על הגיון אנושי מפוכח וחיפשה את האמת לפי מושגיו של אותו הגיון" (עמ' 178). דוגמה נוספת למשוואה תאווה־הגיון ניתן למצוא בנסיונו של האני־המספר לתאר את הלכי נפשו של קיבא, שעה שגיטל מנעה ממנו חיי אישות: „הוא התהלך כל כולו כזכר מיוחם שאינו מסוגל לשלוט בהרהורי הפריצים המבולבלים. הכל בעטיה של גיטל. אלמלא לא כפתה עליו אותה פרישות קשה מנשוא, היה חוזר לאיתנו ולאורח־מחשבתו־הצלולה־הצלילות־דעת־דגילים בתוך יום־יומיים". (עמ' 180)

אלמנט נוסף שיש להוסיף למשוואה שהצגנו הוא תפיסת התאווה כשחרור, כמיצוי מקסימלי של פריקת עול הכובל את האדם ומכביד עליו. תפיסה זו מוצגת ע"י האני־המספר חוזר והצג בכל התגנבות מינית חדשה של קיבא: לאחר התייחדותו עם גיטל בטרם נישואיהם – „שעתיים לאחר מכן חזר קיבא לביתו בתחושה של שחרור צוהלת, כאילו נולד מחדש". (עמ' 106) התגנבות עם צירל מפיחה בו „תחושת נצחון ושחרור" (עמ' 169). מעניין לציין, כי אותו סוג של קשר בין תחושת השחרור ומילוי התאווה, בא לידי ביטוי בסיטואציות שבהן מתממשת תאוות העישון: האני המספר מתאר את הלכי נפשו של קיבא לאחר שעישן פעם ראשונה בחייו בשבת – „בימיו לא ידע הנאה עמוקה ומסעירה כל־כך. הוא חש בו בעשן איזה טעם בראשית. כאילו זו היתה הסיגריה היחידה והראשונה שלו. מעין הטעם של תפוח מעץ הדעת. איזה זרם של שחרור רענן עבר בכל מיני בשרו ודמו"... (עמ' 140) גם רייזל מייחסת משמעות וסמליות לעישון הסיגריה בדומה לקיבא: „בפעם הראשונה בחייה לקחה ממנו סיגריה ועישנה אותה בהנאה יתרה. החידוש הסמל שכרבור קסמו לה. מעתה תעשן בעצמה כמה סיגריות ליום, ותחוש עצמה אשה חופשיה חדשה". (עמ' 284)

ניתן לסכם איפוא ולומר, כי בר־יוסף בונה משוואה אבסורדית שבה הגיון־תאווה־שחרור. גיבוריו מבקשים לפרוק מעליהם את עולה של האמונה בבורא עולם, את עול מלכות שמים, אך הם ממירים שלטון בשלטון – את מלכות שמים בשלטון היצר. גם האחיזה הנואשת בהגיון נראית נלעגת, בהיות הגיבור כפוף ליצריו ולרגשותיו הפנימיים. אם באמת היה הוא כפוף להגיונו היה יכול ההגיון לשלוט ביצר. וכך, כל אשר נותר מאותה העמדה בינארית שהצגנו בראשית הדברים, הוא – אמונה מול תאווה.

ב. המיבנה הסכמטי של מירקם היחסים בין הדמויות

שאלת שלטון היצר באה לידי ביטוי ביצירה לא רק בשלטון היצר על האדם, אלא גם במירקם היחסים בין גיבוריה. יחסים אלה מושתתים על יחסי שולט־נשלט ואפשר אף לומר חורס־נרדם. נביא לכך מספר דוגמאות:

1. יחסי גיטל־קיבא – בראשית היכרותם נסוב הקשר בין גיטל לקיבא סביב הכשרתו של קיבא להיות מורה הוראה בישיבת החוזרים בתשובה של אביה של גיטל, חיים. קיבא, שלא היה בקיא בהגות הפילוסופית היהודית ועל אחת כמה וכמה בהגות הפילוסופית הכללית, נעזר בלימודו בגיטל שהיתה משכילה ממנו. ברם, מטרתה של גיטל ביחסים שביניהם היתה שונה: „היא חשה משהו הדומה לתחושתו של מאלף אריות, לכראה האריה המאולף על ידיו הנשמע לכל ציווי שלו... הוא בידיה כחומר ביד היוצר ברצותו מאריך וברצותו מקצר. זוהי תחושת הכח האלוהי השותפות למעשה בראשית שחש שולט בנשלט. היא תאכוף עליו את דעתה שלה ואמונתה שלה". (עמ' 88)

2. יחסי קיבא־צירל – צירל הפכה להיות „אלמנט להתייחסות" עבור קיבא, מרגע שנתן דעתו עליה כאובייקט מיני. קיבא חש רצון עז להכניע ולהרוס את צירל, משום שהיא גילמה עבורו את כל אותם ערכים דתיים ותפיסות חיים, אשר רצה להינתק מהם, אך הם עדיין פיעמו בליבו פנימה. הרצון להכניעה בכוח, כמוהו כרצון להכניע את הקונפליקטים שהתרחשו בקרבו ולדכאם. „איזה שד התלחש בו: אני חייב פעם ולתמיד לנתץ ולשבר לרסיסים צדקנית זו שהיא תמימה וטהורה עד כדי טפשות... הוא רצה כאילו להרוס את ביסוסי האמונה והתשוקה לאלוהים שעדיין מקננים בו עצמו. נוסף לכך התלקח בו אותו יצר קמאי של הזכר השואף בכל האינסטינקטים הביולוגיים שלו לכבוש את הנקבה הסרבנית, וככל שהיא מוסיפה לסרב ולהתנגד לו כן גוברת בו תאוותו והולכתו לכובשה". (עמ' 168)

3. יחסי חיים־רייזל – גם מירקם היחסים בין חיים לרייזל ניטווה במעמקיו בשאיפה להכניע, לכבוש ולשלוט. חיים מתייחס לרייזל מתוך עדינות והתחשבות בדומה למורה או לאב, ברם בתוכו פנימה הוא שואף להכניעה ולעצבה בהתאם לרצונותיו ולצרכיו. יחסו אליה הוא כאל תכשיט יקר שרכש לעצמו. „התגאה בינו לבין עצמו על הצלחתו היתרה. רכש אותה לעצמו בסבלנות רבה. למד את המקצוע בבית מדרשה של זקלין, והוא בא על גמולו מלא חופניים. מעתה תהיה שלו בלב ובנפש. היא הארון והיא תהיה השפחה הנאמנה הנכנעת לו עד הסוף" (עמ' 111)

בניית מירקם היחסים בין הדמויות מתוך עמדה של יחסי שולט ונשלט מקשה על הנסיון להעמיק ולפתוח את עיצובן של הדמויות ואת האינטראקציה המתקיימת ביניהן. רוב הדמויות ברומן אינן נבנות כדמויות עצמאיות, אלא במטרה לשרת את מגמותיהן של דמויות אחרות.

ברם מעבר לכך, קשה שלא להבחין, כי הדמויות כולן מתקיימות כדי לשרת את מגמותיה של איזו יד־מכוונת, אשר לקראת סיומו של הרומן, אף איננה טורחת להסוות עצמה ולהיות מובלעת בין השיטין. הקורא חש, איפוא, כי אין הגיבורים פועלים מתוך התפתחות פנימית הנובעת מחוקיות הרומן, אלא מאולצים לנוע ולפעול מתוך מערכת סכמטית ומגמתית, אשר מכוונת אותם כמריונטות בהתאם למגמותיו הדידקטיות של המחבר.

ג. תפיסת ה„אני המספר" כמספר בלתי מהימן

כדי להוכיח, אם אומנם קיימת „יד־מכוונת" המניעה את הגיבורים בהתאם למגמותיה, עלינו לבחון את נקודות התצפית שמהן נמסרת היצירה ואת מידת מהימנותן.

בעיסוק בנקודות התצפית שמהן נמסרת היצירה אנו מבחינים בין ה„אני המספר" המתאר את מהלך ההתרחשויות מתוך עמדה של צופה מהצד, לבין ה„אני המחבר" – או בלשון אחר „המחבר המובלע", שכתב את היצירה. בין ה„אני המספר" וה„אני המחבר" מתקיימת מערכת קשרים גלויה וסמויה, אשר טיב קשריה משפיע באופן מכריע על שאלת מהימנות היצירה. יצויין, כי גם ביצירות הנכתבות מתוך שאיפה ל„אובייקטיביות של הטקסט" קשה להבחין בבירור בין שתי זוויות הראיה, מאחר שפעמים רבות הן שזורות זו בזו.

בעיית המהימנות הולכת ומסתעפת, כאשר ה„אני המספר" הוא בבחינת „מספר כל יודע", אשר חודר לנפש גיבוריו ומדבר בשמם בדרך של מסירה בגוף שלישי. בדרך מסירה זו קיים קושי לשמור על האיזון העדין בין שתי נקודות התצפית של ה„אני המספר" וה„אני המחבר" ואזי מתעוררת בעיית המהימנות. השמירה על אותו איזון עדין בין שתי נקודות התצפית היא מעין „אתגר" העומד בפני המחבר, הדורש ממנו לכתוב בדרך מורכבת ומתוחכמת.

בנקודה זו מצויה, ההחמצה העיקרית של היצירה „אפיקורס בעל כורחו". המחבר מעדיף לשעבד את היצירה למגמותיו הדידקטיות, לעתים בדרך של היגד מפורש וגלוי, ולוותר בכך על המאמץ מחד גיסא ועל האיכות מאידך גיסא הכרוכים בכתיבה מורכבת ומתוחכמת.

1. אי־אמינות לשונית

הרובד הלשוני של היצירה הוא נקודת מוצא בהתייחסות לשאלת מהימנותה. על המחבר לברור חומרים לשוניים, אשר ישקפו את הרקע הסביבתי ואת האווירה שממנה צמחה היצירה, אחרת תיפגם האותנטיות שלה. הלשון הנמסרת מפי הגיבורים צריכה לנבוע מתוך דמותם ולאפיין את אישיותם. ברומן שלפנינו, אנו עדים למספר „מעידות לשון" בולטות, אשר פוגעות באופן משמעותי באותנטיות של היצירה. נביא להלן אחדות מהן:

★ באחד המיפגשים בין רייזל לקיבא, שעה שגיטל גוועת ומתקרבת אל מותה, אומרת רייזל לקיבא: „קיבא אתה רוצה שאבוא הלילה? אני כולה בשירות עליך..." (עמ' 275)

★ גולדה, אחותה של רייזל, משתמשת באותה מטבע לשון שעה שהיא מדברת עם רייזל אודות קשריה עם קיבא ועל היותו השידוך שלה מאז מותה של אסקה. „אני יודעת זאת, רייזל. אני עוד זוכרת איך נשרפת עליו..." (עמ' 281)

שימת מטבע לשון זו בפי נשות מאה שערים נראית כבלתי מתקבלת על הדעת ובלתי סבירה, לאור העובדה שהלשון המדוברת במאה שערים היא יידיש. גם אם נעשה שימוש בלשון העברית, הרי שאין היא מתובלת במילות סלנג ובביטויים המאפיינים את הלשון המדוברת המודרנית.

היצירה הספרותית היא אומנם בגדר מבדה (פיקציה) היוצר נורמות וכללים משלו מתוקף היותו מסגרת אוטונומית. ברם, השימוש בחומרים הלקוחים מהמציאות החוץ־טקסטואלית מחייב היצמדות להוויתם המקורית. אחרת נוצר פער בין המציאות החיצונית הקיימת לבין המציאות החיצונית שכביכול קיימת – ונפגמת האותנטיות של היצירה.

★ דוגמה נוספת למעידה שכזו ניתן למצוא בדבריו של האני המספר, המתאר את „תוכניות המשפחה" ביחס לארקה: „חיים אמר מה שאמר לרייזל וזו נדלקה כל כולה לרעיון..." (עמ' 212)

2. אי אמינות תיאורית

אי אמינות תיאורית נוצרת, כאשר נשזרות ביצירה סיטואציות והתרחשויות שהן בלתי סבירות ביחס לחוקיות היצירה, או כאשר האני המספר נוקט בתיאור על דרך ההגזמה או הבעה חד צדדית מוצהרת. ניתן להביא מספר דוגמאות בהן נוצרת אי־אמינות תיאורית ביצירה:

★ הדוגמה הבולטת ביותר היא שבירת הטאבו של גילוי עריות: איסור גילוי עריות הוא אחד משלושת האיסורים עליהם נאמר „יהרג ואל יעבור". התורה הזהירה פעמים אחדות שלא לחטוא באיסור זה וכדי להרחיק מהעבירה קבעה איסורי התקשרויות גם בדרגות קירבה רחוקות יותר. הרמב"ם, אף הוסיף לרשימת איסורים זו איסורים נוספים המגיעים לדרגה שלישית של קשרי דם. (רמב"ם, נשים, הלכות איסורי ביאה). במצטרף לאיסור גלוי עריות מצויינים איסור הביאה על אישה נידה ועל אשת איש.

תיאור כל־כך אינטנסיבי של קיום עבירות בתחום זה, כפי שהוא בא לידי ביטוי ביצירה, לא רק שאין הוא מתקבל על הדעת שיתקיים בחברה שכל כך מדקדקת בשמירת מצוות – אלא הוא מעורר גיחוך בחוסר אמינותו. בחברה של מאה שערים מקפידים כל כך בכגון זה, עד כי אב לא יגע בבתו לאחר מלאת לה בת־מצווה, וגבר לא ימצא לבדו עם אשה שאיננה אשתו בחדר סגור מחשש יחוד.

★ מעבר לאיסורי עריות, קיימת הקפדה בחברה החרדית שלא לקיים יחסי אישות בטרם הנישואין. בר־יוסף כאילו לועג לקורא, שעה שהוא בונה את סצינת ההתייחדות בין גיטל לקיבא בטרם נישואיהם. (עמ' 102)

קורא דברי אלה יכול לבוא ולטעון, שעדיין לנו במבדה, ועל כן כל טענותי בדבר מנהגיה ודקדוקיה של החברה במאה שערים אינן רלוונטיות. על כך ניתן להשיב, כי מאחר שהיצירה מתפתחת מתוך סביבה מוגדרת וחברה קונקרטית־ספציפית (המצויינת בשמה המפורש) חייב המספר לשמר את האותנטיות של חומרי המציאות שבהם הוא משתמש. ציון העובדה, כי העלילה מתרחשת במאה שערים – מחד גיסא, ותיאור מעשים שלא ייעשו במאה שערים – מאידך גיסא, מעוררים בקרב הקורא תחושה חריפה של חוסר מהימנות.

★ אפשרות נוספת להיווצרות אי־אמינות תיאורית היא נקיטת תיאור על דרך ההגזמה וההפלגה, וכשאין תיאור זה משמש בבגמה אירונית. כדוגמה מובהקת לכך ניתן להביא את המשמעות המטוענת שמעניק בר־יוסף לעישון הסיגריה: הסיגריה הופכת להיות סמל לשחרור ופורקן. עישונה בשבת – כמוהו כטעימה מהתפוח של עץ הדעת. (עמ' 140) עבור רייזל היא מסמלת את החיים החדשים, וגורמת לה לחוש עצמה „אשה חופשיה חדשה" (עמ' 285) מקומה של הסיגריה הוא כה מרכזי ומשמעותי ביצירה, עד כי הקורא מתחיל לשאול את עצמו, אם אין כאן נסיון לקידום מכירות...

ד. נסיון השתלטותו של המחבר המובלע על היצירה

בפרק הקודם עמדנו על הקושי הקיים באבחנה בין נקודות התצפית של ה„אני המספר" ושל ה„מחבר המובלע". להלן אנסה להוכיח, כי ה„מחבר המובלע", אשר במקרה שלפנינו הוא גם „המחבר האוטוביוגרפי" – מנסה להשתלט על היצירה ולדבר מתוך גרונם של ה„אני המספר" ושל גיבורי היצירה, הן כשדבריהם נמסרים בדרך של דיבור ישיר, הן כשהם נמסרים בדרך של דיבור סמוי.

ניתן להצביע על אמרות חד־משמעיות ותקיפות שהן בנות קולו של המחבר המובלע, אשר על אף הנסיון להסמיען בתוך הטקסט הן בולטות בשל ניסוחן הפלקטי המכליל:

„כל האברכים והנשים הצעירות הירושלמיות ראויים לרחמים על בורותם וטפשותם" (עמ' 118)

„הדת היא בסך־הכל מעין אשליה מסורתית ומתוכננת ומבוססת על יסודות פסיכולוגיים..." (עמ' 120)

„כל דת היא בבחינת תרופה מזייפת המועילה לחולה הנזקק לה. היא מרגיעה רוחו הסוערת, היא מרדימה הגיונו הצלול, היא בבחינת סם נרקוטי ללא השפעה הרסנית על הגוף והנפש. היא אופיום טוב להמונים". (עמ' 132)

שימת משפטים פלאקאטיים אלה בפי גיבורי היצירה מערערת את מעמדם (המעורער בלאו הכי) כדמויות עצמאיות, והופכת אותם להיות „גיבורים בשרות האידיאה". הגבור נאלץ, איפוא, בעל כורחו להיות אפיקורס – שכן אחרת אולי לא יבין הקורא את מגמתו של המחבר. אין כאן נסיון לעמת בין אידיאות ע"י מתן מסר דו־צדדי, אלא זרימה באפיק צר מוצהר. שיאה של מגמה זו מתקיים בסיומה של היצירה בדרך הבניה האוטופית של „העתיד החילוני" הצפוי לרייזל וקיבא. התיאור האידילי, המזכיר לנו את דרך הכתיבה בתקופת ההשכלה, יותר משהוא מעורר בנו תחושת באשר לטיבו ולמהותו, הוא מעורר את פרצופינו בשל שקיפותו ומגמתו. „רייזל הקשיבה לו בהבעה קסומה של ילדה קטנה המאזינה לסיפור אגדה מופלא. חיים חדשים מלאי חידושים מצפים להם בחוץ" (עמ' 295)

★

ביצירה „אפיקורס בעל כורחו" נעשה נסיון לעמת בין שתי תפיסות עולם קוטביות – האמונה היהודית והתפיסה החילונית. מבחינת אחדותו בטקסט נסתיים נסיון זה בלידתו השנייה של גיטל ושקיעתה בדיכאון. (עמ' 165) למעשה, בנקודה זו מסתיימת העלילה, וממנה והלאה הכל צפוי מראש, ועלילת הדמי היא שטחית ודחוסה.

בפרקיה הראשונים של היצירה מתעמתות שתי תפיסות העולם בדרך אמיתית ומעמיקה, מתוך התפתחות נפשו של קיבא. הגיבור כמו מיטלטל בין שני העולמות מתוך חיפוש אינסופי למצוא לו בית ומקלט אידאי, לאחר יבנה את חייו. ברם, נסיון זה נקטע באיבו בנקודת השבר שציינו לעיל. בנקודה זו מתיר־המחבר כל רסן בפני גיבוריו, והרשות נתונה בידיהם לעשות בחדרי חדרים ובגלוי ככל העולה על רוחם. אלא שעשייה זו – ריקה היא מתוכן, הקורא שכבר צופה מראש את כל התרחשויות האירועים מכבה באכזבתו את ההחמצה הנוראה.

מן המיטב

מאת טליה רפפורט

הדפס מתוך הדפס, מוזיאון ת"א, שד' שאול המלך, ת"א.

עדנה מושנזון, אוצרת הגראפיקה של מוזיאון ת"א ערכה תערוכה יפהפיה בלא שהיה צורך להמציא לשם כך תיזה מפוצצת. היא הסתפקה בקביעת מסגרת של „הדפס מתוך הדפס", כלומר, כל הדפס נוצר מתוך הדפס קודם ובדרך כלל נעזר ביותר מטכניקה אחת. התערוכה כוללת קבוצות או סדרות, שאמנם לא תוכננו מלכתחילה ככאלה, אך יש בהן המשכיות ומשמעות פנימית ובסיכומו של דבר, מה ש„עושה" את התערוכה הזו הוא לאו דווקא המשגג, אלא הבחירה האיכותית.

ששת האמנים המשתתפים בתערוכה שונים לחלוטין זה מזה. לכל אחד מהם תכנים, טכניקה וסגנון משלו, אך כולם מעניינים ומספקים חוויה אמנותית מהנה. נקודה משותפת נוספת: כולם עבדו על הדפסיהם בסדנת ההדפסה בירושלים ובחירתם ליצור עבודות אלו בטכניקות ההדפס איננה נובעת בהכרח מתכונות השכפול וההפצה שלהן, אלא ממיגוון האפשרויות שטכניקות אלו מציעות.

גינים שמידס היא ה„קלה", האוורירית והאסתטיסטית שבחבורה. את גליונות הנייר הדקיקים והשקופים, שהיא מפיקה משיחי המיתנן הגדולים בוואדיות הנגב, היא עורכת בשכבות שמתחברות לכפיסי עץ עדינים, לעתים בחפיפה חלקית. עליהם מופיעה כתמית מרפרפת ואקוורלית כאופיה בגוונים פאסטליים (סורקין, ורוד, צהוב) והתוצאה מעודנת ויפה.

משה גרשוני „ויתהדר" (מתוך סידרת „קדיש")

משה גרשוני מציג, לעומתה, עבודות אינטנסיביות ודרמאטיות מסידרת „קדיש", שעשה תוך שהות של ארבעה חודשים בירושלים ב־1984. העבודות הכהות והסוערות הללו עשויות בתחריט ואקוואטינטה בשחור והן מוכתרות במילים „ויתברך", ו„יתהדר", ו„יתהלל" ו„ישתבח", ו„יתפאר" וכו', זהו ציור פנטאסטי בשני המובנים של המלה – מעולה ומרשים וגם נודע בהתרחשויות עתירות דמיון ומזכיר ריחוף מערבולתי גועש, רב פרטים ומרתק. לצד דימויים חדשים יחסית, כמו עופות כרוכי מגורים ומעין רוחות רפאים, אפשר לאתר כאן גם מוטיבים מוכרים וקבועים בשפה האישית של גרשוני: רקפות, כנפיים, שלהבות, חרמשים, מגיני־דוד, סימני שאלה, ביטויים כמו „שבר בת עמי" או „יצחקלה שלי" וכן „מוישלך" ו„אברמליך" – שניהם בלשון רכים ובהיגוי היידי, בעין קריאה או קינה על בנים אבודים, החל בעקידת יצחק, דרך קרבנות השואה ועד לנופלים במלחמות ישראל. אף כי המשמעויות של גרשוני ישירות וצפות על פני השטח, יש להן תמיד רבדים נוספים, תת־קרקעיים ומהמים יותר מאשר מוצהרים. הרקפות מזכירות גם ישבנים ואברי מין, הקריאה לבחורים יכולה אף היא להתפרש בהקשר אירוטי. עולמו הפנימי של גרשוני מורכב ורב־פני. לאחר שהציג בשנה החולפת בגלריה גבעון עבודות שהסתפקו בסמלים פשוטים ובמסר או תהייה פוליטית חד־משמעית, העבודות המוצגות עתה ניחנו בציוריות שופעת ובכוח הבעה העולה כמעט על גדותיה.

גם לאורי אבירום, שהיה מוכר בעבר כמינימאליסט קיצוני למדי, העשיר בשנים האחרונות את עבודותיו בעיבודים מגוונים. סידרת הדפסי המשי „השתקפות", שנוצרה לאורך השנים האחרונות, עדיין שומרת על צורת הריבוע וסובבת סביב שני הצבעים האופייניים לו – סגול והזהב, אך הם מופיעים בשכבות רבות וגוונים ומירקמים שונים. כמו כן מורצות לתוכם צורות שחורות גדולות ודראסטיות. קווקוים שחורים דמויי שחפים, גלים, דימוי אווירה של שקיעה בחוף הים, צורות צמודה ושאר וריאציות שהן בעגה הפשטות נוף אנינות.

גם נקודת המוצא של מנשה קדישמן היא הטבע וסידרת ה„כבשים" המוצגת כאן צמחה מן הכבשים הצבועות שהציג בביאנאלה בוונציה ב־1978. הדפסי המשי הללו מבוססים על תחריטים צילומיים בשחור־לבן של הכבשים אך בכל אחד מהם מופיעים כתמי צבע שונים על גב הכבשים וגם מסביבן יש משחק תופש ומפסש של צבעים. יש שאלו הם גוונים מתקתקים של ורוד ותורקיז, אך דוקא אותן עקיצה במוחות של צהוב עז וירוק כהה. הצבעוניות של הסידרה הזו היא הגינה לעיניים.

סידרת „גרונוואלד" של יגאל תומרקין מ־1979־80 מפתעה, לעומת זאת, בגוונים שחורים וחומים. הטכניקה שלו היא הדפס צילומי ותחריט יבש והסידרה הזו מתונה ודגישה יותר מעבודות רבות אחרות שלו. תומרקין ידוע כבר שנים רבות במסעותיו אל ארצות ותרבויות שונות וגם כאן סובבת יצירתו סביב מוטיבים מסורתיים מוכרים, כמו תמונת מזבח של „מדונה וילד", „הצליבה" המפורסמת והאקספרסיבית מאוד של גרונוואלד וה„פיאטה" – הרחמים או ההורדה מהצלב. במקרים אחרים הוא גם בונה את מיחבר הרפרודוקציות המרכיב את יצירתו בצורת צלב וכל הסידרה הזו עומדת בסימן תורויותיו הרגשיות והאמנותיות של תומרקין מן התרבות הגרמנית, שבתוכה גדל.

סידרת „מלמור" של אורי ליפשיץ מ־1983 עשויה בשילוב של תחריט ורישום צבעוני. התמונות הגדולות והאפרוריות מגומרות פה ושם ברישומי צבע, בעיקר בשערן של הדמויות, שמחיים אותן בצורה מיוחדת במינה. כמו יתר חמש הסדרות גם היא יפהפיה וזוהי תערוכה שכולה על רמה. האוצרת עדנה מושנזון השכילה לבחור מיצירת כל אמן מן המיטב שלו, להנאת כולנו.

קסמי הודו

ציורים הודיים, מוזיאון ישראל, ירושלים.

תערוכת הציורים ההודיים מאוסף פולסקי (ניו־יורק) המוצגת עתה במוזיאון ישראל היא חוויה מיוחדת במינה, כעין מסע מרתק לתרבות ואסתטיקה אחרת של נופים מסוגננים, עלילות מיתולוגיות־רומאנטיות ואווירת אגדה ופנטאזיה.

הציור ההודי הוא דתי ברובו, אך אמצעיו חושניים, מוסבר בטקסטים המלווים את התערוכה, ציורים יפהפיים אלה ניחנו בצבע עז, פעילות רבה, צמחיה שופעת, אריגים ומירקמים מגוונים ובפירוט נאטוראליסטי־דקוראטיבי עשיר.

המוצגים בתערוכה הם איורים לכתבי יד ומיניאטורות שעיטרו אלבומים מן המאות ה־17 עד ה־19. התערוכה משקפת שני סגנונות: סגנון מוגאל, שנוצר על־ידי המוסלמים שכבשו את צפון הודו עד המאה ה־16 והושפעו מאמנות פרסית והשני הוא סגנון ראג'פוטי, שנעשה עבור האצולה ועוסק בעיקר בתיאור חיי החצר ואגדות דת, אך שני הסגנונות הללו התמזגו והיפרו אחד את השני.

גם מי שאינו מתמצא כלל באמנות ההודית ואינו מתכוון להעמיק בהכרת סגנונותיה והאיקונוגראפיה המיוחדת שלה ייהנה מציורים, כמו זה מן המאה ה־18, המראה גבירה מצפה לאהובה בגן קסום עם צמחיה דמיונית, ברווזים כחולים, טווס מפואר ונחשי זהב. ואי אפשר היה שלא להיזכר בג'ונגלים האקזוטיים־פנטאסטיים של אנרי רוסו הצרפתי. ציור מרשים אחר מתאר את דמותו הכחולה של נסיך שמנגן בסאראנגי ובאיור שלישי קרבים האל קרישנה ומלוויתו לכפר ובנות הכפר בשמלות צבעוניות וכדים לראשיהן מקבלות את פניהם. בתמונה מקסימה אחרת נראית גבירה רוכבת על סוס כחול מוקפת בנערותיה והציור גדוש בדגמי עיטור ועידים של השמלות השקופות, הצעיפים, התכשיטים, המניפות, קישוטי הסוס והנוף שמסביב. גבירה אחרת מתוארת בעת שהיא משקיפה במראה ומוקפת בקופים ודודים שמקפצים מעל האיילות והוורות והרכבות מתחת.

בציורים אחרים תופסים את מקום השלווה הפסטוראלית הזו תיאורי קרבות מעניינים. לדוגמה, ציור של לוחם ונמר מהמאה ה־19 העשוי בסגנון דרמאטי ופחות מעודן מזה של הציורים שנזכרו. תמונה אחרת מתארת את „קרב האחים הקופים" ושלישיה הנקראת „ראוואנה ושד על יד הים". היא צוירה כ־1780 ומתארת סיפור מיתולוגי באופן מרשים ביותר. מבין גלי הים מבצבצים בה חלקי בעלי חיים שונים (סוס, דג, איל, תרנגול, דרקון) ועל הנוף ניצב קרישנה, בעל עשרה ראשים ו־20 ידיים, שכל אחת מהן אוחזת בכלי נשק אחר ונלחם בשד מתום, המצוייר בקרניים, טלפיים ומלתעות איכתניות.

זוהי תערוכה מיוחדת אך מקסימה ועל אף שפע התערוכות המתקיימות עתה במוזיאון ישראל, לא כדאי להחמיצה.

„סמנטיקה בחיי יום־יום"

„סמנטיקה בחיי יום־יום" – הוא שמו של ספר לימוד חדש שיצא לאור בימים אלה מטעם האגף לתוכניות לימודים במשרד החינוך והתרבות. זו הפעם הראשונה במערכת החינוך בארץ שהופיע ספר לימוד שיטתי העוסק במשמעויות המלים.

את הספר כתבה וערכה ד"ר דינה רגב והוא מיועד לכיתות י"א־י"ב בבתי־הספר התיכוניים הכלליים והדתיים. הלימוד בספר מתמקד בתחומים כגון היחסים שבין המלה והמציאות, מרכיבי המשמעות, משמעויות שונות למלה אחת, קונוטאציות (משמעויות נלוות) והשפעתן והבנת המלה לפי ההקשר התרבותי והחברתי.

ד"ר ד. רגב סבורה, כי הספר מכוון לחנך להידברות ולכיבוד הזולת, לביקורתיות לגבי הנקרא והנשמע, לחשיבה רב־כיוונית ולפיתוח סקרנות אינטלקטואלית ותרבותית.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

סיפורת

שקמן, דנור ויהלום

ילדי השעשועים / מאת משה שמיר / עם עובד / 232 ע'.

הרומן העשירי של משה שמיר מסתיים בתאונה שבה נהרגים שניים מבין שלושה מגיבוריו, מבלי ללמדנו מיהו שטרד. לפני כן סובבים השלושה – אושיק שקמון המכונה ציטה, אלימלך דנור המכונה רגי והארון יהלום – בקורי עלילה הנמשכת מן הפלמ"ח עד תל־אביב של אמצע שנות השישים. שלושתם נוגעים בצורה זו או אחרת בספרות הישראלית. שלושתם הולכים שבי אחר קסמיה של רוחמה ושניים מהם, בכל הצירופים האפשריים, מתנגשים בתחנות שונות בדרכי חייהם. בתוך הסורות וביניהן מעשים, אירועים ודמויות מראשית המדינה (וגם קצת מלפניה), מן הבוהמה התל־אביבית ומעסקי הפרסום של העיר הזאת, ביהדות ארה"ב וה„יורדים" אשר בתוכה וכל כיוצא באלה. נקל לזהות את שלונסקי המכונה „פטרוך" ואת אבות סדני המכונה „אגריקר" ומן הסתם עוד כמה דמויות ששימשו כחומרי־גלם. כן הסתם גם ידובר בספר הזה במאמרים מפורטים יותר.

שירה

עצים מוכים לאביב

רוח קטנה / מאת דן מינצבורי / הקיבוץ המאוחד / 31 ע'.

ספר שירים שני למחברו (הראשון, שיצא לפני 6 שנים, זכה בפרס לוריא) ובו שירים כמו „אפריל, אמריקה. / שמש חלשה בבינת יום / בחצר הבית החשוך למחצה./ הרחק ניתן לראות / קו־רקיע של ערים גדולות / עצים מוכים לאביב./ בערב, האור הכחול של מכשירי הטלוויזיה,/ ג'נרל אלקטריק,וסטינגהאוס, זניט,/ בוקע מכל הבתים./ ערב לאט, מתמשך, סכחול בכל הבתים./ אחרי שנתיים שוב הייתי כאן./ אותו הבית,/ אפריל. אמריקה. / הכלב שהיה בחצר מת./ האור הכחול של מכשירי הטלוויזיה./ הרחק ניתן לראות / קו־רקיע של ערים גדולות. / עצים מוכים לאביב".

מן האיים הקריביים

מריק גריפון / מאת אהה דבירה / ספרית פועלים / 57 ע'

שנה תמימה עשתה המחברת באיים הקריביים ובשובה הביאה עמה ספר זה, השני בספריה, ובו בין השאר: „לפתע פתאום מפל גשם כבד נשבר / במרחבים הזוהרים שבין קו האופק לקו הדלת. / מה שצריך היה לקרות לא יקרה עוד לעולם. / עכשיו אני יודעת: הזמן הוא גופי בין הטיפות / ורעמים עזים משכיחים את מחשבת ההחמצה / שחלפה בי לרגע כשאני שרועה על ספה בלב / העולם. בגלקסיה התגה ומסתחררת לה כאשליית / אגוצנטריות בשביל חלב קוסם כמו מצ'ו דומיניקני / מוקף נשים שתומות המניעות את מתניהן במעגלי / כוח משיכה."

גן־עדן על האדמה

הרים רצללים/מאת חביב גורין/מוקלין/126 ע'

ספר שירים שלישי למחבר, פרופסור לרפואת־עיניים, שהחל לפרסם מפרי עטו בעשור השמיני לחייו. יש בו, בין השאר: „עמדתי כבר על סף המוות./ מתוך יאוש התפללתי לארכה/ ותפילתי נענתה./ אני חי כעת בגן־עדן/ על האדמה/ אך בלי התענגות הטעמים/ של הגן־עדן האגדי./ האשה שלי ואני איננו זקוקים/ להוראות מהנחש./ טעימת התפוח נתנה לנו/ בינה בעלת ערך מפוקפק./ במצבנו אנו משוכנעים/ שהשאלה של המלך היתה ספשית./ אנו בטוחים ששוב לחיות על האדמה/ לפרות הנחלים הגועשים סביבנו."

היסטוריה

ימי וישי

יהודי צפון־אפריקה במלחמת־העולם השנייה / מאת מיכאל אביטבול/תרגם מצרפתית עמנואל בארי / מכון בן־צבי / 239 ע'.

אמר המחבר: „אמנם כן, מצבם של יהודי צפון־אפריקה בשנים 1940–1943 אינו יכול כלל לעמוד בהשוואה אל הגיהינום שאליו הוטלה יהדות אירופה באותה תקופה... גם בעיני יהודי צפון־אפריקה עצמם היתה תקופה זו תמורה פחות מזעזעים קיצוניים אחרים בתולדותיהם הארוכות על אדמת המגרב... אף־על־פי־כן, מעולם לא הושקעו בצפון־אפריקה מאמצים רבים כל כך לשם גיזום אידיאולוגי והכשרת ה„בסיס" המשפטי למעשי הריפה של חפים מפשע". לבד מכך היו שם חוקי גזע מטעם ממשלת וישי, סילוק ילדים מבתי־ספר, פיטורים של פקידי ממשלה והגליה של אסירים פוליטיים למחנות־עבודה בשולי הסהרה – ופעילות מחתרתית לקראת השחרור. כל אלה נידונים בשלושה חלקים ובתשעה פרקים העוסקים בהתקיד וישי, בימי וישי ובצידי השחרור. בסוף הספר שמונה תעודות ומפתח.

מסווה לאינטרס

התפתחות הקפיטליזם בפלשתינה/ מאת תבור גודינסקי/ מפעלים אוניברסיטאיים/ 274 ע'.

אם יש את נפשך לדעת „את הסיבות הכלכליות־חברתיות ההיסטוריות להתפתחות שהובילה את ישראל למשבר הכלל־צדדי החמור שבו היא נתונה בכמעט שנות השמונים", הרי לדעת המחברת תמצא אותן במטריאליזם היסטורי, וביתר פירוט בנקודת־המוצא הבאה: „החברה שהתפתחה בפלשתינה, על מורכבותה הלאומית וניגודיה הפנימיים צמחה מתוך התנאים ששררו בה בסוף התקופה העותמאנית" ואת הרגש צריך לשים „בניתוח התנאים הכלכליים והחברתיים שהולידו את התפישות הרעיוניות ואת המבנה הרוחני והפוליטי של החברה הפלשתינאית". שני חלקים לספר – הראשון עוסק בסוף התקופה העותמאנית (ובתוכו פרק על החדירה הקולוניאלית היהודית והציונית); השני מוקדש לימי השלטון הבריטי. אחת המסקנות העיקריות היא שכל הדיבורים הציוניים על „גאולה לאומית" לא היו אלא מסווה לאינטרס „של בעלי־הון יהודים ברכישת הגמוניה חברתית־מדינית לטווח ארוך". המחברת, מוסמכת האוניברסיטה הממלכתית בלנינגראד, היא גם העורכת הראשית של בסאון רק"ח.

שואה

יומן בבקבוק

האויל לא נאחז בסבך/מאת יוסף בוסק/עברית: מאיר בוסק/מורשת וספרית פועלים/111 ע'.

בקראקוב של ימי השואה הציע הכומר הקאתולי קוטשבה לאברהם בוסק, דוד של המחבר, להסתיר את שני ילדיו במנזר ולהצילם מ„שילוח". הדוד והדודה התלבטו עד שאיחרו את המועד. לימים גילה האיש את לבו לאחיינו והרי הם בדפי הספר. עוד שם 33 פתקי נייר המצטרפים ליומן, מפרי עטו של אברהם בוסק על ימיו במחנה־ריכוז פלאשוב, כפי שנמצאו בתוך בקבוק חתום בשטח המחנה.

אישים

מרוטנברג לטולדו

הרא"ש רבנו אשר ב"ר יחיאל וצאצאיו/מאת אברהם חיים פריימן/ תרגם מגרמנית מנחם אלחר/ מוסד הרב קוק / 222 ע'.

בן 16 היה המחבר כאשר הוציא מתחת ידיו את שתי המונוגראפיות הכלולות בספר הזה ובן 49 היה כאשר מצא את מותו בשיירה הנודעת להר־הצופים, ומאחוריו קריירה של שופט מחוזי בגרמניה הקיסרית ופעילות כמרצה למשפט עברי באוניברסיטה הירושלמית. הרא"ש עצמו היה באחרוני בעלי התוספות, יליד גרמניה (במחצית המאה הי"ג) תלמידו ויורש כיסאו וסמכותו של ר' מאיר מרוטנבורג. לימים יהיר חוזה, תחילה לצרפת ואחר־כך לספרד, ונעשה לרב „בית־הכנסת הגדול" בטולדו. בתפקידו זה השקיע מאמצים רבים בחיזוק מעמדו של המימסד הרבני־ההלכתי ובמאבק נגד הזלזול במצוות המעשיות, וגם התנוכך בשל נסיונו להוציא ברבים מרבני ספרד. על כל אלה בחלק הראשון. החלק השני דן בעשרות צאצאי הרא"ש שירשו את חריפותו ואת שמו הטוב.

הגיגים

נגד כל הגיון?

מחשבות עגולות / מאת אסתר קל/מודן.

קטעים קטעים של הרהורים על החיים ועל מה שיש בהם. כמו, למשל, „הגניבות שלי" („לקנות, בכסף האחרון, ספר שירים קדמון לחברה רחוקה שפתאום נקרתה לי בדמיון, כי מכה זה בא לי פתאום. או מה אם זה נגד כל הגיון?") או „אוהבות את האוהבים" („אני – לבי עם העיוורים, / אינם רואים נכוחה את הבאות, שאין להם הסברים והנמקות, שאין להם חשבונות ועדכויות, שאין להם דרך אחרת או הצדקות.") נייר כרומו. מאויר בידי הלה חבקין.

העיקר השיטה

אשה אחת בחדרים/ מאת אלה בירקת/ מודן/ 126 ע'.

ספר חמישי למחברת ועיקרו, כך נראה, בסימן חוויות פמיניסטיות „מן החיים". יש כאן, בין השאר „סיפור קצר על אשה עשירה ואומללה" („...אין לה שיח ושיג עם בעלה,/ עולמו היה הוא ונשאר רחוק מעולמה,/... אני לא הייתי מחליפה אפילו שעה/ בשנה אחת של חיי העשירה האומללה"), „סיפור קצר על סופה של אישה בודדה" („...שמה היה כשמי/ היא היתה שכנתי, רווקה בת שלושים ושש/ מורה לאנגלית/ ... רק כעבור שנים הבנתי כי הבדידות/ מלכת הלילה, העצבות,/ היא אשר ניצחה את המורה/ בתום תקופה מאוד שחורה/...") וגם „סיפור קצר על אשה „עם שיטה" (שגילתה לאחר גירושיה כי „לא חשוב עם מי ובאיזו מיטה/ אצלי או אצלו – העיקר השיטה"). ועוד כהנה וכהנה. לא מנוקד.

ספרי־ילדים

בעקבות משל

חתול, ספן, ליצן / מאת תמר אדר / ספרית מעריב / 80 ע'.

בעקבות משל משל דליה רביקוביץ מגוללת תמר אדר בפני הקורא הצעיר מעשה בספן בודד שאימץ לו חתול ויצא עמו לדרך. יום אחד, בנמל אחד, זוהו החתול בליצן והחליט להישאר בחברתו. מכאן ואילך הרי זה סיפור של „פינג־פונג" בנוסח מוכר מן החיים: געגועים לספן בעת השהייה עם הליצן ולהיפך. בתוך כך שירים רבים וציורים צבעוניים משל עידית פאנק. מנוקד.

מקבץ

מחקר על הבלדה העברית, התפתחותה

ספרו של ד"ר שלמה יניב „הבלדה העברית – פרקים בהתפתחותה" ראה אור בהוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה.

נושא החיבור הוא מחקר שיטתי של הבלדה, מראשית הופעתה בספרות העברית. ז'אנר הבלדה נבחן בזיקותיו לתבניות היסוד של הבלדה העממית והספרותית: הבלדה הסקוטית, האנגלית המסורתית, הבלדה העממית של מזרח אירופה, הבלדה הגרמנית, הבלדה האידיאית, והבלדה המודרנית. הספר מתאר את הדרך שעברה הבלדה העברית מז'אנר מושאל זר לז'אנר רווח בשירה העברית, החל בבלדות הראשונות של לטריס ומנולקין עד לבלדות של טשרניחובסקי ומשוררי דור ביאליק.

ד"ר שלמה יניב הוא מרצה בחוג לספרות עברית והשוואתית באוניברסיטת חיפה ובחטיבה האקדמית בבית־הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית „אורנים". מחקריו בתחומי הספרות ראו אור בכתבי־עת ובקבצים שונים.

בהוצאת אוניברסיטת חיפה ראו באחרונה אור ספרי מחקר בתחומי ספרות שונים. ביניהם, ספרה של יהודית הלוי צוויק „ראשיתה של ביקורת עגנון": המהדורה הדו־לשונית של „האישון הקטן" מאת מנולי מובר ספרים שערך שלום לוריא וספרה של מובה ריזן „לאחור שיר – על שירת האזור העברית בימי הביניים".

האחים שולדינגר

בידיעה על מפעלם המו"לי והטיפוגרפי של האחים שולדינגר („מאה מיליון ספרים", „משא" 27.6) חלה, לצערנו, השמטה והיא: שם הספר, שהוא כדיוקו כך:

האחים שולדינגר – הדפוס וההוצאה, תולדות הבית, בית־הדפוס וההוצאה של האחים שולדינגר, בצירוף דברי הערכה על ספרי־היסוד של ההוצאה ורשימה ביבליוגרפית מכל דברי־הדפוס של האחים שולדינגר. ערך: ג. קרסל.

ואשר לשיעור של מיליון ספרים – זה כולל כמובן גם כל דברי הדפוס, שיצאו מתחת מכבש בית הדפוס: הגרות למסת, לוחות וכיו"ב.

„מאזנים" חדש

ב„מאזנים" החדש המופיע בימים אלה, מתפרסם מאמרו של סמי מיכאל בתגובה על הויכוח שפרץ באחרונה בין א.ב. יהושע לבין אנטון שמאס. כן מתפרסמת מסה על התלבטויותיו של ההיסטוריון הספרות בתימינו מאת גרשון שקד.

פרק מן הרומן החדש של יהושע בר־יוסף „לאחר הלוויה" וכן מזהו של שלום עליכם „העולם הבא" המתפרסם לראשונה בעברית בתרגומו של אריה אהרוני, וציור שירים של אנדריי ווזנסנסקי בתוספת מסה עליו.

בחלקת הפרוזה והשירה: נתן יונתן, מרדכי גלדמן, שלמה אביו, יעקב ברוצין, שירלי קאופמן, נעים עריידי, חיים נגיד, עודד פלד, ישעיהו אבשרירן ואחרים.

אסטרונאוטיקס

קנין
לרכש רכיבים אלקטרוניים בארץ ובחול

רקע טכני באלקטרוניקה.
ידיעת השפה האנגלית.
נסיון קודם ברכש במפעל תעשייתי.
כושר ניהול משא ומתן
הכרת שוק הרכיבים הצבאיים.
5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
המשרות מתאימות לנשים וגברים כאחד.
סודיות מובטחת.
לפנות לאסטרונאוטיקס, אגף הארגון רח' הירקון 23 בני־ברק ת.ד. 882 מיקוד 51261 או טלפונית 03-784212.

להברה תעשייתית בענף הציוד הרפואי באזור רחובות דרושים

מנהל רכש

הכישורים:
- בעל נסיון מוכח של 3 שנים במפעל תעשייתי בגודל בינוני.
- יכולת עבודה בתנאי לחץ ודרישות ייצור משתנות.
- טיפול ברכש בארץ וייבוא מחו"ל (מלכס ומיסוי, תהליכי ייבוא ושחרור, מו"מ עם ספקים בארץ ובחו"ל, קידום אספקה וכו').

פקיד ייצוא ושירות לקוחות

הכישורים:
- נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה.
- אירגון דוקומנטים לייצוא.
- תאום משלוחים.
- קשר עם לקוחות בחו"ל ומתני שירותים שונים.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים אל ת.ד. 4104, ת"א 61040, בציון המשרה המבוקשת.
– סודיות מובטחת –

Sheraton Hotels in Israel

מסעדת 12 השבטים מתמובחרות בארץ מחפשת בחור דינמי בעל נסיון במטבח

אם אתה מוכן לעבוד קשה במשמרות ערב ולהתקדם בחברת רשת שרתון הבינלאומית
אנא התקשר למחלקת כח-אדם
03-286222
בין השעות 09:00—13:00

דלתא DELTA טקסטיל שיווק בע"מ

דרוש/ה
טלפן/טלפנית
לחצי משרה
בין השעות 12.00—16.30
6 ימי עבודה בשבוע. מקום העבודה פ"ת
נא לפנות לנחמה טל' (03)9231552
בין שעות 09.00—14.00

אדריל בע"מ
דרוש
מסגר - רתך
לעבודה קבועה, 5 ימים בשבוע
— ★ —
נא לפנות בשעות העבודה, למרדכי, רח' המלאכה 39, אזור התעשיה חולון טל. 03-5566222.

להברה בהקמה בתחום הדיאגנוסטיקה הרפואית באזור המרכז
דרושים

מנהל ייצור
– עם נסיון תעשייתי בייצור בתחום הדיאגנוסטיקה, של שנתיים לפחות. דרוש תואר במדעי החיים, כושר ניהול ומגע עם עובדים.

עובד ייצור
– טכנאי, בוגר בי"ס ללבורנטים. נסיון של לפחות שנתיים בייצור.

מזכירה
– עברית-אנגלית, עם נסיון בהפעלת מעבד תמלילים.

משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע. תנאי שכר הולמים למתאימים.
סודיות מובטחת
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7943

האגיד מדרשת שדה בוקר
לבית הספר התיכון לחינוך סביבתי
דרושים לשנה"ל תשמ"ז

■ **מורה למחשבים —**
פיתוח תוכנות ולומדות בחינוך הסביבתי.

■ **מדריך/ה לפנימית ביה"ס**
מגורים במקום בתנאים מיוחדים

המועמדים המתבקשים לפנות אל ביה"ס התיכון לחינוך סביבתי טל: 057-[illegible], 057-[illegible].

להברה גדולה
דרוש בתל-אביב
מ נ ה ל
להרחבת המחלקה העוסקת במכירת מיכון, ציוד וחמרי נקיון

הכישורים הדרושים:
★ נסיון קודם של לפחות 5 שנים בשיווק
★ נסיון בארגון וניהול צוות סוכנים
★ רקע טכני — יתרון ★ ידע באנגלית (שפות נוספות — יתרון) ★ בעל רכב וטלפון.

נא לפנות בהתב"יר תוך פירוט נסיון קודם ותולדות חיים לת.ד. 16104 ת"א 61161 "עבור מנהל"

תלמה
לבלו בגד תלמה חיפה
דרוש/ה
טכנולוג/ית מזון

הכישורים הדרושים:
- בוגר הנדסת מזון
- נסיון בתעשית המזון (לפחות שנתיים)
- ידיעת השפה העברית על בוריה
- גיל 25—30

המעוניינים/ות יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים לת.ד. 707 חיפה 31006 לכח אדם

פלואה לבה
יצרני ויצואני אפנה
דרוש/ה
1) תדמיתנ/ית מעולה בעל/ת נסיון והמלצות.
2) גזרן/ית דוגמאות מנוסה.
3) סוכן/ת מכירות — בעל/ת רכב מסחרי והמלצות.

נא לפנות לדרך יפו־ת"א 25, תח"א טלפון: 03-651155.
בואו לעבוד בבית האפנה מס' 1 בישראל!

דייל ישראל תעשיות אלקטרוניקה בע"מ
DALE ISRAEL Electronics Industries Ltd.

DALE

למפעלנו בדימונה דרוש
טכנאי מכונות לאחזקת ציוד
רצוי נסיון של 3 שנים בתעשייה.
מגורים באזור דימונה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כוח-אדם, רח' האופן 2, אזור התעשייה חולון 58814.
סודיות מובטחת.

הרעיון קם ויהי - בדימונה

למרפאת שיניים
בר דיזנגוף
דרושים
רופאים מנוסים
03-265822, 03-294860
03-287403

דלתא DELTA טקסטיל שיווק בע"מ

דרוש/ה
סוכן/סוכנת מכירות
באזור באר שבע והדרום

הכישורים הנדרשים: נסיון מוכח במכירות לחנויות
בעלות על רכב נוסעים או מסחרי
נא לפנות לנחמה טל. (03)9231552
בין השעות 09.00—15.00

החברה הישראלית לאשפרה בע"מ
דרוש
הנדסאי "ייצור"
לביקורת איכות
עדיפות לבוגר "שנקר"
נא לפנות למנהל כח־אדם, אזור התעשייה יבנה, טל: 08-439021/5
או בכתב לת.ד. 33 יבנה 70650
סודיות מובטחת

מלון אביה סונסטה
חוף טאבה, אילת.

דרוש/ה
שזר/ת פרחים מנוסה
לעבודה באילת.
תנאים טובים למתאימים.
נא להתקשר 03-232110, יום יום מ-8.30 עד 4, לאתי, לתאום ראיון.

התאחדות התעשיינים בישראל
האגף הכללי

דרוש כלכלן
עדיפות לבעלי נסיון עם רקע תעשייתי.
לקביעת ראיון טל: 03-650121
קו פנימי: 65, 66, 67

מפעלי תובלה בע"מ
דרושים
נהגי סמיטריילר
על המועמדים להתגורר באיזור קרית אתא והסביבה

כישורים נדרשים:
★ נסיון מעשי מוכח של נהיגת רכב כבד במשך 2—3 שנים.
★ לאחר שרות צבאי בצה"ל.

לקביעת ראיון לטלפן 04-748252 או לכתוב לת.ד. 1420 חיפה מיקוד 31013.
בקבוצת כימיקלים לישראל

שרות בתי הסוהר
מינהל ארגון

תן ידך לשמירת בטחון הפנים ולאיכות הסביבה

דרושים/דרושות

1. **רכז/ת עובדים סוציאלים**
לאיזור הדרום
הכישורים הנדרשים
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית
נסיון של 3 שנים לפחות בטיפול ישיר
נסיון בהדרכת עובדים ו/או לימודי הדרכה
התמחות בתחומי תקון ועבריינות.

2. **עובדים סוציאלים**
לאיזור הדרום
הכישורים הנדרשים
תואר אקדמאי בעבודה סוציאלית;
נסיון בעבודה טיפולית רצוי בתחומי תקון ועבריינות

המעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון אל — מחלקת הסו"ש נציבות רמלה – ת.ד. 81 רמלה

FIAT
סוכנות מכוניות לים התיכון
דרושים
מכונאי רכב
מועמדים מתאימים יפנו לפתיה
טל. 03-330971.

Tedea Ltd. Excellence in Load Cells.
דרושים
עובדים
לבית מלאכה
להפעלת מכונות CNC
בשלוש משמרות.
הכשרה תינתן במקום.
5 ימי עבודה.
מגורים: הרצליה, רעננה, כפר-סבא.
טל. 052-557039 לחנה 052-557039

דלק
דלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות/כימיה

הכישורים הדרושים:
— נסיון של 3 שנים (רצוי בנושאי אחזקה)
— ידיעה מושלמת בעברית ואנגלית
שפה נוספת — יתרון
— כושר הבעה בכתב ובע"פ
— נסיון במו"מ ושיווק — יתרון

המעוניינים יפנו בכתב, למח' המנגנון חב' "דלק" ת.ד. 50250 ת"א, 61500

בוא לעסוק במקצוע חדש
— מתכנן פיננסי —
בענף ביטוח חיים

מהו תפקיד המתכנן הפיננסי?
★ המתכנן הפיננסי משלב בעבודתו תחומי התמחות כגון: כלכלה, משפטים, מיסוי, ביטוח חיים, דיני עבודה והשקעות.
★ תפקידו לייעץ, לתכנן ולמכור תכנית חבילה שלמה המבטיחה ללקוח שמירת רמת חייו וחיי משפחתו בעיתות משבר.
★ תפקידו לייעץ לעצמאים ולבעלי חברות כיצד לתכנן ביעילות את מערך התנאים הסוציאליים שלהם ושל עובדיהם.

למי מיועד המקצוע של מתכנן פיננסי?
★ לבעלי השכלה תיכונית ומעלה, רצוי אקדמאים.
★ לאנשי מכירות בעלי נסיון.
★ לבעלי כושר ביטוי ויכולת ליצור תקשורת בינאישית.
★ גיל 27—45.
★ רצון לבנות קריירה מקצועית, עצמאית ומכניסה.

מה תקבל מאיתנו?
★ הכשרה מקצועית ברמה גבוהה.
★ התחייבות לתשלום חודשי קבוע.
★ סיוע מקצועי צמוד במהלך העבודה.
★ גיבוי של חברה ותיקה ומצליחה בענף הביטוח.

על המועמדים להתקשר לטלפונים: 03-244640 או 03-620339 ת"א, לקביעת ראיון

הפניקס הישראלי
חברה לביטוח בע"מ

דרושים מסגרים
שנת נסיון לפנות לאבי
טל' 03-5516377
03-853897

למחלקת ביטוח חיים
דרושים
★ **פקיד/ת שינויים**
עם ידע ונסיון בביטוח מנהלים;
★ **מזכירת מחלקה**
רצוי נסיון בביטוח חיים.

מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לגבי חנה או שרה בטל: 825614, 641011.
סודיות מובטחת

כלל חברה לביטוח בע"מ

גבור סברינה
למפעלנו במעלות
דרוש/ה
אחראי/ת אחזקה
למערך הייצור (הכולל מיגוון מכונות אוטומטיות) ולאחזקת כללית.
על המועמד להיות: ★ בוגר בי"ס מקצועי (מגמות מכניקה, חשמל – יתרון) ★ בעל ידע ונסיון באוטומציה (מערכות פנאומטיות) ★ בעל נסיון מוכח בענף הטכסטיל (הסריגה – יתרון).
תנאים טובים למועמד המתאים
מועמדים תושבי מעלות והסביבה הקרובה יפנו לת.ד. 33250 תל-אביב, 61332, עבור "כח אדם"

$1000 לחודש וזאת רק ההתחלה

לאלחוטנים, לאלקטרונאים, משוחררים, לא למי שמחפש מקום עבודה כל החיים-שלוש.

לפרויקט שוקי־פרסומי
דרושים
אנשי מכירות מקצועיים

מאזור המרכז והשרון
בעלי
- ידע ונסיון מוכח ברכש
- מודעות
- בעלי רכב
- מוטיבציה גבוהה
- נכונות לעבודה מאומצת

על בסיס שכר + עמלות + תמריצים והשתתפות באחזקת רכב

תחילת העבודה מיידית
ת"א
03-484888
03-470697

הז חברת דרוקר בע"מ
דרושים
מסגרים
לעבודות בנין
נא לפנות טלפונית 04-725941
למר משה מצא

מוריה מלונות ים המלח
למלון מרחצאות מוריה ים המלח
דרוש:
מנהל חדר אוכל
(מטרדי)
מועמדים מתאימים יפנו למחלקה כ"א במלון.
טלפון 057-84221-3

גבור סברינה
למחלקת היבוא במשרדי החברה בנתניה
דרוש/ה
פקיד/ת ייבוא
בעל/ת נסיון בהכנת דוקומנטים ושליטה טובה באנגלית.
המשרה מלאה, 5 ימים בשבוע.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לחנה הצבאית הקרובה ... או לחנה ...
053-44465

פילת

עבור מפעל תעשייתי באיזור הצפון המעסיק מאות עובדים ועומד בפני הרחבה
אנו מחפשים
מנהל כוח-אדם
שיהיה חבר הנהלת המפעל ושותף בקביעת המדיניות וליישומה בנושאי כוח אדם.

דרישות התפקיד:
השכלה אקדמית רלבנטית, נסיון קודם של חמש שנים לפחות בניהול כוח אדם בתעשיה.

נא לפנות בכתב עד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24, חיפה, 33131.
נא לציין על המעטפה "מנהל כוח-אדם" מס. משרה 1620.
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד
סודיות תישמר בקפידה

למפעל ותיק ומתפתח בענף הרכב
דרושים
הנדסאי מכונות
מעולה
חרט מעולה
כרסם מעולה
תנאים טובים למתאימים
08-221053
03-708357

לתעשייה מתפתחת בחולון
דרושים
1. מהנדס מכונות
ש.3 נסיון
2. חרט כרסם
בוגר מקצועי
טל' 03-9233153

שופרסל
למחלקה הטכנית בפ"ת
דרוש
מחסנאי טכני
בעל ידע במחשב
מועמדים מתבקשים לפנות טלפונית למר גיורא בין השעות 09.00—17.00
טל: 03-9233347.

הלוח הכללי

פולגת
לחנות פולגת בדיזנגוף סנטר
דרושות
★ קופאית מנוסה
★ מוכרת מנוסה למח' נשים
ידיעת שפות והופעה נאה — יתרון
נא לפנות לחנות בשעות העבודה או לטלפון 03-281525 למוטי

להברה תעשייתית
דרוש/ה
מנהל חשבונות
סוג 2 עם נסיון של שנה לפחות
נא לפנות בכתב עד 7 לממליץ שדה הניטון ... ת"א 67898 עבור דני

לפיתוח מערכות P.C דרוש
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
מיקרופרוססורים (8086) ומעגלים אנלוגיים
עבודה של עוזרים קטנים.
לפרטים לפנות לטלפון 03-705012

דרושים רפדים
בעלי מקצוע
בתנאים מצוינים
טלפון: 03-294686

מכון התקנים הישראלי
דרוש
מהנדס
הבטחה - איכות
לביצוע ייעוץ ומעקב במפעלי תעשיה
בבדבר פרטים נא לפנות למשרד כח אדם רח' האוניברסיטה 42 רמת-אביב
מנהל התחומה סמל האיכות

להברת ביטוח דרוש
שמאי רכב מוסמך
עם רשיון
משרד התחבורה
כעוזר לשמאי ראשי.
נא לפנות בכתב לת.ד. 29643, תל-אביב 65164

דלקט
להברת דלקט
דרושים
1. מרכיבים עצמאים עם רכב
2. נגרים
3. פוליטורים
4. פנסיונרים בענף הריהוט
לפנות: "דלקט" המלך ג'ורג' 79
טל. 282659, 289880

דלק
דלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למחוז ירושלים

הכישורים הדרושים:
— השכלה אקדמית במינהל עסקים או חשבונאות, או השכלה תיכונית מלאה וגמר קורס מנהלי חשבונות מדופלמים.
— נסיון של 10 שנים בעבודה מעשית בהנהח"ש.
— נסיון בניהול צוות עובדים.
— ידיעת עברית על בוריה, ידיעת השפות אנגלית וערבית — יתרון.
— הכרת המחשב ו/או נסיון בעבודה עם מחשב — רצוי.
המעוניינים יפנו בהקדם, בצרוף קורות חיים ל"דלק" דרך בית לחם 9, ירושלים

דירות

וילות ובתים

● למכירה קוטג' דו משפחתי 200 מ' בנייה בסביון...

דירות למכירה

● באזור תל-אביב, ברמת-אביב ברחוב ברזיל 4½ 5½ חדרים ודירות גג. א"ר ח "1700" 1900 ...

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ת"א-ים

וילות ובתים

רח

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות מרוהטות

הצעות עבודה

משרדים

שרון

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בקשו דירה

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות בדמי-מפתח

דירות בעכו

חדרים מרוהטים

עסקים

דרום

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

חולון/בת ים

מבני תעשיה

מחסנים

אולמות

מגרשים

חנויות

קבלנים מציעים

● servicios en espanol!

הלוח הכללי

הד כפול ומכופל

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

השכלה והשבחה 3120

חשמלאים 3180

עובדי יהלומים 3210

ספרים/ות 3240

נגרים 3270

נהגים 3300

מכונאים/מהנדסים 3150

עוזרות ומטפלות 3060

מזכירות/ים

גזירה/תפירה 3090

פקידים/ות 3030

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

ראשון בבוקר ב דבר

עובדי תחזוקה 3410

- לסמעל לציוד רפואי בתפתחויות ת"א, עבודות 5 ימים משרה מלאה. (#25641) 03-490944
- שמר נקיון לבקר בתל-אביב תנאים טובים. (#25695)
- לריאמר" מפעלי ייצור לעבודות קבועות תנאים מצוינים 03-292190 (#26439)

עובדי מתכת 3410

- מסגר אוטוקר כבד בי"ס מקצועי ידע בריתוך ארגון לעבודה שוטפת בכל הארץ. תשע ת"א והסביבה 03-957913 (#7876)
- רוצים רצינים ועוזרים להתקנת מערכות מיזוג אוויר ברכוזית (#24336) 03-991011
- דרוש מסגר מנוסה לסמעל המייצר מרכבים למשאיות תנאים טובים מלמה 03-809524 ,03-805260 (#24503)

נהגים

- דרוש נהג בעל רשיון לרכב תילוף לאזור המרכז 03-829176 (#7653)
- להנין דרוש נהג מגיל 40 לשמירה מלאה 03-539009 03-536538 (#24347)
- לכלבו שמר ותלון דרוש נהג מוביל (#24300) 03-9615844
- דרוש נהג סמיטריילר פולטריילר עבודה באזור אשדוד 052-455248 (#24566)
- לחברה ברסטיגן נהג מנוסה ואחראי לחלוקה, רשיון ב' מגורים רמת-גן בלבד 728177-8 (#25728)
- דרושים נהגי סמיטריילר לעבודה קבועה מחוץ לבית 06330393 (#25921)

מוסכים 3330

- להברה יבוא דרוש עובד מוסך רשיון מוסך (#24283)
- להברה יבוא דרוש עובד מוסך רשיון מוסך 03-836244 (#24287)

ביקוש עבודה 3370

- חברת עובד מסוד ומנהל חשבונות למעבידים... 03-287471 (#24261)

מכירות 4000

שונות

עובדים/ות 3360

שרותי אחזקה 3490

שליחים 3350

פועלים/ות 3390

עבדי שמרים

אפריקאית 4140

- "אפל" ב.מ.וו. 316, 318, 518, 1987, 1986 מיידית אפשרות החלפה 230337 274 914309 (#25703)

ג'יפים 4200

דייהטסו 4260

מאזדה 4460

לנציה 4420

מרצדס 4520

אלפא רומיאו 4120

איסוזו 4100

אופל 4800

אאודי 4820

אוסטין 4060

אוטוביאנקי 4080

סובארו 4560

סיטרואן

פורד 4380

פיג'ו-פיאט 4440

וולבו 4360

לעתונות טובה

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

הלוח הכללי

סוזוקי

● 1986 אספקה מיידית 1987 מתקבלות הזמנות אפשרות אשראי החלפה הנחה ...

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

טויוטה

סובארו

● סובארו 1600 83 אוטומט+ מזגן במצב מצויין (#26281) 364564

פורד

ג'יפים וקומנדקרים

מיני

פולקסווגן

סיאט

ג'יפים

פיאט

רנו

רכב מסחרי

אופנועים קטנועים

רהיטים

מקררים

חלקי רכב משומשים

איתור רכב גנוב

ביקוש רכב

מציעים למכירה

וידאו טייפ

הצייד לקנות

מערכות קול

מכונות כתיבה

חשמל ביתי

כלי נגינה

הלוואות

תקליטים

מכונות תפירה

מחשבים

צירי אמבטיה

שטיחים

ציוד משרדי

סירות

מלונות ונופש

תקשורת

ריהוט מודרני

● מטב' בעיבוד ...

שירותים כלליים

● בצוע שיפוצים: בניה חשמל אינסטלציה קרמיקה ריצוף 03-219349 (#7911)

● "אבים פוליש" נקיון יסודי שטיחים הדברה באחריות. 840210 (#26447)

תמרי אביה

ניקיון ואחזקה

● "המלטיק" נקיון ופוליש +הדברה רשיון 2258 באחריות 03-313599 (#7959)

● "המלטש" נקיון ופוליש הדברה רשיון 563 באחריות 03-315754 (#7792)

אמנות

● למכירה מצא בע"מ קונה אוספים ושרטי אמנות ירושות עזבונות ציור פיסול ספרים וכתבות 03-295132 (#24517)

מחשבים

צבעי אמבטיה

צילום

קוראים נעדרים

קנבת רעשנות

שרותים

● סרוקס לבעלי מקצוע ... (#7660)

● עלוני "קסר" ... 03-733994 ... (#35226)

הלוח הכללי

הדר כפול ומכופל

יום שישי, ג' באב תשמ"ו, 8 באוגוסט 1986

בת זוג

• שירות הלוח הכללי לקבלת מודעות שידוכים בדואר שלח/י לת.ד. 16400 ת"א 61163 צ'ק/ המחאת דואר לפי 6.50 ש"ח למילה ומודעתך תפורסם בשישי הקרוב, לוח הכללי הזכות לשנות נוסח המודעה. (#7904)

• מטבליה יפהפיה, 24, אקדמאית, אמריקאית יפה 31, "אתי" 03-296024 (#24243)

בן זוג

• שירות הלוח הכללי לקבלת מודעות שידוכים בדואר שלח/י לת.ד. 16400 ת"א 61163 צ'ק/ המחאת דואר לפי 6.50 ש"ח למילה ומודעתך תפורסם בשישי הקרוב לוח הכללי הזכות לשנות נוסח המודעה. (#7886)

• רווק 180/ 29 באוניברסיטה בסודיות יפה ורצוי אקדמאית ת.ד. 8056 ירושלים (#25765)

הכרות

• מבוסס נ"יב בגעירה לגילאי תמיכה נריכה ת.ד. 1334 ר"ל 06653 ת"א (#7795)

שוק המציאות

ביקוש דירות

• דרושה לנו בהרצליה דירת 3 ... 02-718581 (#26575) 02-715994

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

דירות בדמי מפתח

עסקים

חנויות

מגרשים

הצעות עבודה

עבודה

דושלים

דירות

קבלנים מציעים

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3—3½ חדרים

דירות למכירה 2—2½ חדרים

לחברה תעשייתית גדולה המשווקת מוצרי צריכה

דרושים

מפיצים

בעלי רכב מסחרי

לאזורים: חיפה והצפון ת"א והמרכז, באר-שבע והדרום

דרישות התפקיד:
* גיל 21—30, לאחר שירות צבאי מלא (לציין שנת לידה).
* השכלה תיכונית / מקצועית מלאה (מוכחת).
* נכונות לעבודה קשה — משכורה בצידה.
* מהימנות. בטיפול בכספים.

ידרשו בטחונות.

מועמדים מתאימים מאזור חיפה יפנו בכתב, בציון פרטים מלאים, אל ת.ד. 431, חיפה 20302. מועמדים מאזור ת"א וב"ש יפנו אל ת.ד. 3953, פתח-תקוה 49517, עבור "מפיצים" (נא לציין מספר טלפון). סודיות מובטחת

למכבי צעיר הנהגה ארצית

דרושים:

רכז בוגרים ונח"ל

מזכירה

רכזי סניפים

לאזורים חולון וראשל"צ

עדיפות לבוגרי תנועה.

715752, 273566 715758

לפנימית בנות בנתניה

אם בית (ערב)

מגורים במקום

הכרחיים, עדיפות למבוגרת ובעלת נסיון.

בית לנגת משה ת.ד. 48171 תל-אביב

בת-א נבר-עגנה דרושים/ות:

מורים ומדריכים — למרכז הספורט

למקצועות: חדר כושר, בלט קלאסי, מחול יצירתי, מחול איירובי, התעמלות לנשים ולילדים, טניס, גלגליות, קרטה.

אפשרות לאחזקים והשכרות אילגות.

נא לפנות בלטלפון 052-453102 [illegible]

לקבוצת מפעלי "גלי"

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

סוג ד' או מדופלם

עם נסיון של 5 שנים לפחות

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף: קורות חיים ופירוט נסיון קודם לת.ד. 4429 רמת-אליהו 75143 לידי יעקב טבחוביץ'.

כל בוקר עם עיתון

דבר הוא בוקר טוב.

הילדים כבר גדולים ?

מעוניינת לחזור לעבודה ?

אנו מציעים לך שבוע עבודה בן — 5 ימים, בעבודה משרדית קבועה, באוירה נעימה וחברה דינמית.

השכלה תיכונית הכרחית.

נא לפנות מכתב, תוך פירוט קורות חיים והמספר טלפון להתקשרות, לת.ד. 33023 תל-אביב 61330, עבור מיכל

דסק-זהב

לאורנית לנגריה לייצור פרגולות באזור השרון דרושים

צבעים נגרי פרגולות

בעלי מקצוע ומתלמדים

תנאים טובים למתאימים.

טלפון 052-453731

למשרד עורכי דין

דרוש עורך דין

עם נסיון של 5 שנים

נא לפנות בכתב עם פרוט נסיון לת.ד. 109 עבור מס' 288

סודיות מובטחת!

לקיבוץ כיסופים דרושה

אשת מזכירות ... [illegible]

למערכת כספים בהיקף גדול

דרוש

חשב

היקף המשרה ותנאיה יקבעו בהתאם לכישורי המועמדים השונים

נדרש נסיון בניהול מערכת כספים ובמגע עם ציבור

נא לפנות בכתב לת.ד. 603 תל-אביב עבור "חשב"

בחירנסת

• היבוד יבוץ קלוב מכון לשעוני ... 10.00 (#7952)

קייט ונופש

שרותים

בן זוג

תרגומים

חינוך

דירות

דירות למכירה 3—3½ חדרים

דירות בשכ"ח

עסקים

הצעות עבודה

מכוניות

מציעים למכירה

רוצים לקנות

חיות בית

שרותים

• שירות הלוח הכללי לקבלת מודעות שידוכים בדואר שלח לת.ד. 16400 ת"א 61163 ... (#7905)

טוניה

דירות

אשדוד

דירות

הצעות עבודה

למלון 3 כוכבים באילת

(200 חדרים)

דרושים

* מנהל קבלה
* סגנית מנהלת משק

לפרטים נוספים

03-245579 ; 02-222161

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920

משרה פנויה 313/86

במחלקה לכספים, ירושלים נתפנתה משרה של

מזכירה קורספודנטית אנגלית

תאור התפקיד:
1. אחראית על כל הדפסות המחלקה לכספים בשפה האנגלית (עריכת תרגום והדפסה).
2. ביצוע עבודות עזר משרדיות/מזכירותיות שונות.

הכישורים הדרושים:
1. השכלה תיכונית מלאה (רצוי אקדמאית).
2. יכולת לנהל תכתובות בשפה האנגלית באופן עצמאי.
3. כושר ביטוי משופר בכתב, בשפה האנגלית.
4. ידיעת השפה העברית על בוריה.
5. עדיפות תינתן למועמדת ששפת האם שלה אנגלית.

הדרגה תיקבע לפי כישורי המועמד.

תאריך אחרון להגשת מועמדות 25.8.86

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל-אביב

המחלקה הטכנית

רח' בן-יהודה 12, א'-ה'. 08:00—14:00

טל: 284128, 03-298877

דרושות

מלחימות/ מחוווטות

* נסיון שנתיים לפחות
* ליום עבודה מלא
* שכר גבוה!
* לעבודה באיזור פ"ת ר"ת"א.

פנו אלינו, כדאי לכן!

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

דחוף, לחב' פרסום בת"א

חלקציבא

• תואר במדעי החברה • ידיעת צרפתית — יתרון • נסיון של שנתיים לפחות הכרחי

לקביעת ראיון טל. 03-281824 לשרה

הד כפול ומכופל

הלוח הכללי

כל השבוע אחריו/ טוביה מנדלסון

דוסטוייבסקי, דייקינסון וקלודיה בלייזדל

דיינסטי. אישה יואינג ואישה קארינגטון

אוי זה יפה, זה יפה, כמה שזה יפה. תהרגו אותי אם אני אקבע משהו לימי ראשון בערב – ואני מבקש מוועד ההורים של בית־הספר לראות את זה כהודעה רשמית ממני: לא לקבוע ישיבות לימי ראשון. איך אפשר יהיה לצאת מהבית. לעזוב אותם. ולו פעם אחת? לא שאי אפשר יהיה להיכנס לתמונה ולתפוס מה קרה גם אם נחמיץ פרק אחד. אבל לוותר על הניואנסים. על מה שקורה מאחורי התמונות – אי אפשר אי אפשר.

אוי זה יפה. זה כל כך יפה. כמה שמשפחת יואינג נראית קטנה על ידם. בובי ופאמלה וסו־אלן ואפילו ג'יי אר – עלובי החיים, תאמינו לי, עלובי החיים על יד האצילות של מיסטר קרינגטון. הנדיבות שלו. האנושיות שלו. אתם יכולים לראות את ג'יי אר. המנוול הקמצן, הבן הסורר. אתם יכולים לראות אותו מאשר לסו–אלן, או אפילו למיס אלי, גארדרובה חדשה במאה אלף דולר? בחיים לא. עם כל הכסף שיש למשפחת יואינג וכל הדונמים שהם יושבים עליהם בדאלאס – עד היום, לפי מיטב זכרוני, הם קימצנו אפילו על בניית בריכת שחיה. מה יש להם? איזה פאטיו עלוב עם ריהוט גן ומרפסת שאפשר לקנות בחצי־חינם בבית לחם. נכון שיש להם גם טלפון אלחוטי בפאטיו הזה, אבל מה זה על יד הסטייל של קרינגטון. את קריסטל ואת מיסטר קרינגטון ואת כל האחרים לעולם לא תראו יושבים בפאטיו בעיצומה של מה שנראה על המסך הקטן כסופת טורנאדו – השיער הגולש של פאמלה תמיד מתעופף והשמשיה נראית בכל סעודת בוקר של היואינגים כאילו היא עומדת לשים קץ להשתתפותה של מיס אלי בסידרה – ואפילו המשרתים של משפחת יואינג חסרים כל כך את המגע של קרינגטון.

אוי זה יפה, זה כל כך יפה. כל הזיונים המתוחכמים האלה שמרחפים באוויר מעל לכל סצינה ומעל לכל תמונה. נכון שרוב הזמן כולם מלובשים טיפ – טופ, אבל הבגדים זה רק עניין טכני. היואינגים כל כך פוריטאנים על־יד הקארינגטונים. נכון שהרבה זמן, אני מודה, חשדתי שמאחורי הפאסאדה הקשוחה של ג'יי אר מסתתר הומו שימות מאיידס בפרק האחרון של הסידרה. אבל נראה שטעיתי. לעומת זאת כאן, בשושלת הרנוורית הנפלאה הקסומה, לא מוכרים לצופים שום בולשיט על אנשים יפים. מהפרק הראשון אתה יודע עם מי יש לך עסק והכל כל כך מתוחכם: דווקא המאצ'ו הכי אמיתי, הכי יפה, הכי חכם, הכי רציני והכי מבין בפסיכים, כפי שיתבדר להלן, דווקא הוא – הומו. ודווקא מאתיו בלייזדל, שמדבר עם הגולות שהיו למרלון ברנדו בפה, שמנסה לעשות לעצמו בלורית של ג'יימס דין ולא מצליח לעבור את מחסום ריאן אוניל, דווקא הוא נראה איש עם פרינציפים אבל די סמרטוט. אני לא שונא אותך קריסטל, אני אוהב אותך, הוא אומר לקריסטל בלילה ההוא בגינות הפורחות של קארינגטון־קורט, וכאילו לא ברור מהמשפט הזה עם איזה אהבל יש לנו עסק, הוא מוסיף, עם ניצנוצי דמעות בעיניים ואומר משהו כמו כבראה שתמיד אוהב אותך. זה לא סמרטוט? ומה הוא עוזב ככה את אשתו לבד במסיבה עם כל אילי הנפט האלה, מה יש, אין לו כבר שום אחריות, הוא לא יודע שהיא יכולה בכל רגע להתמוטט?

אוי, זה יפה, זה כל כך יפה, לראות את הפסיכופאטית המשתקמת הזאת, קלודיה בלייזדל, אשתו של מאתיו, נופלת ישר לזרועותיו של מי שרק אנחנו, הצופים, יודעים שלעולם לא יוכל לזיין אותה. אבל, למה להיות מנוולים, אולי זה מה שקלודיה זקוקה לו עתה, בשעות המצוקה הנוראה שלה? ועובדה שדווקא הוא, שאבא שלו לא מחשיב אותו בכלל, שאף אחד לא לוקח אותו ברצינות, מוכיח לקלודיה שהשושלת בכלל מתחילה הרבה לפני קארינגטון ומיסטר קולבי. עובדה, גם דוסטוייבסקי היה פסיכי. עובדה, אפילו אמילי דיקינסון כתבה שיר הלל למשוגעים. מסקנה: קלודיה בלייזדל היא הממשיכה האמיתית של השושלת. אתם עוד תופתעו איזה תפקיד מפתח יהיה לה בסדרה: אם היא רק לא תסתכסך עם המפיק ואם לא יעלה לה השגעון לראש והיא תתחיל לדרוש תוספת למשכורת – אתם עוד תראו איזה תפקיד חשוב יהיה לה. לפי דעתי, בזמן שמאתיו בלייזדל יחשוב שהוא בעצם עסוק בשיקומה של קלודיה, היא תדע בסתר ליבה, ואנחנו נדע, שבעצם היא משקמת ובונה אותו. חכו ותראו.

אוי זה יפה, זה כל כך יפה. עד שכמעט ואינני יכול להפסיק. לא רק לראות את הסדרה המשגעת הזאת אלא לכתוב עליה. ועוד לא אמרתי אפילו חצי מילה על קריסטל. האמת שבשני הפרקים הראשונים הייתי בטוח שלפנינו גירסה מאוחרת של דוריס דיי, בת השכן התמימה והמתוקה, קצת אנאלפבתית אמנם, אבל לא נורא. מול שבא הפרק השלישי, שגילה פתאום שמאחורי העיניים הכחולות והמבט הסוכל מסתתרת אחת עם חוכמת חיים. ותאמינו לי שזה לא מעט בסדרה אמריקאית. אם אתם חושבים שהיא תתן לג'וזף, שבמושגים ישראליים אפשר לקבוע שהוא בוודאי עבר קורס טבחים בצבא: אם אתם חושבים שהיא תתן לו להמשיך לרמוס אותה, אתם טועים. עובדה, היא לא אמרה למאתיו בלייזדל שהיא אשה בוגרת? זו לא סתם אמירה. נכון שאין לה כל כך הרבה נסיון עם כל העשירים האלה ואין לה שום מושג בהתאמת צבעים, למשל, אבל – וזאת הנקודה החשובה להבין בסדרה, תשמעו לי – אבל דווקא בגלל הרקע העני שלה וכל זה יש לה הרבה רצון להצליח ומוטיבציה להוכיח לכל החארות שמסביבה שלא הכסף עושה את הבן־אדם אלא האישיות ושהיא יכולה להיות טובה כמו כל אחד מהם. תנו לה עוד כמה פרקים ואתם תראו: היא תדע בדיוק איזה יהלום לובשים עם קאביאר ואיזה כובע לובשים להלוויה. – ותהיינה כמה הלוויות במהלך הסדרה, אני מניח – והיא עוד תוכיח לכמה מהעשירים האלה שהפרצי־מוצי שהם חושבים שהיא, הסינדרלה המצטיירת בעיניהם, הלייזהדוליטל של קלודיה, היא עוד תראה להם איזו כלבה היא יכולה להיות, ואני, וזה רשמי, על הסצנה הזאת לא אוותר.

אוי כמה שזה יפה, ורומנטי ובכלל לא שטחי כמו דאלאס וסדרות אחרות. מתי, למשל, תגידו, קדימה, מתי למשל ג'וק יואינג המנוח ובובי דיברו ביניהם על ההבדלים בין קפיטליזם וסוציאליזם? אז פה ושם היו כמה פאשלות ביום ראשון. מכנסי הפיג'מה של מאתיו בלייזדל נראו כמו פיג'מה יד שניה שחבר שלי קנה בבאזאר שהיה לפני חודש במתנ"ס השכונתי. אבל מה לעשות, דברים כאלה קורים. לעומת זאת, שמלת הערב של קלודיה בלייזדל בארוחה המפורסמת היתה ממש קלאסה. אפילו ריטה עוד לא העזה לחשוף את שתי הכתפיים. אבל מה יש להגיד, אנחנו רק בהתחלה. וזה מה שכל כך מעודד. כל מה שראינו עד היום זה רק קצה־קצהו של הקרחון וכל מה שקרה עד עכשיו קרה עוד לפני הכניסה של ג'ואן קולינס לסידרה, וכשקולינס תיכנס, עם הציצים שהיא זוקפת כבר למעלה מחמישים שנה, היא תרד עם כל השושלת, מג'וק יואינג ועד קרינגטון, כולל האוסטרלית ההיא עם הקרוקודילים שאכלו לה את הפנים, היא תרד עם כולם מתחת לחגורה וזה יהיה יפה, אוי כמה שזה יהיה יפה!

ירושלים. נמוך, מתחת לאדמה / יעל אדמוני

תל־אביב. כל־מקום בכל־שעה / אמיר רותם

מקומה הטבעי בלבאנט

את מרדכי קופ מטעמון יש, לדעתי, להזכיר כבר בהתחלה, על אף שאין הוא מתקשר לחיי לילה אלא דווקא לחיי יום. והאיש הזה, קופ, הוא ברומטר להערכת המצב האנושי בירושלים. משוגעים ישבו תמיד בקפה הקטן והצפוף שלו. אבל גם אנשים אשר על־פי הגדרתם הקלינית לפחות הם אנשים שפויים.

בעיקר בבוקר, בין 8 ל־10, יושבים שם, בטעמון, על כוס קפה (שעל סיבה אין סיבה להתעכב) אנשים מסוגים שונים, אנשי עסקים בדרכם לעבודה, עורכי־דין, פקידים וכו'. יושבים שם גם מי שמתחילים את היום עם כוסית של אקסטרה־פיין וגם משוגעים. בשנים עברו היה בטעמון איזון עדין בהרכב האוכלוסיה.

בעת האחרונה, אני אומרת לקופ, יושבים רק משוגעים. האחד, חבוש מגבעת עטורת נוצה, מזמר בקולי־קולות זמירות בנוסח עדות המזרח; האחר מצטרף אליו, בקקפוניה מוחלטת, בזמירות חסידיות; משורר מסתורי כותב פואמות־אינסטנט ומפיץ אותן בין יושבי המקום. רעש ומהומה. אני אומרת למרדכי שכבר אי־אפשר לשבת אצלו בשקט ולשתות קפה של בוקר. קופ, שאינו מתרגש עוד משום דבר, מושך בכתפיו. „מה אני יכול לעשות", הוא אומר וממשיך ללחוץ על כפתורי מכונת האספרסו.

יש להקדים ולומר שבירושלים יש חיי לילה, ועוד איך. אולי לא כמנגנון תל־אביבי דביק ולח של קליקות הנראות במקומות הנכונים, אך מי שרוצה להיות דווקא בלילה יכול לעשות זאת בירושלים במקומות סבירים והחברה פתוחה או יותר סימפטית. מי שמתעקש על מקומות בילוי תל־אביביים באופיים יכול למצוא גם כאלה. אבל למה להתעקש. יש בירושלים מקומות שאני משוכנעת שאין כמותם בתל־אביב והם טובים לאין ערוך מכל „הבארים הארומים" וה„צלע בירות" שבעיר הגדולה.

נתחיל ב„להיבל", שהוא דווקא מקום קצת תל־אביבי. לשם הגענו, קלאודיו ואני, בתחילתו של הערב כדי ללגום כוסית ראשונה ולגבש רעיונות לאן ללכת בהמשך הערב. המזל שלנו היה שב„להיבל" – באר ירושלמי עם קהל של עתונאי חוץ, עתונאי פנים, אנשי טלוויזיה וכיוצא באלה – פגשנו את הח"כ בדימוס סעדיה מרציאנו. „אה", אמר סעדיה. „כתבה על חיי הלילה בירושלים. טוב, אני יודע לאן אתם צריכים ללכת. ראשית, תלכו ל„קליק". הבאר החדש של ד. זה שאומרים עליו שאת כל הכסף מהכספות של בנק הפועלים הוא שם במקום שלו. תגידו שסעדיה שלח אותכם".

ברחוב יעבץ, המכונה כאן סימטת בהארי, על־שם מוכרי הפיצוחים שחנויותיהם נמצאות בשני קצותיו של הרחוב, נמצא ה„קליק". שטיח אדום מקיר אל קיר וגרם מדרגות מעוקל מוליך אותך מטה אל ליבו של המועדון, הבאר. בכניסה לבאר, מזרקה של אבן ומים. לא יעקב אגם, אבל מזרקה. שוב שטיחים אדומים, אורות נוצצים, ריצפת שיש, ניקל, זכוכית ואפילו אקווריום. בכניסה „דורמן", דווקא חביב יחסית למקצוע שלו. אני מרגישה קצת מוזר מזכירה את סעדיה ומבקשת לראות את ד. קלאודיו, לידי, שקט באופן מוזר. „הוא עסוק", אומר הדורמן שכבר נעשה פחות חביב כששומע שאני מעתון. „סעדיה שלח אותי", אני נאחזת בקש אחרון. „טוב, נראה", אומר האיש ומוליך אותנו אל דלת צדדית.

דפיקה בדלת וזו נפתחת אל חדר קטן. בתוך איש גבוה וקרח, קצת מפחיד. אשה כבדת בשר, לא מפחידה, וד. אני מעלה על פרצופי חיוך תמים של ילדה־טובה־ירושלים ומסבירה שאני עושה כתבה וכו' ושסעדיה שלח אותי. „אני עסוק", אומר ד. בטון שאינו משתמע לשתי פנים. אחרי שניות הוא מתרכך ואומר: „בסדר, תשבו. תזמינו משהו. אני אבוא אליכם". או הלכנו וישבנו.

תזמורת „שהגיעה ישר מיוון" מנגנת ברקע נעימות בזוקי. המקום מלא. בשולחן אחד קבוצה של חיילים־בקבע במדים. ורובם לבד. הרס"ר עם חברה צמודה. בשולחן אחר זוג מתחבק. בשאר השולחנות קבוצות, נשים וגברים. חלקם קמים לרקוד. כולם רוקדים יפה מאד. גם עבי הבשר שבדוקים נעים בקלילות, באלגנטיות ובחושניות. רוב הנשים בלונדיניות, לבושות בבגדים צמודים. הגברים בחולצות לבנות וחלקם עונדים שרשרת או צמיד זהב. אחר־כך עולה לבמה זמר קסטות ידוע, וכשהוא שר מתמלאת רחבת הריקודים עד אפס מקום.

ואז הגיע ד. התיישב. סיפר שפתח את המקום לפני כמה חודשים ועכשיו זה מתחיל ללכת. שלוש פעמים בשבוע מופיע שם זוהר ארגוב, הנמצא בעיצומו של תהליך גמילה בירושלים. „הקהל שלי–זה לא מה שהיה פעם, אבל הוא מתגבר", אומר ד. אני שואלת עוד כמה שאלות, בעיקר כדי לפייס את ד. החושן והוא מאחל לנו בילוי נעים. קלאודיו ואני מסכמים ש„הקליק" הוא מקום טוב. באמת. אפשר לשתות בנחת, אפשר לרקוד אם רוצים, אפשר לשוחח כשהתזמורת מורידה קצת את הווליום. הקהל – בסדר גמור. איש אינו מתערב בעסקיו של האחר. אפשר „לתפוס ראש". לא צריך לעשות „פוזות". כשאנחנו מבקשים את החשבון, ד. ניגש ואומר: „זה על הבית". כשיצאנו משם, עלתה אל הבמה שולה – הזמרת הידועה מיוון. דווקא רצינו להישאר ולשמוע, אבל המשימה העתונאית היתה רק בראשיתה.

בדרך אל היעד הבא עברנו ב„סמטת האבאים" שבין רחוב יפו לרחוב ריבלין. הסמטה היתה מפוצצת. המוני הבארים שמשני צדדיה היו מלאים וגדושים בעיקר בבני־נוער ובחיילים במדים. מאות המבלים בסמטה נראו מרוצים מהחיים. שום כובד־ראש ירושלמי לא היה שם. גם פילוסופים של החיים ומשוגעים למיניהם לא נראו בשטח. אמרתי לקלאודיו שמטורף מי שאומר שבירושלים אין לאן ללכת. במסבאת ה„סאוורך" היו בעיקר גברים צעירים דוברי אנגלית, ששתו גאלונים של בירה ושיחקו ב„אינדיקים". ב„משאבה" היה מלא וגדוש ופסנתרן ניגן ג'ז. על מקומות חניה בסביבה אין כלל מה לדבר. העיר צהלה ושמחה.

ב„הורדוס" שמול מלון המלך דוד היה די ריק. זהו בר „סולידי" מאד עם מבחר טוב של משקאות. בעבר נהגו לבוא למקום אור־מניקים ושאר תושבי חו"ל שהזדמנו לבירה. ביום שני השבוע היו שם כמה זוגות וכמה בודדים שישבו על הבר. שני גיטריסטים שרו שירים ספרדיים והקהל הצטרף בשירה ובמחיאות כפיים. ב„הורדוס" יושבים אנשים מבוגרים יותר היכולים להרשות לעצמם לשלם די הרבה בעד כוסית משקה. זהו מקום ראוי להביא אליו אורחים מחו"ל, המבקשים לבלות לילה בעיר.

בהקשר זה ניתן להזכיר גם את „פינק", אחד הבארים המפוארים בעיר. „פינק" זכה השנה לתואר אחד מ־50 הבארים הטובים בעולם, במסגרת של תחרות שארגן השבועון האמריקאי „ניוזוויק". „פינק" הוא באר ומסעדה. האוכל שם לעילא ולעילא והמחירים בהתאם. תיירים ועתונאי חוץ אוהבים את המקום בגלל העיצוב המיוחד, מבחר המשקאות והאוכל. אני אוהבת את המקום בעיקר בשל היחסים המוזרים השוררים בין מנהל המקום למלצר שלו. יחסים כאלה של אהבה־שנאה־השפלה ראיתי רק ב„פינק".

היעד הבא בסיור הלילי שלנו היה הבאר המצוי בתחנת הרכבת, „התחנה" שמו. תחנת הרכבת העזובה והמשממה של בירת ישראל מעלה בי תמיד מחשבות נוגות. לראות תחנת רכבת סגורה זה עוד פחות נעים מלראות גן סגור. ב„תחנה", באר מן הסוג ה„קשה", מופיעה לעתים רקדנית הבטן אתי. למקום באים תושבים ממזרח ירושלים ובית־לחם היושבים על הדלפק, שותים ושותקים ושותקים. ליד השולחנות, המכוסים במפות אדומות, יושבים בדרך־כלל גברים שהשאירו בבית אשה וארבעה ילדים ויצאו לבלות עם הפילגש. הם דווקא שותים ומדברים ורוקדים. יש שם גם זמר ששאב את הרפרטואר שלו מפסטיבלים נוסח סן־רמו.

השעה כבר כמעט 3 לפנות בוקר וקלאודיו ואני קצת שתויים ודי עצובים, בגלל תחנת הרכבת השוממה. קלאודיו נזכר ש„בית פלוס", בית־קפה־מסעדה, פתוח 24 שעות ביממה. כשאנו מגיעים לשם, המקום הומה אדם. פגשנו שם את הרס"ר עם חברתו מה„קליק" וגם את סעדיה ששאל איך היה אצל ד. „בית פלוס", על שני מפלסיו, הוא בהחלט מקום טוב לסיים בו את הלילה. אפשר לקבל שם ארוחות קלות, עוגות וקפה חזק וחם. כשעזבנו את המקום, בשעה 4, היה עדיין צפוף שם.

בסוף הלילה מפנה קלאודיו את תשומת לבי לעובדה מעניינת. „זה לא שאין בירושלים לאן ללכת", הוא אומר. „אלא שרוב המקומות מצויים במקומות נמוכים, מתחת לפני האדמה, או שהם מוסתרים היטב בין בתים וסמטאות". זה נכון. בניגוד לשפלה שם הכל פתוח אל המדרכות והים, כאן הכל חבוי בתוך האבן. השפיות של הלילה הירושלמי נחבאת אל הכלים ומפנה את מקומה, בצינעה ומתוך יראת כבוד, לסידורו של היום.

בירושלים, לאור השמש, אין גבול לשגעון ולקודש. בלילה, לאט־לאט ובהחבא, חוגגת לה השפיות, לאור הירח, את נצחונה המלא. מרדכי קופ, שאינו מתרגש עוד משום דבר, מושך בכתפיו. מה הוא יכול לעשות. זה המצב.

ירושלים. החיים הטובים מתחת לפני הקרקע

תל־אביב. אתה או „איך", אתה „אאבא". תצלום – דניאל אבידה

תצלם – דניאל אבידן

ברור שהחום והלחות והאייר־מזגן מהווים קטליזטור, אבל הסיבה האמיתית להמונים המציפים את רחובות העיר שונה לגמרי. זוהי תופעה שכבר זכתה לכל הכינויים האפשריים: „עוגת יום הולדת מסוחררת", „מתקן שווארמה דקורטיבי", „בריכה מגלומנית" ו„יו איזה יופי". זהו כמובן המונומנט שברא יעקב (מיראס) אגם. בשכונות זה הכי גרוע. כל הרחובות, הזורמים לכיכר בה מוצב הפלא, פקוקים לגמרי: האומללים, הלכודים בכבשנים המתנייעים, מוציאים אגרסיות ומפריעים לשכנים להתרכז במסך הטלוויזיה. גם השכנים יוצאים לרחוב והולכים לראות את האגם המתהב, מה כבר אפשר לעשות? תושב העיר הנקלע לאיזור ההתרחשות לקראת שעת פריצת הגייזר, מבחין בגוש האדם המתעבה סמוך לכיכר, שפעם היתה כיכר ציונה. ככל שמתקרב המועד גוברת המיית הקהל והעיניים ננעצות במפלצת העולה מהאגם. מרחוק נראית התמונה הזו מוכרת – הרי זה תעתיק של התמונה הבלתי־נשכחת מ„מפגשים מהסוג השלישי". רק מתוך חוסר מחשבה בחר מי שבחר את צלילי הבולרו של ראוול כליווי, ולא את הצלילים שנשמעו בסרט במהלך נסיון ההתקשרות עם בני הפלנטה האחרת. תנועת נסיגה מבוהלת בשורות הראשונות מצביעה על הפתיחה. הסביבון בוער ואיננו אוכל. המים מורזפים ואינם מכבים. הפסימיסטים מעלים בדמיונם מה יקרה יום אחד כאשר תנתק המפלצת את כבליה ותצא סוחפת ברחובות עיר כמו סופת הוריקאן חסרת שם, כשהיא גורפת אחריה מרפסות, גדושות באורחים שלווים בגופיות האוחזים בידיהם בקלפים. המושבים האלה אינם סובלים ממצוקה. אך לא נוח לשבת בהם. מדובר הפעם בחובבים שבבתי השתיה בתל־אביב. ניסינו לערוך רשימת אתרים שתרכיב סיור עירוני, ותוך כדי הליכה בלילה המעיק הגענו ללמעלה מ־20 מקומות הראויים להתייחסות. מדורי ה„איך־אאוט" ותפוצת המקומונים הוציאו את דינמיקת הפאבים מפרופורציה של „לאן הערב" והלבישה אותה בשיקולים עמוקים הרבה יותר: איפה עליך להראות בהתאם למעמדך, מקצועך והערכתך העצמית; על מה לדבר וכמובן, מה ללבוש. תל־אביב, שלפני שני קייצים חשבה שהיא ניו־יורק, חוזרת למקומה הטבעי בלבאנט. יושבים בחוץ, זוללים אבטיח וגבינה בולגרית, מריקים ליטר בירה וממריאים לאטלאס הלאה מזה. המקום הבוטה ביותר לבילוי מסוג זה, הוא כמובן „האבטיחים". על שפת הטיילת פרושים שולחנות הפורמייקה המתקפלים בחוסר בבנה ובהמוניות, המזכירים את בת־הקפה של כפר סינטגמה באתונה. „אבטיחים" על־פי כל בדר כבר מזמן איננו „איך", אך זה אינו מפריע להמון חסר ייחוד לאכלס את הכסאות, ואחר־כך להתפנות בשעה נוחה למלצרים המותשים. יש שם גם אפשרות למלא את כרס הבירה במיני בשרים חרוכים. אך מי שמצפה לחוויה גאסטרונומית במקומות אלה ראוי לתוצרת שיקבל. בדרך־כלל אפשר לצפות למה שקוראים „תוספות", כלומר צ'יפלסט. הצ'יפס בדרך־כלל לח ורכרוכי לצד קטשופ מהול, והסלט הוא על טהרת החסה. מקום שהתהדר פעם בסלטיו היה „צלע בירה", המחליק פנימה והוצא ברשימת המקומות הנחשבים. בדיקה חוזרת בלילה שבין שלישי לרביעי השבוע הורידה את הציפיות לעד. ישבה שם מסה נכבדה יחסית של אנשים, כולל כמה מהקבועים (והרי לא ברכילות אנו באים לדבר פה), אך היה אפשר להשיג מקום ישיבה ללא מאמץ, מה שלפני שנה־שנתיים היה נשמע כתיאור דמיוני של המקום.

זו שנה שניה שבין משרתי הקהל הנרצעים אפשר לזהות לבטח מלצר ממין זכר. לפני שנים רבות כאשר עבדכם זכה בשעה טובה בשיחרור חוקי מצה"ל, סבב הוא בין בתי־המרזח הצבועים דאז, והציע עצמו כמשרת ציבור. מכל המבחר היה גם מקום אחד שהסכים לעשות את הצעד האקסצנטרי. רובם של יושבי המקום, הוא כך התחוור לי במהרה, היה מורכב מגברים. כולם היו גם חובבי המין הזה.

אם כבר עוסקים בהיסטוריה, סרנו מתוך מודעות מורשתית לצפון הקלאסי כלומר, רחובות ירמיהו ויורדי הסירה, כדי לראות האם עדיין מתייצבים שם סובאים חסרי מודעות מעמדית, על־פי תכניתו הוותיקה של ראש העיר להפוך את המקום למרכז בילוי ממוסד. תכנית זו, כמו התכנית למסד רובע זונות, התגלגלה לסל כהבטחות בחירות ישנה. אם כן יושבים שם אנשים אפילו בשעת לילה מתקדמת (קרוב לשתיים בבוקר). יש שם גם מקום חדש מהעונה הזו, „הרצל" שמו, והוא, מטבע הדברים, מרבה האוכלוסין ברשימתנו. „J&J", שנודע בעבר כמקום אפלולי לשתיינים מקצועיים, היה למקום שלא ירתיע גם את שרה'לה שרון וב„אאבא" אפשר עדיין להשיג סיגריות בכל שעות היממה.

צפונה משם שוכן „הקומקום". שחקני הכדורגל של מגרשי הספורטק תהו במשך קיץ כלום למה מייעדת העירייה את החלל הגדול תחת גג הרעפים הענק. שמא זהו בית־שימחות עירוני כנגד בית־ההלוויות שמעבר לכביש, או אולי זירת החלקה על הקרח. אך לא, מסתבר שזהו מוסד נובורישי המקפיד על מראה מבקריו, אפשר להשוות שם את נערות הפוסטרים בתחנות האוטובוס לדמותן בחיי היום־יום.

דוהו ראש העיר ירד מירושלים לעיר החטאים השפלה כדי לראות במה דברים אמורים, ופירסם את רשמיו קרועי העיניים במקומון ירושלמי. המקומות בהם ביקר לא יגידו דבר לתושב תל־אביב, אך הירושלמים יודעים מה קורה אצלנו. אפשר לקבוע את רמתה של מסבאה על־ידי גודלה של כוס בירה גדולה, על־פי היקף החזה של מלצריותיו (או המודד המקביל אצל מלצריו), או ה„דקור". „הפעמון", למשל, מחופש לבית־מרזח כוזארי מלגו, ולבית־מסחר לצינורות ניקל ועציצים מלבר, ואת האנשים שבתוכו לא הייתם רוצים להכיר. עוד כמה מקומות־מרכז חסרי חשיבות פזורים באיזור. יתרונם המרכזי הוא בשעות הפתיחה הנדיבות, ובאפשרות לרכוש מצרכים חיוניים לבילוי ביתי, במקרה של מזגן.

את הסיור בדרום פתחנו ב„איבגי", שאף הוא מהמקומות היותר חמים (סליחה על הביטוי) בקיץ הזה. כדי לחוש שם בנוח רצוי להחזיק בקשרים כלשהם לעולם הקולנוע. אין כאן צורך בקשר אמיתי, אך יש להבין על איזה סרט צריך לדבר. מי שירצה ימצא גם סיכוי לקבל איזה תפקיד קטן בסרט סטודנטים. את משפך הזהב אלנבי לים משפצים מעט, אך אין זה מפריע לפעילות המסורתית המתרחשת שם מאז ומעולם. לא בדקנו אמנם את המחירים, אך אפשר להשיג שם בחצרות אהבה מזדמנת, בעמידה, במחירים נוחים. לאורך הטיילת, צמודים לקירות, מפוזרים אורחי העונה מבני ישמעאל ואימת היחידה המרכזית ניכרת בהם. המקומות הנוצצים „בלוק", „גלגלים" והדומים כבר סגרו שערים. ההמון שב למרכזי השינה הצמודים לתל־אביב. הם יחזרו שוב ביום חמישי, מה שהיה פעם יום הבילוי של התל־אביבים עד שהבינו בבת־ים את הפטנט. מקצב הדיסקו עדיין חי וקיים ב„סטודיו 73", וקולותיו נשפכים אל החוף האפל, שם רוכבים אורחי התיירים את שקי השינה. „טרומפלדור" אתר חדש, מעוצב בקפידה מנסה לפתות את שוחרי החדשים. מעורות שמיעה למדנו שאלה שניסו, לא ימהרו לעשות זאת שוב.

קולנוע רון, כבר לא גדול כמו פעם, מושך כמה זבי חוטם מתופשים כצעירי לונדון בשנות השבעים. הם לא יוכלו להיכנס ל„ליקוריד" ביום חמישי העמוס, שכן הכניסה לשם מוגבלת מעל גיל 21, ובאופן מפתיע לא רק שהדבר אינו פוגם בעסקים, אלא שמוצאת שם מקום שכבה שלמה של מבלי ארזן מתבגרים, ששיחתם לאחר התפרקות.

לילה נסגר, אור חיוור עולה על „ריוינג", „החוף המערבי", „המסבאה", „הסליק", „הבר האדום", „שמיל", „הבית הלבן", „צ'ימני", „דיוויד" ושאר מוסדות האתמול. אפשר לבלות ללא תשלום בשפך הירקון, במושב האחורי של המכונית או בגן העצמאות, איש איש על־פי טעמו. אפשר גם ללכת לישון. בערב באפשרות הכנות. כן, יש עוד מקום אחד נדיר, מלהיב מטריף, זול, שכדאי להיות בו. לא השתגעתי להסגיר אותו לעיתון.